

292556039

101 Københavns kommune

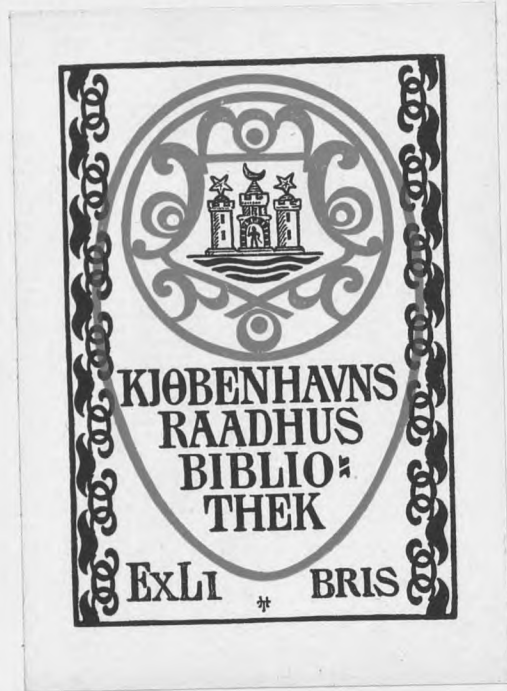
Mag. 09.3815 Ha

MDCCCLXXII
MDCCCCXXII

RHB

509.3812 Ha 47.1

Mag.
09.3815
Ha

DET FORENEDE DANSKE
LIVSFORSIKRINGS-AKTIESELSKAB
HAFNIA

1872 20 APRIL 1922

HAFNIA

MDCCCLXXII-MDCCCCXXII

MINDESKRIFT

I ANLEDNING AF

DET FORENEDE DANSKE LIVSFORSIKRINGS
AKTIESELSKAB HAFNIAS

HALVTREDESAARS JUBILÆUM

MDCCCCXXII

INDHOLDSFORTEGNELSE

I. HALVTREDS AARS LIVSFORSIKRINGSVIRKSOMHED. EN HISTORISK OVERSIGT VED CAND. POLIT. CHR. THORSEN.

DE ALMINDELIGE ØKONOMISKE FORHOLD OMKRING 1872	SIDE	3
BEFOLKNINGSFORHOLDENE OMKRING 1872	-	9
DANSK LIVSFORSIKRING FØR HAFNIA	-	15
C. J. RAMM STIFTER HAFNIA	-	22
HAFNIAS BESTYRELSESFORHOLD	-	35
LIVSFORSIKRINGSVIRKSOMHEDENS UDVIKLING I DANMARK EFTER HAFNIAS OPRETTELSE	-	68
AKKVISITIONSFORHOLDENE I HAFNIA	-	81
HAFNIA I UDLANDET	-	94
HAFNIAS LÆGER	-	104
HOVEDKONTORET OG DETS PERSONALE. SELSKABETS REVISORER	-	110
HAFNIAS MEDAILLE	-	120
HAFNIAS KONTORLOKALER OG FASTE EJENDOMME	-	129
HAFNIAS PENGEANBRINGELSER	-	140

II. HAFNIAS FORSIKRINGER. STATISTISKE MEDDELELSER VED VICEDIREKTØR OG AKTUAR, CAND. MAG. H. FRITZ.

FORSIKRINGSFORMER, BEREGNINGSGRUNDLAG M. M.	SIDE	155
HVORLEDES FORSIKRINGERNE TEGNES OG HOLDER	-	166
DØDELIGHEDEN BLANDT DE FORSIKREDE	-	178
FORTEGNELSE OVER NAVNE	SIDE	222
FORTEGNELSE OVER PORTRÆTER	-	224

Ramm

I

HALVTREDS AARS
LIVSFORSIKRINGSVIRKSOMHED

EN HISTORISK OVERSIGT

VED

CAND. POLIT. CHR. THORSEN

MED Hensyn til de Kilder, hvorfra Materialet til det følgende er hentet, bemærkes, at en stor Del Oplysninger er mig mundtlig meddelt af Vicedirektør og Aktuar, cand. mag. HOLGER FRITZ, der har været knyttet til Hafnia i mere end 30 Aar og har staaet dets ledende Mænd nær, hvorfor han ogsaa er den, der er mest fortrolig med Selskabets Forhold i ældre Tid. En anden betydelig Del af de meddelte Oplysninger er hentet fra Hafnias Direktions-, Kontrolkomité- og Generalforsamlingsprotokoller, og endelig er der ved Udarbejdelsen benyttet bl. a. følgende trykte Kilder:

Dr. phil. J. P. GRAM: Ved Dansk Livsforsikrings Aktieselskab HAFNIAS Fem og Tyve Aars Jubilæum den 20 April 1897. København 1897.

HAFNIA gennem 40 Aar. København 1912.

De statsgaranterede danske Livsforsikringsanstalter. Festskrift ved Halvhundredaarsdagen for Anstalterne af 1842. København 1892.

FREMTIDEN, Gensidig dansk Livsforsikringsforening i Aalborg, 1886-1911. Aalborg 1911.

Det gjensidige Forsikringsselskab DANMARK 1861-1911. København 1911.

JUL. SCHOVELIN: Landmandsbanken 1871-1921. København 1921.

V. FALBE-HANSEN og WILL. SCHARLING: Danmarks Statistik.

Forsikringsraadets Beretninger.

BRICKA: Biografisk Lexikon.

Dansk biografisk Haandleksikon.

Forskellige Forsikringsblade og Dagblade m. m.

KØBENHAVN I JANUAR 1922

CHR. THORSEN

DE ALMINDELIGE ØKONOMISKE FORHOLD OMKRING 1872

DET Tiaar, der fulgte nærmest efter Krigen 1864, var i økonomisk Henseende i det store og hele gunstigt for det danske Folkesamfund. Forholdsvis hurtigt forvandt Landet de finansielle Følger af Krigen, og paa de fleste af Erhvervslivets Omraader sporedes der et nyt, kraftigt Liv, ret som om man allerede straks efter Krigen bevidst arbejdede under den kendte Devise: «Hvad udad tabes, det maa indad vindes», som dog først paa et senere Tidspunkt formedes i Ord.

Ganske jævnt og ensartet skred Udviklingen imidlertid ikke frem i hele Tiaaret. Dette falder i to i økonomisk Henseende lidt forskellige Perioder: 1865-70, der kendetegnes ved en rolig, solid Fremgang, og 1871-74, i hvilken den ved Udredelsen af den franske Krigskontribution til Tyskland fremkaldte feberagtige «Milliardbevægelse» forplantede sig ogsaa til Danmark og her som andet Steds — om end i afsvækket Grad — paa flere Omraader foraarsagede en Hausse, som ikke i enhver Henseende var sund, og som derfor ogsaa mandede ud i en Krise i 1877. De første Aar af 1870'erne var ikke blot i litterær, men ogsaa i erhvervmæssig Henseende en Gennembrudets Tid.

Ønsker man at danne sig et nogenlunde paalideligt Skøn over den hjemlige økonomiske Tilstand i Begyndelsen af 1870'erne og over Tendensen for den videre Udvikling, maa man saa at sige foretage et Tværsnit gennem det danske Erhvervssamfund omkring den angivne Tid. Man maa konstatere, hvilket Standpunkt de forskellige Næringsveje havde naaet, og i hvilken Retning deres Udvikling gik, man maa ofre Samfundskapitalen nogen Opmærksomhed, ligesom man — og ikke mindst — maa tage Befolkningsforholdene i Betragtning.

Hvad Næringsvejene angaar, var *Landbruget* den Gang som den Dag i Dag — blot i endnu højere Grad — vort Lands Hovederhverv, men dets Drifts- og Omsætningsforhold var ganske vist da helt andre end i vore Dage. Hovedudførselsartiklen var dengang endnu Korn, og netop i de allerførste Aar efter Krigen havde Landbruget

særdeles gode Kaar paa Grund af de høje Kornpriser og den betydelige Eksport. I Finansaaret 1865-66 var der saaledes en Overskudsudførsel af Korn og Kornvarer paa 37½ Mill. Kr., medens Udførselen af levende Dyr og Fedevarer kun repræsenterede Værdier af henholdsvis ca. 12 Mill. Kr. og ca. 14 Mill. Kr., og de gode Priser holdt sig, bortset fra det enkelte Aar 1869, til de i 1873 passerede Kulminationspunktet, hvorefter et langsomt, men varigt Prisfald indtraadte paa Grund af den overvældende Konkurrence fra de stærkt kornproducerende oversøiske Lande. Det var dette Forhold, der i 80'erne førte til den overmaade betydningsfulde Omlægning af Landbrugsproduktionen og dennes tiltagende Industrialisering. Men i Slutningen af 1860'erne og i Begyndelsen af 1870'erne var Landbruget endnu overvejende kornproducerende, og de gode Kornpriser gav sig derfor ogsaa tydelige Udslag i stigende Landejendomspriser. En Tønde Selvejerhartkorn paa Øerne kostede f. Eks. 1866: 5 280 Kr.; 1867: 5 426 Kr.; 1868: 6 146 Kr.; 1869: 6 576 Kr. og 1874-75 ca. 8 000 Kr.

Ser man dernæst paa *Handelen*, kan man konstatere, at denne i Aarene umiddelbart efter 1864 ikke blot tog en helt ny Retning, men ogsaa fik et betydeligt udvidet Omfang. Den nationaliseredes i ikke ringe Grad, kom mere og mere paa danske Handelsfirmaers Hænder og frigjordes for den tidligere Afhængighed af Hamburg, over hvilken By langt den største Del af vor Import hidtil var gaaet. De danske handlende vænnede sig efter Krigen i stigende Grad til at importere direkte fra Importvarernes Produktionssted, uanset om dette laa i Europa eller i andre Verdensdele. Den ny Toldgrænse, som oprettedes ved Tabet af Hertugdømmerne, hæmmede naturligvis stærkt den tidligere meget livlige Handelsforbindelse med og over disse Landsdele, f. Eks. lededes vor Kreatureksport, som hidtil helt og holdent var gaaet sydpaa, nu efterhaanden vestpaa til England. Men ikke alene skiftede Handelen som her antydet Retning, den tog ogsaa baade uden- og indenrigsk et Opsving, som langt overgik alt, hvad man tidligere havde kendt. For Aarene 1864-69 har man ingen Værdiberegning af vor Vareomsætning med Udlandet, men i de efternævnte Finansaar var Værdien af vor samlede Vareomsætning med Udlandet, som de vedføjede Tal angiver:

I Finansaaret 1869-70	274	Mill. Kr.
-	-	1870-71 328 - -
-	-	1871-72 340 - -
-	-	1872-73 371 - -
-	-	1873-74 398 - -

Hele denne kraftige Udvikling kan nu ikke forklares *alene* som et Udslag af den Alvor og Energi, som Krigen utvivlsomt havde vakt i Befolkningen. Den havde ikke været mulig uden den Udvikling, som *Samfærdselsmidlerne* delvis allerede havde bag sig — medens Virkningerne dog først nu rigtig begyndte at gøre sig gældende — og som vedblivende foregik. Ny Telegraflinier anlagdes, det paabegyndte Jernbanenet udbyggedes yderligere, og med Dampskibenes voksende Overvægt over Sejlskibene fulgte Oprettelsen af ny regelmæssige Ruter ad Vandvejene. De moderne Kommunikationsmidler var vel allerede før Krigen kendte, men Systemet var endnu ret ufuldkomment, dets enkelte Grene greb ikke paa tilfredsstillende Maade ind i hverandre; det er først i Aarene efter 1864, at Befolkningen vænner sig til at udnytte de paa Kommunikationsomraadet nyskabte Betingelser, og at Følgerne heraf kommer tydeligt frem i større Bevægelighed og hurtigere Cirkulation i det økonomiske Liv.

I Perioden 1862-70 tog *Jernbanebyggeriet* stærk Fart. Før den Tid fandtes kun Korsørlinien, men nu bygges Linierne Nyborg-Odense-Middelfart, Vamdrup-Aalborg med Berøring af alle de jyske Østkystbyer, Langaa-Holstebro og Roskilde-Masnedesund (1870); 1872-74 anlagdes Lolland-Falsterbanen. *Statstelegrafen*, der i 1866 raadede over 194 Mil Linier og ca. 50 Stationer, var i 1871 naaet op paa 323 Mil Linier og ca. 100 Stationer. For *Postvæsenet* blev Udvidelsen af Jernbanenettet selvfølgelig af ikke ringe Betydning, idet Postgangen nu kunde udvides stærkt. Landpostruterne, der i 1864-65 kun var 48, var i 1870-71 forøgede til 206, i 1874-75 til 500 og Aaret efter til 619. Brevsamlingsstedernes Antal voksede fra ca. 137 i 1860 til ca. 313 i 1875-76; samtidig var de faste Poststationers Antal forøget fra 105 til 134; mange hundrede Brevkasser ophængtes paa Landpostruterne, paa Jernbanestationer o. s. v. Deres Antal, der i 1867-68 var 593, var 1875-76 ikke mindre end 1339. Brevvekslingen tog da ogsaa i disse Aar et overordentlig stærkt Opsving; de ekspederede Breves Antal udgjorde:

	Til Indlandet:	Til og fra Udlandet:
1867-68	7 811 000	2 655 000
1870-71	10 686 000	3 105 000
1875-76	16 812 000	6 096 000

Ogsaa *Handelsflaaden* voksede stærkt efter 1864, og Driften blev samtidig mere intensiv, ikke mindst fordi Dampskibene kom til at spille en stedse større Rolle. I 1865 havde vi kun 51 Dampskibe paa tilsammen 4 700 Tons, i 1874 derimod var Antallet af Dampskibe

123 med en samlet Tonnage af 27 400. Den samlede Handelsflaades Tonnage var samtidig henholdsvis 148 000 Tons og 213 000 Tons.

Det er indlysende, at den saaledes paa alle Omraader forøgede Omsætning maatte stille forøgede Krav til Omsætningsmidler og til Krediten i det hele taget, og man maa derfor ogsaa vente at finde en Forøgelse i *Penge- og Kreditinstitulternes* Antal og i deres Virkemidler. Ser man først paa Nationalbanken, viser det sig da ogsaa, at dens gennemsnitlige Seddelgæld i Aarene omkring 1870 var i ret stærk Stigning. Den var nemlig

i 1869.	23 Mill. Rd.
i 1870.	24 - -
i 1871.	25 ¹ / ₂ - -
i 1872.	27 ³ / ₄ - -
i 1873.	33 - -

O. S. V.

Ved Siden af Nationalbanken var Privatbanken, Københavns private Laanebank og Industribanken de eneste egentlige Bankinstituter i København indtil 1870. De to Spareinstituter, Bikuben og Københavns Sparekasse, udøvede dog delvis ogsaa almindelig Bankvirksomhed. I Provinsen fandtes i 1870 ca. 15 Banker, der dog ikke kan have haft nogen overvældende Betydning, da deres samlede Indlaanskapital udgjorde det relativt beskedne Beløb af ca. 6·2 Mill. Rd. For den samlede danske Bankvirksomhed kan Aktiverne ved Udgangen af 1870 anslaaes til ialt ca. 57 Mill. Rd. I Oktober Maaned 1871 stiftedes Landmandsbanken, der begyndte sin Virksomhed Nytaar 1872 med en Aktiekapital af 6 Mill. Rd. Allerede 1875 var denne Banks Virkemidler steget til det dobbelte af, hvad de var ved Udgangen af dens første Virksomhedsaar. Københavns Handelsbank stiftedes 1873 med en Aktiekapital af 8 Mill. Kr., og i Provinsen oprettedes i Begyndelsen af 70'erne talrige Banker, saaledes 3 i 1871, 9 i 1872, 5 i 1874 o. s. v., saa at der i 1876 fandtes ialt 36 Provinsbanker — foruden 9 Filialer og 3 Bankkontorer for københavnske Banker — fordelte paa 33 Købstæder. Slaar man Provinsbankerne og de københavnske Banker (herunder Sparekassen og Bikuben) sammen, kan man konstatere følgende Stigning i Virkemidlerne: Fra 1865 til 1870 en Forøgelse fra ca. 106 til 138 Mill. Kr., og fra 1870 til 1875 en Forøgelse fra ca. 138 Mill. Kr. til ca. 253 Mill. Kr.

Sparekasserne, der er af langt ældre Dato herhjemme end Bankerne, tog efter 1864 et stærkere Opsving end i nogen tidligere Periode. Samtidig forandrede de i nogen Grad Karakter, idet de gik langt ud over deres oprindelige Formaal, som var at samle den jævne

Befolknings smaa Spareskillinger sammen; de blev nemlig nu ogsaa benyttede af de velhavende Klasser, og i hvert Fald i Byerne modtog Sparekasserne ofte Indskud, som i Virkeligheden nærmest hørte hjemme i Banker. Ogsaa ude paa Landet oprettedes ved Landbefolkningens eget Initiativ talrige smaa Sparekasser, de saakaldte «Sogne-sparekasser». Saa vel Antallet af Kasser som de deri indskudte Midler voksede stærkt. I 1864 var der kun 74 Sparekasser med en indskudt Kapital af 72 Mill. Kr. I Aarene 1864-69 voksede Sparekapitalen fra ca. 72 til 112½ Mill. Kr., og 1869-74 oprettedes der ikke mindre end 219 Sparekasser — i 1872 alene 83 — medens de indskudte Sparepenge steg fra 112½ Mill. Kr. til 196·8 Mill. Kr. I 1876 var man naaet op til en Indskudskapital af 221 Mill. Kr., hvormed et foreløbigt Kulminationspunkt var naaet.

Af Kreditforeninger oprettedes i det nærmeste Tiaar efter Krigen Kreditkassen for Landejendomme i Østifterne (1866) og Ny jydsk Kjøbstad-Kreditforening (1871). Disse saa vel som de tidligere bestaaende Foreninger udviklede sig i Perioden ret stærkt. Kursen paa gode 4 pCt.s Kreditforeningsobligationer, der før Krigen stod i hvert Fald over 90 og var i Stigning, gik i de nærmeste Aar efter 1864 ned paa Grund af de noget vanskelige Pengeforhold. I 1869 naaedes Minimum, der var henimod en halv Snes Procent under Kursen før Krigen, og fra 1869 til 1875 gik det atter opad, saa meget, at den tidligere Tilbagegang næsten helt indvandt.

Om *Industriens* og *Haandværkets* Stilling omkring 1870 er det paa Grund af manglende Statistik vanskeligt at give haandgribelige Oplysninger, men utvivlsomt var der ogsaa her Fremgang. Næringsloven af 1857 havde ved at ophæve Købstædernes Eneret paa Industri og Handel muliggjort Grundlæggelsen af Industriforetagender paa Landet, hvilket for flere Virksomheder havde sin Betydning. Den af Befolkningens stærke Tilvækst foranledigede betydelige Tilstrømning af Arbejdere fra Landet til Byerne gav disse det nødvendige Menneskemateriale til industrielle Bedrifters Oprettelse, den ved Toldloven af 1863 givne Toldbeskyttelse for Industrien kom ved Hertugdømmernes Udskillelse i 1864 faktisk til at virke noget kraftigere i Kongeriget, end det havde været tilsigtet, og Kreditens Udvikling gennem Oprettelsen af Banker og Sparekasser lettede Finansieringen af større Foretagender. Endelig kunde endnu nævnes en Række Forhold, som var egnede til at fremme den industrielle Udvikling, f. Eks. Oprettelsen af tekniske Skoler, Industriforeninger, Afholdelsen af Udstillinger, Industrimøder o. s. v.

Hvad endelig *Statens* finansielle Stilling angaar, kan det anføres, at den samlede Statsgæld, der naturligvis var steget stærkt paa Grund

af Krigen — de ved denne forvoldte Udgifter anslaaes til ca. 60·3 Mill. Kr. —

	den 1. April 1867	var ca.	261·2	Mill. Kr.		
-	-	1868	-	-	264·8	-
-	-	1869	-	-	257·4	-
-	-	1870	-	-	232·7	-
-	-	1871	-	-	234·1	-
-	-	1872	-	-	229·3	-
-	-	1873	-	-	218·4	-
-	-	1874	-	-	210·0	-
-	-	1875	-	-	185·8	-

O. S. V.

De 4 pCt.s Statsobligationers Kurs gik ved Krigen 1864 ned til 87; efter Krigen var der en kort Tid Opgang i Kurserne, men i 60'ernes sidste Halvdel sank de igen, indtil et foreløbigt Minimum naaedes i 1869 med en Kurs af 82. Den lave Kurs holdt sig ind i 70'erne, hvorefter den steg gradvis, indtil den i 80'erne naaede Pari. I Sammenhæng hermed kan nævnes, at Nationalbankdiskontoen, som i 1863-65 var $4\frac{1}{2}$ à 5 pCt., i 1866 gik op til 7 à $7\frac{1}{2}$ pCt., i 1867 varierede mellem $3\frac{1}{2}$ og $4\frac{1}{2}$ pCt. og endelig i Slutningen af 1869 var 5 à $5\frac{1}{2}$ pCt.

BEFOLKNINGSFORHOLDENE OMKRING 1872

PAA Baggrund af den foran i grove Træk beskrevne økonomiske Tilstand, der viser os et Samfund i jævnt fremadskridende Udvikling, skal den private danske Livsforsikrings Opstaaen i Begyndelsen af 1870'erne ses. Der er maaske dem, der vil synes, at en Fremstilling som den givne er ret umotiveret som Indledning til en Skildring af vort første private Livsforsikringsselskabs Virksomhed gennem 50 Aar. Man vil maaske mene, at i hvert Fald Jernbaneforholdene, for blot at tage et enkelt Eksempel, ligger Livsforsikringen saa fjernt, at Forbindelseslinien ikke kan spores; heller ikke er det vel alle umiddelbart indlysende, hvad f. Eks. Landejendomspriserne kommer Livsforsikringen ved, o. s. v. En saadan Betragtningssmaaede er imidlertid ikke rigtig. Den *almindelige* økonomiske Tilstand paa et givet Tidspunkt — og følgelig ogsaa samtlige de Faktorer, der bestemmer denne Tilstand — har naturligvis den største Indflydelse paa, om en økonomisk Virksomhed som Livsforsikringen skal kunne opstaa og trives. Thi vel er Muligheden for Livsforsikringstankens Indtrængen i videre Kredse først og fremmest afhængig af det Kulturstandpunkt, den paagældende Befolkning indtager, men dette Standpunkt bestemmes jo igen i ikke ringe Grad af de økonomiske Forhold, som saaledes indirekte øver deres Indflydelse. Men ogsaa ganske direkte har Forhold som de foran skildrede deres Betydning for Livsforsikringen. Hvor stor Betydning har saaledes ikke de forbedrede Kommunikationsmidler direkte haft for Livsforsikringens Akkvissionsarbejde ved at nærme de paagældende Parter, de forsikringsøgende og Forsikringsselskabet, til hinanden? Og skulde gode Landbrugskaar, der som bekendt bl. a. demonstrerer sig i stigende Landejendomspriser, være uden Indflydelse paa det Omfang, hvori Landbefolkningen vil gøre Brug af Forsikringsinstitutionen? Saaledes kunde der fortsættes med at drage Forbindelseslinier mellem de almindelige økonomiske Forhold i de forskellige Erhvervsgrene og Livsforsikringen. Det er uden Kendskab til den almindelige økonomiske Baggrund for den private Livsforsikrings Fremkomst og Udvikling overhovedet ikke muligt at vinde den rette Forstaaelse af de herhen hørende Forhold.

Da det imidlertid er Menneskelivets Varighed, det i Livsforsikringen drejer sig om, er det umiddelbart indlysende, at de Kaar, hvorunder Befolkningen lever, dens Fødsels-, Sundheds- og Dødelighedsforhold, dens Erhvervs- og Aldersfordeling, dens Fordeling paa By og Land o. s. v., har den største Betydning for Livsforsikringen. Den snævrere Baggrund, mod hvilken Livsforsikringsvirk-

somheden maa ses, bliver derfor ganske vist det, som man statistisk forstaar ved *Befolkningsforholdene*.

Den 1. Februar 1870 var den samlede Befolkning i Kongeriget 1 784 741 mod 1 608 362 i 1860. I Tiaaret 1860-70 havde der saaledes været en gennemsnitlig aarlig Tilvækst af 17 638 eller ca. 1·1 pCt. Fødselsoverskudet skulde i dette Tiaar egentlig have givet en Tilvækst af 11·5 pCt. i Stedet for 10·9 pCt., men Udvandringen begyndte i det nævnte Tidsrum at gøre sig gældende. Tilvæksten var ikke ganske ensartet i samtlige Landsdele; den var noget større i Jylland end paa Øerne.

De bestemmende Faktorer for Befolkningstilvæksten er selvfølgelig Fødslernes og Dødsfaldenes Antal samt Indvandrings- og Udvandringsforholdene. Med Hensyn til Antallet af Fødsler og Dødsfald samt Fødselsoverskud giver efterfølgende Opstilling Oplysning for Aarene omkring 1870.

	Fødte dødfødte inkl.		Døde dødfødte inkl.		Fødsels- overskud	
	Absolut	‰	Absolut	‰	Absolut	‰
1867	54 763	31·5	36 616	21·1	18 147	10·4
1868	56 546	32·2	35 872	20·4	20 674	11·8
1869	54 056	30·5	35 728	20·1	18 328	10·4
1870	56 472	31·5	36 143	20·2	20 329	11·3
1871	56 407	31·1	37 086	20·5	19 321	10·6
1872	57 274	31·3	35 486	19·4	21 788	11·9
1873	58 616	31·7	36 295	19·6	22 321	12·1

Med Tilnærmelse kan man anslaa den aarlige Fødselshyppighed omkring 1870 til ca. 3·2 pCt., Dødeligheden til noget over 2 pCt. og Fødselsoverskudet saaledes til mellem 1·1 og 1·2 pCt.

Men med hele dette Fødselsoverskud voksede Befolkningen ikke. Befolkningstilvæksten var i Tiaaret 1860-70 ca. 9 650 mindre end Tiaarets Fødselsoverskud. Da Udvandringen alene til de nordamerikanske Fristater i denne Periode er anslaaet til at have omfattet ca. 18 000 Personer, og den samlede Udvandring vel derfor ikke har været stort mindre end 20 000, maa Indvandringen, for hvilken man ikke kan angive noget nøjagtigt Tal, have tilført os omkring 10 000 Personer. I det følgende Tiaar tog Udvandringen stærk Fart — den anslaaes til at have omfattet ca. 50 000 Personer — medens Indvandringen ikke steg ret meget; den angives at have tilført os ca. 10 500 Personer.

Med Hensyn til Befolkningens Fordeling mellem Kønnene viste Folketællingen 1870, at der for hvert 1000 Personer af Mandkøn

fandtes 1026 af Kvindekøn. Denne Kvindekønns Overvægt, der vedvarende kan konstateres ved danske Folketællinger, om end Forholdstallet er noget svingende, har som bekendt ikke sin Grund i, at der fødes flere Piger end Dreng; tværtimod er det modsatte Tilfældet herhjemme og overhovedet i de fleste Lande. I de første Leveaar dør der imidlertid flere Drengbørn end Pigebørn, og i de højeste Aldersklasser er Mændenes Dødelighed større end Kvindernes. Kvindernes Overvægt var forøvrigt i 1870 betydelig stærkere fremtrædende i Byerne end paa Landet, saaledes som det fremgaar af følgende Opstilling, der angiver Antallet af Kvinder pr. 1000 Mænd:

i Landdistrikterne	1008
i Købstæderne	1043
i København	1150

Befolkningens Aldersfordeling, der spiller en saa stor Rolle for Samfundets produktive Kraft, belyses for Aaret 1870 ved følgende Opstilling, der angiver forskellige Aldersklassers Personal udtrykt i ‰ af den samlede Befolkning:

	Mænd	Kvinder
0—15 Aar	341·5	326·2
15—20 -	94·5	90·8
20—40 -	283·0	289·0
over 40 -	281·0	294·0

En mere specificeret Fremstilling af de samme Forhold paa det samme Tidspunkt giver efterstaaende Tal for Befolkningen under et:

0—10 Aar	231	p. m.
10—20 -	195	-
20—30 -	156	-
30—40 -	131	-
40—50 -	114	-
50—60 -	85	-
over 60 -	88	-

Det kan hertil bemærkes, at Aldersfordelingen i Danmark i 1870 var meget nær den samme, som da kunde konstateres som Gennemsnit for hele Europa.

I 1870 boede af Landets hele Befolkning omtrent en Fjerdedel — nøjagtigt 25·2 pCt. — i Byerne, heraf 188 065 i København, 146 585 i Øernes og 115 591 i Jyllands Byer, medens de tre Fjerdedele — 74·8 pCt. — boede i Landdistrikterne. Selvfølgelig er der en vis Sammenhæng mellem disse Tal og Erhvervsforholdene, men dog

langt fra paa den bogstavelige Maade, at f. Eks. samtlige de i Landdistrikterne boende tre Fjerdedele af Befolkningen skulde være Landbrugere; der fandtes jo paa Landet adskillige store industrielle Virksomheder, ligesom ogsaa et betydeligt Antal handlende havde hjemme der. Selve Erhvervsdelingen i 1870 fremgaar af følgende:

Af 1000 Indbyggere af begge Køn henhørte til:

Jordbrugere	441·9
Industridrivende	209·0
Handlende	54·8
Søfarende og Fiskere	26·3
Daglejere og Arbejds mænd	157·2
Immaterielle Frembringere	59·5
Pensionister	9·8
Kapitalister	11·2
Tyende uden fast Tjeneste	1·9

o. s. v.

Til disse Tal maa dog bemærkes, at naar den talrige Daglejer- og Arbejdsmandsklasse, der ikke ved Folketællingen blev fordelt paa de forskellige Erhverv, ved hvilke den fandt sit Underhold, skønmæssigt bliver fordelt paa Landbrug, Industri og Handel, bliver Resultatet, at omkring 1870 ernæredes over Halvdelen af den danske Befolkning ved Landbruget, medens ca. en Fjerdedel fandt sit Underhold ved industriel Virksomhed, og omkring en Tiendedel beskæftigedes af Handelen og Søfarten tilsammen.

Medens man næsten til ethvert Tidspunkt talmæssigt kan fastslaa Befolkningens absolute Størrelse, dens Erhvervsforhold, Aldersfordeling etc., svigter Talmaterialet — i hvert Fald delvis — naar der bliver Tale om at bestemme det Kulturtrin, Befolkningen til et givet Tidspunkt er naaet frem til. Mange af de for en Bedømmelse heraf betydningsfulde Forhold er overhovedet ikke statistisk maaelige — Befolkningens intellektuelle Evner saaledes ikke — og de, der er det, er kun i ringe Grad behandlet. Alligevel kan man dog fremdrage adskilligt, der kan tjene til Belysning af Befolkningens kulturelle Udvikling.

Et om end ufuldkomment Middel til at skønne om det Kulturstandpunkt, de brede Befolkningslag indtager, har man i de Undersøgelser, der gentagne Gange har været iværksat med Hensyn til de til Militærtjeneste udskrevnes Færdighed i at læse og skrive. Ved en Undersøgelse af denne Art, der foretoges i 1873 — altsaa omtrent paa den Tid, der her særlig interesserer — og som omfattede ialt 9131 Mand, viste det sig, at de 86·4 pCt. (7888 Personer) baade kunde

læse og skrive; 11·6 pCt. (1059 Personer) kunde kun læse, og af disse kunde endda de fem Sjettedele ikke læse Skrift, men kun Tryk. De resterende 2 pCt. (184 Personer) kunde hverken læse eller skrive, idet dog mange af dem kunde skrive deres eget Navn; blandt de 11·6 pCt., der kunde læse, var der adskillige, der ikke engang havde denne minimale Skrivefærdighed. Ialt var der blandt det prøvede Mandskab 225 Personer eller 2·5 pCt., som ikke kunde skrive deres eget Navn. Lignende Undersøgelser, der havde været foretaget herhjemme i 1859 og 1860, omfattende ialt 8 844 Soldater, havde givet omtrent samme Resultat, og en Sammenligning med tilsvarende Resultater fra Udlandet stillede Danmark paa en fremskudt Plads i Rækken af Europas Lande med Hensyn til disse elementære Færdigheder hos Befolkningen. Imidlertid siger saadanne Undersøgelser — selv om man tør anse dem for typiske — naturligvis intet om, hvor langt Befolkningen er naaet i intellektuel Udvikling, men konstaterer blot, at et vigtigt Grundlag for en saadan Udvikling er til Stede.

I Følge en af Statistisk Bureau i 1867 foretaget Undersøgelse af Folkeundervisningen var det gennemsnitlige Antal Dage, i hvilke der i det nævnte Aar blev tilbudt et Barn paa Landet Undervisning, 126. Af disse 126 skolepligtige Dage blev der gennemsnitlig forsømt 32 Dage — med eller uden lovlig Grund — saaledes at det Antal Dage, hvori et Barn paa Landet virkelig nød Undervisning, i Gennemsnit kun var ca. 94 i Løbet af et Aar. I Byerne — og særlig da i København — stillede Forholdene sig i saa Henseende betydelig gunstigere — navnlig naturligvis i Betalingsskolerne. Disse for Folkeskolens daværende Standpunkt ingenlunde flatterende Oplysninger tyder jo ikke paa overvættede store Muligheder for Befolkningens intellektuelle Opdragelse; men Folkeskolen var jo heldigvis ikke ene om Kundskabsudbredelsen. Der ses i denne Forbindelse bort fra det højere Skolevæsen, idet Blikket særlig fæstes paa de Midler til Udbredelse af Oplysning, som direkte tager Sigte paa de brede Befolkningsslag. I saa Henseende maa da for det første peges paa Folkehøjskolerne, der allerede omkring 1870 fandtes i ret stort Antal, og som sikkert bidrog meget til at højne Befolkningens kulturelle Standpunkt, selv om deres positive Kundskabsmeddelelse var af mere underordnet Betydning, og der maa dernæst mindes om, at det var meget almindeligt, at der baade i By og paa Land holdtes «Aftenskoler» for den voksne Ungdom. I Forbindelse med disse Aftenskoler holdtes der ofte Foredragsmøder; desuden stiftedes der ikke faa lokale Foredragsforeninger som Regel paa Initiativ af Folkeskolelærere, Præster eller Højskolelærere, og saadanne Foreninger bidrog

naturligvis deres til at vække aandeligt Liv. Endelig maa man ikke glemme det betydningsfulde Oplysningsmiddel, som Folkebibliotekerne allerede dengang var. Særlig i 70'erne oprettedes en Mængde saadanne; men ogsaa i det foregaaende Tiaar var der indrettet mange, og selvfølgelig bidrog de i høj Grad til at vække Interessen for Læsning og Kundskabserhvervelse.

Glemmes maa i denne Forbindelse heller ikke den med den stigende politiske Interesse og Oplysning følgende Udvikling af Dagspressen og dennes stærkt øgede Udbredelse. Illustrerende i saa Henseende er følgende Tal, der angiver de gennem Posten forsendte Aviser og Tidsskrifter, sammenregnede for hele Aaret:

1865-66:	33 800	Eksp.	eller	7·51	Mill.	Numre
1870-71:	43 900	-	-	9·67	-	-
1875-76:	72 600	-	-	14·16	-	-

Hertil maa imidlertid lægges de fra Udgivelsesstederne ved Landpostbude i det omliggende Distrikt fordelte Lokalaviser og de paa selve Udgivelsesstedet af Postvæsenet omdelte Aviser. Medregnes disse, faar man som fordelt:

i 1869-70:	49 939	Eksp.
i 1875-76:	93 759	-

Og man maa saa endvidere lægge Mærke til, at i disse Tal er ikke medregnet de Aviser, som Udgiverne selv har besørget omdelt i Købstæderne og København. Man vil forstaa, at den uhyre Forøgelse i Avisabonnementet, som disse Tal bærer Vidne om, har haft sin store Indflydelse paa Befolkningens kulturelle Udvikling.

Til Belysning af Befolkningens *moralske* Standpunkt, der jo heller ikke er uden Interesse i den her omhandlede Forbindelse, kunde der ogsaa fremdrages adskillige Træk. I saa Henseende plejer man statistisk at fæste sig ved Forhold som Kriminaliteten, Antallet af Selvmord, Antallet af uægte Fødsler o. s. v., men det vilde føre for vidt her at gaa nærmere ind paa disse Forhold.

DANSK LIVSFORSIKRING FØR HAFNIA

ET er imidlertid Befolkningens Kultur i al Almindelighed, et andet er dens specielle Livsforsikringskultur, d. v. s. den Forstaaelse, den har af Livsforsikringen og dennes samfundsmæssige Betydning. Forudsætningen for, at man skal kunne regne med at finde denne Forstaaelse i videre Kredse, er naturligvis, at det almindelige Kulturniveau ligger saa højt, at Livsforsikringstanken overhovedet kan tilegnes, men hermed er langt fra alt godt; den specielle Livsforsikringskultur vokser, overladt til sig selv, meget langsomt. Der maa derfor udføres et særligt Oplysningsarbejde for at bringe den i tilbørlig Vækst, og dette Arbejde er det netop en af Livsforsikrings-selskabernes vigtigste Opgaver at udføre; det kan slet ikke ventes gjort fra anden Side.

Indtil 1870 var der nu ikke herhjemme gjort saa overmaade meget for at vække og udvikle Livsforsikringstanken i Befolkningen, men Tanken havde forøvrigt allerede tidligt givet sig flere Udslag. Som Forløbere for Livsforsikringen som Forsørgelsesindretning betragter man saaledes i Almindelighed de oprindelig ved private Foranstaltninger oprettede broderlige Hjælpekasser med forskellige Formaal, der er kendt under Navn af Understøttelses-, Brudeudstys-, Forsørgelses-, Pensions- og Begravelseskasser etc. Kasser af denne Art lader sig i deres Udspring forfølge tilbage i en meget fjern Fortid. Saaledes var der allerede til Middelalderens Brodersamfund, de saakaldte Gilder, ofte knyttet Institutioner med Forsørgelsesformaal i forskellig Retning; senere var det samme Tilfældet med Hensyn til de faglige Sammenslutninger — Lavene — og efter Reformationens Gennemførelse blev det særlig fra Gejstligheden, der nu kunde stifte Familie, at Bestræbelserne for at sikre de efterlevende udgik. Der oprettedes rent privat talrige Enkepensionskasser omfattende et Herred eller et Stift — som den ældste af disse i Danmark nævner man i Almindelighed *Den Gejstlige Enkekasse for Sjællands Stift* fra 1659 — og selv om disse Enkekasser kun var meget primitivt organiserede og ikke ydede faste, men kun efter Kassernes økonomiske Evne svingende Enkepensioner, fik de dog en ikke ringe Betydning, ikke mindst derved, at de aabnede Blikket for det nødvendige i, at ogsaa de verdslige Embedsmandsklasser fik deres Enkepensionskasser. Da imidlertid de private gejstlige Enkekasser som nævnt havde manglet Evne til at udrede uforanderlige faste Overlevelsesser, og da man ikke mente, at den nødvendige Forpligtelse til at udrede saadanne, kunde blive virkelig effektiv uden Statens Garanti, blev Følgen, at man efterhaanden oprettede *statsgaranterede* Forsør-

gelseskasser. Blandt andet paa denne Maade kom Staten til at optræde som effektiv Udøver af Forsikringsvirksomhed herhjemme, og de statsgaranterede Pensionskasser blev gennem talrige Omformninger og Nyindretninger i Tidens Løb til den endnu bestaaende Statsanstalt for Livsforsikring.

Men ogsaa paa anden Maade og af rent egoistiske, fiskale Grunde var Staten tidligt kommet ind paa Forsøg med Oprettelsen af Institutioner, der lignede Livsforsikringsanstalter. 1652 gjorde Frederik den Tredie saaledes efter Poul Klingenberges Tilskyndelse et Forsøg paa at skabe en forsikringsmæssig organiseret Forsørgelsesinstitution, idet han lod udgaa Indbydelse til at indtræde i et efter Tontineprincippet planlagt Livrenteselskab: *Det fructbringende Selskab*. Formaalet var først og fremmest at skaffe Statskassen Penge, idet Staten, naar den længstlevende af et begrænset Antal Indskydere døde, skulde arve hele den indskudte Kapital. Af Mangel paa Tilslutning maatte Planen opgives, og ikke bedre gik det med et ganske lignende Forsøg, der gjordes i 1694. Derimod havde Staten for saa vidt Held med sig, da den 1690-92 søgte at skaffe sig Kapital i Holland ved Salg af Livrentekontrakter til private Kapitalister, som det virkelig lykkedes Regeringen at faa afsluttet Kontrakter med et Indskudsbeløb af ialt 856 914 holl. Gylden; men da man kun havde foretaget meget ufuldstændige Beregninger over Livrentenydernes Levesandsynlighed, og Planen i det hele taget var bygget paa et ganske løst Skøn — man ydede uden Hensyn til Indskydernes Alder en livsvarig Rente af $12\frac{1}{2}$ pCt. p. a. af de indskudte Kapitaler — blev Regeringen hurtig klar over, at den havde gjort en meget daarlig Forretning, og den fik derfor 1703 Størsteparten af de afsluttede Kontrakter ophævet igen ved Tilbagebetaling af de for disse gjorde Indskud til et Beløb af ca. 697 000 Gylden.

Disse uheldige Forsøg hindrede imidlertid ikke, at Staten i Løbet af det 18de Aarhundrede gentagne Gange forsøgte sig med Oprettelsen af Tontiner og delvis havde Held med sig, saaledes i 1747, da der dannedes en Tontine med en Kapital paa 100 000 Rdlr. (1000 Portioner à 100 Rdlr.), i 1757, da den samlede Indskudskapital var fastsat til 300 000 Rdlr., der dog ikke blev fuldt tegnet, i 1792, i 1800 o. s. v., og at Staten ligeledes flere Gange — og med større Held — genoptog den Metode at skaffe sig Statslaan ved Salg af Livrentekontrakter.

De talrige, snart helt, snart delvis mislykkede og kun sjældent helt vellykkede Forsøg med Tontiner og Livrenteselskaber fik ikke den samme blivende Betydning for den danske Livsforsikringsvirksomhed som de foran nævnte statsgaranterede Pensionskasser. Den før-

ste af disse var *Officier-Enke-Cassen*, der oprettedes 1707 og omorganiseredes 1739, hvorefter den fik Navnet *Pensions Casse for Land-Militair-Etatens Enker og Børn*. Denne militære Pensionskasse blev allerede 1740 gjort almindelig for alle Stænder, men fik trods en 1757 foretaget Forandring, der søgte i nogen Maade at raade Bod paa de værste Mangler ved dens tekniske Grundlag, ikke noget langt Liv, idet den 1775 afløstes af *Den almindelige Enke-Casse*.

Forslaget til denne var fremkommet fra en Kommission, hvori Tidens mest sagkyndige Mænd havde Sæde, og den for Kassen antagne Tarif var beregnet (af LOUS, BUGGE og HORREBOV) paa Basis af en virkelig Dødelighedstavle (Süssmilchs) efter Halleys Metode. Kassen var altsaa faktisk grundet paa rationelle Principper, men desuagtet viste en 1785 foretaget Opgørelse, at de tarifmæssige Indskud var altfor lavt ansatte, og der udarbejdedes derfor — paa det tidligere benyttede Mortalitetsgrundlag, der ikke var overensstemmende med de faktiske Forhold! — en ny Tarif med forhøjet Indskud, der vedblev at være gældende, til Kassen ophørte med at antage ny Indskydere. I Aarenes Løb foretoges gentagne Gange Opgørelser af Kassens Status, uden at man rigtig blev klar over, at det antagne tekniske Grundlag — navnlig fordi man ikke havde Opmærksomheden henvendt paa Forskellen mellem Mænds og Kvinders Dødelighed — ikke var et saadant, at man kunde anse Kassens Evne til i Fremtiden at opfylde sine Forpligtelser som hævet over enhver Tvivl. Grunden til de Tid efter anden konstaterede Underbalancer søgte man fortrinsvis i de fluktuerende Pengeforhold og ikke i Tarifen.

De foran omtalte Forsikringsindretninger — private og statslige — tog alle Sigte paa Udredelsen af Overlevelseshes- og Livrenter. Egentlige Livsforsikringer havde man endnu ikke tænkt paa. 1795 fremkom imidlertid fra den daværende Finansdeputerede I. N. TETENS et Forslag til Oprettelsen af en helt ny Forsikringsanstalt, og hans Forslag toges til Følge. Det ny Institut fik Navnet *Den almindelige Forsørgelses-Anstalt* og var i Virkeligheden en fuldstændig Livsforsikringsanstalt, idet den dog adskilte sig fra de nuværende Livsforsikringsanstalter deri, at Forsikringerne kun kunde tegnes mod Kapitalindskud een Gang for alle — ikke mod periodisk tilbagevendende Ydelser. Skønt denne Anstalt, hvad vel egentlig ikke bør forbavse os, som har set, hvor vanskeligt det paa et langt senere Tidspunkt har været at interessere Befolkningen for Livsforsikringstanken, ikke fik den ventede Sukces og allerede ved Statsbankerotten i 1813 lukkede for ny Tilgang, fortjener den dog at mindes som det første Forsøg paa at indføre den egentlige Livsforsikring i Danmark. Medvirkende Grunde til, at Anstalten, der naturligvis ogsaa tegnede Liv-

renter, ikke fik nogen videre Tilgang, var, at der som foran nævnt bestod flere statsgaranterede Livrenteselskaber og Tontiner, og at der stadig oprettedes ny private Anstalter under Navn af Lig-Societeter, Begravelses- og Understøttelseskasser. Disse mange private Smaaselskaber var forøvrigt saa mangelfuldt — undertiden nærmest svindelagtigt — indrettede, at der rejste sig en offentlig Mening for at faa dem under lidt Kontrol. Der nedsattes 1810 en permanent *Kommitte til Undersøgelse af alle private Forsørgelses- og Understøttelses Selskaber*, og denne Komité, til hvilken Planer og Love for Kasserne skulde indsendes, vedblev at bestaa til 1861.

Naar *Den almindelige Forsørgelses-Anstalt* ikke reusserede, skyldtes dette ogsaa noget den Mangel ved den, at Forsikringerne som nævnt kun kunde tegnes mod Indskud een Gang for alle. Et Par københavnske Borgere, Boghandlerne SOLDIN, som havde Øje for denne Mangel, fremkom 1803 med Planen til en Livsforsikringsanstalt, hvor der skulde kunne tegnes livsvarige Livsforsikringer mod livsvarige eller ophørende aarlige Præmier, men skønt Planen var god og baseret paa rigtige Principper og støttedes af ansete Mænd som Professorerne A. GAMBORG, A. KALL og I. WOLFF, ligesom der privat stilledes økonomisk Garanti i Udsigt, traadte den projekterede Anstalt dog aldrig ud i Livet.

Det følte imidlertid stadig som et Savn, at der ikke ved Siden af den almindelige Enkekasse fandtes et Institut, hvor man kunde tegne Livsforsikring for sig selv og for andre, og i Aviserne fremkom hyppigt Indlæg til Gunst for Oprettelsen af den saaledes savnede Anstalt. Man begyndte saa smaat at søge til udenlandske Selskaber, af hvilke et enkelt, *Union*, allerede 1825 ansatte en fast Agent her i Landet, og da Tyskland 1827 fik sit første nationale egentlige Livsforsikringsselskab ved Oprettelsen af *Gothabanken*, agiteredes der herhjemme stærkt for at faa en lignende dansk Institution.

Regeringen besluttede derfor et Par Aar senere, at Muligheden for at imødekomme Befolkningens Ønsker skulde undersøges, og den lod i den Anledning i 1830 de Undersøgelser og Forarbejder paabegynde, som 1842 førte til Oprettelsen af to Statsanstalter, en Livrente- og en Livsforsikringsanstalt. Disse Anstalter udnyttede naturligvis de Fremskridt, Aktuarvidenskaben havde gjort, siden den almindelige Enkekasse oprettedes, og de var derfor baserede paa et mere fuldkomment Beregningsgrundlag, end denne havde været. *Livrente- og Forsørgelses-Anstalten af 1842* kan betragtes som en Afløser af Enkekassen, der fra 1843 at regne ophørte med at modtage ny Indskud, men med *Livsforsikrings-Anstalten i Kjøbenhavn* fik vi endelig det længe ønskede Institut for Tegningen af egentlige Livs-

forsikringer. Medens der ikke havde været nogen Tvivl om, at Livrenteanstalten skulde have Statsgaranti, tænkte man sig oprindeligt, at Livsforsikringsanstalten skulde være en privat Institution, men denne Tanke opgaves snart, og begge Anstalter blev altsaa rene Statsinstitutioner.

Muligheden for ved nationale Institutters Mellekomst at tilfredsstille Befolkningens vaagnende Trang til Livsforsikring var altsaa nu skaffet til Veje. Imidlertid holdt den ny Livsforsikringsanstalt sig temmelig passiv og opnaede derfor heller ikke store Resultater.

Omkring Midten af det nittende Aarhundrede tog Livsforsikringsvirksomheden i Udlandet et stærkt Opsving, og de udenlandske Selskaber begyndte at vise ogsaa det danske Forsikringsmarked en Del Interesse, idet adskillige af dem oprettede Generalagenturer her. Hvilke Resultater de opnaede gennem deres Arbejde her i Landet, lader sig vanskeligt angive, da den dertil fornødne Statistik mangler; men maalt med Nutidens Maal for de akkvisitoriske Resultater var det i hvert Fald ikke meget. Under fornøden Hensyntagen til Dætidens økonomiske Forhold maa Resultatet af Generalagenternes Virksomhed derimod vistnok betragtes som ret betydeligt, og hvad der var langt det vigtigste: Denne Virksomhed bidrog i høj Grad til at gøre Befolkningen fortrolig med Livsforsikringstanken og aabnede desuden herhjemme Øjnene for, at Livsforsikringsvirksomhed kunde være lønnende, naar den blev drevet paa den rette Maade.

Men den Omstændighed, at Arbejdet for at udbrede Livsforsikringen i den danske Befolkning væsentlig toges op af udenlandske Selskaber, havde sine Skyggesider. Var det i sig selv en overmaade vanskelig Sag overhovedet at kontrollere et Livsforsikringsforetagende, saa var det tillige ganske umuligt for de forsikrede at have noget som helst Begreb om de udenlandske Selskabers Soliditet, og da der ikke dengang paa Livsforsikringsomraadet eksisterede et statsligt Forsyn for de forsikrede som det, Forsikringsraadet nu er, var disse i høj Grad prisgivet Tilfældigheder.

I 60'erne rettedes der da ogsaa gentagne Gange i Dagbladene en kraftig Kritik mod de udenlandske Selskaber. Allerede i 1862 aabnede Berlingske Tidende, for hvilken BUCHHEISTER dengang var Redaktør, Felttoget mod de udenlandske Selskaber i al Almindelighed, men dog mod det franske Selskab *L'Impériale* i Særdeleshed, og vel stilnede den Bevægelse, der derved opstod i de interesserede Kredse, forholdsvis hurtigt af, men 1868 tog Redaktør C. ST. A. BILLE i Dagbladet den afbrudte Kamp op paa ny og fik herunder virksom Støtte af Konsul LUIS BRAMSEN, Professor C. E. MUNDT o. fl. *L'Impériale* forsvarede paa den anden Side kraftigt af den bekendte, da allerede

ekspatrierede W. I. KARUP. Denne temperamentsfulde Skribent udsendte en i Dresden trykt anonym Pjece betitlet: *Den danske Livsforsikkrings-Intelligents og Livsforsikkringsanstalten L'Impériale i Paris* (Critisk belyst af en dansk Assurance-Technicher), Dresden 1868, og i denne Pjece gennemheglede han med «caustisk Ironi», som han selv udtrykte sig, sine Modstandere, over hvis Hoveder han lod det regne med de allerkræftigste Ukvemsord, han raadede over — og det var ikke faa, hvad enhver, som har lidt Kendskab til Karups Skribentvirksomhed, vil være klar over. Den virkelige Værdi af Karups Forsvar stod ikke i rimeligt Forhold til den Kraft, hvormed han førte det, og det var en forholdsvis let Sag for Professor C. E. Mundt at vise Hulheden i Karups Argumentation. I en Modpjece med Titel: «*En dansk Assurance-Technichers*» *Livsforsikkrings-Intelligents*. Critisk belyst af C. E. Mundt, Professor (Gyldendal 1868) — en Pjece, der i Modsætning til Karups var holdt i en værdig Tone — gendrev han Punkt for Punkt Karups Paastande. Den senere Udvikling viste da ogsaa til fulde, hvor berettiget Kritiken af *L'Impériale* havde været; thi Selskabet brød senere sammen, efter at det først under den fransk-tyske Krig uden videre havde slettet sine skandinaviske Forsikringer — antagelig til et Beløb af omkring 10 Mill. Fres. — fordi de forsikrede paa Grund af Krigsforholdene ikke kunde blive af med deres Præmier. Og da de forsikrede senere vilde have deres Policer i Kraft igen, vilde Selskabet ikke gaa ind herpaa, medmindre de forsikrede fremskaffede ny Helbredsattester.

Samtidig med, at denne Kampagne førtes herhjemme, forekom der ude i Europa flere Tilfælde af Sammenbrud blandt Livsforsikrings-selskaber, og det kan derfor ikke undre, at Stemningen i sagkyndige Kredse var de udenlandske Selskaber afgjort ugunstig. Statsanstalten forholdt sig under dette Røre helt passiv. Dens bureaukratiske Ledelse var ganske utilbøjelig til at imødekomme selv de mest berettigede Ønsker fra det forsikringsøgende Publikums Side. Den fandt det saaledes, for blot at nævne et Par Eksempler, ganske overflødigt at lette de forsikrede Præmiernes Erlæggelse ved at indføre kortere Betalingsterminer end et Aar, og den gjorde sig ingen Ulejlighed for at indkassere Præmierne; det maatte blive de forsikredes egen Sag at sørge for rettidig Indsendelse af disse. I Stedet for at oprette ny Agenturer, nedlagde Anstalten tværtimod nogle af de tidligere bestaaende; ved Bedømmelsen af de forsikringsøgendes Helbredstilstand blev der gaaet meget rigoristisk frem o. s. v. Mere og mere højkrøst krævede Offentligheden da Reformer med Hensyn til Statsanstalten, og for saa vidt udeblev disse Reformer heller ikke, som de to Statsanstalter 1871 afløstes af een, i teknisk Henseende

mønstergyldigt indrettet Anstalt, *Livsforsikrings- og Forsørgelses-Anstalten af 1871*. Men det Fremskridt med Hensyn til det rent forretningsmæssige og akkvisitoriske, som man havde ønsket og ventet, kom Omorganisationen trods smaa Tilløb i saa Henseende slet ikke til at betyde. Den ny Anstalts Ledelse fastholdt i det væsentlige de samme Synspunkter for Virksomheden, som havde været gældende i Anstalterne af 1842, og nogen virksom Modstand mod de udenlandske Selskabers Konkurrence kom saaledes ikke til at udgaa fra Statsanstalten.

Det private Initiativ *maatte* altsaa, hvis der skulde slaas Bom for den udenlandske Livsforsikringsvirksomheds Erobring af det danske Marked, selv tage Affære. Dette blev mere og mere klart. I Aarene 1866-68 havde der været Planer fremme om at oprette et Livsforsikrings-selskab i Tilknytning til *Nye danske Brandforsikring*, og Professor C. E. Mundt, der var udset til at skulle være det paatænkte Selskabs matematiske Kontrolør, havde i sin 1868 trykte *Beretning til Committeen for Oprettelsen af en Livsforsikringsanstalt i Forbindelse med nye Danske Brandforsikring* meddelt Udtog af Tarifer etc. (beregnete efter Finlaisons Dødelighedstavle); men uagtet Forarbejderne til den projekterede Anstalt var vidt fremskredne, realiseredes Planen dog ikke, men standsedes ved en Generalforsamlings Beslutning i *Nye Danske*. Blev denne Plan end saaledes ikke til noget, fortjener den dog at mindes, udsprunget som den var af ganske de samme Tanker, som senere førte til Hafnias Oprettelse: det var ikke Meningen, at det Selskab, man vilde oprette, skulde underbyde Statsanstalten med Hensyn til Præmierne, men der skulde *konkurreres i Henseende til Imødekommenhed mod Publikum, Lettelse i Former og Raskhed i Forretningens Drift*. Som man ser, er det netop de foran omtalte svage Punkter hos Statsanstalten, man har Opmærksomheden henledt paa.

C. J. RAMM STIFTER HAFNIA

SAALEDES som det foran i Hovedtrækkene er gengivet, var altsaa omkring 1870 Livsforsikringens Stilling herhjemme, de økonomiske Tilstande, som et nyt privat dansk Livsforsikringsselskab vilde have at indordne sig under, og det Menneskemateriale, ud af hvilket det skulde vælge sine Forsikringsobjekter. Alt taget i Betragtning kan det ikke bestrides, at Betingelserne var til Stede for Optagelsen af et privat nationalt Livsforsikringsarbejde: gunstige økonomiske Forhold og en kulturelt relativt højt staaende Befolkning med voksende Nationalfølelse og Forstaaelse af Livsforsikringens Betydning.

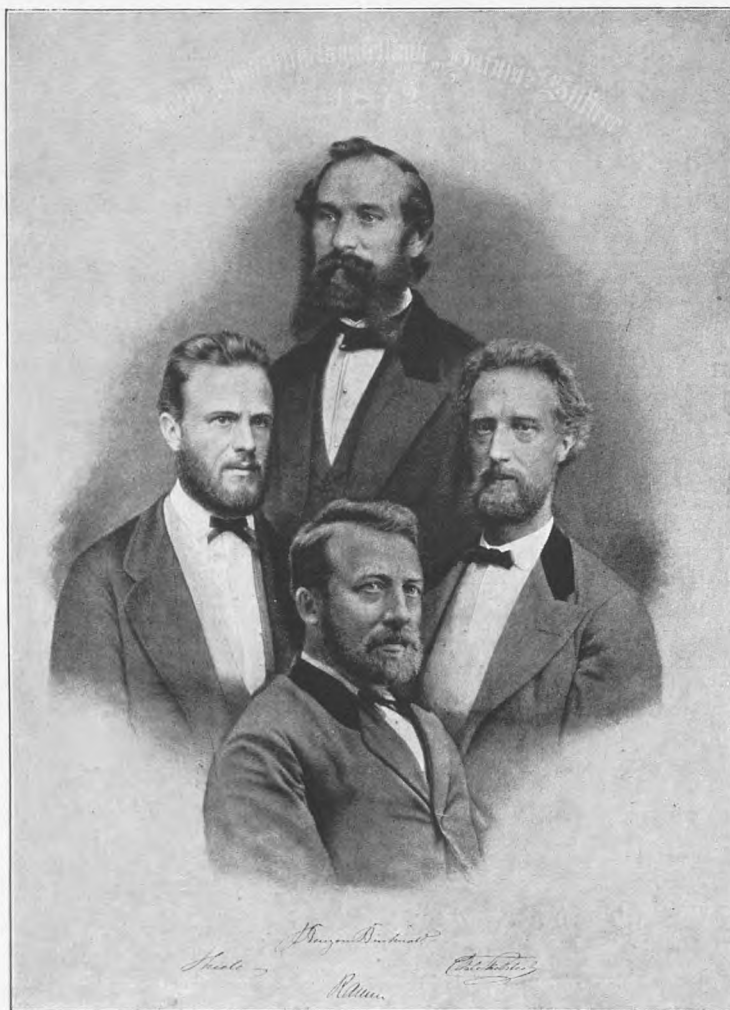
Tanken om at faa oprettet et privat dansk Livsforsikringsselskab laa saa at sige i Luften; Tidens Fylde *maatte* være nær. Der ventedes i Virkeligheden blot paa, at den Mand skulde fremstaa, der var i Besiddelse af den tilstrækkelige Energi til at overvinde de med Starten af et Selskab dog stadig endnu tilstedeværende, ikke helt ringe Vanskeligheder — navnlig med Hensyn til Fremskaffelsen af den nødvendige Kapital. Det vilde have været naturligt at vente, at den Mand, for hvem Tankens Realisation skulde lykkes, maatte udgaa fra Datidens mere indflydelsesrige Kredse, og at forestille sig ham som en Personlighed med gode Forbindelser i Forretnings-, Finans- og Intelligenskrede. Hvis imidlertid en saadan Forventning næredes i Datiden, blev den i hvert Fald kun delvis opfyldt. Det blev nemlig en yngre og dengang ganske ukendt Mand i en Stabssergents beskedne Livsstilling, hvem det ved et taalmodigt, maalbevidst Arbejde endelig lykkedes at faa vort første private Livsforsikringsselskab oprettet. Saa meget større var Æren for ham!

Manden var Slesvigeren C. J. RAMM. Han var i sin Tid kommet til København for at aftjene sin Værnepligt, var efter Værnepligtstidens Udløb blevet staaende i Hæren som Underofficer og havde som saadan været med i Krigen 1864. For at forstaa, at den fra en Underofficer dog tilsyneladende saa fjerntliggende Tanke: at oprette et privat Livsforsikringsselskab, kunde opstaa hos Ramm, maa det erindres, at han efter Krigen, da han søgte sig en Ekstrafortjeneste, havde fundet en saadan ved Arbejde paa Kontoret for det her i Landet da nyoprettede Generalagentur for det — forøvrigt senere forulykkede — franske Livsforsikringsselskab *Caisse Générale des Familles*. Dette Selskab fik ret hurtigt en efter Tidens Forhold ikke ubetydelig Tilgang her fra Landet, fordi det — ligesom forøvrigt andre her arbejdende fremmede Selskaber — anvendte de allerede da i Udlandets Livsforsikringsvirksomhed i stort Omfang benyttede moderne Akkvisitionsmetoder, og Ramm fik saaledes god Lejlighed

til at bedømme disse Metoders Betydning for Livsforsikringsarbejdet, som han efterhaanden begejstredes for. At udnytte de moderne Akkvisitionsformer i et af ham selv oprettet Selskab faldt ham dog ikke straks ind. Som den dansk-nationalt sindede Mand, han trods sit sydslesvigske Udspring var, tænkte han i første Række paa det beklagelige i, at det var *udenlandske* Selskaber, der gennem deres energiske Akkvisition hjemførte en betydelig Del af de danske Livsforsikringer, som han mente burde være tegnet i hjemlige Instituter — det vil under de daværende Forhold sige i Statsanstalten. For da at bidrage sit til, at denne i Fremtiden kunde faa de Forsikringer, som nu gik til Udlandet, henvendte Ramm sig i 1869 til den daværende Formand i Statsanstaltens Direktion, forhenværende — og senere — Finansminister C. E. FENGER, og søgte at vække dennes Interesse for, at Livsforsikringsanstalten — Livrenteanstaltens Tilgang kom jo for en stor Del af sig selv — ved at optage de mere moderne Akkvisitionsprincipper kom til at paaføre de udenlandske herhjemme arbejdende Selskaber en mere virksom Konkurrence end hidtil. Her var Ramm imidlertid gaaet galt i Byen; thi Fenger, der var en streng og selvraadig Administrator, viste sig absolut utilbøjelig til at laane Øre til hans Forslag, hvorimod han ikke nægtede sig den Fornøjelse ironisk at henvise Ramm til selv at oprette et Selskab, hvis han vilde se sine Ideer realiserede. Trods Fengers afgjort afvisende Holdning gjorde Ramm dog senere endnu et Forsøg paa at faa Statsanstalten til at knæsette den af ham i Livsforsikringens Interesse ønskede levende Agitation, idet han henvendte sig til Anstaltens Forretningsfører, S. HERTZSPRUNG, med Anmodning om at faa sig overdraget et større Agentur for Statsanstalten, men ogsaa hos Hertzsprung mødte han kun Overlegenhed og kold Afvisning.

Hermed var Ramm endelig bleven træt af stadig at løbe Panden mod den Mur af Bureaukratisme, hvormed Statsanstalten omgav sig, og han besluttede nu for Alvor at søge at realisere den Plan, Fenger — formodentlig med liden Tro til Muligheden af dens Gennemførelse — havde anbefalet ham. Og ufortøvet tog han fat paa Forarbejderne. Først og fremmest maatte han skaffe sig de Forbindelser i indflydelsesrige Kredse, som han manglede, men ikke kunde undvære, hvis hans Planer skulde have Fremgang. Det var nu saa heldigt for ham, at han i Krigsaaret havde gjort Bekendtskab med Overretssagfører C. A. DE FINE SKIBSTED, der da havde været Sekondløjtnant ved 18de Regiment, ved hvilket ogsaa Ramm tjente. Dette Bekendtskab benyttede han til at foreslaa Skibsted at være sig behjælpelig med at faa det paatænkte Selskab oprettet, og Skibsted erklærede sig straks villig og skaffede endda som «der Dritte im Bunde»

den uundværlige matematiske Garant i daværende Dr. phil., senere Professor T. N. THIELE, der var en Skolekammerat af Skibsted. For det kommende Selskabs Forretningsførelse, Jura og matematiske

HAFNIAS STIFTERE

Grundlag var der gennem den sluttede Triplealliance nu sørget paa bedste Maade; tilbage stod da kun at skaffe den nødvendige Kapital til Virksomheden. Dette var imidlertid ogsaa det vanskeligste; thi selv om de to Fæller, Ramm havde erhvervet sig, hver for sig havde gode Forbindelser, var de dog begge unge og kunde næppe paa deres egne gode Navne alene have ført den økonomiske Side af Sa-

gen igennem. Det gjaldt da om at finde en Fjerdemand, hvis Navn, Anseelse og Indflydelse i Pengekredse kunde mindske Vanskelighederne ved den forestaaende Kapitaltegning. En Mand med den i saa Henseende fornødne Autoritet fandt Triumviratet i daværende Departementschef, fhv. Professor i Nationaløkonomi, J. BENZON-
BUCHWALD, en meget dygtig og energisk Mand, der ikke let bøjede af overfor mødende Vanskeligheder og derfor netop var den rette Hjælp.

Imidlertid havde Ramm angivet Hovedtrækkene i et Livsforsikrings-
selskabs Indretning i følgende:

OPFORDRING

TIL

OPRETTELSEN AF ET PRIVAT

DANSK LIVSFORSIKKRINGSSELSKAB.

Ved forskellige Leiligheder og til forskellige Tider, baade i Rigsdagen og i Pressen, er der fra flere Sider fremkommet Udtalelser om det Ønskelige i Oprettelsen af et privat Livsforsikrings-selskab her i Landet ved Siden af den danske Statsanstalt, for hos Befolkningen at vække Begrebet om de med en saadan Institution, ikke alene med Hensyn til Sparsommeligheden men ogsaa med Hensyn til Crediten, forbundne Fordele. Det er med dette Maal for Øie, at et privat Selskab bør stille sig den Opgave ved talrige, intelligente og velinstruerede Agenter og med Filialer over hele Landet at oplyse Befolkningen, — og særlig det store Antal af Familiefædre, hvis Arbeidskraft er den Capital, som betinger Familiens Existents —, om Livsforsikringens Gavnlighed og Nødvendighed. Ikke alene ved Hjælp af Pressen, men navnlig ved det levende Ord, maa hver enkelt Familiefader blive bragt til at erkjende det som en uundgaaelig Fornødenhed, at have sit Liv forsikkret. Der gives for Tiden Mange, som ansee det for en Velfærdssag, at have deres Meubler, Glasruder, Speile og andre Gjenstande assurede, men deres Liv have de som oftest ikke forsikkret. Og dog kan Familiefaderens Energi og Virkekraft opretholde Haabet om Gjenerhvervelse, ifald Uheldet træffer hans Eiendele, men det pecuniaire Tab, hans Død medfører, er han ikke istand til at erstatte Familien, undtagen ved Hjælp af Livsforsikringen. Der er her i Sandhed en vid og frugtbar Mark for nidkjære og forretningsdygtige Mænd at arbeide paa, og det vil være indlysende, at den danske Statsanstalt, DER LANGTFRA I DEN ANTYDEDE RETNING UDFOLDER TILSTRÆKKELIG VIRKSOMHED, herved ikke vil skeep Afbræk; tværtimod vil Statsanstalten have Fordeel af et privat Selskab, idet Mange, efterhaanden som Kjendskab til Livsforsikringen skrider frem, ville blive bevægede til at træde ind i Anstalten.

Oprettelsen af et privat Livsforsikrings-selskab vil tillige være det kraftigste Middel til at modarbeide Udbredelsen af de mange udenlandske Selskaber, om hvis Soliditet de, der tegne sig i dem, ikke kunne have nogen Mening, og som dog trække betydelige Summer ud af Landet, hvormed de i deres

eget Land forøge Crediten og ophjælpe Industrien. Som et mig bekjendt Exempel kan jeg anføre, at et eneste udenlandsk Selskab i de første 3 Aar, det har været etableret i Danmark, har gjort Forsikkringer her i Landet til over 1,200,000 Rigsdaler. Man kan deraf slutte hvor mange Forsikkringer der afsluttes ved de mange Selskaber, der have Filialer hos os. DET ER I SANDHED PAATIDE, AT DEN DANSKE FORRETNINGSAAND OGSAA RYSTER DET AFHÆNGIGHEDSFORHOLD AF SIG, HVORI VORT LAND I DENNE RETNING ENDNU STAAER TIL UDLANDET.

Det vil af den Oplyste og Dannede villig anerkjendes, at der ikke gives nogen Green af Nationaløkonomien, ja neppe nogen Indretning i det menneskelige Samfund, der baade for det enkelte Menneskes og for hele Familiens Vel har en mere velgjørende og virksom Indflydelse end netop saadanne Institutioner, hvis Virksomhed gjør det muligt, selv for den simpleste Arbejder, ved Selvhjælp at sikkre sin egen Alderdom, eller i Tilfælde af en tidlig Død, sin Familie for Nød og Trang.

Kun de Førreste have nogen Kjendskab til visse enkelte i mange Tilfælde mindre heldige Forsikkringsmaader. Men ved forøget Virksomhed, ved Concurrence, ville andre Forsikkringsmaader blive mere brugte og bekjendte i videre Kredse i de Tilfælde, for hvilke de egne sig. Det vil paa denne Maade blive klart for Enhver, selv for den simpleste Arbejdsmand, at han kan sikkre sig en Capital, som kan være ham en Hjælp i hans Alderdom, eller en Erstatning for Familien, hvis han dør tidligt. Under paatrængende Omstændigheder, saasom i Sygdomstilfælde, naar en Forretning skal paabegyndes eller udvides, eller under lignende Forhold, vil Policen afgive et ypperligt Creditmiddel.

En Mand, der ved Capital- eller Livsforsikkring har sørget for sin egen og sin Families Fremtid, vil sikkerlig afholdes fra, at slutte sig til Socialister, Communister eller Saadanne, der søge Samfundets Frelse i Krig mellem Arbejderen og Capitalisten.

Men ikke alene paa Grund af det foran Udviklede maa Oprettelsen af et privat Livsforsikkringselskab her i Landet ansees for et fortjenstligt Foretagende, ogsaa i mercantil Henseende vil et saadant Institut afgive en indbringende Forretning, som dygtige Forretningsmænd i Udlandet for længe siden have exploiteret til deres Fordeel, hvilket bedst sees af det anseelige Udbytte, som aarligt kommer til Fordeling blandt Actionairerne. Ogsaa den danske Statsanstalt giver et slaaende Beviis for denne Forretnings Rentabilitet, idet Samme, efter dens sidst opgjorte Status, har et Overskud af over 1,500,000 Rigsdaler. — En yderligere Fordeel opstaaer derved, at der ved at gjøre de indbetalte Præmier frugtbringende, tillige dannes en Hypothek- og Laanekasse, som nærmest vil komme de Forsikkrede tilgode. Enhver Forretningsmand vil kunne bedømme, hvor megen Gavn der i denne Retning kan stiftes, og hvormeget vi hidtil have staaet os selv i Lyset ved at lade saa store Capitaler gaae til Udlandet. Hertil kommer, at Livsforsikringen hviler paa et saa solidt Grundlag som næppe nogen anden Forretning, idet Risicoen med mathematisk Nøiagtighed beregnes efter Mortalitetstabeller, som udvise Døde-

ligheden i en lang Aarrække, og hvorefter altsaa en virkelig Gjennemsnitsrisico lader sig udfinde.

Til at oprette et saadant Selskab udfordres fremfor Alt, at en Kreds af bekjendte og anseete Mænd, som besidde Publicums fulde Tillid, tage Sagen i deres Haand; thi Selskabets Styrke vil hovedsagelig beroe paa den Tillid, med hvilken den store Masse slutter sig til det. For at styrke denne Tillid og for at give det med Livsforsikringsvæsenet aldeles ukjendte, ja vel endog mistroiske Publicum et haandgribeligt Beviis paa Soliditet i Hænderne, er tillige en garanteret Grundcapital nødvendig, omendskjøndt Selskabet jo ligesaa godt som enhver Liigkasse, Enkekasse eller deslige, vilde kunne begynde sin Virksomhed uden Grundcapital, eftersom denne Slags Forretning har det Eiendommelige ved sig, at der i en længere Aarrække tages Penge ind forinden det Tidspunkt kommer, hvor Selskabets Forpligtelse til Udbetaling indtræder.

Den garanterede Grundcapital maa søges tilveiebragt ved Actier; men da man som anført ikke har Brug for nogen videre Driftscapital, fordres der kun en ubetydelig Indbetaling (kan ansættes til $\frac{1}{10}$), som ved at anlægges paa sikker Maade af sig selv vil forrente sig med mindst 4 pCt. Yderligere Indbetalinger kunne ikke finde Sted uden Actionairernes Indvilgelse, og Sikkerhedsstillelse for Resten af Actien behøves ikke at fordres, naar Actiehave- ren ansees tilstrækkelig solid.

Ved at anlægge i en solid Forretning nogle faa hundrede Rigsdaler, som der sikkert en Rente af mindst 4 pCt., men hvis endelige Udbytte vil blive i den Grad større, at neppe noget andet Actieforetagende vil kunne taale en Sammenligning, kan man saaledes bidrage til at oprette et Selskab, der er ligesaa indbringende for Actionairerne som for de Forsikkrede. Der bidrages tillige til at fremme den sande Sparsommelighed og dermed følgende andre store Goder blandt Befolkningen, ogsaa blandt den ubemidlede, arbejdende Classe, hvorved den almindelige Velstand og Crediten ophjælpes. Der bidrages endvidere til at gjøre de mange som oftest al Sikkerhed berøvede og derhos meget dyre Begravelseskasser, Liigkasser, Enke- og lignende Kasser mere og mere Afbræk, og endelig til at sætte en Stopper for de mange udenlandske Livsforsikringselskaber, der oversvømme vort Land og hvis Soliditet man forsaavidt altid er berettiget til at drage i Tvivl, saalænge det fornødne Materiale til at beregne deres Præmiereserve ikke foreligger, og forsaavidt man ikke veed, om deres Actionærer ere fuldstændigt vederhæftige for det af dem tegnede Beløb.

C. J. RAMM.

Samtidig havde de andre Stiftere været virksomme hver paa sin Maade. Overretssagfører Skibsted havde udarbejdet Plan og Statuter for det projekterede Foretagende, og Dr. Thiele var i god Gang med Udarbejdelsen af det matematiske Grundlag for Virksomheden. Og alle virkede de naturligvis ivrigt for at tegne Aktier hos Venner og Bekendte.

I Selskabets første Statuter hedder det i § 4: «Saasart der er tegnet Actier til Beløb af 100,000 Rd., træder Selskabet i Virksomhed», og i Efteraaret 1871 var man faktisk naaet saa vidt, at man havde Løfte om et Aktiebeløb af denne Størrelse; men man var nu kommet til den Overbevisning, at 100 000 Rdl. var altfor lidt at lægge ud med, og besluttede derfor, at man først vilde begynde, naar man havde tegnet for 250 000 Rdl. Aktier. Dette Beløb syntes det imidlertid at skulle blive meget vanskeligt at skaffe tegnet, til Trods for at der i Begyndelsen af 70'erne ikke var nogen Pengeknaphed, og at det i hidtil ukendt Grad var let at skaffe Kapital til andre ny Foretagender. Der udbødes i Aarene 1871-74 herhjemme for 59 Mill. Rdl. Aktier og Partialobligationer, eller ca. 15 Mill. pr. Aar, medens den gennemsnitlige aarlige Emission i de nærmest foregaaende Decennier kun havde været omkring 1 Mill. Rdl. Men det maa i denne Forbindelse erindres, at det paa det daværende Tidspunkt kun var et Mindretal, der havde noget rigtigt Begreb om Livsforsikringens Udviklingsmuligheder, og for dem, der virkelig havde Indsigt i Livsforsikringsvirksomhed og Tiltro til dens Fremtid, maatte det staa som en meget tvivlsom Sag at indlade sig i Konkurrence med den nylig reorganiserede Statsanstalt. Hvad skulde nemlig et nyt Selskab kunne byde paa, som ikke Statsanstalten bød? Man maatte jo tværtimod gaa ud fra, at alene Statsgarantien vilde give den sidstnævnte en afgjort Overvægt i Konkurrencen. Man forstod med andre Ord ikke endnu, hvilken uhyre Betydning en velorganiseret Akkvisitionsvirksomhed kunde faa, og selv om nogle havde en saadan Forstaaelse, saa kendte de ikke Stifterne tilstrækkeligt til at føle sig overbeviste om, at netop disse var de Personer, der magtede den Opgave at organisere den projekterede Virksomhed saaledes, at en Konkurrence med den tilsyneladende overmægtige Statsanstalt kunde krones med Held. Der var utvivlsomt ogsaa, naar man ser paa Sagen med Datidens Øjne, en Risiko for, at Virksomheden ikke skulde reussere, og at den Kapital, der søgtes, derfor ikke skulde kunne faa en passende Forrentning, men maaske oven i Købet kunde gaa helt tabt.

Saa stor var derfor den Tilbageholdenhed, som den anlægssøgende Kapital viste, at de fire sammensvorne begyndte at tvivle om Muligheden af deres Planers Realisation og nær havde opgivet Ævred. Til alt Held for dem og for den private danske Livsforsikringsvirksomhed kom Tilfældet dem imidlertid til Hjælp. I Efteraaret 1871 oprettedes nemlig *Den danske Landmandsbank*, og her var Departementschef J. Benzon-Buchwald en af Stifterne, ligesom han indtraadte i Bankens første Bestyrelse. Han fik hermed en straks be-

nyttet Lejlighed til at bevæge en Del af Landmandsbankens Aktionærer til ogsaa at tegne Aktier i det planlagte Livsforsikringselskab, saaledes at man nu ialt kunde regne med en tegnet Garantikapital af 253 000 Rdl., eller 3 000 Rdl. mere end det Beløb, man havde bestemt, at Selskabets Aktiekapital skulde udgøre, før man lagde ud.

Da den nødvendige Kapital saaledes var sikret, og de fire Stiftere allerede forlængst havde Selskabets Statuter, Plan og Tarifer færdige, var der ikke mere noget, der hindrede Selskabets endelige Stiftelse. Den konstituerende Generalforsamling indvarsledes derfor ved Bekendtgørelse i Berlingske Tidende for 6. April 1872 til Afholdelse paa Østergade Nr. 15 (Kongens Klub) *Lørdagen den 20. April 1872*, der saaledes er at betragte som Hafnias Fødselsdag. Dagens historiske Betydning gør det naturligt, at dens Forløb her skildres saa udførligt, som det paa Grundlag af de meget knappe Tilførsler i Selskabets Generalforsamlingsprotokol lader sig gøre.

Efter Forslag af den designerede Direktions Formand, Departementschef J. Benzon-Buchwald, valgtes Højesteretsadvokat C. S. HENRICHSEN til Dirigent. Denne «foreviste», som det ordret hedder i Generalforsamlingsprotokollen, «Exemplar af Berlingske Tidende Nr. 80 for d. 6 Apr. 1872, hvori findes indført Indkaldelse til nærværende Generalforsamling, og bemærkede, at der af Directionen, var leveret ham en Fortegnelse over de tegnede Garanter, hvorefter der var tegnet langt over 100 Actier, hvilket var det Beløb, som i Statuternes § 4 var forlangt for at Selskabet kunde constituere sig. Han skulde derfor lade afstemme om, hvorvidt Selskabet skulde constituere sig, men forinden gav han Ordet til Directionens Formand, Departementschef Benzon-Buchwald.

Benzon-Buchwald meddelte Oplysning om de Arbejder, som hidtil vare foretagne for at bringe Selskabet istand, og henstillede til Forsamlingen at constituere Selskabet.

Dirigenten stillede under Afstemning, at Selskabet erklæredes konstitueret, hvilket vedtoges eenstemmigt.

Efterat Fortegnelsen over Garanter var oplæst skredes til Valget af Medlemmer til Controlcommitteen.

Valgte bleve ved skriftlig Stemmegivning .

1. Folketingsmand cand. jur. C. St. A. Bille med 79 Stemmer
2. Grosserer Julius Halberg med 79 Stemmer
3. Brændeviinsbrænder, Borgerrepræsentant Syndergaard med 79 Stemmer
4. Professor A. Steen med 79 Stemmer
- og 5. Grosserer Andreas Topp med 79 Stemmer

Da intet Videre var at foretage, erklærede Dirigenten Generalforsamlingen for hævet.

C. S. Henrichsen

J. Benzon-Buchwald T. N. Thiele C. de F. Skibsted

/ Ramm»

Ifølge de allerede før Generalforsamlingen udarbejdede Statuter tilkom det Generalforsamlingen blandt Aktionærerne at vælge: 1) en Kontrollkomité paa 5 Medlemmer, og 2) en Direktion paa 3 Medlemmer, medens Kontrollkomitéen efter Direktionens Indstilling skulde ansætte en Forretningsfører. Imidlertid hedder det tillige udtrykkeligt i disse Statuter, at «Directionen bestaaer foreløbigt af nogle af Selskabets Stiftere og Actionairer», og at «Forretningsføreren er for Tiden ligeledes en af Selskabets Stiftere og Actionairer». Det har altsaa aabenbart fra første Begyndelse været forudsat som noget selvfølgeligt, at Ramm skulde være Forretningsfører, og at de tre andre af de egentlige Stiftere i Forening skulde danne den første Direktion. Da Direktionsforholdene saaledes paa Forhaand var givne, da Selskabet nu tillige var lovformeligt konstitueret, og der var valgt Kontrollkomité, og da Tarifer og Forsikringsbetingelser allerede var udarbejdede, stod der ikke andet tilbage for Driftens Begyndelse end at faa indrettet passende Kontorlokaler. Dette kom man saa hurtigt ud over, at man allerede den 18. Maj 1872 i Bladene kunde indrykke følgende Avertissement:

HAFNIA,

dansk Livsforsikringselskab,

aabner sit Contoir i Kjøbenhavn Onsdagen den 22. ds. paa Amagertorv Nr. 6, 1ste Sal (Schoustrups Gaard).

Forretningsfører: C. J. RAMM

Direction: Departementschef J. BENZON-BUCHWALD, R. af Dbg.

Dr. phil. T. N. THIELE og

Overretssagfører C. DE FINE SKIBSTED.

Læge: Dr. med. C. TRYDE; Retsconsulent: Høiesteretsadvokat C. S. HENRICHSEN

Selskabet tegner: Livsforsikringer, Capitalforsikringer, Livrenter, Børne- og Alderdomsforsørgelser samt Begravelseshjælp MOD BILLIGE OG DERHOS FASTE OG BESTEMTE PRÆMIER.

AF SELSKABETS UDBYTTTE TILLÆGGES DER DE FORSIKKREDE 40 pCT., SOM MED RENTER OG RENTERS RENTE UDBETALES SAMTIDIG MED FORSIKKRINGSSUMMEN.

Veiledning og Oplysning med Hensyn til de forskjellige Forsikringsarters hensigtsmæssigste Benyttelse meddeles beredvilligst paa Selskabets Contoir, Amagertorv 6, 1ste Sal, aabent fra 10-3, samt af Selskabets Agenter.

Ramms Anstrengelser var saaledes endelig blevet kronet med det Held, de fortjente. Hafnia — det første private danske Livsforsik-

ringsselskab — var ikke længere blot et Tankefoster, men en haandgribelig Realitet. Og havde der end været betydelige Vanskeligheder at overvinde og svære Tvivl at bekæmpe for at faa Selskabet lykkelig bragt fra Projekt- til Fuldbyrdelsesstadiet, saa var Fremtidsudsigterne for de fire Fædres Hjertebarn dog derfor ikke mindre lyse. En dygtig Direktion, en energisk og virkelysten Forretningsfører, Konkurrenter, af hvilke den afgjort farligste, Statsanstalten, svækkede sine egne Konkurrencemuligheder ved sin Bureaukratisme, medens de øvrige overfor et solidt *nationalt* Foretagende tabte noget af deres Farlighed som Konkurrenter, en Befolkning endelig, som var moden for Livsforsikringstanken, og som netop oplevede en økonomisk Opgangstid — skulde alt dette ikke love godt for Hafnias Fremtid?

Hafnia! Navnet klinger som en Fanfare. Hvem der oprindeligt har fundet paa dette Navn for det nye Selskab lader sig næppe nu oplyse, men Navnet var i alt Fald godt valgt. Det faldt let paa Tungen, antydede trods sin latinske Form, at det var et nationalt Selskab med Hjemsted i København, det drejede sig om, og var velegnet til at præge sig i Erindringen — kort og klangfuldt som det var. Enhver, som har Øre for Sprogets Toner, vil kunne høre, at der er Musik i Navnet. Haf-ni-a! Lyder det ikke som Jægerens lystige Signal i den grønne Skov, eller som en munter Reveille? Jo, vist er der Fanfare i Navnet! Ny Signaler, vækkende Toner — *det* betød Hafnia! Med dette klangfulde Navn indvarsledes en ny Tid for dansk Livsforsikringsvirksomhed.

I Ramms lange Liv har den 20. April 1872 sikkert været en af de lykkeligste Dage. Han stod nu efter mange Genvordigheder endelig ved sit foreløbige Maal: det første danske private Livsforsikrings-selskab som et *fait accompli*! Og han stod samtidig i sin Manddoms bedste Aar, ladet med Energi og Lyst til at give sig i Kast med sin næste Opgave: at føre det nyoprettede Selskab frem til en solid og anset Position til Ære for Stifterne og til Gavn for det danske Samfund. Det var paa Ramms brede Skuldre, at Hovedansvaret for Selskabets Fremgang maatte komme til at hvile. Ikke alene var det nemlig ham, der var Idéens Ophavsmand, men det maatte ogsaa blive ham, der gennem sit personlige Akkvisitionsarbejde skaffede Hafnia den Forsikringsbestand, som var den absolut nødvendige Betingelse for, at Selskabet skulde kunne bære sig rent forretningsmæssig set, og som hans Medstiftere trods deres fremragende Ydelser i andre Retninger ikke vilde kunne tilvejebringe. Da nu dette Arbejde i Aarenes Løb lykkedes i saa fortrinlig Grad for Ramm, maa ogsaa det ærefulde Navn som Hafnias egentlige Grundlægger

tilkomme ham fremfor nogen anden. Og mere end det! Som den, der herhjemme først har anvendt mere moderne Akkvisitionsmetoder i den nationale Livsforsikringsvirksomheds Tjeneste, har han gjort sig fuldt ud fortjent til Hædersbetegnelsen: «Den danske, private Livsforsikrings Fader».

CHRISTIAN JULIUS RAMM var født den 28. Juli 1831 i Rabøl ved Kappel i Slesvig. Om hans tidligste Ungdom er der intet særligt at berette; han fik som Dreng kun den Undervisning, Folkeskolen bød paa, og som ungt Menneske var han beskæftiget ved Handelen (Manufakturbranchen), indtil han naaede Værnepligtsalderen. Det er allerede foran nævnt, hvorledes han som værnepligtig kom til København, efter Værnepligtstidens Udløb forblev i Hæren som Underofficer, som saadan var med i Krigen 1864 og derefter for at forøge sine smaa Indtægter havde Ekstraarbejde paa *Caisse Générales* Kontor. Det var saaledes nærmest ved et Tilfælde, at Ramm kom ind paa det Arbejde, der skulde vise sig at passe saa udmærket for ham, og i hvilket han siden gjorde en saa fremragende Indsats. Hvordan Ramm fik Ideen til Hafnias Oprettelse og med sejg Udholdenhed gennemførte den, er tilstrækkelig omtalt i det foregaaende.

Det er ogsaa foran nævnt, at Ramm, trods det, at han — som Direktionens første Formand lejlighedsvis bemærkede — var den «mest skyldige» i Hafnias Start, ikke blev Medlem af Direktionen, men derimod Forretningsfører for det unge Selskab. Det maa imidlertid her ved erindres, at Stillingen som Forretningsfører, d. v. s. som øverste Leder baade af Akkvisitionen og af Hovedkontoret, i Virkeligheden ret nøje svarer til det, vi i vore Dage forstaar ved en Stilling som administrerende Direktør. Forøvrigt kunde Ramm, om han ønskede det, med Direktionens Billigelse føre Titlen Direktør.

Af Hafnias fire Stiftere var Ramm den eneste, der før Selskabets Start kendte noget til *praktisk* Livsforsikring. Paa det flere Gange nævnte Agenturs Kontor havde han sikkert lært, hvad der overhovedet kunde læres der, og hvad han her saa, tog han ikke kritikløst imod, men udskilte blot det bedste af det. Bortset fra de ny Akkvisitionsmetoder, som Ramm i denne sin første Fase som Forsikringsmand lærte at vurdere, har der iøvrigt næppe været ret meget af det, han lærte hos *Caisse Générale*, der kunde faa direkte Anvendelse i Hafnia; men var selv *hans* Ballast som Livsforsikringsmand oprindelig ikke stor, saa hjalp hans overordentlige Flid og hans mærkværdig sikre Forstaaelse af Livsforsikringen ham over alle Vanskeligheder. Tilmed havde han en klippefast Tro paa, at Hafnia havde en Mission, og dette i Forening med, at han følte med sig selv, at han var kommet ind paa den for hans Evner passende Bane,

gav ham et usædvanligt Arbejdsmod. Altsammen bidrog det til, at han ogsaa paa Omraader, hvor han egentlig savnede de specielle Forkundskaber, dog naaede frem til rigtige Resultater.

Som Kontorleder deltog Ramm navnlig til at begynde med personlig i næsten alt Arbejde, ogsaa det rent manuelle; han skrev f. Eks. selv Beregnersedler (jfr. Side 63). Ved saaledes at gaa med i alt Arbejde lærte han dette til Bunds, hvilket naturligvis senere, da Arbejdet voksede, og flere Funktionærer ansattes, kom ham i høj Grad til gode ved Bedømmelsen af sine Medhjælperes Arbejde. En stor Del af Selskabets Korrespondance besørgede Ramm personlig og under den med Nutidsøjne set ret besynderlige Form, at han skrev i Jeg-Stil og undertegnede Brevene kort og godt med *Ramm* uden Angivelse af, at det var for Hafnias Firma, han underskrev. Saa vidt vides, brugte han i Forstaaelse med Direktionen denne mærkelige Form, fordi man mente derved at undgaa at binde Selskabet for stærkt, hvis et Brev tilfældigvis skulde komme til at give fejlagtige Meddelelser, en vistnok — i hvert Fald efter at de første vanskelige Aar var overstaaet — ganske overflødig Forsigtighed; thi Ramm var saa samvittighedsfuld ved Brevenes Affattelse og skal have haft en utrolig rent intuitiv Evne til øjeblikkelig at se, om eventuelle Talangivelser var rigtige, at det næsten var umuligt, at en Fejl kunde slippe uopdaget forbi ham, og han vaagede med Ængstelighed over Hafnias Renommé.

Iøvrigt skildres Ramm som en udmærket Kontorleder, der navnlig forstod at instruere sine Folk, og naar dette var gjort, da at vise dem fuld Tillid og give dem al ønskelig Frihed og Ro til deres Arbejde. Han var vel ikke stærk i sin Ros, men forstod dog udmærket at lade skinne igennem, at han paaskønnede et dygtigt udført Arbejde. Og overfor begaaede Fejl var han i Almindelighed en mild Dommer — vel at mærke, naar man ærlig erkendte den begaaede Fejl. Det hændte paa den anden Side, at han blev endog meget ilter, og saa var han nok ikke god at komme nær. Mindet om saadanne Episoder kan dog paa ingen Maade forringe Ramms Eftermæle; thi man maa huske paa, at i det militære Milieu, hvoraf han var udgaaet, var man i hine Tider vant til rent umiddelbart at give sine Følelser Udtryk, og der falder i Virkeligheden nærmest et tiltalende Skær over hans impulsive Udbrud, fordi de som oftest foranledigedes af hans varme Hjerte, der drev ham ud i energisk Kamp for, hvad *han* ansaa for ret og rigtigt. Forøvrigt var Ramm selv altid højst ulykkelig, naar han havde forløbet sig, og gjorde alt for at undgaa Gentagelser. Aldrig var han desuden bange for at erkende de Fejl, han havde begaaet og blev overbevist om, og villig og uopfordret gav han da sin Undskyldning til den, han mod sin Vilje og uden Grund havde saaret.

Det er imidlertid som den øverste Leder af Akkvisitionen, at Ramm har gjort den største Indsats i Hafnias Tjeneste. Som saadan har han ydet ikke blot det gode og solide, men det ypperlige. Han havde en enestaaende Evne til at finde netop de Folk, der i fortrinlig Grad egnede sig for Akkvisitionsarbejdet, og han forstod som faa at bringe sine Medarbejdere noget af den samme Begejstring for Arbejdet, som besjælede ham selv; de opnaaede Resultater viser dette. Og næppe nogen Sinde er Livsforsikringsagenter blevet bedre instrueret end de, der modtog personlig Instruction af Ramm. Man kunde være vis paa, at de ikke behøvede at fare med halv Besked; gjorde de det desuagtet, var Fejlen at søge hos dem selv, ikke hos Ramm, der atter og atter indprentede dem det *solide* Arbejdes Fortrin. At Ramms Instruction ogsaa i saa Henseende bar god Frugt, beviser de opnaaede Resultaters Soliditet. Forøvrigt forstod Ramm ikke blot at finde de rigtige Medarbejdere og at instruere dem paa den rette Maade, han forstod ogsaa at vinde og bevare deres Hengivenhed. Ikke mindst af sine udendørs Medarbejdere var Ramm afholdt.

Totalindtrykket, man faar af Ramm efter alt, hvad der meddeles om ham, er det, at han ved sine udmærkede Evner og navnlig ved sin Karacters Renhed og sin Hjertevarme ragede op over de fleste. I Arbejdet for sit Selskab satte han alle sine Evner og Kræfter ind, og det ham undergivne Personale omfattede han med varm Interesse og søgte — naturligvis med den navnlig i Hafnias første Aar saa nødvendige Hensyntagen til Selskabets Økonomi — at skaffe det de bedst mulige Leve- og Arbejdsvilkaar, uden at han behøvede nogen Optordring dertil. Han betegnes som den personificerede Hæderlighed — alle hans Handlinger og alle hans Tanker var prægede af Hæderlighed — og utvivlsomt var han paa sit Omraade en eminent Dygtighed. Som det foran reproducerede Billede af ham viser, var han ogsaa af Ydre en smuk Mand, og navnlig i hans senere Leveaar var hans Væsen præget af megen Værdighed, til hvilken Etatsraadstitlen, der blev ham tildelt ved hans Afgang fra Hafnia 1905, passede overmaade godt. Ramm var kort sagt en Mand, som baade ved sine indre og ydre udmærkede Egenskaber var en Pryd for Hafnia. Som dette vort første private Livsforsikringsselskabs egentlige Stifter, og som Foregangsmanden paa den moderne Livsforsikringsakkvisitions Omraade herhjemme vil Ramm altid bevare sin Plads i dansk Livsforsikringsvæsens Historie. Han afgang ved Døden den 1. Juli 1913. Hans Buste, skænket Selskabet ved dets 25 Aars Jubilæum af Garanterne, er opstillet i Hafnias Bygning.

HAFNIAS BESTYRELSESFORHOLD

I de paa den konstituerende Generalforsamling den 20. April 1872 fremlagte Statuters Kapitel III, § 14, hedder det om det nystiftede Selskabs Styrelse: «Selskabets Anliggender ledes af: a) Generalforsamlingen, b) Controlcommitteen og c) Directionen». Denne Passus genfindes ganske uforandret i samtlige indtil Aaret 1890 trykte Statuter; men i det i nævnte Aar fremkomne ny Oplag er det sidste Punkt ændret til: «c) Direktionen i Forening med Forretningsføreren». I 1905 er man derefter vendt tilbage til den oprindelige Affattelse af § 14, der dog samtidig har faaet Tilføjelsen: «Om Ansættelse af en Forretningsfører til at virke i Forening med Direktionen træffer Kontrolkomiteen Bestemmelse efter Forslag af Direktionen». Og endelig er denne sidste Tilføjelse udgaaet af Statutterne efter en Generalforsamlingsbeslutning i 1919. Forretningsførerposten havde da ikke været besat siden 1905.

Der er i den anførte Tredeling af Selskabets ledende Organer intet særegent for Hafnia. Man har her i Hovedtrækkene holdt sig til den fra andre Aktieselskaber velkendte ydre Form. Som det imidlertid af det følgende, der giver en Oversigt over Selskabets Bestyrelsesforhold fra Stiftelsen og til 50-Aarsdagen for denne, vil fremgaa, har der derimod med Hensyn til Myndighedens Fordeling mellem de tre Bestyrelsesfaktorer lige fra Begyndelsen været — og er der stadig — Bestemmelser, ved hvilke Hafnia adskiller sig fra de fleste andre Aktieselskaber.

A. GENERALFORSAMLINGEN

Selvfølgelig har Generalforsamlingen, som Tilfældet er i alle Aktieselskaber, altid haft den øverste Myndighed ogsaa i Hafnia. Dette er udtrykkelig slaaet fast i de første Statuters § 15, der lyder saaledes: «Paa Generalforsamlingen —, som er Selskabets øverste Myndighed, — stemmer hver Actionair med ligesaamange Stemmer, som han har Actier». Denne Paragraf gaar ganske uforandret igen i alle senere Statutudgaver, naar lige undtages, at Ordet «Actionair» i Statutterne fra 1872 er afløst af Ordet «Garant», som derefter bibeholdtes i en Aarrække. Man er dog nu forlængst vendt tilbage til den oprindelige Betegnelse: Aktionær.

Iøvrigt var der angaaende Generalforsamlingen i de første Statuter optaget de for Aktieselskaber i Almindelighed gældende Bestemmelser om, hvor ofte, og paa hvis Foranledning Generalforsamlingen skulde eller kunde indkaldes, paa hvilken Maade Indvarsling skulde ske, om Ret for Aktionærer (Garanter) til at lade sig repræsentere

ved Fuldmægtig, om Fristen for Indlevering af Forslag, som ønskedes behandlet paa Generalforsamlingen, om Førelsen af Generalforsamlingsprotokol etc. etc. Vigtigst var Bestemmelsen i § 20 om, at Generalforsamlingens Beslutninger skulde «tages ved simpel Stemme flerhed undtagen ved Statutforandringer», idet dog ogsaa adskillige i Paragrafen udtrykkelig nævnte Statutbestemmelser — som f. Eks. om Garanternes Sikkerhedsstillelse, om Kontrolkomitéens og Direktionens Møder, om Policernes Underskrift o. l. — skulde kunne ændres ved simpel Stemme flerhed. Til andre Statutforandringer krævedes: «at mindst Halvdelen af samtlige Actier ere repræsenterede . . ., og at $\frac{2}{3}$ af de afgivne Stemmer ere derfor». Var det tilstrækkelige Antal Aktier ikke repræsenteret, kunde en ny Generalforsamling imidlertid uden Hensyn til Antallet af repræsenterede Aktier vedtage Forslaget med $\frac{2}{3}$ Majoritet.

I alt dette er der jo intet, som er særlig karakteristisk for Hafnia. Dette maa imidlertid siges at være Tilfældet med Bestemmelsen i § 19, hvor det hedder: «Controlkomiteen vælger for hver Generalforsamling en Dirigent» — i Almindelighed vælger Generalforsamlingen jo selv Dirigenten — og endnu mere med Statutbestemmelsen om, at Aarsregnskaberne *ikke* skulde decideres af Generalforsamlingen, men derimod af Kontrolkomiteen (jfr. i det følgende Side 40). Bortset herfra har Generalforsamlingen altid haft den samme Myndighed som i andre Aktieselskaber. Naar undtages, at der i Statutterne fra 1905 til § 18 er gjort følgende Tilføjelse: «Paa den ordinære Generalforsamling aflægges Beretning om Selskabets Virksomhed i det sidst forløbne Aar og foretages Valg til Kontrolkomiteen», er Statutterne, for saa vidt de angaar Generalforsamlingen, ikke siden Stiftelsen undergaaet Ændringer af Betydning.

Spørger man herefter, hvilke vigtigere Sager Generalforsamlingen paa Grundlag af dens statutmæssige Beføjelse har haft til Afgørelse ned gennem Aarene, saa giver Hafnias Generalforsamlingsprotokol Svaret herpaa.

Af Protokollen fremgaar det, at der allerede paa Hafnias første ordinære Generalforsamling den 1. April 1873 vedtoges en Statutændring, der var nødvendiggjort ved, at man ønskede at optage en ny Forsikringsform, den saakaldte Klosterforsikring.

Som et Vidnesbyrd om, hvilket — efter Nutidens Synsmaade overdrevent — Hensyn man i de Tider mente at maatte tage til Interessenterne i et Aktieselskab, kan fra denne Generalforsamling anføres, at uagtet 214 paa Generalforsamlingen personligt repræsenterede Stemmer alle afgaves *for* de foreslaede Statutændringer, som des-

uden havde faaet yderligere 65 Stemmer skriftlig, udtalte Dirigenten dog, «at han for sit Vedkommende delte den Opfattelse, som Directionen havde udtalt i sin «Indstilling til Garanterne», at det var tvivlsomt, om der ikke behøvedes Ganterernes eenstemmige Samtykke til Klosterforsikkringens Oprettelse, men at han saameget mindre fandt det betænkeligt, skjøndt kun 214 Actier vare repræsenterede, at lade Udkastet til Statuttillæget komme under Afstemning, som det var ham bekjendt, at den langt overveiende Del af de øvrige Actionairer skriftligt havde tiltraadt det».

Paa de nærmest følgende Aars Generalforsamlinger ses der ikke at være forhandlet eller vedtaget noget af særlig Interesse. Referaterne er yderst kortfattede og melder blot om Aflæggelse af Beretning, Valg af Medlemmer til Kontrollkomitéen etc. Men paa Generalforsamlingen den 29. Maj 1877 foretoges der et Valg af større Betydning, idet Generalmajor, Kammerherre H. A. T. VON KAUFFMANN da enstemmigt (med 222 Stemmer) valgtes til Formand for Direktionen i Stedet for Departementschef J. Benzon-Buchwald, der var afgaaet ved Døden i Februar Maaned s. A. Det næste Aar afholdtes den 28. November en ekstraordinær Generalforsamling, hvor forskellige Statutændringer særligt vedrørende Midlernes Anbringelse, Aarsopgørelsen, Reservehenlæggelser etc. vedtoges. Paa en anden ekstraordinær Generalforsamling den 19. December 1884 vedtoges ny Statutændringer og -tillæg vedrørende bl. a. Kontrollkomitéens og Direktionens Aflønning, Reservefondets Forøgelse og Nettoudbyttets Fordeling mellem de forsikrede og Garanterne, og endelig vedtoges paa en tredje ekstraordinær Generalforsamling den 6. Februar 1890 nogle Statutændringer, bl. a. vedrørende forskellige Forsikringsbetingelser og Udbyttefordelingen.

Foranlediget ved Generalløjtnant Kauffmanns Afgang som Formand for Direktionen foretoges paa den ekstraordinære Generalforsamling den 20. Maj 1896 Valg af Direktionsformand og af et nyt Medlem af Direktionen. Til den førstnævnte Post valgtes Overretssagfører C. A. DE FINE SKIBSTED og til den anden Direktør i Forsikringssselskabet *Skjold*, Dr. phil. J. P. GRAM.

Paa den ordinære Generalforsamling den 31. Maj 1898 stod Statutændringer atter paa Dagsordenen. Ved disse Ændringer udvidedes Aktiekapitalen fra 1 til 2 Mill. Kr., Reglerne for Garantudbyttets Beregning ændredes, og med Hensyn til Midlernes Anbringelse vedtoges det, at der med Kontrollkomitéens Samtykke ogsaa skulde kunne finde Anbringelse Sted i udenlandske Effekter, der ydede en lignende Sikkerhed som de indenlandske, man hidtil havde holdt sig til. Med Hensyn til den vedtagne Aktieudvidelse kan det bemærkes, at de

derved nødvendiggjorte Indbetalinger paa Aktierne lettedes ved den Omstændighed, at der fra tidligere Aar henstod Udbyttebeløb, som vel tilkom Aktionærene, men ikke var udbetalt. Disse Beløb toges nu som Indbetaling paa de ny Aktier.

Efter at Direktionens Formand, C. A. de Fine Skibsted, 1902 var afgaaet ved Døden, valgtes hans Søn, Overretssagfører CARL SKIBSTED, paa en ekstraordinær Generalforsamling den 31. Januar 1903 til Medlem af Direktionen, til hvis Formand samtidig Professor T. N. THIELE udnævntes. Aaret efter — paa en ekstraordinær Generalforsamling den 29. December — meddelte Kontrolkomitéens Formand, «at Hafnias forretningsførende Direktør J. C. RAMM efter 32aarig Virksomhed paa Grund af Svagelighed trækker sig tilbage fra sin Stilling. Han beklagede det derved lidte Tab for Selskabet og meddelte, at Kontrolkomiteen havde fastsat en Pension for Hr. Ramm og hans eventuelle Enke, som nogenlunde stod i Forhold til hans tidligere Indtægt». Generalforsamlingen sluttede sig hertil ved at rejse sig. Paa denne Generalforsamling gennemførtes en almindelig Revision af Selskabets Statuter, der paa forskellige Punkter undergik Ændringer, saaledes med Hensyn til Beregningen af Bestyrelsens Honorarer, Forretningsførerstillingen etc.

En særlig betydningsfuld Sag havde Generalforsamlingen den 27. Marts 1905 til Afgørelse. Paa Dagsordenen stod nemlig Godkendelse af den af Direktionen med Kontrolkomitéens Bemyndigelse afsluttede Overenskomst med *Mundus*, ved hvilken dette Selskabs Forsikringsbestand sammensluttedes med Hafnias, idet man sikrede sig *Mundus'* Stifter og energiske Direktør WILHELM HANSEN som administrerende Direktør for de sammensluttede Selskaber. Som Følge af denne Overenskomst vedtoges forskellige Statutændringer: Hafnias Aktiekapital udvidedes til 4 Mill. Kr. med 25 pCt.s Indbetaling, Selskabets Firmanavn forandredes til *Det Forenede Danske Livsforsikrings-Aktieselskab Hafnia*. Kontrolkomitéen udvidedes med to Medlemmer, og Statuternes Regel vedrørende Sikkerhedsfondet bragtes i nøje Overensstemmelse med Livsforsikringslovens almindelige Regel om Sikkerhedsfonds.

I en Aarrække var der derefter ikke vigtigere Sager til Behandling paa Generalforsamlingen. Da imidlertid 1911 *Fædrelandets* Sammenlutning med Hafnia var besluttet, afholdtes der den 3. April 1911 en Generalforsamling, hvor man, efter at en i 1905 vedtaget Bestemmelse om, at en fjerde Direktør eventuelt kunde ansættes, var ophævet, enstemmigt valgte *Fædrelandets* Direktør JEAN WERNER til den ved Professor Thieles Død og Dr. Grams omtrent samtidige Overgang til Stillingen som Formand i Forsikringsraadet ledigblevne

Post som Medlem af Hafnias Direktion; samtidigt bortfaldt den tidligere Ordning med en enkelt administrerende Direktør.

Paa Generalforsamlingen den 7. Januar 1914 vedtoges nogle Statutændringer, f. Eks. vedrørende Direktionsforholdene, Erhvervelsen af faste Ejendomme, Aktionærudbyttets Begrænsning og Forhøjelsen af de Maksimumsbeløb, Selskabet kunde antage til Forsikring paa enkelt Liv: fra 50 000 Kr. til 60 000 Kr. for Livsforsikringer og fra 4 000 Kr. til 6 000 Kr. aarlig Rente for Renteforsikringer.

I Anledning af Livsforsikringslovens Ændring med Hensyn til Reglerne om Henlæggelse til Sikkerhedsfonds vedtoges endelig paa Generalforsamlingen den 12. Juni 1919 en tilsvarende Ændring i Hafnias Statuter, der vedrørende dette Punkt kort og godt kom til at lyde paa, at Henlæggelser til Sikkerhedsfondet skulde ske efter de i Livsforsikringslovgivningen fastsatte Regler. Samtidig vedtoges en Bestemmelse om Udnævnelse af Underdirektører i Hafnia og om Fastsættelse af Antallet af Direktører til «mindst 2, højst 4 af Generalforsamlingen efter Kontrolkomiteens Indstilling valgte Aktionærer».

Før Afsnittet om Hafnias Generalforsamlinger afsluttes, vil det være paa sin Plads at fremhæve, at Aktionærerne altid har vist stor Beredvillighed til at vedtage selv saadanne Statutændringer, som egentlig stred mod deres privatøkonomiske Interesser. Der tænkes her paa den Omstændighed, at Aktionærernes Andel i Hafnias Overskud gentagne Gange er blevet formindsket til Fordel for de forsikrede. Hver Gang saadant er sket, har det været en let Sag for Direktionen at samle det til Statutændringer paa dette Punkt nødvendige Antal Stemmer.

At der efter 50 Aars Forløb ikke er ret mange tilbage af Hafnias oprindelige Garanter siger sig selv. Enkelte er der dog, som trofast har fulgt Selskabet fra dets første Begyndelse til den Dag i Dag. Nævnes kan i denne Forbindelse Overretssagfører F. V. L. BENTZEN, der siden 1904 har været Medlem af Hafnias Kontrolkomité, Etatsraad H. P. LANGKILDE, Konsul MICHAELSEN, Randers, og Lensbaron REEDTZ-THOTT, Gavnø.

B. KONTROLKOMITÉEN

Om Kontrolkomitéen hed det i de oprindelige Statuter, at den skulde bestaa af 5 Aktionærer, valgte af Generalforsamlingen. Hvert Aar skulde det Medlem, der havde fungeret længst, afgaa; i Tilfælde af lige lang Funktionstid afgjordes Afgangen ved Lodtrækning. For at en gyldig Beslutning skulde kunne tages paa et Møde, maatte mindst 3 Medlemmer være til Stede. Komitéen skulde af sin egen

Midte vælge en Formand og en Viceformand, som skiftevis skulde afgaa hvert andet Aar.

Kontrollkomitéens Beføjelse fremgaar navnlig af de første Statuters §§ 27, 28 og 29, hvor det hedder: «Controlcommitteen fører Tilsyn med Directionens Forretningsførelse og Regnskabsvæsenet Den udvælger to Revisorer til at revidere det aarlige Regnskab og deciderer selv dette endeligt». «Controlcommitteen kan suspendere Directionens Medlemmer og constituere andre istedetfor dem» og «Endvidere paaligger det Controlcommitteen: a) efter Indstilling af Directionen at bestemme, hvorvidt der af tiltrædende Actionairer skal stilles Sikkerhed b) efter Directionens Indstilling at bevilge Løn til de af Directionen antagne Embedsmænd, Forretningsføreren og Revisorerne». Komitéens Regnskabsdecisioner var endelige, men iøvrigt skulde Meningsforskelligheder mellem Komitéen og Direktionen angaaende Selskabets Sager afgøres af Generalforsamlingen.

I Statutterne fra 1872 er der med Hensyn til Kontrollkomitéens Myn- dighed gjort den Tilføjelse, at det paahviler Komitéen «at tage Bestemmelse om Amortisationen af Agentprovisioner (§ 56) og bevilge Tilskud til Administrationsudgifterne (derunder Agentprovisionerne), forsaavidt disse i noget Aar ikke maatte kunne afholdes af Driftstil- læggene». Paa den anden Side er Bestemmelsen om, at Komitéen skulde bevilge Løn til de af Direktionen antagne Embedsmænd og Forretningsføreren, udgaaet.

Efter Sammenslutningen med Mundus (1905) forøgedes Antallet af Komitéens Medlemmer fra 5 til 7 «eller efter Generalforsamlingens Beslutning 8», og af disse skal da herefter 2 afgaa aarlig, ligesom der skal være mindst 5 Medlemmer til Stede for at gøre et Møde i Kontrollkomitéen beslutningsdygtigt. I 1911 fik Statutterne en Til- føjelse om, at Kontrollkomitéen efter Direktionens Indstilling an- sætter Selskabets Aktuar samt fastsætter dennes Vederlag og øvrige tjenstlige Vilkaar. Endelig indeholder Statutterne efter 1919 en Be- stemmelse om, at Kontrollkomitéen paa Direktionens Indstilling kan udnævne «en eller to af Selskabets Prokurister til Underdirektører; som i Direktionens Forfald skal varetage dennes Forretninger paa Direktionens Ansvar». Naar bortses fra gentagne Ændringer i Be- regningen af Vederlaget til Kontrollkomitéens Medlemmer, er der iøvrigt ikke ud over det alt nævnte foregaaet Forandringer med Hen- syn til Kontrollkomitéen, der saaledes i alt væsentligt den Dag i Dag fungerer paa samme Maade som i Selskabets første Dage.

Paa Hafnias konstituerende Generalforsamling var som Medlemmer

af Kontrolkomitéen valgt: Folketingsmand, cand. jur. C. ST. A. BILLE, Professor A. STEEN, Grosserer JULIUS HALBERG, Brændevinsbrænder, Borgerrepræsentant N. CHR. SYNDERGAARD og Grosserer ANDREAS TOPP. Uvist af hvilken Grund havde imidlertid de to førstnævnte allerede kort efter Valget trukket sig tilbage, og de tre andre Herrer supplerede sig derfor ved deres første Sammentræden den 27. Juni 1872 med Assessor i Københavns Kriminal- og Politiret R. WITH og Kaptajn i Flaadens Officerskorps J. C. TUXEN, efter at Direktionen havde meddelt, at den «under Forbehold af Controlcommitteens Approbation havde tilladt d'Hrr. Bille og Steen at udtræde som Actionairer», og i deres Sted havde antaget de to foran nævnte Herrer: With og Tuxen. I et Møde nogle Dage efter valgtes derpaa Assessor With til Formand og Kaptajn Tuxen til Viceformand for Kontrolkomitéen, der saaledes nu var fuldt færdig til at træde i Funktion.

Efter det foran om Komitéens Myndighedsomraade meddelte vil det forstaas, at Komitéens Møder med Hensyn til Forhandlingsemner ikke har været stærkt varierende. I de første Aar er det væsentligst Spørgsmaal om Godkendelse af ny tiltrædende Garanter, Regnskaberne Decision, Lønforhold og nu og da tekniske Spørgsmaal, der er til Behandling paa Møderne, over hvilke der naturligvis førtes Protokol. Som et Eksempel paa et udenfor det sædvanlige faldende Forhandlingsemne kan anføres, at Komitéen efter Møntforandringen i 1874 i et Møde i November Maaned s. A. vedtog en Indstilling fra Direktionen om, at der «ved Omskrivning til Kronemønt af Præmier for Forsikringer, som ere tegnede i Rigmønt, tillægges Qvitteringspengene før Omskrivningen, og det samlede Beløb af disse og Præmien afrundes efter Omskrivningen nedad, saa at det bliver deleligt med fem». Nævnes kan fra de første Aar desuden, at en Strid, der indenfor Direktionen var opstaaet mellem den da delvis paa Grund af Sygdom og Familieforhold noget uligevægtige Formand, Benzon-Buchwald, og Professor Thiele, der støttedes af Skibsted, i 1876 førtes frem for Kontrolkomitéen og her gav Anledning til indgaaende Drøftelser. Striden drejede sig væsentligst om, hvorvidt Formandens Stemme under Forhandlinger i Direktionen skulde have en saadan Overvægt ved Afgørelsen af rent tekniske Spørgsmaal, som hørte under Thieles specielle Omraade, at Afgørelse ikke kunde træffes mod Formandens Stemme, selv om de to andre Direktionsmedlemmer stemte for. Striden havde i 1876 efter flere Gange at have givet Anledning til kraftige Sammenstød paa Direktionsmøderne tilspidset sig saaledes, at saa vel Benzon-Buchwald som Thiele havde indgivet Begæring om Afsked; det lykkedes imidlertid Kontrolkomitéen ved

sine Forestillinger at bevæge begge d'Herrer til at tage deres Afskedsbegæring tilbage, og Striden afsluttedes derefter med en Erklæring fra hele Direktionen om, at dens tre Medlemmer nu vilde vedblive at arbejde sammen. Bortset fra dette lille Intermezzo fra Hafnias Barneaar har Kontrolkomitéen ingen Sinde været Skueplads for oprivende Forhandlinger.

I ca. 10 Aar forblev Hafnias først valgte Kontrolkomité ganske uforandret: dens Medlemmer genvalgtes stadig. I det hele taget gælder det, at Forbindelsen mellem Komitéens Medlemmer og Selskabet altid har været saa stærk, at der i Hafnias halvtreds-aarige Historie ikke findes noget Eksempel paa, at Forbindelsen er brudt paa anden Maade end ved Sygdom eller — hyppigst — først ved Døden.

Den første Forandring i Komitéens Sammensætning fandt Sted 1883, da Viceformanden, Kommandør Tuxen, afgik ved Døden den 29. Januar i en Alder af 63 Aar, idet han var født i København den 12. Maj 1820. JOHAN CORNELIUS TUXEN, som hans fulde Navn var, havde allerede paa Søkadetakademiet udmærket sig ved en Dygtighed og Flid, som gav gode Løfter for hans Fremtid, og den modne Mands virksomme Liv opfyldte fuldt ud de Forventninger, hans Ungdom havde givet Anledning til. Tuxen blev en paa mange forskellige Omraader meget benyttet Mand. Hans militære Løbebane var i og for sig ikke særlig glimrende, naar man bedømmer den efter de rent ydre Kendetegn, som hans Avancement gennem de forskellige Officersgrader giver — han udnævntes 1840 til Sekondløjtnant, blev 1861 Kaptajnløjtnant og fik, da han 1875 faldt for Aldersgrænsen, Karakter af Kommandør — men maalt med det Arbejde, han f. Eks. som Lærer i Navigation og paa anden Vis udførte i Flaadens Tjeneste, var den sikkert i Betydning langt ud over det sædvanlige. Foruden Navigation studerede Tuxen allerede tidlig med stor Iver Matematik og Astronomi, og navnlig hans betydelige Kundskaber i disse Discipliner har givet ham Forudsætningerne for at repræsentere den specielle tekniske Indsigt i Hafnias Kontrolkomité og gjort ham velskikket til at være den matematiske Direktør en Støtte i Komitéen, naar Sager af rent teknisk Natur her kom til Behandling. Indsigt i den

J. C. TUXEN

vanskelige Livsforsikringsteknik er jo den Dag i Dag langt fra Hvermands Eje, men den Gang var den langt sjældnere end nu. Tuxen fik trods sine mange Hverv — han var f. Eks. i mange Aar Medlem af Havneraadet, Formand i Selskabet til Søfartens Fremme, Næstformand i Industriforeningen o. s. v. — ikke blot Tid til at deltage i det politiske Liv — han repræsenterede 1864-79 Kristianshavns-kredsen i Folketinget og var efter 1867 Medlem af Frederiksberg Kommunalbestyrelse — men ogsaa til i betydeligt Omfang at ud-

I. M. H. GLÜCKSTADT

folde litterær Virksomhed; han skrev bl. a. Lærebøger i Navigation, populære Fremstillinger af Astronomien, sømilitærhistoriske Værker m. m. Man vil efter alt dette forstaa, at det ingenlunde kan være nogen Overdrivelse, naar han skildres som en rastløs virksom Mand, der med sin Jernflid forenede et overmaade lyst Hoved. I sin Optræden virkede han ved en Blanding af Alvor og tør Humor, og hans helt igennem sympatetiske Personlighed og mangesidede Dygtighed skaffede ham talrige Venner og megen Anseelse i de ret forskelligartede Kredse, til hvilke han efterhaanden havde faaet Tilknytning. Det var saaledes et betydeligt Tab, Hafnias Kontrolkomité led ved Tuxens Død.

Til Trods for dette uomtvistelige Tab opretholdtes Kontrolkomitéens høje Personstandard; thi i Tuxens Sted indtraadte i Komitéen en Mand af lige saa fremragende, om end forskelligartet Dygtighed og Indsigt. Manden var Direktør i Landmandsbanken, Etatsraad ISAK MOSES HARTVIG GLÜCKSTADT, der i Kontrolkomitéens Møde den 28. Maj 1883 valgtes til Komitéens Viceformand. Glückstadt er en saa almen kendt Personlighed og er saa ofte biograferet — sidst og meget udførligt skildret af Børskommissær Jul. Schovelin i det i Fjor udsendte Festskrift i Anledning af Landmandsbankens 50-Aars Jubilæum — at det er overflødigt her at give nogen Karakteristik af ham. Som et Eksempel paa, hvor samvittighedsfuldt han tog sin Stilling som Medlem af Hafnias Kontrolkomité, og paa hans Sans for saadanne praktiske Forbedringer, som kunde lette Oversigten over Selskabets Forhold, kan anføres, at det allerede i 1885 efter hans Forslag vedtoges at anmode en fremragende Ekspert i Bogholderi, Harald Meyer, om at gøre For-

slag til Forandringer i Hafnias Bogholderi, særlig sigtende til at lette Kasserevisioner. At Glückstadt med sine Forbindelser og sin eminente finansielle Indsigt i det hele taget var Hafnia en udmærket Støtte, siger iøvrigt sig selv. Glückstadt vedblev at fungere som Komitéens Viceformand, til han den 11. Juni 1910 afgik ved Døden. Som Medlem af Komitéen i hans Sted indvalgtes da 1911 Kreditforeningsdirektør J. P. DALSGAARD, der tidligere havde været Medlem af *Fædrelandets* Repræsentantskab, og som vedblivende har Sæde i Komitéen.

Den næste, der faldt fra af den oprindelige Kontrollkomité's Medlemmer, var Brændevinsbrænder NIELS CHRISTIAN SYNDERGAARD, der 76 Aargammel afgik ved Døden den 20. Maj 1885. Syndergaards Betydning for Hafnia maa vel væsentligst søges deri, at han blandt Hovedstadens næringsdrivende Borgere, hvor Hafnias københavnske Agenter fandt nogle af deres bedste Emner, nød almindelig Anseelse og derfor i disse Kredse kunde være Selskabet en god Støtte. Iøvrigt var han en Mand, der spillede en Rolle i det kommunalpolitiske Liv: i en Aarrække havde han været Borgerrepræsentant og blev derefter Raadmand. Denne sidste Stilling maatte han et Aars Tid inden sin Død opgive paa Grund af Svagelighed.

Da den ved Syndergaards Død ledigblevne Plads i Kontrollkomitéen skulde besættes, ønskede man at faa en Repræsentant for den specielt livsforsikringstekniske Indsigt ind i Komitéen, og Valget faldt da paa den fremragende Matematiker, Professor Julius Petersen. At dette Valg betød en stor Vinding for Hafnia, behøver næppe at siges. PEDER CHRISTIAN JULIUS PETERSEN, der var født i Sorø den 16. Juni 1839 i ret trange Kaar, havde i sin Ungdom haft ikke faa Vanskeligheder at overvinde, før han for Alvor kunde slaa ind paa den Bane, hans enestaaende matematiske Evner naturligt anviste ham, og ad hvilken han i Aarenes Løb skulde naa frem til international Anerkendelse. Oprindeligt havde han tænkt paa at blive Polytekniker, studerede derfor først ved Polyteknisk Lærestanstalt og tog 1860 første Del af Civilingeniøreksamen, men 1862 tog han Artium og 1866 Magisterkonferens i Matematik; Aaret efter fik han Universitetets Guldmedaille, 1871 disputerede han for Doktorgraden og blev samme

N. C. SYNDERGAARD

Aar Docent i Matematik ved Polyteknisk Lærestanstalt. Herfra gik han 1886 over i et Professorat i Matematik ved Universitetet; allerede 1879 var han blevet Medlem af Videnskabernes Selskab. Disse Data giver i yderste Knaphed Mærkepælene paa Professor Julius Petersens akademiske Løbebane, saaledes som den havde formet sig omkring det Tidspunkt, da han indtraadte i Hafnias Kontrolkomité. Til daværende Direktør i Livrenteanstalten, F. Bing, stod Julius Petersen i nært Venskabsforhold, og det er vel tilladt at antage, at denne Omstændighed ikke har været uden Indflydelse paa

JULIUS PETERSEN

hans Interesse for Livsforsikringen. Denne Interesse, som knyttede ham til Hafnia, og som han her ofte fik Lejlighed til at give Beviser paa, indskrænkede sig forøvrigt ikke til Forsikringens matematisk-tekniske Apparat, men strakte sig ogsaa til dens socialøkonomiske Side. Han var i al Almindelighed nationaløkonomisk interesseret — i hvert Fald for Nationaløkonomien som Videnskab — hvorfor der foreligger Bevis i den af ham i Forening med F. Bing udarbejdede Afhandling om *Statsøkonomiens Grundsætninger*. Genial, som Jul. Petersen selv var paa det matematiske Omraade, var han noget tilbøjelig til at overvurdere andres Evne til at følge hans Udviklinger. Mangfoldige, især af den noget ældre Generation,

erindrer fra deres Skoletid, da Jul. Petersens Lærebøger var stærkt benyttede, hvor ofte han i disse Bøger erstattede en Række Mellemlid i en matematisk Udvikling med Vendingen «det ses let», og de talrige Elever, der langt fra var enige med Jul. Petersen heri, har ikke altid mindedes hans Navn med lutter Velsignelser. Det er muligt, at heller ikke alle Kontrolkomitéens Medlemmer har været i Stand til at følge hans Fremstilling, naar tekniske Forhold var til Behandling i Komitéen, men for dem, der havde Forudsætningerne for at kunne dette, har det sikkert været en intellektuel Nydelse at høre ham. Adskillige af Jul. Petersens talrige litterære Arbejder, som der ikke her er nogen Anledning til at opregne, er oversatte paa de europæiske Hovedsprog og har overalt vundet megen Anerkendelse. Det er naturligvis først og fremmest som den fremragende Videnskabsmand, Jul. Petersens Navn vil blive bevaret i Efterslægten, men

A. L. TOPP

var Repræsentant for Industrien — og har utvivlsomt ydet Hafnia en god Støtte, saa langt hans Indflydelse naaede blandt hans Kaldsfæller. Til hans Efterfølger valgtes Kontorchef i 1ste Revisionsdepartement — senere Etatsraad — FREDERIK SEVERIN GYLDENDAL, der hidtil havde fungeret som Hafnias Hovedbogholder, en Bestilling, som han nu selvfølgelig opgav (jfr. Side 113). Han vedblev at være Medlem af Kontrollkomitéen til sin Død, der indtraf den 26. Februar 1904; i den ved hans Død ledigblevne Plads indtraadte Overretssagfører F. V. L. BENTZEN, der er Medlem af den nuværende Komité.

Som Formand for den første Kontrollkomité fungerede som foran nævnt Assessor With, der vedblev at præsidere i Komitéen, til han døde den 13. Juli 1883. CHRISTIAN REINHARDT WITH var født paa Frederiksberg den 18. Oktober 1824, blev Student 1844, tog juridisk Embedseksamen 1850, arbejdede et Aars Tid paa Haderslev Amtsstue og ansattes 1852 som Volontør i Justits-

det var dog ikke blot som Medlem af Hafnias Kontrollkomité, at han havde direkte Tilknytning til det praktiske Liv; han var saaledes bl. a. Medlem af Bestyrelsen for Arbejderbanken og for de forenede Bygningssnedkerier. 71 Aar gammel døde Jul. Petersen den 5. August 1910, og i hans Sted indvalgtes i Hafnias Kontrollkomité Docent, Dr. phil. H. C. R. CRONE — tidligere Medlem af Mundus' Direktion og Repræsentantskab — der endnu er Medlem af Komitéen.

Grosserer ANDREAS LARSEN TOPP, der ogsaa havde været med i Hafnias Kontrollkomité fra Begyndelsen, afgik ved Døden den 10. Februar 1891. Han var i sin Tid kommet med i Komitéen som Repræsentant for den københavnske Handelsstand — ligesom Syndergaard

F. S. GYLDENDAL

ministeriet; her blev han 1855 Kancelist og Aaret efter Fuldmægtig i Ministeriets islandske Departement, hvor han 1859 udnævntes til Kontorchef. 1863 modtog han Udnævnelse til Assessor i Kriminal- og Politiretten, hvorfra han 10 Aar senere overgik til en tilsvarende Stilling i Landsover- samt Hof- og Stadsretten, for endelig i 1879 — efter ogsaa i nogle Aar at have præsideret i Sø- og Handelsretten — at naa frem til Højesteret, hvor han var Assessor til sin Død. Som man ser, havde han efterhaanden gennemløbet alle de forskellige Grader af Dommerværdigheden. Hans juridiske Papirer har sikkert været i den allerbedste Orden. With skildres iøvrigt som en overmaade kundskabsrig og skarpsindig Mand, hvis udprægede Retfærdighedsfølelse var forenet med et humant, mildt dømmende Sindelag og med en stærk Trang til at hjælpe. Han var en i enhver Henseende sympatisk og tillidvækkende Mand, dertil frisindet og med en livfuld Optræden. Intet Under derfor, at han var i høj

C. R. WITH

Grad skattet og afholdt af alle, der i det private eller det offentlige Liv kom i nærmere Berøring med ham. At hans mange udmærkede Egenskaber gjorde ham særlig egnet til at præsidere i et Konsilium som Hafnias Kontrolkomité, siger sig selv. Han var en ubetinget Pryd for Formandsstolen.

Ligesom man i Hafnia altid — bortset fra Tidsrummet 1883-85 — har sørget for at have den specielle livsforsikrings-tekniske Indsigt repræsenteret i Kontrolkomitéen ved en dygtig Matematiker, saaledes har det fra Begyndelsen aabenbart været Hensigten, at Stillingen som Komitéens Formand skulde beklædes af en fremragende Jurist; dette er i hvert Fald efterhaanden blevet Tradition. Ved Withs Bortgang gjaldt det da

A. H. F. C. GOOS

om som Erstatning for ham at finde en ham i det mindste jævnbyrdig retskyndig Person, og man fandt ham i daværende Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Professor, Dr. jur. AUGUST HERMAN FERDINAND CARL GOOS. Denne fremragende Retslærde, der var født den 3. Januar 1835 i Rønne, havde fra sin tidligste Ungdom udmærket sig ikke alene ved sine glimrende Evner, men ogsaa — som en af hans Biografer udtrykker det — ved sin «jætteagtige» Arbejdskraft; han var 1857 blevet juridisk Kandidat og Aaret efter Kandidat i slesvigsk Ret. Om en Guldmedailleafhandling, som han skrev 1859, siger en anden af hans Biografer, at den «vidnede om en Evne til videnskabelig Granskning og en Aandsmodenhed, der sjældent træffes hos en saa ung Mand». Det vil herefter forstaaes, at Universitetet maatte ønske at knytte Goos til sig, og efter at han i et Par Aar havde været ansat som Assistent i Ministeriet for Slesvig og 1859-61 paa det Hurtigkarlske Rejsestipendium havde været paa Studierejse i Udlandet, modtog han 1861 kongelig Udnævnelse som Lektor og Aaret efter som Professor ordinarius ved Universitetet. Hans Virksomhed ved denne vor højeste Uddannelsesanstalt kom til at strække sig over 30 Aar, og Nellesmann giver ham i Brickas Leksikon med Henblik paa denne Virksomhed det stolte Vidnesbyrd, at «ingen anden i det 19. Aarhundrede fra Universitetets Lærestol har øvet en saa stor Indflydelse paa de juridiske studerende og paa Retsvidenskabens Udvikling i vort Land». I denne Forbindelse kan peges paa hans omfattende juridiske Forfatterskab. Goos var imidlertid ikke blot den lærde Mand; han holdt sig ikke fjernt fra Livets praktiske Formaal. Han interesserede sig levende for de store Samfundsspørgsmaal — særlig kendt er hans Interesse for Fængselsvæsenet, til hvis Overinspektør han udnævntes 1884 — og ganske naturligt kom han derfor ogsaa til at spille en betydelig Rolle i det politiske Liv. Han valgtes 1880 til Medlem af Folketinget som Repræsentant for Københavns 5te Kreds, og da han 1884 ikke opnaede Genvalg her, udnævntes han Aaret efter til kongevalgt Medlem af Landstinget. 1891-94 var han Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet i Ministeriet Estrup, og 1900-1901 var han Indehaver af Justitsministerportefeullen i det Sehestedske Kabinet. Blot det at nævne de talrige andre Hverv, som Goos i Aarenes Løb havde faaet overdraget, vilde her føre for vidt, men blandt disse har sikkert Formandshvervet i Hafnias Kontrollkomité ikke været det, der interesserede ham mindst; hans repræsentative Evner og hans personlige Elskværdighed gjorde ham jo ogsaa i fortrinlig Grad egnet til at præsidere i Komitéen. Da Meddelelsen om, at Goos den 20. December 1917 var død, gaves i Kontrollkomitéens Møde den 28. s. M., kunde

den fungerende Formand derfor med fuldeste Føje udtale, at Goos havde «ved sine udmærkede Egenskaber og sin store Interesse for Hafnia været af største Betydning for Selskabet, ligesom han ved sin personlige Elskværdighed havde vundet Kontrolkomiteens Agtelse og Hengivenhed». Traditionen tro valgte man som Goos' Efterfølger Professor ved Universitetet, Dr. jur. CARL TORP, der vedblivende præsiderer i Kontrolkomitéens Møder. Professor Torp havde i sin Tid været Formand i Mundus' Repræsentantskab.

Med Grosserer ADOLPH JULIUS HALBERG, der paa Grund af Svagelighed udraadte af Kontrolkomitéen i Maj 1898 og afgik ved Døden den 9. December samme Aar, mistede Komitéen det sidste af sine ved Stiftelsen valgte Medlemmer.

Halberg havde hørt til Landmandsbankens Stifterkreds i videre Forstand og var lige til sin Død Medlem af dens Bankraad; iøvrigt var hans Betydning for Hafnia vel nærmest af samme Art som Topps og Syndergaards, nemlig den, at han kunde være til Støtte for Akkvisitionen i de Kredse, hvor han færdedes og nød Tillid.

F. HOLM

A. J. HALBERG

Til at remplacere Halberg valgtes Inspektør ved Klasselotteriet FREDERIK HOLM, der i mange Aar havde været Hafnias Revisor — en Bestilling, som han nu naturligvis opgav. Holm, der var født i Roskilde den 29. September 1837, havde efter at have taget sin juridiske Embedseksamen 1865 i en Aarrække Ansættelse i Finansministeriet, hvor han efterhaanden var avanceret til Kontorchef, men da der i 1886 fandt en Udvidelse af Klasselotteriet Sted, udnævntes Holm til Inspektør for Lotteriet og blev i denne Stilling til 1914. Han var derefter Direktør for den danske Afdeling af Koloniallotteriet. Holm betegnes

af dem, der har kendt ham, som en meget pligtopfyldende og dygtig Mand, der paa Grund af sit klare Hoved og sin betydelige Arbejds-
evne var en værdifuld Akkvisition for de Institutioner, hvortil han
var knyttet. I det første Møde, der afholdtes i Kontrollkomitéen efter
Holms Død, der indtraf den 1. Januar 1921, gav Komitéens Vice-
formand ham i sin Mindetale det Vidnesbyrd, at han «ved sin store
Interesse for Selskabets Anliggender og sin Indsigt paa mange Om-
raader havde været af stor Betydning for Kontrollkomiteens Arbejde,
hvorhos han ved sin personlige Elsk-
værdighed havde vundet sine Kollegers
Agtelse og Hengivenhed». I Holms Sted
indtraadte Direktør i Landmandsban-
ken, Etatsraad EMIL GLÜCKSTADT i Kon-
trollkomitéen.

Som foran nævnt, førte Sammenslut-
ningen med *Mundus* en Udvidelse af
Kontrollkomitéen med sig. De ny til-
kommende Medlemmer var Departementschef P. A. JERICHAU-CHRISTENSEN,
Overretssagfører CARL MEYER og Kredit-
kassedirektør ED. RÉE, der alle tre havde
Sæde i *Mundus*' Repræsentantskab, og
med hvem Kontrollkomitéen i Henhold
til foran nævnte Statutændring sup-
plerede sig. Da Overretssagfører CARL
MEYER imidlertid døde ganske kort Tid
efter, at han var designeret til at ind-
træde i *Det Forenede Hafnias* Kontrollkomité, udpegede *Mundus*' Be-
styrelse Direktør AAGE BRAMSEN til at indtræde i Meyers Sted.

Departementschef PETER ANDREAS JERICHAU-CHRISTENSEN, der i sine
sidste Leveaar ifølge Navnebevilling førte Navnet JERICHOW, var
født i Middelfart den 14. Maj 1859. Efter 1883 at være bleven cand.
polit. kom han ind i Postadministrationen og blev 1889 Fuldmægtig,
1894 Kontorchef i Generaldirektoratet og endelig 1903 Chef for 2det
Revisionsdepartement. Jerichow var en særdeles velbegavet Mand
med en meget selvstændig Karakter — nogle betegnede ham som
stejl; han havde meget Initiativ og var i Besiddelse af stor Arbejds-
evne. I Aarenes Løb kom han derfor ogsaa til at beklæde en Række
Hverv ved Siden af sit Statsembede. Han var saaledes bl. a. For-
mand for Kontrollkomitéen i Dansk Folkeforsikringsanstalt, Formand
i Bestyrelserne for Ritzaus Bureau og for Papirfabrikerne, Medlem
af Nationalforeningens Forretningsudvalg o. s. v. I mange Aar var

P. A. JERICHOW

han Censor ved statsvidenskabelig Eksamen. Endelig kan nævnes, at han 1910 valgtes til Medlem af Folketinget som Repræsentant for Roskildekredsen; han opnaaede imidlertid ikke Genvalg i 1913. Jerichows Arbejdsevne, der altid havde været usædvanlig, syntes endnu ganske usvækket, da en pludselig Hjertelammelse den 25. November 1916 helt uventet hidførte hans Død. Ikke blot for Hafnias Kontrolkomité, hvor han i særlig Grad havde repræsenteret den nationaløkonomiske Indsigt, betød Jerichows altfor tidlige Bortgang et betydeligt Tab. Som hans Efterfølger i Kontrolkomitéen valgtes Nationalbankdirektør J. P. WINTHER.

ED. RÉE

Direktør EDUARD RÉE var født den 4. Oktober 1850 i Randers, hvor hans Fader, der senere i en Aarrække var Folketingsmand, dengang drev en anset Købmandsforretning. Faderen flyttede senere til København, hvor han 1866 var Medstifter af Creditkassen for Landejendomme i Østifterne, hvis Direktør han var, da han 1874 døde. Eduard Rée, der dengang kun var 24 Aar gammel, arvede Direktørstillingen efter Faderen, idet han dog først konstitueredes et Aars Tid, og viste snart, at man ikke havde begaaet nogen Letsindighed ved at betro en saa ung Mand den ansvarsfulde Stilling. Han havde lært Pengehandelen

i Firmaet I. L. Salomonsen & Co., og han var blandt vore Kreditforeningsledere vistnok den eneste, der havde egentlig forretningsmæssig Uddannelse; derfor saa han ogsaa klarere end andre Betydningen af, at Kreditforeningerne først og fremmest lededes efter solide forretningsmæssige Principper, og i god Overensstemmelse hermed var det af ham ledede Institut altid i Spidsen, naar det gjaldt om at gribe de Chancer, som Pengemarkedets Omskiftelser bragte Kreditforeningerne. I 44 Aar sad Rée i Direktionen for Creditkassen — fra 1913 som Direktionens Formand — og i mange Aar drev han ved Siden af Direktørstillingen en betydelig Vekselmæglerforretning og spillede en fremtrædende Rolle i vort Børsliv. Mangfoldige var de Aktieselskaber, foruden Hafnia, i hvis Bestyrelser Rée havde Sæde; nævnes kan bl. a. De danske Sukkerfabriker, Glud og Marstrand, Frederiksholms Teglværker, Hørsholm Klædefabrik o. s. v., og saa fik han endda Tid til at pleje sine kunstneriske Interesser. Rée var

en meget selvstændig Natur, klar og skarp i sine Udtalelser, dertil slagfærdig, kvik og munter — altid med en Spøg paa Læben; hans Væsen kunde være overmaade charmerende, og han roses for stor Godhed i Forholdet til det ham undergivne Personale. Det vil forstaas, at Hafnia meget nødig vilde give Slip paa en Mand som Direktør Réé, hvis sjældne finansielle Indsigt havde været og vedblivende kunde være Selskabet til stor Nytte. Da han derfor i Januar Maaned 1917 meddelte Kontrolkomitéen, at han paa Grund af Sygdom ikke ønskede at modtage nyt Valg som Medlem af Komitéen, rettede man kraftige Opfordringer til ham om at tage denne sin Beslutning tilbage, men han lod sig ikke bevæge dertil; han har vel allerede dengang følt den sig nærmende Død, der indhentede ham den 13. Juni 1918. Som Réés Afløser valgtes tidligere Udenrigsminister, Greve C. W. AHLEFELDT-LAURVIG.

Direktør AAGE BRAMSEN, der var udgaaet af den kendte Assurandørslægt Bramsen — han var Søn af Konsul Luis Bramsen og Broder til Gehejmeetsraad Ludvig Bramsen — var født den 4. Juni 1855. Slægtsinteresser saa vel som egen personlig Interesse gav ikke Rum for nogen Tvivl, da han som ungt Menneske — efter at have taget Studentereksamen og Filosofikum — stod overfor Valget af Livsgerning; han

maatte blive Forsikringsmand, og med dette Maal for Øje drog han da til Udlandet — England, Tyskland og Schweiz — hvor han under et fleraarigt Arbejde i nogle af de mest ansete Transportforsikrings-selskaber fik en saa solid faglig Uddannelse, at denne i Forbindelse med hans naturlige Anlæg i Aarenes Løb gjorde ham til en af vore kyndigste Forsikringsmænd paa det Omraade, Transportforsikringen, han specielt dyrkede. Efter at have afsluttet sit Ophold i Udlandet arbejdede han først en Tid sammen med Broderen Ludvig Bramsen i Generalrepræsentationen for Skandinavien for Sø- og Transportforsikringsselskabet Helvetia, men fra 1883 var han alene om denne Virksomhed og oparbejdede i de følgende Aar i Tilknytning til den en stor og anset Forretning som Forsikringsmægler af den gode gamle Type. Men Bramsen var ikke blot en betydelig faglig Dygtighed, han var tillige i Besiddelse af de smukkeste menneske-

AAGE BRAMSEN

HAFNIAS KONTROLKOMITÉ 1922

CARL TORP
FORMAND

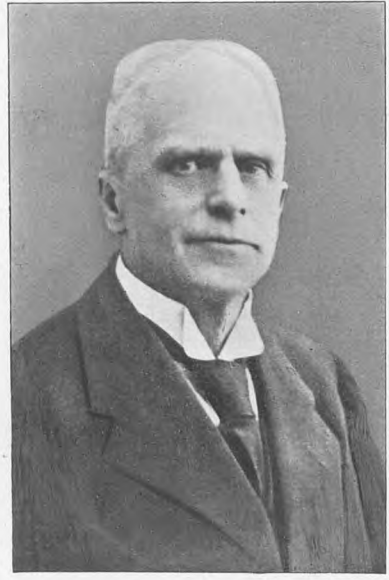
F. V. L. BENTZEN
VICEFORMAND

H. C. R. CRONE

J. P. DALSGAARD

J. P. WINTHER

C. W. AHLEFELDT-LAURVIG

E. GLÜCKSTADT

lige Egenskaber — var fin og fornem i disse Ords bedste Betydning. I Konsekvens af sin retliniede Karakter stod Bramsen vel altid ubetinget fast paa det, han ansaa for ret og rigtigt, men hans venlige og imødekommende Væsen lod ham paa den anden Side altid være rede til at søge afvigende Synspunkter forenede. Bramsens udmærkede faglige og personlige Egenskaber førte ham ganske naturligt ind i en Række Tillidshverv. Foruden af Hafnias Kontrolkomité var han bl. a. Formand for Repræsentantskabet i Dansk Folkeforsikringsanstalt, Næstformand i Bestyrelsen for Dansk Kautionsforsikrings-selskab, Næstformand i Kontrolkomitéen for Danske Phønix, Forretningsfører for Forsikringen af danske Sejlfartøjer til Fiskeribrug o. s. v. Overalt var hans rige Erfaring til stor Nytte, altid deltog han med Iver og Interesse i de Forhandlinger, der faldt for, og altid lyttedes der til hans Udtalelser, fordi de fremsattes uden Omsvøb og var prægede af klar Dømmekraft og af Ønsket om at gavne de Virksomheder, i hvis Repræsentantskab han sad. Ret uventet afgik Aage Bramsen den 24. Septbr. 1921 ved Døden; den tomme Plads, han efterlod sig i Hafnias Kontrolkomité, er endnu, da dette skrives, ubesat.

C. DIREKTIONEN

Om denne hedder det i Hafnias første Statuter: «Directionen bestaaer af en af Generalforsamlingen valgt Formand og to andre af Generalforsamlingen valgte Actionairer, nemlig en Mathematikkyndig og en Retskyndig», og «Directionen bestaaer foreløbigt af nogle af Selskabets Stiftere og Actionairer, men dens Medlemmer vælges senere imellem de Actionairer, som efter Controlcommitteens Opfordring og Anordning ansøge om de ledige Pladser». Direktionens Myndighedsomraade fastlagdes ved følgende Hovedbestemmelse: «Directionen leder og styrer samtlige Selskabets Anliggender med de i disse Statuter angivne Begrænsninger og under Ansvar henholdsvis for Controlcommitteen og Generalforsamlingen»; men iøvrigt indeholder Statuterne naturligvis en Række Detailbestemmelser om Direktionens Eneret til at antage og afskedige Funktionærer og til at antage Forsikringer og udbetale Forsikringssummer, om Forholdet mellem Direktion og Forretningsfører, om Direktionens Lønningsforhold o. s. v.

I Hovedtrækkene er de citerede Statutbestemmelser Direktionen vedrørende forblevne uforandrede til den Dag i Dag. Dog kan anføres, at det efter 1911 om Direktionens Sammensætning hedder: «Direktionen bestaar af tre eller efter Generalforsamlingens Beslutning fire af Generalforsamlingen valgte Aktionærer, hvoraf en skal være retskyndig. En af Direktørerne vælges af Kontrolkomiteen til

Formand». Bestemmelsen om, at der skulde være et matematikkyndigt Medlem i Direktionen er saaledes faldet bort, efter at der var ansat en særlig Aktuar, og endvidere er Valget af Direktionens Formand blevet Kontrolkomitéens Sag i Stedet for Generalforsamlingens. Bestemmelsen om Direktørernes Antal har senere faaet følgende Form: «Direktionen bestaar af mindst 2, højst 4 af Generalforsamlingen efter Kontrolkomiteens Indstilling valgte Aktionærer».

Det maatte betragtes som noget ganske selvfølgeligt, at Hafnias Stiftere i snævrere Forstand kom til at danne Selskabets første Direktion. Skibsted og Thiele valgtes til henholdsvis retskyndigt og matematikkyndigt Medlem, og Benzon-Buchwald blev Direktionens Formand. Til Ramm blev der vel ikke Plads i selve Direktionen, men han havde dog Ret til at overvære dennes Møder — om end uden Stemmeret.

Det varede ikke ret mange Aar, inden det første Personskifte fandt Sted indenfor Hafnias Direktion, idet Formanden, Departementschef Benzon-Buchwald, den 28. Februar 1877 afgik ved Døden.

JULIUS PETER TAMM BENZON-BUCHWALD var født i København den 17. August 1821 og blev saaledes kun 55 Aar gammel. Han var Søn af en Officer og blev efter at have taget juridisk Embedseksamen 1845 ansat som Volontør i det daværende Rentekammer, hvor han senere udnævntes til Fuldmægtig. Efter en forudgaaende Konkurrence udnævntes han 1856 til Professor i Nationaløkonomi og Statistik ved Universitetet, men det var først 1862, da han blev Chef for Revisionsdepartementet, at han, der var i Besiddelse af megen Skarpsindighed i alt, hvad der vedrørte Regnskabsvæsen, kom i en Stilling, som i fortrinlig Grad passede for hans særlige Evner. Han nød stor Anseelse i vide Kredse, og da denne Anseelse ved Landmandsbankens Stiftelse 1871 bragte ham frem i Stifternes første Række, benyttede han den bl. a. til at virke for Tegningen af Aktier i det projekterede Livsforsikringselskab Hafnia. I hans virkningsfulde Støtte til at faa Selskabet startet ligger sikkert hans største Betydning for Hafnia. I Landmandsbankens Festskrift skildrer Børskommissær Julius Schovelin Benzon-Buchwald som en Mand, der var i høj Grad selvsikker, magtkær og egenraadig, og som skinsygt vaagede over opnaaet Stillings Myndighed og Vægt — en Mand, der saa nøje paa Formernes Iagttagelse, og som havde stor Sans for det talmæssig præcise og korrekte. Denne Skildring er om end skarp, dog sikkert i Hovedtrækkene rammende; den stemmer i hvert Fald godt med det Indtryk, man faar ved nærmere Studium af Hafnias første Direktionsprotokol. En Mand med de antydede Egenskaber

kunde i Længden ikke være let at samarbejde med, og som allerede foran meddelt varede det da heller ikke længe, inden der opstod Rivninger mellem ham og Direktionens to andre Medlemmer. Striden bilagdes vel, og Samarbejdet mellem de tre oprindelige Direktionsmedlemmer fortsattes til Benzon-Buchwalds Død, men særlig inderligt har Samarbejdet næppe nogen Sinde været; dertil var Benzon-Buchwald af Natur altfor forskellig fra de to andre Direktionsmedlemmer.

Ved Benzon-Buchwalds Død konstitueredes Borgerrepræsentationens daværende Formand, Højesteretsadvokat C. S. HENRICHSEN som Formand for Direktionen, indtil Formandsvalg kunde finde Sted paa Generalforsamlingen. I Maj 1877 var Professor Thiele i længere Tid syg, og i hans Sted konstitueredes da som Direktør Generalmajor, Kammerherre H. A. T. v. Kauffmann, der derefter paa Generalforsamlingen den 29. Maj 1877 valgtes til Direktionens Formand.

H. A. T. v. KAUFFMANN

HEINRICH AUGUST THEODOR VON KAUFFMANN var født i Rendsborg den 13. April 1819 og var saaledes 58 Aar gammel, da han indtraadte i Hafnias Direktion; han havde da allerede en lang og ærefuld militær Løbebane bag sig. Han var efter at have gennemgaaet den militære Højskole 1836-40 blevet Sekondløjtnant i

Artilleriet, hvor han to Aar senere blev Premierløjtnant. Han gennemgik 1842-44 Generalstabsafdelingen og udnævntes 1848 til Kaptein i Generalstaben. Under sin Deltagelse i Krigen forfremmedes han 1849 til Major, og efter Krigen blev han Stabschef for Generalkommandoen i Slesvig; 1854 udnævntes han til Oberst i Generalstaben og til Chef for dennes taktiske Afdeling, men allerede Aaret efter overtog han Embedet som Amtmand over Amterne Kiel, Crons-hagen og Bordesholm. I denne Stilling forblev Kauffmann til 1860, da han vendte tilbage til Generalstaben. 1863 blev han Stabschef ved Overkommandoen, og efter Dannevirkes Rømning overtog han Kommandoen over 2den Infanteribrigade og fik her Lejlighed til at vise Mod og Dygtighed som Troppfører. Efter Krigen deltog han som dansk befuldmægtiget i Fredsforhandlingerne i Wien, og efter Hjemkomsten herfra blev han først Chef for Generalstaben, men

udnævntes 1865 til Generalmajor og Chef for Kongens Adjudantstab. I de følgende Aar ledsagede General Kauffmann daværende Kronprins Frederik paa flere af dennes Udenlandsrejser, og han var i det hele taget persona grata ved Hoffet, som han lige til sin Død vedblev at have nær Tilknytning til. 1867 tog Kauffmann sin Afsked af Militærtjenesten, væsentligst vistnok fordi han ikke var tilfreds med den da vedtagne Hærlov, der ikke syntes ham at opfylde de Krav, han som varm Forsvarsven mente at maatte stille til den. Efter sin Afsked rejste han til Schweiz, hvor han opholdt sig i fire Aar, og da han var vendt tilbage, søgte han sig Virksomhed i det civile Liv. Nævnes kan i denne Forbindelse, at han var medvirkende ved Lammefjordens Tørlægning, men mest betydningsfuld for ham blev dog hans Valg til Direktionsformand i Hafnia. Da Ulykkesforsikringssselskabet *Skjold* startedes i nær Tilknytning til Hafnia, blev General Kauffmann Formand for Skjolds Kontrolkomité. Som Bevis paa den Anseelse, General Kauffmann nød, kan det endelig anføres, at han gentagne Gange fik Tilbud om at overtage Krigsministerportefeullen.

General Kauffmanns Færden i Hafnia var naturligvis i ikke ringe Grad præget af hans Fortid som højtstaaende Militær og som Hofmand — hans Væsen *maatte* nødvendigvis være stærkt præget heraf — men aldrig paa frastødende eller blot ubehagelig Maade, kun gennem hans fuldendte Korrekthed i enhver Henseende. I sit Forhold til Selskabets Funktionærer var han aldrig forlorent nedladende, men viste alle og enhver en naturlig Venlighed og Høflighed. Alligevel kunde det ske, at hans lidt gammeldags, til det yderste korrekte Optræden kunde kalde paa Smilet hos en og anden mere moderne Natur, der savnede Generalens stærke Sans for Overholdelsen af de rent ydre Former. Selvfølgelig forstod han at repræsentere med fuldendt Anstand, og Direktionens Forhandlinger ledede han paa udmærket Vis, idet han hurtigt kom særdeles godt ind i den ham oprindelig dog fuldstændig fremmede Livsforsikringsforretning. Han var i et og alt Hafnia en udmærket Direktionsformand, indtil han den 1. Juni 1896 trak sig tilbage, fordi han, der da var 77 Aar, skønt rask og rørig dog følte Alderens Tryk. I det Skrift, som Dr. Gram forfattede i Anledning af Hafnias 25-Aars Jubilæum, fremhæver han i Omtalen af General Kauffmann dennes noble Tænkemaade og højsindede Karakter og siger, at Kauffmann «kom strax allerede ved sin Personligheds Magt og den Højagtelse, han uvilkaarlig indgød hele Personalet, til at øve en ikke ringe Indflydelse paa HAFNIAS Styrelse». General Kauffmann afgik ved Døden den 17. Juni 1905.

Efter General Kauffmanns Afgang valgtes Direktionens retskyndige

Medlem, Overretssagfører C. A. de Fine Skibsted, til Formand, medens Dr. phil. J. P. Gram indtraadte som almindeligt Medlem af Direktionen. CHARLES ARNOLD DE FINE SKIBSTED var født i København den 10. Juni 1839, blev Student fra Metropolitanskolen 1857, juridisk Kandidat 1864 og efter overstaaet Fuldmægtigtid Overretssagfører 1869. I Aarenes Løb erhvervede han sig stor Anseelse som dygtig og retsindig Sagfører — blev i det hele taget et af Sagførerstandens mest ansete Medlemmer. Det tør vel forudsættes som givet,

C. A. DE FINE SKIBSTED

at han blandt Hafnias Stiftere var den, som havde Hovedansvaret og Æren for de første Statuter og Forsikringsbetingelser, selv om alle herhenhørende Spørgsmaal var blevet indgaaende drøftet af Hafnias fire egentlige Stiftere i Forening, saa hver af dem har kunnet gøre deres særlige Synspunkter gældende; den formelle Udformning har imidlertid utvivlsomt været Juristen Skibsteds særlige Andel i det fælles Værk. Og Lovene var saa vel gennemtænkte, at de kunde vedtages ganske uforandrede og — som det allerede af det foregaaende fremgaar — har kunnet benyttes med faa Ændringer til den Dag i Dag. Det lader sig vel nu vanskeligt afgøre, om Skibsted har haft nogen større Indflydelse paa den første Til-

rettelæggelse af Hovedkontorets Arbejde, men Sandsynligheden taler for det. Hans særlige Hverv blev det imidlertid at beskæftige sig med Anbringelsen af Hafnias Pengemidler. I en lang Aarrække spillede — som det andetsteds i dette Skrift nærmere omtales — i saa Henseende direkte Udlaan i faste Ejendomme en Hovedrolle. Saadanne Laan var det ifølge Sagens Natur besværligt at holde Kontrol med, og det kan derfor ikke undre, at Hafnia nu og da som ufyldestgjort Panthaver maatte overtage en Ejendom. At Selskabet aldrig kom til at lide større Tab ved saadanne Overtagelser tør vel nok tages som Bevis paa Skibsteds dygtige og forsigtige Administration. I et enkelt Tilfælde var det dog hans Kolleger i Direktionen, der var de forsigtigste. Paa et givet Tidspunkt holdt Skibsted nemlig stærkt paa, at Hafnia burde nedsætte Renten af sine Udlaan; men hans Mening desangaaende kunde ikke trænge igennem i Direktionen, og det viste sig, at dette for saa vidt var heldigt nok, som en Nedsættelse først

paa et senere Tidspunkt blev nødvendig. At Skibsted i et saadant enkeltstaaende Tilfælde saa at sige var forud for Udviklingen, ændrer dog selvfølgelig intet i Totalindtrykket af ham som en særdeles dygtig Administrator paa det Felt, som specielt var hans.

I det daglige Liv paa Hafnias Kontor var Skibsted ualmindelig behagelig at samarbejde med. Han var hurtig i Vendingen, tog rask sine Beslutninger og fastholdt dem derefter konsekvent. Altid var han i godt Humør, elskværdig overfor alle, og det laa ham ganske fjernt at optræde som den strenge Direktør. Han var saa sikker paa sig selv og paa at blive respekteret, selv om han var nok saa venlig overfor en underordnet, at han ikke behøvede at tage sin Tilflugt til Direktørværdigheden. Aldrig for han op mod dem, der havde været saa uheldige at begaa en Fejl, og altid var han rede til at hjælpe med Raad og Daad, hvor saadant krævedes af ham. Og til sin Død vedblev Skibsted at være ung i Sindet — trods sine 63 Aar og sine hvide Haar. Intet Under derfor, at Skibsted var i den Grad afholdt, at det ved hans Død med Rette kunde skrives om ham, at det var en Hjertesorg for enhver Livsforsikringsmand i Skandinavien, at Skibsted var gaaet bort. I en Omtale af Skibsted som Livsforsikringsmand bør der endelig peges paa, at hans Arbejde for en dansk Livsforsikringslov var banebrydende. Han oplevede ikke at se Livsforsikringsloven af 1904 vedtaget, og Loven vilde vel ogsaa til en vis Grad have været en Skuffelse for ham, da den ikke netop fik den Form, som han særlig havde ønsket; men blev end saaledes hans Anskuelser om en hensigtsmæssig Livsforsikringslov ikke paa alle Punkter de sejrende, saa er dog hans Fortjeneste af at have faaet Sagen bragt i Gang derfor ikke mindre. Skibsted afgik ved Døden den 13. December 1902, og til hans Afløser som retskyndigt Medlem af Hafnias Direktion valgtes hans Søn, Overretssagfører CARL SKIBSTED, der allerede i en Aarrække hyppigt havde været konstitueret som Direktør, naar Faderen paa Grund af Sygdom eller Bortrejse var forhindret i at fungere. Overretssagfører Carl Skibsted beklædte derefter Stillingen som Hafnias juridiske Direktør, til han i 1919 udtraadte af Selskabets Direktion.

CARL SKIBSTED

Værdigheden som Formand i Direktionen gik efter C. A. Skibsteds Død som noget selvfølgeligt over til Professor THORVALD NIKOLAI THIELE, der nu var den eneste tilbageværende af de oprindelige Direktionsmedlemmer. Denne af dansk Videnskab i Almindelighed og af Hafnia i Særdeleshed saa højt fortjente Videnskabsmand var født i København Juleaftensdag 1838 som Søn af den kendte Samler af danske Folkesagn, Forfatteren, Etatsraad Just Mathias Thiele. Allerede som Elev i Metropolitanskolen var hans Interesse for de mate-

T. N. THIELE

matisk Fag blevet vakt, og under Paa-virkning af sin Lærer, Professor Chr. Jürgensen, valgte han Astronomi som Hovedfag. 1859 erhvervede Thiele Universitetets Guldmedaille for en astronomisk Afhandling, og Aaret efter tog han Magisterkonferens i Astronomi. Sine Studier i dette Fag fortsatte han derefter som Assistent paa Observatoriet hos Professor d'Arrest, hvis Efterfølger han senere — 1875 — blev. Allerede 1866 havde han erhvervet sig Doktorgraden. Dette Skrift er ikke det rette Forum for en Bedømmelse af Thieles Betydning som Videnskabsmand — Skriftets Forfatter savner alle Forudsætninger for en saadan Vurdering — heller ikke tillader Pladsen en blot og bar Oprensning af Thieles mange viden-

skabelige Arbejder; det maa være nok i saa Henseende efter hans Biografer at anføre, at det særlig var paa Iagttagelseslærens Omraade, at Thiele fremsatte ny og inciterende Synspunkter — han skrev en «Almindelig Iagttagelseslære» 1889 — og at han som Universitetslærer navnlig har haft Betydning ved den Paavirkning, han øvede paa sine Elever, og ved den Vægt, han lagde paa Indøvelse af Færdighed i Talregning og paa Matematikens Anvendelse paa de praktiske Forhold. I det hele taget skal han mere end ved sine iøvrigt udmærkede Skrifter have virket ved de Impulser, han ved sin ejendommelige Personligheds Magt har givet den yngre Slægt af Matematikere. Her, hvor det er Thieles Betydning som Livsforsikringsmand, der i første Række interesserer, maa det nævnes, at han som Aktuar ikke blot herhjemme, men ogsaa i Udlandet nød høj Anseelse, hvad der foreligger Bevis for i den Omstændighed, at han 1901 blev et af de meget faa udenlandske Medlemmer af det engelske *Institute of Actua-*

ries. Samme Aar stiftedes forøvrigt paa hans Initiativ den danske Aktuarforening.

Som den, der for det første traf Valget af det tekniske Grundlag, hvorpaa Selskabet skulde arbejde, og som for det andet i flere Aar som matematisk Direktør og Beregner var ene om Ansvaret for dette Grundlag og dets Udvikling, fik Thiele og hans Virksomhed selvsagt den mest gennemgribende Betydning for Hafnia. Og havde Skibsted ved Udarbejdelsen af Selskabets Love og Forsikringsbetingelser haft en saa lykkelig Haand, at i en hel Menneskealder kun faa Ændringer i hans Arbejde var nødvendige, saa gælder noget tilsvarende, maaske endda i forstærket Grad, om Thieles Værk.

Da Statsanstalten 1870 moderniseredes, udarbejdede Anstaltens Direktør, Professor L. Oppermann, de Dødelighedstavler, der blev lagt til Grund for Beregningen af Anstaltens Tarifer og Reserver. Da Thiele stod Oppermann meget nær, kunde man have ventet, at Thiele havde benyttet Oppermanns Arbejde; original som han var, gjorde han dog ikke dette, men benyttede en anden Formel for Dødeligheden end Oppermanns. Thieles Formel skal efter de sagkyndiges Udsagn have forskellige Fordele fremfor Oppermanns og andre af de ellers mest anvendte, men skal paa den anden Side ikke være særlig let at arbejde med. Det var Thieles Mening, at den valgte Dødelighed — en for Mænd og en for Kvinder — skulde være større end den, som kunde ventes mellem de forsikrede, og at han har været meget forsigtig i sit Valg, viser den Omstændighed, at den indtrufne Dødelighed i de forløbne 50 Aar har været betydelig under den antagne. Men ved Valget af Dødelighedstavler havde man kun den ene af de for Tarifernes Beregning nødvendige Grundfaktorer; man maatte skride til Valget af den anden, Rentefoden. Denne kunde man ikke vælge meget lavere end 4 pCt. p. a., da Statsanstalten skulde regne med denne Rente, og paa den anden Side heller ikke højere, da ingen af Stifterne kunde tænke sig at gøre Hafnia konkurrence-dygtig overfor Statsanstalten ved at vælge en højere Rente, der let kunde skade Selskabets Soliditet. Paa det saaledes valgte Grundlag foretog da Thiele alle de mangfoldige Detailberegninger, der var nødvendige ved Tarifens Udarbejdelse. Og overalt mærkedes det herved, at han var Astronom og den veltrænede Regner; hans Metoder og Opstillinger var de simplest mulige, og samtidig var Beregningerne kontrolleret paa alle mulige Maader, skønt de naturligtvis blev udført samtidig af to Personer, hvis Resultater sammenholdtes.

Men Thiele var ikke blot den betydelige Videnskabsmand og Teoretiker; han var ogsaa en Mand, der ikke kunde have med noget at gøre uden at faa det tilrettelagt saa praktisk som muligt, og Hafnia

er derfor vistnok ogsaa i den praktiske Tilrettelægning af Arbejdet i Beregneriet forud for de fleste andre Livsforsikringsselskaber. Af stor Betydning blev det i saa Henseende, at Thiele i Selskabets første 3 Aar, foruden at være matematisk Direktør tillige var eneste Beregner (Aktuar). Ham blev det derfor, der tilrettelagde Beregnerens daglige Arbejde, og her fejrede hans praktiske Sans flere Triumfer. Han indførte saaledes straks den saakaldte «Beregnersedel», der udfærdiges af Beregneriet ved Policens Udstedelse og indeholder alle de for Policeudstedelsen nødvendige Data af matematisk Natur, og som i Forsikringstidens Løb faar paaført enhver Forandring, Forsikringen undergaar, medens der paa dens Bagside udføres Beregninger af Genkøbsværdier, naar saadanne kræves. En saadan Opfindelse kan synes lille og ubetydelig, men er meget værd. En anden tilsyneladende lille Ting, som skyldes Thieles praktiske Sans, var hans Valg af Størrelse og Form for de Kort, der skulde bruges ved Præmiereserveberegningen. Medens næsten alle andre Selskabers statistiske Kort er store og uhaandterlige, falder Thieles Kort let i Haanden, og Tallene staar altid paa den mest bekvemme Maade paa Kortet. Thieles største Opfindelse var dog utvivlsomt *Kontrolbøgerne*. Disse giver først og fremmest Oplysning om Selskabets Bestand af Forsikringer af de forskellige Slags samt om den dertil svarende aarlige Brutto præmie med eventuel Ekstrapræmie. Deres Betydning er derfor først at sikre Selskabet, at Præmiereserven beregnes netop paa den virkelige Forsikringsbestand; men ved Siden heraf giver de med den største Selvfølgelighed hver Maaned Kontrol paa, at Antallet og Totalbeløbet af Fornyelseskvitteringer er, hvad det skal være. Aldrig har Hafnia udstedt en Fornyelseskvittering, der ikke skulde udstedes netop i *den* Maaned og med *det* Beløb, og heller ikke har det nogen Sinde glemt at udstede en Fornyelseskvittering. Naar man da tænker paa, at næppe noget Selskab — udover dem, der har laant det fra Hafnia — har et saadant System, og at Hafnia fra sin første Dag har haft Systemet fuldt færdigt og ikke har behøvet at ændre noget derved gennem 50 Aar, saa maa man beundre den Mand, der, skønt han ikke var Kontormand eller Forretningsmand, kunde tilrettelægge Arbejdet saa genialt.

Personlig var Thiele et hjertensgodt Menneske — helt igennem en fin Natur. Han var derfor ogsaa en overordentlig behagelig overordnet og omfattede Personalet og dets Ve og Vel med sand Interesse. Uden at være begavet med egentlig Humor kunde han dog være baade morsom og vittig. Da General Kauffmann engang om en forsikringsøgende havde resolveret: «Antages ikke» og som Motivering havde tilføjet: «Qui a bu, boira», skrev Thiele nedenunder:

«Antages, man dør ikke altid dera'». Han var maaske selv den, der morede sig mest over dette og lignende smaa Paafund, som han gerne selv henledte andres Opmærksomhed paa. Det morede ogsaa Thiele i høj Grad, naar det lykkedes ham i sine Medhjælperes Arbejde at finde en mindre Fejl. Hvis Fejlen ikke skyldtes Sjuskeri eller ren Dumhed, men hørte til de hændelige, straaledede Thiele af Fornøjelse, naar han præsenterede den for Synderen; i hans Fornøjelse var der dog ikke Gnist af Malice. Han *kunde* vel blive baade hidsig og stædig, men det hændte meget sjældent og glemtes hurtigt, fordi han respekteredes saa højt for sin eminente Dygtighed og for sin Karakters Renhed, og fordi han var saa afholdt for den virkelige Venlighed og Godhed, han viste sine underordnede. I de senere Aar af sin Direktørtid havde han for Skik nu og da at sætte sig ind i Personalets Spisestue for at underholde sig med Funktionærerne, medens de spiste Frokost; han ønskede nemlig at kende alle saa nøje som muligt. Kort før sin Død 1910 samlede han Hafnias Personale til en Festlighed hos Wivel; ved denne Lejlighed udfoldede han ret sin Elskværdighed; han holdt en Mængde Smaataler og morede sig saa godt som nogen anden af Deltagerne, hvad ikke vil sige saa lidt. Netop den Aften blev han imidlertid syg, og Festen maatte afbrydes før beregnet. Sygdomsanfaldet var det første alvorlige Varsel om den Sygdom, som et halvt Aar efter skulde lægge ham i Graven. Han døde den 26. September 1910. Med ham mistede Hafnia den sidste af sine Stiftere, og med fuldeste Ret kunde Kontrolkomitéens Formand i det Møde, hvor Meddelelsen om Thieles Død gaves, sige, at Thiele «lige siden Stiftelsen havde ydet et fortjenstfuldt og betydningsfuldt Arbejde for Selskabet, hvorfor dette skyldte ham den allerstørste Erkjendtlighed».

Som allerede foran nævnt var Dr. phil. J. P. GRAM i 1896 indtraadt i Direktionen som dennes tredie Medlem. Under dette Skrifts Afsnit om Hafnias Personaleforhold omtales det, at Gram havde været Selskabets Beregner siden 1875, men i 1890 havde forladt Hafnia, da Ulykkesforsikringsselskabet *Skjold*, hvis Direktør han var siden dets Stiftelse, krævede hele hans Arbejdskraft. Hafnia vidste altsaa nøje, hvad det gjorde, da det igen knyttede Gram til sig. Mærkelig nok kom Forslaget om Grams Valg ikke fra Direktionen — Gram var dog Thieles gode Ven, og nogen Uenighed mellem Direktionen og Gram havde der saa vidt vides aldrig været — og det kom den endda vistnok ikke helt belejligt. Hvem Thiele og Skibsted havde tænkt paa som Kandidat til Direktørstillingen, kan ikke nu afgøres; men Gram blev i hvert Fald ikke nævnt, før Forretningsfører Ramm i et Kontrolkomitémøde bemærkede, at han fandt det underligt, at

man ikke havde henvendt sig til Gram. Thiele svarede hertil, at Gram vist ikke vilde modtage Valg, hvortil Ramm replicerede, at da man ikke havde spurgt ham, kunde man jo ikke vide, om han vilde eller ikke; men han — Ramm — kunde forøvrigt meddele, at Gram gerne vilde modtage Valget. Ramms Meddelelse bevirkede, at Thiele blev sendt til Gram, der saa overfor ham bekræftede Ramms Meddelelse og derefter indtraadte i Direktionen. Denne lille Episode kom forøvrigt aldrig til at spille nogen Rolle for de tre Direktionsmedlem-

J. P. GRAM

mers Samarbejde, der altid var præget af den samme Fordragelighed og Enighed, som havde kendetegnet Samarbejdet i Fortiden.

JØRGEN PEDERSEN GRAM var født i Nustrup ved Haderslev den 27. Juni 1850. Han gik først i Haderslev lærde Skole, men efter 1864 kom han paa Latinskolen i Ribe, hvorfra han blev Student 1868. Efter sin Magisterkonferens i Matematik 1873 kom han ret hurtigt ind paa Studiet af Matematikens Anvendelse paa Forsikringsvæsenet og ansattes som Beregner i Hafnia 1875. Nogle Aar efter — 1879 — disputerede han for Doktorgraden med en Afhandling «Om Rækkeudviklinger, bestemte ved Hjælp af de mindste Kvadraters Methode». I Hafnia fik Gram Professor

Thiele og Professor Oppermann, der var Selskabets tekniske Konsulent, til Læremestre, hvilket blev af overordentlig stor Betydning for hans Udvikling som Aktuar. Hans Indflydelse paa Arbejdet i Hafnia træder vel ikke saa tydeligt frem som f. Eks. Thieles, men var alligevel ikke ringe. Som den fine Matematiker han var, forstod han ikke blot at tilegne sig sine fremragende Læremestres Tanker, men ogsaa at uddybe og udvikle dem; et Bevis herfor var hans i 1887 udkomne Arbejde «Om Middelfejl paa Værdien af Livsforsikringer». Han var ikke alene en meget hurtig og dygtig Arbejder, men ogsaa i Besiddelse af megen praktisk Sans. Sin største Betydning for Hafnia fik han ved som matematisk Direktør at fastsætte Grundlaget for Selskabets Arbejde efter 1905. Da Gram personlig var en særdeles elskværdig og hjælpsom Mand, til hvem man aldrig gik forgæves om Raad, og dertil var et meget hurtigt Hoved, var det let og behageligt at samarbejde med ham.

WILH. HANSEN

Men hænde kunde det — navnlig i hans senere Aar — at netop hans hurtige Hoved forledte ham til i Smaaspørgsmaal at træffe en Afgørelse lidt for hurtigt. Jyde som han var, havde han da lidt vanskeligt ved at opgive et engang indtaget Standpunkt, selv om dette ikke godt lod sig forsvare. Professor H. Westergaard, der stod Gram nær, har i en Mindetale over ham skildret ham som en helstøbt og ægte Personlighed, der med udpræget Sandhedskærlighed forbandt stor Trofasthed. Denne Trofasthed kunde til Tider slaa over i Konservatisme, som dog altid var parret med en aldrig svigtende Humanisme. I 1910 tog Gram sin Afsked fra Hafnia, idet han da udnævntes til Formand for Forsikringsraadet. I denne

Stilling virkede han til sin Død, der indtraf som Følge af et Ulykkestilfælde den 29. April 1916.

Hermed er Rækken af Hafnias tidligere Direktionsmedlemmer udtømt. Den nuværende Direktion bestaar af Etatsraad, Direktør i Dansk Folkeforsikringsanstalt WILHELM HANSEN, der som flere Steder i dette Skrift lejlighedsvis nævnt tiltraadte Direktionen i 1905, og som valgtes til Direktionens Formand den 3. April 1911, og Direktør JEAN WERNER, der som ligeledes andet Steds anført blev Medlem af Hafnias Direktion 1911 (jfr. Side 38).

Ifølge Livsforsikringslovens § 22 skal der til Udførelse af de for et Livsforsikringsselskabs Virksomhed nødvendige forsikringstekniske Beregninger og Undersøgelser være ansat en *Aktuar* ved Selskabet. Som Aktuar kan kun antages en af Forsikringsraadet godkendt Person. Aktuaren har Ansvaret for, at Selskabet overholder sit Beregnings-

JEAN WERNER

grundlag, og han har Ret til af Selskabet at forlange alle Oplysninger, som er nødvendige for Overtagelsen af dette Ansvar. Det paa hviler Aktuaren uden Ophold at gøre Indberetning til Forsikringsraadet om enhver Overtrædelse af Selskabets Beregningsgrundlag.

I ethvert Livsforsikringsselskab indtager Aktuaren saaledes en lov-

H. FRITZ

mæssig fastslaaet Særstilling; han hører ikke til Selskabets Personale i egentlig Forstand; han *kan* være Medlem af Selskabets Direktion, men behøver ikke at være det, og er det som oftest ikke. For Hafnias Vedkommende er Aktuarens Særstilling yderligere fastslaaet ved en i 1911 vedtaget Bestemmelse om, at han ansættes af Kontrolkomitéen og ikke som Personalet af Direktionen.

Før Livsforsikringsloven af 29. Marts 1904 gav særlige Regler for Aktuarstillingen og oprettede Forsikringsraadet som den offentlige Myndighed, overfor hvilken Aktuaren havde Ansvar, var det i Hafnia den matematiske Direktør, der i al Almindelighed overfor Selskabets Bestyrelse, de forsikrede og

Offentligheden havde det Ansvar for Selskabets Beregningsgrundlag, der naturligvis kom til Eksistens, saa snart Selskabet var stiftet og havde begyndt at arbejde, men som blot i Mangel af særlige Lovbestemmelser da fremgik af den almindelige Lovgivnings paa et saadant Ansvar anvendelige Regler.

Efter Livsforsikringslovens Emanation blev Hafnias daværende Beregner, cand. mag. HOLGER FRITZ, Selskabets Aktuar i Livsforsikringslovens Forstand, og han beklæder vedblivende denne Stilling, idet han samtidig er Selskabets Vicedirektør.

LIVSFORSIKRINGSVIRKSOMHEDENS UDVIKLING I DANMARK EFTER HAFNIAS OPRETTELSE

FØR dansk Livsforsikringsvirksomhed falder Udviklingen ganske naturligt i tre Perioder. En første, der strækker sig til Hafnias Oprettelse 1872, og i hvilken de to i det foregaaende nævnte Statsanstalter var ene om at hævde den nationale Livsforsikring mod Konkurrencen fra en Række udenlandske Selskaber. En anden, der omfatter Tiden fra Hafnias Stiftelse og til omkring Midten af 1890'erne, og endelig en tredje omfattende Tiden efter 1896, da en særlig kraftig Udvikling sætter ind med Oprettelsen — og delvis en atter hurtig følgende Opløsning — af en Række ny Selskaber, med en af de talrige Nystartninger følgende hidtil ukendt heftig Konkurrence og med Indførelsen af forskellige ny Forsikringsformer — ikke mindst Optagelsen af den saakaldte Folkeforsikring. Medens den første af de tre Perioder allerede har fundet tilstrækkelig Omtale foran, skal der i det følgende dvæles lidt udførligere ved de to sidste.

Ubestrideligt — og ubestridt — har HAFNIA Æren af at have været det første danske Livsforsikringsselskab, gennem hvilket det private Initiativ sætter ind for ogsaa paa Livsforsikringsomraadet at hævde Sætningen: Danmark for Danskerne. Men at Tanken herom virkelig laa i Luften i Begyndelsen af 1870'erne, viser bl. a. den Omstændighed, at endnu før Hafnias Stiftelsesaar var løbet til Ende, havde man fra anden Side og ganske uafhængigt af de Bestræbelser, der førte til Hafnias Stiftelse, besluttet sig til at oprette et andet privat dansk Livsforsikringsselskab, organiseret ikke efter Aktieselskabsprincippet, som Hafnia havde valgt, men efter Gensidighedsprincippet. Det var det i 1861 stiftede gensidige Brandforsikringsselskab *Danmark*, der efter daværende cand. polyt. C. F. TVERMOES' virksomme Tilskyndelse besluttede sig til at udnytte sit Organisationsapparat ogsaa i Arbejdet for Livsforsikringen og derfor oprettede en Livsforsikringsafdeling. Paa en Maade stod denne Begivenhed i Forbindelse med Omorganisationen af de gamle Statsanstalter. Tvermoes havde nemlig som konstitueret Direktør i Statsanstalten været med i Arbejdet for Anstaltens Omdannelse og var herunder blevet uenig med Bestyrelsens Flertal med Hensyn til Overskudets Fordeling. Tvermoes holdt paa, at Overskudet skulde komme de forsikrede til gode, enten i Form af en Præmienedsættelse eller i Form af Bonus, men Bestyrelsens Flertal holdt paa, at Overskudet skulde tilfalde Staten. Uenig-

heden førte til, at Tvermoes tog sin Afsked fra Statsanstalten, og da der netop paa den Tid blev en Direktørstilling ledig i Danmark, førte disse sammenstødende Omstændigheder med sig, at Tvermoes i en Skrivelse til Formanden for Danmarks Bestyrelsesraad fremsatte Forslag om at stifte et paa Gensidighed baseret Livsforsikrings-selskab i Tilknytning til Danmark. Efter forskellige Forhandlinger og Forundersøgelser akcepteredes Tvermoes' Planer: Danmark antog Navnet *Brand- og Livsforsikrings-selskabet Danmark*, og det besluttedes, at Livsforsikringsafdelingen skulde træde i Virksomhed den 1. Oktober 1872. Da det imidlertid var sat som en Betingelse, at Afdelingen, før den traadte i egentlig Virksomhed, skulde have sikret sig en Forsikringsbestand paa 500 000 Rdlr., kom Afdelingen for saa vidt ikke til at begynde Virksomheden til den fastsatte Termin, som man først i 1875 havde faaet tegnet den betingede Forsikringssum paa 1 Mill. Kr.

Der var saaledes nu tre nationale Livsforsikringsforetagender, en Statsanstalt, et Aktieselskab, *Hafnia*, og et gensidigt Selskab, *Danmark* — altsaa noget for enhver Smag; enhver forsikringsøgende kunde vælge den Organisationsform, der tiltalte ham mest. Og i Perioden indtil 1896 var disse tre Selskaber nu i det væsentligste ene om at arbejde for Livsforsikringens Nationalisering herhjemme — i de sidste ti Aar af Perioden dog hjulpne i al Beskedenhed af det 1886 i Aalborg oprettede Selskab *Fremtiden, gjensidig dansk Livsforsikringsforening*. Dette sidstnævnte Selskab, der var stiftet af daværende Fotograf HERMAN HALD — til sin Død Fremtidens Forretningsfører — begyndte oprindeligt under Navnet *Almindelig dansk gjensidig Hjælpeforening* sin Virksomhed den 1. Januar 1886 og var anlagt med det Formaal for Øje særlig at søge sine Emner i Middelstanden, da *Hafnia*, der var det eneste Selskab, som drev en energisk Agitation, mentes fortrinsvis at søge sine forsikrede i de mest velstillede Befolkningslag. Foreningen var først baseret paa det amerikanske Udligningssystem; men man blev hurtigt klar over et saadant Grundlags tekniske Ufuldkommenhed, hvortil ogsaa bidrog en udefra rejst Kritik, og allerede fra 1. December 1886 forlodes Udligningssystemet, og der indførtes faste Præmier. Samtidig forandrede Navnet til *Gjensidig dansk Livsforsikringsforening*; først i 1892 besluttedes det foran Foreningens tidligere Navn at indsætte Benævnelsen *Fremtiden*.

Om de Resultater, som i Perioden 1872-1896 opnaaedes af de da eksisterende fire Selskaber giver efterfølgende Sammenstillinger et Begreb.

Forsikringsbestand af Kapitalforsikringer
ved Aarets Udgang i Mill. Kr.

Selskab:	1876	1881	1886	1891	1896
Statsanstalten:	28·7	35·6	41·5	50·1	64·8
Hafnia	9·7	15·2	24·7	34·8	47·5
Danmark	1·9	4·5	7·8	11·6	17·4
Fremtiden	—	—	1·1	2·1	5·1

I Sammenligning med Nutidens tilsvarende Tal er de foranstaaende jo ikke imponerende; men naar man erindrer, at Statsanstalten havde været 30 Aar om at naa en Forsikringsbestand paa godt 20 Mill. Kr., maa det anerkendes som et overmaade tilfredsstillende Resultat, at f. Eks. Hafnia i Løbet af kun 25 Aar erhvervede sig en Forsikringsbestand, der var omtrent 2¹/₂ Gange saa stor. Naar Statsanstalten i det betragtede Tidsrum ogsaa havde en meget betydelig Forøgelse af Forsikringsbestanden at opvise — en Forøgelse, der kun var faa Millioner mindre end Hafnias Bestand — saa er man berettiget til heri i hvert Fald delvis at se Virkningerne af den inciterende Indflydelse, Hafnias Optræden paa Forsikringsmarkedet nødvendigvis maatte have, dels direkte ved i nogen Grad at vække Statsanstalten af dens mangeaarige Blund, og dels indirekte ved at propagandere for Livsforsikringsagen i Almindelighed — til Gavn ogsaa for Statsanstalten. Og selv om man nu, da den i danske Livsforsikringselskaber tegnede og i Kraft værende Forsikringssum ligger et godt Stykke over den første Milliard Kroner, er tilbøjelig til at undres over, at man paa et saa sent Tidspunkt som i 1896 — for kun 25 Aar siden! — blot var naaet til en samlet Forsikringsbestand af ca. 135 Mill. Kr., saa maa man dog indrømme, at selv dette tilsyneladende meget beskedne Tal var et betydeligt Fremskridt fra de stakkels 20 Mill. Kr., der udgjorde Bestanden i 1872. Og paa Hafnia alene faldt i 1896 allerede betydeligt over en Trediedel af den samlede Bestand — et talende Vidnesbyrd om et energisk Arbejde.

Vel var Akkvisationsarbejdet endnu ikke tilnærmelsesvis sat op i det hastige Tempo, som senere Aar har været Vidne til; men naar Hafnias gennemsnitlige aarlige Nytegning var følgende:

i 1872-1876 : 2·1 Mill.Kr.
i 1877-1881 : 2·0 - -
i 1882-1886 : 3·2 - -
i 1887-1891 : 3·7 - -
i 1892-1896 : 4·9 - -

saa vidner dog disse Tal, i Forbindelse med de tidligere anførte og under skyldig Hensyntagen til Tidsforholdene, baade om et anerkendelsesværdigt Arbejde og om en stigende Forstaaelse i Befolkningen af Livsforsikringens Betydning. Og en Hovedpart af Æren for at have vakt denne Forstaaelse tilkommer utvivlsomt Hafnia, der i den betragtede Periode var det mest virksomme af vore Selskaber. Og Hafnias Arbejde i denne Periode fik ikke blot Betydning ved at vække Befolkningens Interesse for Livsforsikringssagen, men ogsaa derved, at det blev Forbilledet for mange af de senere oprettede Livsforsikringsselskaber. Hafnias Held med Akkvisitionsarbejdet og dets hele lykkelige Udvikling i de første 25 Aar har uden Tvivl haft sin ikke ringe tilskyndende Indflydelse paa de talrige følgende Nydannelser; intet Under, at flere af disse efterlignede Hafnias Organisation. Hele Perioden 1872-1896 kan betragtes som en lang og grundig Forberedelsestid, hvor Grunden paa mange forskellige Maader lagdes til en senere rig Udvikling. Og denne Udvikling udeblev ikke.

Fra og med 1896 gik det i en Række Aar Slag i Slag med Oprettelsen af ny Livsforsikringsselskaber. Som allerede nævnt maatte ikke mindst Hafnias — men forøvrigt ogsaa de andre bestaaende Selskaber — Held med at oparbejde en Forretning friste til Efterfølgelse, og dertil kom, at der endnu var Befolkningslag, hvis Forsikrings-emner saa godt som ikke var blevet bearbejdede. Selve Udgangsaaret 1896 for den ny Bevægelse paa Livsforsikringsomraadet saa hele tre ny Selskaber opstaa. Der var først den af Hafnias nuværende Direktør, Etatsraad WILH. HANSEN, stiftede *Dansk Folkeforsikringsanstalt*, der imidlertid indtog en Stilling helt for sig selv og for saa vidt slet ikke kom til at betyde en ny Konkurrent, som den søgte sine Emner i de hidtil lidet bearbejdede Befolkningskredse, der ikke var tilgængelige for de større Livsforsikringer, som Hafnia og de øvrige bestaaende Selskaber arbejdede med. Folkeforsikringsanstalten maatte derfor snarest hilses Velkommen som en kærkommen Medarbejder paa Udbredelsen af den almindelige Livsforsikringskultur. Der var dernæst *Det Nationale Livsforsikringsselskab Dan* — fra Begyndelsen af mærkelig nok oprettet med Domicil og Jurisdiktion i Odense, men med Hovedkontor i Fredericia — der efter sit oprindelige Program fortrinsvis skulde søge sine Emner i Landbostanden, men som dog ogsaa skulde arbejde i Købstæderne, og som baade med Hensyn til Policebetingelser og Tarifer havde taget Hafnia til Mønster, idet det dog mente at kunne arbejde med lavere Præmier — en Vildfarelse, det allerede efter et Par Aars Forløb kom bort fra. Og der var endelig det i Aarhus hjemmehørende, i enhver Henseende

mindre heldige, lille Foretagende *Den gensidige danske Livsforsikringsforening*, der optog Livsforsikringsarbejdet efter det forkastelige Assessmentsystem og derfor snart blev Genstand for en ganske tilintetgørende Kritik.

Aaret efter oprettedes *Nordisk Livsforsikrings-Aktieselskab af 1897*, der ganske naturligt i sit Anlæg kom til at bære et stærkt Præg af, at dets Stifter og administrerende Direktør, V. E. GAMBORG, havde faaet sin forsikringsmæssige Uddannelse i Beregneriet i Hafnia, hvis Præmiesatser akcepteredes af Nordisk, ligesom dettes Forsikringsvilkaar i det hele taget havde stor Lighed med Hafnias. Nordisk hørte derfor ogsaa til de Selskaber, som fra Begyndelsen af havde deres Sager i Orden.

1898 stiftedes, foruden et Par ubetydelige og meget uheldigt anlagte Foretagender, *Livs- og Børneforsikringsselskabet Mjølner* i København og *Forsikringsforeningen Haabet* i Aarhus, der begge kun fik en velfortjent krank Skæbne, de to betydeligere Selskaber, *Forsikringsaktieselskabet Mundus* og *Tryg, folkelig Livsforsikringsanstalt*. Af disse to Selskaber var det førstnævnte — hvis Stifter var Dansk Folkeforsikringsanstalts Direktør, Wilh. Hansen — som Navnet antyder, anlagt med international Virksomhed for Øje og oprindelig med en bestemt Forsikringsform, Børneforsørgelses- og Udstyrsforsikring, som Speciale, medens det andet, hvis administrerende Direktører blev Hafnias nuværende Direktør J. WERNER og nuværende Direktør i *Den københavnske Genforsikring* O. RECHENDORFF, oprindelig var bestemt til væsentligst at skulle hellige sig Folkeforsikringsvirksomheden og saaledes specielt vilde blive en Konkurrent til Dansk Folkeforsikringsanstalt.

Aaret 1899 saa talrige ny Selskaber opstaa — navnlig gik Provinsbyerne i denne Omgang i Spidsen, tilsyneladende under Devisen: Hver Købstad sit Livsforsikringsselskab! I Kolding oprettedes saaledes *Dansk Andels-Livsforsikringsselskab Koldinghus, gensidigt Selskab med Garantikapital*, i Aalborg *Dansk Livsforsikrings-Aktieselskab Frem* og det af en Kreds af Mejeribestyrere stiftede *Gensidigt dansk Livsforsikringsselskab Cimbria*, i Aarhus *Andels-Livsforsikringsselskabet Fædrelandet*, der først traadte i Virksomhed 1900, og hvis administrerende Direktør blev daværende Direktør i Tryg, nuværende Direktør i Hafnia, Jean Werner, og endelig i Odense *Det danske Værnepligtsforsikringsselskab A/s*, der 1901 antog Navnet *Forsikringsaktieselskabet Valkyrien*, og som vilde hellige sig Tegningen af Værnepligtsforsikringer. Ogsaa i Randers var der Planer oppe om Dannelsen af et Livsforsikringsselskab, men disse Planer førte dog ikke til noget Resultat.

Der gik nu et Par Aar hen uden Nydannelser, men 1903 tog Bevægelsen Fart igen. *Det danske Livsforsikringsselskab Carentia, gensidigt*, dannedes med det Formaal for Øje at tegne Livsforsikringer uden Lægeundersøgelse, og et lignende Formaal havde *Det gensidige Livsforsikringsselskab Andels-Anstalten*, medens *Det gensidige Livsforsikringsselskab Kæden* vistnok ikke havde noget særligt Formaal. Af dette Aars Nydannelser kan endelig nævnes *Arbejdernes Livsforsikringsselskab*, der dog væsentligst kom til at virke som et Agentur for Statsanstalten, der oprettede en særlig Afdeling for Arbejderforsikring. Den saakaldte *Den folkelige Livsforsikring*, der administreredes fra et Kælderlokale paa Nørrebro, fortjener vel næppe nærmere Omtale — i hvert Fald ikke nogen hædrende. 1906 stiftedes endelig *Folkeforsikringsselskabet Danebrog* ^{A/s}.

Hermed var endelig den i 90'ernes Midte indledede kraftige Startningsbevægelse stilnet af, og der herskede i saa Henseende Ro, indtil en Gruppe af Forretningsmænd, der har erhvervet sig herostratisk Berømmelse indenfor dansk Forsikringsvirksomhed, fik i Sinde ogsaa at kaste sig over Livsforsikringsvirksomhed og i den Hensigt i 1917 oprettede *Livsforsikrings-Compagniet Vita* ^{A/s}. Omtrent samtidigt var den i — og udenfor — Livsforsikringskredse længe nærede Tanke om at gøre noget mere end hidtil for Pensionsforsikrings sagen blevet moden til Gennemførelse, hvilket resulterede i Oprettelsen af ^{A/s} *Pensionsforsikringsanstalten* og *Dansk Pensions- og Livrenteselskab* — begge fra 1917 — og, efter at de to sidstnævnte var sluttede sammen, *Pensions- og Livrente-Institutet af 1919* ^{A/s}; i 1919 stiftedes endvidere *Den gensidige Andels-Pensionsforening*. Endelig kan fra denne Periode nævnes *Livs- og Genforsikringsselskabet Dana*, der oprettedes 1916 af de fem mest betydende Livsforsikringsselskaber i Forening, bl. a. med det Formaal at overtage Forsikringer paa de saakaldte «mindre gode Liv».

Naar man vil efterspore Grundene til den foran kort skitserede rivende Udvikling af det private Initiativ paa Livsforsikringsomraadet — navnlig efter 1896 — kan man ikke blive staaende blot ved en Fremhævelse af Hafnias og Danmarks Betydning som Vejvisere og af Befolkningens voksende Forstaaelse af Livsforsikringens Betydning; man maa, om man vil naa til den fulde Forstaaelse af Startningsfænomenet, ogsaa tage den almindelige økonomiske Situation i de paagældende Aar i Betragtning.

Denne almindelige økonomiske Situation skiftede nu netop Karakter omkring Midten af Halvfemserne. Paa Grund af forskellige Forhold af international Art steg Priseniveauet ogsaa herhjemme, og det er jo en velkendt Sag, at en Prisstigning plejer at blive Udgangspunktet

for Perioder med særligt rigt økonomisk Liv og med talrige Nydannelser. Og der tilflød i Halvfemsernes sidste Halvdel Landet ikke helt lidt fremmed Kapital. 1894 foretoges en Statsgældskonvertering, og samtidig optoges et Statslaan til Dækning af Udgifterne ved Jernbanenettets Udvidelse. 1897 optoges et nyt Statslaan og fandt der en ny Konvertering Sted, og Resultatet af samtlige disse Finansoperationer blev i første Række, at der kom Penge til Landet, hvilket naturligvis fik *sin* store Betydning for Forsøgene paa gennem Nydannelser at udnytte Konjunkturerne. Ser man paa det paagældende Tiaars Aktieemissioner, vil man da ogsaa se, at 1898 med Emissioner til et samlet Beløb af over 40 Mill. Kr. betegner et Toppunkt, som man maa helt tilbage til 1873 for at finde noget tilsvarende til. Ikke mindst paa Pengeinstituternes Omraade udmærker Perioden sig ved en kraftig Udvikling; f. Eks. var de københavnske Bankers Aktiekapital, der i 1896 var ca. 55½ Mill. Kr., i 1906 steget til ca. 158½ Mill. Kr. Omkring Aarhundredskiftet havde Konjunkturerne vel naaet et foreløbigt Kulminationspunkt, og de nærmest følgende Aar kan karakteriseres som ret stille Forretningsaar, men som ganske gunstige for Landbruget, og omkring 1905 — efter den russisk-japanske Krigs Afslutning — satte der en ny Højkonjunktur ind med stigende Priser og kraftig Emissionsvirksomhed. Som det plejer at gaa, mandede den alt for forcerede Udvikling ud i en Krise: Den saakaldte Bankkrise i 1908 — sørgelig Ihukommelse!

Netop den Periode, hvori de mange ny Livsforsikringssselskaber oprettedes, var altsaa gunstig for Nydannelser i det hele taget. Foretagsomheden var i al Almindelighed betydelig, og det var forholdsvis let at skaffe Kapital tilveje. Disse Forhold i Forbindelse med det foran sagte om de ældre private Livsforsikringssselskabers forbilledlige Betydning og Pionerarbejde, giver i og for sig tilstrækkelig Forklaring paa denne den kraftigste Startningsbevægelse, dansk Livsforsikring har kendt; men det er dog tilladt at antage, at medvirkende til Bevægelsen har ogsaa den Omstændighed været, at Tanken om Gennemførelsen af en Livsforsikringslov, der kunde ventes at ville besværliggøre Dannelsen af ny Selskaber, omkring Aarhundredskiftet var stærkt fremme. Naar f. Eks. netop Aaret 1903 blev Vidne til flere ny Selskabers Oprettelse, uagtet Konjunkturerne da som foran nævnt havde kulmineret, tør man vel nok deri se et Vidnesbyrd om, at man vilde skynde sig, inden Livsforsikringsloven, der da var paa Trapperne, meldte sig med sine Krav. Paa den anden Side har de mange Nydannelser og de dermed følgende uheldige Forhold været medvirkende til, at Ønsket om en Livsforsikringslov blev særlig stærkt.

Ønskerne om en Tilsynslovgivning, for hvilken, som andetsteds i dette Skrift omtalt, Hafnias Direktionsformand, Overretssagfører C. A. Skibsted, var en ivrig Talsmand, bevirkede først Vedtagelsen af en midlertidig Lov af 27. April 1900, i Henhold til hvilken det paalagdes alle Livsforsikringselskaber at give Indberetninger til Indenrigsministeriet om forskellige Forhold vedrørende deres Organisation og Virksomhed. Denne Lov gjorde vel adskillig Nytte ved at fremskaffe et paalideligt Materiale til Bedømmelse af den daværende Situation paa Livsforsikringsomraadet, men den kunde selvsagt ikke fyldestgøre Trangen til en endelig Tilsynslov med et blivende Tilsyn. En saadan paa Koncessionsprincippet baseret Lov, der indførte et vedvarende Tilsyn gennem et dertil oprettet Forsikringsraad, emaneredes efter langvarige Forhandlinger den 29. Marts 1904. Loven var oprindeligt tænkt at skulle være fællesskandinavisk; en dansk-norsk-svensk Kommission havde med dette for Øje udarbejdet et Forslag. Det blev imidlertid kun Sverige og Danmark, der ophøjede Forslaget til Lov, dog i noget forskellige Skikkelser — henholdsvis 1903 og 1904 — medens Norge først i 1911 vedtog en Lov, der ikke uvæsentlig afveg fra Forslaget.

Det forholdsvis lille danske Livsforsikringsmarked maatte hurtigt vise sig utilstrækkeligt til at bære alle de mange Selskaber, der var myldret frem. Nogle af Selskaberne gjorde derfor Forsøg paa gennem Generalagenturer i Nabolandene at skaffe sig Tilgang derfra, men disse Bestræbelser blev uden Resultater af videre Betydning, da Bevægelsen til Gunst for den nationale Forsikring var mindst lige saa levende i Nabolandene som herhjemme. Det varede derfor heller ikke mange Aar, inden der gjorde sig stærke Sammenslutningstendenser gældende i den danske Livsforsikringsverden. Hertil bidrog ogsaa den Omstændighed, at det for flere af de i deres hele Anlæg ubetydelige, paa irrationelt Grundlag arbejdende og slet ledede ny Selskaber maatte anses for meget tvivlsomt, om de vilde kunne tilfredsstille de Krav, den kommende Livsforsikringslov vilde stille til dem. Først og fremmest maatte naturligvis disse de svagest funderede af de ny Foretagender bukke under; men i Aarenes Løb greb Sammenslutningsbevægelsen ogsaa enkelte i og for sig levedygtige Foretagender, som foretrak at gaa op i en højere Enhed med stærkere Kolleger fremfor at øde Kræfterne i en stadig haardere Kamp om Forsikringsemnerne.

Allerede 1900 optoges *Mjølner*, der da havde en Forsikringsbestand af ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., i *Tryg*. 1901 sluttedes *Cimbria* med en Bestand af ca. 400 000 Kr. sammen med *Dan*, der 1903 tillige slugte *Frem*, der da havde naaet den ikke helt ringe Forsikringsbestand af 7 à 8

Mill. Kr. 1904 optoges det meget lille Selskab *Haabet* i det ikke meget større *Koldinghus*. Det lille Selskab *Valkyrien*, der ikke uden Indkaldelse af Aktiekapital kunde opfylde Livsforsikringslovens Krav, foretrak at ophøre med Nytegningen af Forsikringer og overdrog efter nogle Aars Forløb sin Forsikringsbestand (godt et Par hundrede Tusinde) til *Tryg*, og Amfibiet *Den folkelige Livsforsikring* forsvandt ligeledes som Dug for Livsforsikringslovens Sol. Derimod lykkedes det *Den gensidige* i Aarhus efter en gennemført Ændring i det tekniske Grundlag at slippe gennem Lovens Skærsild og at fortsætte sin Tilværelse — fra 1908 under Navnet *Livsforsikringsselskabet Jylland, gensidigt*. Hermed var vel det meste af det absolut ulevedygtige skilt helt ud eller bragt i en nogenlunde forsvarlig Form, men Sammenslutningsbevægelsen var saa langtfra standset, at den tværtimod i de kommende Aar satte flere meget betydningsfulde Spor i Udviklingen.

En særlig betydningsfuld Sammenslutning fandt saaledes Sted, da *Mundus*, efter at have været Genstand for en dengang meget stærkt debateret Børsmanøvre, med en Forsikringsbestand af 21·5 Mill. Kr. fra 1. Juli 1905 gik op i *Hafnia*, der i den Anledning udvidede sin Aktiekapital til 4 Mill. Kr. med 25 pCt.s Indbetaling og antog Navnet *Det Forenede Danske Livsforsikrings-Aktieselskab Hafnia*. Samtidig indtraadte *Mundus*' Direktør og Folkeforsikringsanstaltens Stifter WILH. HANSEN som administrerende Direktør i *Hafnia*. 1911 fandt en anden for *Hafnia* betydningsfuld Sammenslutning Sted, idet *Andels-Livsforsikringsselskabet Fædrelandet* da med hele sin Forsikringsbestand, ca. 19·6 Mill. Kr., gik sammen med *Hafnia*, i hvis Direktion *Fædrelandets* Ene-direktør J. WERNER samtidig indtraadte. Et Par Aar i Forvejen var *Kæden* kørt træt og var med hele sin Forsikringsbestand (ca. 1½ Mill. Kr.) gaaet op i *Tryg*. 1911 fandt der en Sammenslutning Sted mellem *Tryg* (Bestand ca. 15 Mill. Kr.) og *Andelsanstalten*, hvilken sidste i den Anledning antog Firmanavnet *Andelsanstalten Tryg* og udvidede sin Garantikapital til 1·8 Mill. Kr. fuldt indbetalt. 1914 optoges *Dan* med en samlet Forsikringsbestand af 29¼ Mill. Kr. i *Hafnia*, og endelig overtog *Dana* 1917 hele *Carentias* Portefeuille. Naar det derefter nævnes, at *Dansk Pensions- og Livrenteselskab* 1919 sammensluttedes med $\frac{4}{5}$ *Pensionsforsikringsanstalten*, og at *Vita* 1920 optoges i *Danebroge*, er i Hovedtrækkene angivet den Udvikling, som er resulteret i den nuværende Situation, hvor 10 danske Livsforsikringsselskaber — en Statsanstalt, 4 Aktieselskaber og 5 gensidige Selskaber — samt tre Pensionsforsikrings-selskaber arbejder for den nationale Livsforsikrings Udvikling her i Landet.

Ligesom Hafnia — om end kun indirekte ved at angive de Veje, en moderne Livsforsikringsvirksomhed maatte slaa ind paa — havde haft sin store Betydning for den stedfundne kraftige Nydannelse, saaledes fik Selskabet under den efterfølgende Sammenslutningsbevægelse gennem sin Kapitalkraft og hele solide Stilling større Betydning end noget andet dansk Selskab, idet de betydeligste af de Selskaber, der opgav deres selvstændige Virksomhed, optoges i Hafnia. Som foran nævnt var de tre, efter Datidens Forhold ret betydelige Selskaber *Mundus*, *Fædrelandet* og *Dan* direkte gaaet op i Hafnia, men naar man erindrer, at *Dan*, forinden Selskabet sluttedes sammen med Hafnia, havde overtaget Portefeuillerne fra *Cimbria* og *Frem*, bliver det i Virkeligheden ikke mindre end fem af Halvfemsernes Nydannelser, der efterhaanden er gaaet op i Hafnia.

Med Hensyn til de udenlandske Livsforsikrings-selskabers Virksomhed herhjemme, saa har den i Perioden efter 1896 stadig tabt i Betydning overfor de nationale Selskaber. Grunden hertil har ikke blot været det bevidste Arbejde fra de sidstnævntes Side paa at hævde det danske Marked for sig, men forskellige andre Forhold har været medvirkende i saa Henseende.

Nævnes kan saaledes nogle Sammenbrud af udenlandske her i Landet arbejdende Selskaber, som f. Eks. det franske Selskab *Caisse Générale des Familles*, der herhjemme havde ca. 1800 forsikrede med en Forsikringssum af ca. 5½ Mill. Kr., og det amerikanske Selskab *The Mutual Reserve Fund Life Association*, samt Afdækningen af uheldige Tilstande hos nogle andre amerikanske Selskaber. At disse Forhold maatte bevirke en Svækkelse af den udenlandske Livsforsikringsvirksomhed her i Landet, siger sig selv.

Efter Livsforsikringslovens Vedtagelse i 1904 indskrænkedes den udenlandske Virksomhed her i Landet betydeligt, idet omtrent Halvdelen af de dengang herhjemme arbejdende udenlandske Selskaber ikke ønskede at underkaste sig Lovens Betingelser for Tilladelse til fortsat Virksomhed i Danmark og derfor fremtidig indskrænkede sig til at søge at holde de løbende Forsikringer i Kraft og helt ophørte med Nytegningen. Og siden da har den udenlandske Livsforsikring stadig tabt i Betydning overfor den nationale. Adskillige af de Selskaber, der ved Livsforsikringslovens Ikrafttræden besluttede at fortsætte Arbejdet heri Landet, har senere ændret denne Beslutning og har overdraget deres Forsikringsbestande til danske Selskaber, der ogsaa har overtaget Portefeuiller fra flere af de udenlandske Selskaber, som i 1904 opgav al Nytegning. Særlig har den allersidste Tid været rig paa saadanne Overdragelser. Det hollandske Selskab *Kosmos*, der her i Landet havde løbende godt 300 Policer

til et samlet Beløb af ca. 850 000 Kr., fik saaledes i 1921 Betalingsvanskeligheder, og det maatte derfor befrygtes, at Selskabets danske forsikrede kunde komme til at lide Tab. For at forhindre dette overtog de fem private danske Livsforsikringsselskaber: Hafnia, Danmark, Dansk Folkeforsikringsanstalt, Nordisk Livsforsikring og Fremtiden med betydelige Ofre Garantien for Kosmos' danske Forsikringer, der overdroges til det af de fem nævnte Selskaber i Forening stiftede Selskab *Dana*. Dette Selskab har i 1921 desuden overtaget de danske Portefeuller fra følgende Selskaber: *Skandia*, *Svea*, *Victoria* (Stockholm) og *New York Life*, der alle har ønsket at ophøre med at tegne ny Forsikringer her i Landet, og fra *Nordstjernen* og *The Mutual Life*, der allerede havde ophørt med Nytegning her. Resultatet af Udviklingen er da blevet, at der nu her i Landet kun arbejder 9 udenlandske Selskaber mod omkring 40 ved Livsforsikringslovens Fremkomst, og at Forsikringsbestanden i her arbejdende udenlandske Selskaber nu er omkring 55 Mill. Kr. — eller adskilligt under det Beløb, som omkring Aarhundredskiftet af danske var tegnet i samtlige udenlandske Livsforsikringsselskaber tilsammen. Desuden er der i udenlandske Selskaber, som staar udenfor Tilsynet, tegnet et samlet Forsikringsbeløb af omkring 4½ Mill. Kr.

I og for sig var det naturligvis glædeligt at se, hvilket Liv og hvilken hidtil ukendt Interesse for Livsforsikringen den foran omtalte Udvikling havde ført med sig, men paa den anden Side var der dog betydelige Ulemper forbundet med den altfor kraftige Nydannelsesbevægelse. Ikke blot steg Omkostningerne ved Anskaffelsesarbejdet uforholdsmæssigt, dels paa Grund af den under de herskende Konkurrenceforhold nødvendigvis haarde Kamp om brugbare Akkvisitører, og dels paa Grund af at Arbejdet i højere Grad end hidtil optoges i Befolkningsklasser, hvis Bearbejdelse kostede meget. Landboforsikringerne, som flere Selskaber særligt lagde an paa, var f. Eks. ganske naturligt ret kostbare at erhverve. Men Konkurrencen mellem de mange ny Selskabers Akkvisitører dreves ogsaa ofte paa en yderst hensynsløs Maade; Formaålet maatte jo for mange af de ny Selskaber være det at skaffe Forretning for enhver Pris, og da ikke alle Akkvisitørerne kunde siges at tilhøre just de solideste Befolkningsselementer, gik Agitationen ikke sjældent udover de Grænser, der maatte afstikkes for en virkelig hæderlig Konkurrence. Niveauet sænkedes kort sagt efterhaanden stærkt til Skade ikke blot for Selskaberne selv, men ogsaa for Livsforsikrings sagen i Almindelighed, da Publikum var tilbøjelig til at lægge Skylden for de uheldige Forhold paa urette Sted.

Selskabslederne i de gode Selskaber maatte derfor se med den største Beklagelse paa de herskende Tilstande og maatte bestræbe sig for at finde Midler til en virksom Bekæmpelse af de højst uheldige Konkurrenceforhold. Allerede i August 1898 var der med dette Formaal som et af de vigtigste Programpunkter blevet oprettet en Organisation: *De danske Livsforsikringsselskabers Forening* med Repræsentanter fra ni danske Selskaber og med Hafnias Direktør, Overretssagfører C. A. de Fine Skibsted som Formand. Efter ret langvarige Forhandlinger lykkedes det denne Forening at samle alle de virkelig betydelige danske Selskaber, inklusive Statsanstalten, om Vedtagelsen af det saakaldte Fællescirkulære af 1. Januar 1903, ved hvilket de deltagende Selskaber forpligtede sig til i Akkvisitionsarbejdet at overholde visse i Cirkulæret nærmere formulerede Betingelser. Foruden af Statsanstalten var Overenskomsten fra Begyndelsen af tiltraadt af Hafnia, Danmark, Fremtiden, Dan, Nordisk, Tryg, Frem, Dansk Folkeforsikring, Mundus og Fædrelandet.

Ogsaa blandt Akkvisitørerne selv blev Ønsket om at hæve Konkurrenceniveauet, bl. a. ved at værne sig mod Tilgang af uheldige Elementer, mere og mere levende og førte allerede 1900 til Dannelsen af *Foreningen af Forsikringsinspektører i Danmark*, der efter sit Program blandt andet havde det Formaal «at højne Forsikringsvirksomheden ved at udelukke Repræsentanter, som ved hensynsløs og uhæderlig Konkurrence bidrage til at svække Tilliden til Forsikringsvirksomheden og Agtelsen for dens Udøvere».

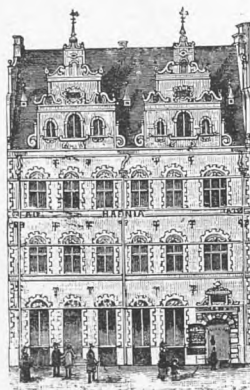
Der var saaledes saavel fra Selskabernes som fra Akkvisitørernes Side velmente Bestræbelser fremme for at komme den usunde Konkurrence til Livs, og man tænkte sig vel almindeligt, at Livsforsikringsloven, der jo dog indeholdt enkelte Bestemmelser, der tog Sigte paa at hindre illoyal Konkurrence, skulde yderligere styrke disse Bestræbelser og give dem et heldigt Udfald. Men Forventningerne skuffedes; i en lang Aarrække vedblev Akkvisitionsforholdene, trods alle Forsøg paa at bedre dem, at være uheldige, og det er egentlig først i de senere Aar — efter at Selskabernes Antal gennem Sammenslutningerne var bragt passende ned, og efter at en særlig uheldig Selskabsleder var blevet uskadeliggjort — at der er indtraadt mere rolige og sobre Tilstande, som sjældent giver Anledning til Klage.

Det kan jo imidlertid ikke nægtes, at der i det 20. Aarhundredes to første Decennier dog i det store og hele udførtes et virkelig godt Stykke Arbejde for Livsforsikringens Udbredelse i Befolkningen, selv om det som omtalt havde sine Skyggesider. Den aarlige Nytegning kom op paa hidtil ukendte Beløb, og i en Haandevending for-

doblede den samlede Forsikringsbestand i danske Selskaber; den 1. April 1900 var man oppe paa en samlet Bestand af ca. 278 Mill. Kr. mod en Bestand af 134 Mill. Kr. ved Udgangen af 1896 — altsaa mere end en Fordobling i Løbet af mindre end 5 Aar. Til Belysning af Udviklingen efter 1905, fra hvilket Aar der foreligger Beretninger fra Forsikringsraadet, hidsættes følgende Tabel:

Kapitalforsikringer, tegnede direkte her i Landet, i Mill. Kr.

Aar	Bruttotilgang	Forsikringsbestand
1905	55·0	345·9
1906	61·7	379·7
1907	74·5	424·0
1908	79·6	461·1
1909	81·3	500·9
1910	93·1	545·0
1911	101·5	587·3
1912	119·0	647·8
1913	127·8	702·4
1914	98·8	717·8
1915	89·4	738·2
1916	101·6	785·8
1917	106·8	843·3
1918	156·3	947·8
1919	195·6	1087·9
1920	227·8	1239·8

AKKVISITIONSFORHOLDENE I HAFNIA

SOM det allerede nærmere er udviklet, var en af Grundene til HAFNIAS Oprettelse Statsanstaltens Passivitet i akkvisitorisk Henseende, og det var i det af Ramm forfattede foran aftrykte Prospekt stærkt betonet, at Hafnia vilde virke gennem «det levende Ord» — at Selskabet vilde optage et energisk Agitationsarbejde for Livsforsikrings sagen i Danmark. Skulde dette imidlertid blive andet og mere end et smukt Program punkt, var det nødvendigt, at der skabtes en brugbar Agentorganisation, og herpaa rettedes Ledelsens Bestræbelser da ogsaa straks stærkt.

Det maatte naturligt i første Række blive Forretningsførerens Sag at organisere Udendørsarbejdet, men man gik dog til at begynde med saa omstændeligt til Værks, at ingen Agent ansattes, uden at den samlede Direktion havde vedtaget det. Ansættelserne skete imidlertid som Regel efter Forretningsførerens Indstilling, der næsten altid toges til Følge, og Hafnias første Akkvisitionsorganisation maa derfor ogsaa siges at være Ramms Værk.

Hvor fremskredne — i Forhold til Tiden — end de Forestillinger var, som Hafnias Forretningsfører og første Direktion gjorde sig om en hensigtsmæssig Agentorganisation, saa var de dog saare langt fra dem, man nu almindeligt gør sig om et fuldt moderne Akkvisitionssystem. Om end «Gamle Hafnia» f. Eks. ret hurtigt kom ind paa nu og da at udsende «Rejseagenter» — Hafnia var det første danske og vistnok det første skandinaviske Selskab, som holdt Rejseagenter — saa var der dog fra Begyndelsen af ikke Tale om at ansætte faste Inspektører. De Rejser, som Agentinstruktionen og den nødvendige Bistand ved de vanskeligere Forsikrings Afslutning krævede, foretoges af Forretningsføreren selv. Det var endnu ikke blevet almindeligt at ansætte Akkvisitører, som udelukkende havde Livsforsikringsakkvisition som Erhverv. Hafnia søgte og fandt sine første udendørs Medarbejdere blandt Mænd i ansete Livsstillinger, f. Eks. (og mest) Sagførere, Retsfuldmægtige, Post- og Toldembedsmænd, Bankembedsmænd, Købmænd, Lærere o. l., og man var, selv efter at det først skabte Erhvervssystem stod fuldt færdigt, endnu for en lang Aarrække vidt fjernet fra Nutidens hele Landet — ogsaa, og ikke mindst, Landdistrikterne — omspændende Akkvisitionsorganisation; til at begynde med holdt man sig i det væsentligste til Købstæderne, hvis Befolkning var mest modtagelig for Livsforsikringstanken, og hvor Agitationen ikke kostede saa meget.

Hafnias første Akkvisitionssystem var i Hovedtrækkene saaledes indrettet, at Landet deltes i Hovedagenturer eller «Filialer», som

man dengang hyppigt kaldte dem. I hver af disse ansattes en Hovedagent, der skulde fremkomme med Forslag til Ansættelse af Underagenter, og som i Reglen selvstændigt — uden Bistand fra Hovedkontoret — skulde arbejde for Tegningen af Forsikringer. De lønedes med Provision, dels en større for de Forsikringer, de selv direkte afsluttede, og dels en mindre for de Forsikringer, deres Underagenter tegnede. I Almindelighed var Hovedagenterne tillige Selskabets Inkassatorer. I nogle Købstæder ansattes tillige «Repræsentanter» — vistnok som Regel Garanter i Hafnia — hvis Hverv vel væsentligst var: med deres lokale Anseelse at støtte Agenterne i disses Arbejde uden selv direkte at deltage i Akkvisitionsarbejdet. Ogsaa disse Repræsentanter fik en vis — temmelig ubetydelig — Provision af de Forsikringer, som afsluttedes af Agenterne i deres Distrikt. Repræsentantinstitutionen ophævedes forøvrigt efter faa Aars Forløb (1879), da den, som det hedder i Motiverne, «havde vist sig ufornøden i de senere Aar, hvorfor der ogsaa endnu kun fandtes et Par Repræsentanter» — som det altsaa da vedtoges at entledige. I Nord-slesvig oplivedes Repræsentantinstitutionen dog senere igen ved H. P. Hanssens Udnævnelse til Repræsentant for Hafnia 1895 (se S. 97). Som Hovedagent for Agenterne i København og Omegn fungerede Hovedkontoret, og som «Repræsentanter» for København beskikkedes Kontrolkomitéens Medlemmer og de tekniske og juridiske Konsulenter.

Den første Rejseagent antoges allerede i Oktober 1873, idet den daværende Hovedagent i Odense efter Forretningsførerens Indstilling da skulde berejse Fyn, Samsø og Langeland — foreløbig for en Maaned. Han skulde indsende daglige Rapporter om, hvad han udrettede, og der forbeholdtes Direktionen Ret til til enhver Tid straks at standse hans Rejse. I November s. A. udsendtes paa ny en Rejseagent, denne Gang paa Sjælland, og i de følgende Aar udsendtes atter og atter Rejseagenter for kortere eller længere Tid og med større eller mindre Virkeomraade. Disse i Aarenes Løb stadig hyppigere anvendte Rejseagenter fik vel Diæter og Provision, men derimod ikke fast Løn som Nutidens Inspektører, og at de faktisk var væsensforskellige fra disse, fremgaar bl. a. deraf, at deres Hovedformaal var den direkte Tegning af Forsikringer — ganske særligt paa saadanne Pladser, hvor der ingen Hovedagenter fandtes. Hvor derimod saadanne var ansat, kunde Rejseagenterne overhovedet ikke tegne Forsikringer uden Hovedagenternes Tilladelse, og navngivne Forsikringsemner, som Hovedagenterne forbeholdt sig selv, havde Rejseagenterne under alle Omstændigheder værsgo' at holde sig borte fra. Betegnelsen «Inspektør» for de ambulerende Akkvisitører begyn-

der i 1880'ernes første Halvdel at alternere med Betegnelsen «Rejseagent», uden at dog Karakteren af disses Virksomhed eller deres Lønningsmaade undergaar nogen tilsvarende Ændring. Det er først i 80'ernes sidste Halvdel, at Hafnia begynder at benytte sig af Inspektørinstitutionen i den Skikkelse, som vi nu saa godt kender den. 1887 tales der for første Gang om en Rejseinspektør (C. L. Wehrmann) med fast aarlig Gage, der ansættes til 1800 Kr., «som ansees for at være dens endelige Størrelse», og fra 1. Juli 1888 beskikkedes

P. C. RHOD-SØRENSEN

Lærer PEDER CHRISTIAN SØRENSEN i Højbjerg: a. som *Rejseagent* i Danmark, Købstæderne undtagne, og b. som *Rejseinspektør* for samtlige Købstæder undtagen de jyske. Lønningsmaaden var den endnu brugelige: fast Gage, Dagpenge og Provision; men at Sørensen ved sin Ansættelse med hele Danmark som Virkeomraade endnu ikke kan betragtes som Typen paa den helt moderne Rejseinspektør, fremgaar af den Omstændighed, at han havde Forpligtelse til at arbejde paa Hafnias Kontor, naar han ikke var paa Rejse, og at han oprindeligt ikke kunde ansætte Underagenter, hvortil han først 1890 fik Bemyndigelse, mod at saadanne Underagenter godkendtes af Direktionen. Samtidig med Sørensens Udnævnelse

overtog C. L. WEHRMANN Stillingen som Rejseinspektør for de jyske Købstæder.

Skønt Wehrmann optræder som «Rejseinspektør» et Aarstid før Lærer Sørensen opnaar den samme Titel, nævnes denne sidste dog altid i Hafnias Annaler som Selskabets første egentlige Rejseinspektør, hvilket formentlig har sin Grund i, at han opgav alt andet Erhverv for udelukkende at hellige sig Arbejdet i Hafnias Tjeneste, medens Wehrmann vedblivende havde anden Virksomhed — nemlig Agentvirksomhed for andre Forsikringselskaber — ogsaa efter sin Udnævnelse til Inspektør.

Ved Valget af Lærer P. C. Sørensen — senere antog han Navnet RHOD-SØRENSEN — til Inspektør havde Hafnia ikke grebet fejl; men man havde jo ogsaa allerede dengang et mangeaarigt Kendskab til ham, idet han saa tidligt som i 1877, medens han var Lærer i Folkeskolen, havde modtaget Ansættelse som Agent for Hafnia. I sin mere

end 10aarige Agentvirksomhed havde han vist betydelige Evner som Akkvisitør og var selv i den Grad kommet til at nære Interesse for Livsforsikringsarbejdet og Tillid til sin Fremtid ved dette, at han, da Hafnia tilbød ham Inspektørstillingen, ikke tog i Betænkning at slaa til, skønt han maatte opgive sit om end beskedne saa dog sikre Levebrød som Lærer til Fordel for den noget uvisse Fremtid, der ventede ham som Inspektør. Han fortrød imidlertid næppe nogen Sinde det Valg, han derved havde truffet, og Hafnia fik heller ikke Grund til at fortryde den Tillid, det nærede til ham. Under gentagne Indskrænkninger af hans oprindelig hele Landet omfattende Virkekreds — Indskrænkninger, der nødvendiggjordes af Udviklingen og den stadig mere i Dybden gaaende Agitation — fortsattes Samarbejdet med ham lige til hans Død i 1916, da han beklædte Stillingen som Overinspektør for Sjællands Landdistrikter. Og saa tilfredsstillende havde Samarbejdet været, at Direktionen ved hans Død kunde give ham det Vidnesbyrd, at han gennem de mange Aar i Hafnias Tjeneste altid havde udført sit Arbejde paa en saa dygtig og grundsolid Maade, at dette havde gjort ham fortjent til at staa som et lysende Eksempel for danske Livsforsikringsakkvisitører. Hans Arbejde var stedse præget af den Hengivenhed, han nærede for Hafnia, udførtes tillige med den største Forstaaelse af de forsikredes Tarv og plettedes aldrig af den ringeste Upaalidelighed.

I de første Aartier af Hafnias Levetid var det som allerede antydet i første Række Købstæderne, Akkvisitionsorganisationen tog Sigte paa, selv om man ogsaa havde enkelte Hovedagenter paa større Landpladser og som Følge deraf — og af Rejseagenternes Virksomhed — ogsaa havde faaet tegnet en Del Landboforsikringer. I Begyndelsen af 1890'erne besluttede man imidlertid at ofre Landdistrikterne større Opmærksomhed, end man hidtil havde gjort, og som et Middel til at faa større Tilgang af Landboforsikringer vedtoges det 1892 bl. a. at tillægge alle Hovedagenter en Ekstraprovision for Forsikringer, som de selv personlig eller gennem de af dem antagne Underagenter fik tegnet *paa Landet*. De Hovedagenter, der boede paa Landet, fik Ret til den samme Tillægsprovision, naar de tegnede Forsikringer mindst $\frac{1}{2}$ Mil fra deres Bopæl.

Med den saaledes besluttede mere energiske Agitation i Landdistrikterne maatte det blive nødvendigt at ansætte flere ambulante Akkvisitører. 1892 unddroges Jylland derfor den foran nævnte Inspektør Sørensens Virkekreds. og samtidig ansattes HARALD CHRISTIAN FREDERIK RAMM som: a. Hovedagent og Inkassator i Aalborg, b. som Rejseagent for Landet i hele Jylland og c. som Inspektør for de jyske Købstæder. Et Par Aar efter skete der en ny Indskrænkning i In-

spektør Sørensens Virkeomraade, idet han da afgav Fyn, medens M. MICHAELSEN ansattes: a. som Hovedagent i Odense, b. som Rejseagent for Landet paa hele Fyn og c. som Inspektør for de fleste af de fynske Købstæder.

De saaledes antagne Rejseinspektører arbejdede til at begynde med kun sammen med stedlige Agenter, men snart fik de yderligere Assistance af de saakaldte «5 Krone-Mænd», Rejseagenter, der havde faaet den anførte Betegnelse, fordi de aflønnedes med Diæter af 5 Kr. pr. Dag foruden en mindre Provision og Rejsekort til Banerne. Af saadanne «5 Krone-Mænd» ansattes talrige i Halvfemserne, og adskillige af dem avancerede senere til at blive rigtige Inspektører i Hafnia.

Som i det nærmest foregaaende skildret blev Hafnias Akkvisationsorganisation ved at bestaa saa temmelig uforandret til 1905. Naturligvis fandt der nu og da Smaaforandringer Sted: En Rejseinspektør antoges for de jyske Købstæder alene, og i 1898 foretoges der efter Forretningsførerens Indstilling en Kodifikation af de hidtil for Akkvisitorerne gældende Bestemmelser, der, stykkevis vedtagne som de var, ganske naturligt efterhaanden var blevet noget uoverskuelige. For at forøge Tilgangen af ny Forsikringer for Købstædernes Vedkommende indskærpedes det, at der i de større Købstæder skulde ansættes Hovedagenter og Inkassatorer med Forpligtelse til at agitere for ny Tilgang *uden Inspektørhjælp*; i de mindre Købstæder afskedigedes de hidtilværende Hovedagenter, og der ansattes Inkassatorer med Ret til at afslutte Forsikringer og med Pligt til at hjælpe og støtte Rejseinspektørerne, navnlig ved at indføre dem blandt Byens Befolkning. Og saaledes kunde der nævnes flere Eksempler paa Udvidelse og hensigtsmæssigere Indretning af Organisation, men Hovedlinierne forblev de samme.

Om de Forsikringsbestande, der fremgik som Resultater af denne Organisation i de første 25 Aar, giver den efterfølgende Tabel fornøden Oplysning.

Forsikringsbestanden ved Slutningen af Regnskabsaarene:

1873	2 801 000	1881	15 249 795
1874	4 347 050	1882	17 164 775
1875	7 071 635	1883	19 326 585
1876	9 668 295	1884	22 266 755
1877	10 421 035	1885	24 525 895
1878	11 052 125	1886	24 719 505
1879	11 681 715	1887	26 042 785
1880	13 549 765	1888	27 498 345

Forsikringsbestanden ved Slutningen af Regnskabsaarene:

1889	29 800 709	1893	39 618 079
1890	32 736 245	1894	41 603 999
1891	34 789 889	1895	44 646 223
1892	37 136 739	1896	47 548 073

Under behørig Hensyntagen til samtlige Forhold, som kunde have Indflydelse paa Akkvisationsarbejdet, maa Resultaterne betegnes som i det store og hele overmaade tilfredsstillende. Havde Hafnia ikke haft det Held at faa knyttet en Række ansete og dygtige Mænd til sig som Akkvisitører, var Resultaterne i hvert Fald ikke blevet saa gode. Der var i Hafnias første Organisation saa mange dygtige Medarbejdere, at det er ugørligt her at foretage et passende Udvalg blandt dem — med andre Ord: at fremhæve nogle fremfor andre. Blandt dem, der i en længere Aarrække var knyttet til Akkvisationen, kan imidlertid — foruden de foran nævnte Inspektører — Hovedagenterne i Svendborg og Odense P. C. WAIDLØW og N. WALSOE samt Agenten paa Fanø HOLGER POULSEN tjene som Typer paa de gode Agenter fra Hafnias første Organisation, som Selskabet har særlig Grund til at mindes med Tak for deres flittige og resultatrige Arbejde i Hafnias Tjeneste. De — og mange andre — oparbejdede betydelige Portefeuiller.

Var det Agentmateriale, Hafnia oprindeligt havde at arbejde med, imidlertid end nok saa fortræffeligt — der maatte dog af og til særlige Opmuntringer og særlig Støtte til for rigtig at fremme Akkvisationsarbejdet. Til at begynde med forekom det undertiden, at en Agent som Opmuntring for dygtigt og resultatrigt Arbejde fik skænket Præmien for en paa hans eget Liv i Selskabet tegnet Livsforsikring, men forøvrigt kom man ret tidligt ind paa at tilstaa de særlig virksomme Agenter Gratialer. Et fuldt udviklet Gratialesystem, saaledes som det efterhaanden udarbejdedes og nu almindeligt anvendes, kendte man dog oprindeligt ikke. De Gratialer, der lejlighedsvis tilstodes, var ikke paa nogen Maade at opfatte som en Del af paagældende Akkvisitørs Løn, men maatte betragtes som helt specielle Opmuntringer, som ingen havde Krav paa, men som uddeltes helt og holdent efter Direktionens fri Skøn over hvert enkelt Tilfælde; dette betonedes flere Gange overfor Akkvisitørerne, der snart fik en vis Tilbøjelighed til at regne med Gratialerne som en sikker Del af deres Vederlag.

Ret tidligt forekom det ogsaa, at Agenter med et større Virkeomraade fik Lov til at holde Hest og Vogn paa Hafnias Regning, eller i hvert Fald fik Hjælp fra Selskabet til at afholde de med Anskaffel-

sen og Vedligeholdelsen af saadant Befordringsmiddel forbundne Omkostninger. Før de rigtige Bicyklers Fremkomst var Hestekøretøjet det eneste Befordringsmiddel, der i Egne, hvor Banerne ikke kunde benyttes, kom i Betragtning. Men aldrig saa snart var Cyklen, i sin tidligste praktisk brugbare Form som «Tricykle», kommet frem, før ogsaa dette Befordringsmiddel toges i Akkvisitionens Tjeneste. Med Tanken paa den fuldt moderne Livsforsikringsakkvisitør, der i Automobil gennemflyver sit Distrikt, virker det ganske kuriøst, at det i et Direktionsmøde i 1886 vedtoges for indtil 450 Kr. at indkøbe en *Tricykle* og udlaane den til Agent i København og Omegn *Brinck* til Brug i Hafnias Tjeneste imod, «at *Brinck* vedligeholder den og naar som helst afleverer den i fuldkommen god Stand». — Man ser for sig 80'ernes Akkvisitør, der ruller sindigt hen ad Landevejene paa sin trehjulede «Skærveknuser», og man er tilbøjelig til med et Smil at mene, at han ikke paa nogen Maade kan staa Maal med sin Kollega i vore Dage. Maaske er dog Smilet ilde anbragt: alt taget i Betragtning præsteredes der i hine ganske vist noget mindre forjagede Tider et Arbejde, der i flere Henseender meget vel taaler Sammenligning med Nutidens.

I den nyere Tid er det blevet ret almindeligt, at Livsforsikrings-selskaberne med større eller mindre Mellemlum samler deres Akkvisitører til Møder — mest ved Hovedkontorerne — hvor Fagets Interesser da forhandles. Der er næppe Tvivl om, at disse «Agentkongresser», hvor de udendørs Medarbejdere faar Lejlighed til at lære Kontorpersonale og Direktion personligt at kende, knytter Akkvisitørerne fastere til deres Selskab og i det hele taget bidrager til at interessere dem for deres Arbejde. Det første af den Slags Møder, som Hafnia arrangerede, afholdtes i København i Dagene den 27.-28. Maj 1890, og siden den Tid har der været afholdt mange lignende.

For København og Omegn havde som foran nævnt Hovedkontoret oprindelig fungeret som Hovedagent; men denne Ordning fandt man efterhaanden mindre tilfredsstillende, selv om man gennem en Række dygtige Underagenter, f. Eks. Intendant DITTMANN, Grosserer W. HEINMANN, Ritmester DEICHMANN, Oberst SCHÄDTLER, Krigsassessor SVANE, exam. jur. BRINCK og mange flere, opnaaede ret gode Resultater. Eksempelvis kan saaledes anføres, at exam. jur. A. Brinck i Tiden 1875-91 afsluttede Forsikringer til et samlet Beløb af over 5 Millioner Kr., og af disse var den 1. Januar 1895 endnu ca. 3 Mill. Kr. i Kraft.

Det bestemtes da i 80'ernes Slutning at aflaste Hovedkontoret for dets Hovedagentvirksomhed og at ansætte en Mand som Leder af

Akkvisitionsarbejdet i København, og Valget faldt paa JENS EMIL JUHL, der allerede i flere Aar med godt Resultat havde arbejdet for Hafnia som Indehaver af et Hovedagentur i Horsens, hvor Juhl drev Købmands- og Agenturforretning. Foreløbig ansattes Juhl som Hovedagent i København — senere fik han Titel af Generalagent.

Den med Juhl truffne Ordning skulde blive af den allerstørste Betydning for Hafnia; thi blandt den Række fremragende Akkvisitører, Selskabet i sin 50aarige Levetid har beskæftiget, indtager Jens Emil Juhl ubestrideligt Førstepladsen. Ja, man tør endda sikkert uden nogen som helst Overdrivelse hævde, at den samlede danske Akkvisitørstand til Dato ikke har talt noget Medlem, der har kunnet staa Maal med Juhl, hvad akkvisitoriske Evner angaar. Naar saa dertil kommer, at han var udpræget rettænkende, og i det hele var udstyret med de bedste menneskelige Egenskaber, vil man forstaa, hvilken overordentlig stor Vinding det var for Hafnia at faa Juhl knyttet til sig saa tidligt som 1886, og hvilket næsten uerstatteligt Tab Selskabet led ved hans Død den 10. Februar 1912. Saa længe varede Samarbejdet med ham — kun Døden formaaede at afbryde det. Lige til det sidste fortsatte Juhl med en enestaaende

JENS EMIL JUHL

Flid, Utrættelighed og Fasthed i Troen paa sin samfundsnyttige Gerning sit Arbejde for Hafnia, og Resultatet af dette Arbejde blev da ogsaa straalende. I de ca. 30 Aar, hans Virksomhed i Hafnias Tjeneste spænder over, tilførte han sit Selskab Kapitalforsikringer med en samlet Forsikringssum af over 30 Mill. Kr. foruden Livrenter til meget betydelige Beløb. Det vil med andre Ord sige, at Juhl alene præstere mere, end flere Selskaber gennem samtlige deres Agenter opnaaede i samme Tidsrum. Og derved maa det fremfor alt erindres, at den Forretning, Juhl tilførte sit Selskab, af Kvalitet var saa god, at den overhovedet ikke kunde være bedre. At Hafnias Direktion tilfulde forstod at vurdere Juhls udmærkede Arbejde og gentagne Gange viste ham sin Paaskønnelse, siger sig selv, men han fik ogsaa den officielle Anerkendelse af sin samfundsgavnlig Virksomhed som Akkvisitør, at han udnævntes til Ridder af Dannebrog.

Sammenslutningen med Mundus 1905 markerer Indgangen til en ny Periode med en særlig kraftig Udvikling af Hafnias Akkvisationsvirksomhed. De fleste af de udmærkede Medarbejdere, Mundus havde haft, gik nu over i Hafnias Tjeneste. Blandt disse er der særlig Anledning til at mindes Overinspektør VILH. RUGE, der ledede Akkvisationsarbejdet i Jyllands Byer, indtil han den 1. Januar 1921 afgik med Pension efter en 30aarig Virksomhed i Livsforsikringens Tjeneste. Faa danske Akkvisitører havde et saa landskendt og anset Navn

VILH. RUGE

som Ruge. I de ca. 16 Aar, han arbejdede for Hafnia, viste han en aldrig svigtende Flid og en varm Interesse for sit Selskab, der derfor ogsaa med Vemod og Beklagelse tog Afsked med ham. Hans Beslutning om at gaa var imidlertid taget for mange Aar siden, idet han altid havde hævdet, at han vilde have Lov til at nyde sine gamle Dage i Ro og Fred, og at han vilde opgive sin Akkvisationsvirksomhed, før han selv følte sig gammel. Ved hans Afsked kunde hans Direktion give ham det sjældne Vidnesbyrd, at hans hele Færd som Akkvisitør havde været mønstergyldig, at hans Arbejde i Hafnias Tjeneste havde bidraget i ikke ringe Grad til Selskabets Vækst, og at man var lykkelig over at have haft ham som Medarbejder i saa mange Aar.

Blandt de fra Mundus stammende Akkvisitører var E. EDDELIEN, der i en Aarrække — lige til han den 1. Juli 1920 nær op mod 70 Aar gammel paa Grund af vaklende Helbred tog sin Afsked med Pension — blev en af Hafnia meget skattet Medarbejder. Eddelien havde lige fra sit 27. Aar beskæftiget sig med Forsikringsvirksomhed, men havde dog først fra 1901 valgt denne Virksomhed som eneste Levevej og var derefter uafbrudt knyttet til Mundus-Hafnia. Han oparbejdede sig i Hafnias Tjeneste en meget smuk Stilling. Aar efter Aar kunde han fremvise større Resultater af sit Arbejde, og han forstod — stille, paalideligt og flittigt som han arbejdede — helt at vinde sit Selskabs, sine Medarbejdes og sine Kollegers Agtelse og Tillid, ligesom han havde evnet at samle om sig en Stab af gode og interesserede Medarbejdere. Det var derfor ogsaa med Beklagelse, at Direktionen 1920 bevilgede ham hans Afsked fra den Stilling som Leder

E. EDELLEN

af Overinspektoratet Østjylland, han da beklædte. Som Paaskønnelse for sin resultatrige Virksomhed i Hafnias Tjeneste fik Eddelien ved sin Afsked overrakt Hafnias Sølvkumme, ledsaget af en Takskrivelse fra Direktionen, der gav ham det Vidnesbyrd, at han i hele sin Færd havde givet et smukt Eksempel for danske Akkvisitører.

Det vilde føre alt for vidt her at forfølge alle Faserne i den kraftige Udvikling af Akkvisitionsorganisationen, der tog sin Begyndelse med Mundus' Sammenslutning med Hafnia og fortsattes ned gennem Aarene. Det maa være nok at trække Hovedlinierne op i den nuværende Organisation, der er blevet Resultatet af den stedfundne Udvikling.

Nævnes bør det da først, at man, da Forretningsførerinstitutionen faldt bort, kom til at savne et Mellemed mellem Akkvisitørerne og Direktionen. Paa dette Savn raadede man Bod ved paa Hovedkontoret at oprette en særlig Akkvisitionsafdeling, hvis første Chef blev Premierløjtnant C. C. LUND, der tidligere havde indehaft en tilsvarende Post i Mundus. Da Lund i 1906 blev Direktør i Livsfor sikrings selskabet *Carentia*, blev cand. jur. AAGE NANDRUP, der samme Aar var indtraadt i Selskabets Tjeneste, ansat som Akkvisitionsleder. I denne Stilling virkede han, der 1908 udnævntes til Fuldmægtig, 1916 til Kontorchef og 1919 til Underdirektør, indtil han med Udgangen af 1920 udtraadte af Hafnias Tjeneste for at overtage Stillingen som Underdirektør i *De private Assurandører*. Fra 1. Januar 1921 tiltraadte derefter daværende Postmester i Silkeborg, Løjtnant TH. S. THOLL, der har haft Tilknytning til Hafnia siden 1. Januar 1895 — fra 1905 som Rejserevisor — Stillingen som Chef for Akkvisitionsafdelingen med Titel af Underdirektør.

TH. S. THOLL

Med Akkvisitionschefen som Topfigur er Organisationen iøvrigt ordnet paa følgende Maade: I *København* findes der 5 Afdelingskontorer for Selskabets Hovedafdeling samt et Kontor for Kroneafdelingen; til dette sidste Kontor er knyttet 1 Revisionsinspektør, 3 Inspektører, hver med sin Assistent, og 12 Inkassoassistenter. For Købstædernes Vedkommende findes der et Overinspektorat for Sjællands og Lolland-Falsters Byer, hvorunder 3 Inspektører arbejder, et Overinspektorat for Fyns og Sønderjyllands Byer med 1 Inspektør, et Overinspektorat for Sydjyllands Byer og et Overinspektorat for Nordjyllands Byer, og endelig findes der i Aarhus By saa vel en Hovedafdeling som en Kroneafdeling; forøvrigt er Kroneafdelingen i de norrøjske Byer (ekskl. Aarhus) underlagt 4 Inspektører.

Landdistrikterne er inddelt i 9 Overinspektorater, nemlig Nordsjælland med 9 Inspektører, Vestsjælland med 8 Inspektører, Sydsjælland og Lolland-Falster med 8 Inspektører — herunder Bornholm med 2 Inspektører — Fyn med 8 Inspektører, Sydjylland-Land med 11 Inspektører, Østjylland-Land med 11 Inspektører, Vestjylland-Land med 8 Inspektører, Nordjylland-Land med 11 Inspektører og endelig Sønderjylland-Land med 5 Inspektører og Overinspektør-Distriktet Rødding. *Ialt beskæftiger Hafnia ikke mindre end 14 Overinspektører, ca. 100 Inspektører, ca. 200 Agenter og ca. 900 Underagenter.*

Følgende Tabel, hvis Tal omfatter ogsaa de udenlandske Porteuiller, viser Væksten af Forsikringsbestanden i de sidste 24 Aar.

Forsikringsbestanden ved Slutningen af Regnskabsaarene:

1897 . . . 49 808 378	1905 . . . 96 505 181 ¹	1913 . . . 212 607 088
1898 . . . 51 979 628	1906 . . . 105 716 879	1914 . . . 245 476 167 ³
1899 . . . 55 162 277	1907 . . . 117 451 322	1915 . . . 257 488 789
1900 . . . 58 469 976	1908 . . . 129 446 083	1916 . . . 274 863 568
1901 . . . 62 466 687	1909 . . . 140 572 063	1917 . . . 299 276 269
1902 . . . 64 920 887	1910 . . . 154 209 599	1918 . . . 349 918 485
1903 . . . 67 392 887	1911 . . . 188 622 610 ²	1919 . . . 415 905 550
1904 . . . 69 125 370	1912 . . . 200 561 272	1920 . . . 479 960 265

Ved Udgangen af 1921 var Bestanden *515 839 195 Kroner.*

I de nævnte Tal er selvfølgelig de overtagne Selskabers Forsikringer medregnede. Af omstaaende Tabel fremgaar, hvorledes disse Porteuiller er aftagne, efter at Selskaberne er ophørte med at arbejde. I Tabellen er ovenover de angivne Streger meddelt, hvorledes Udviklingen af Selskaberne var indtil Sammenslutningen.

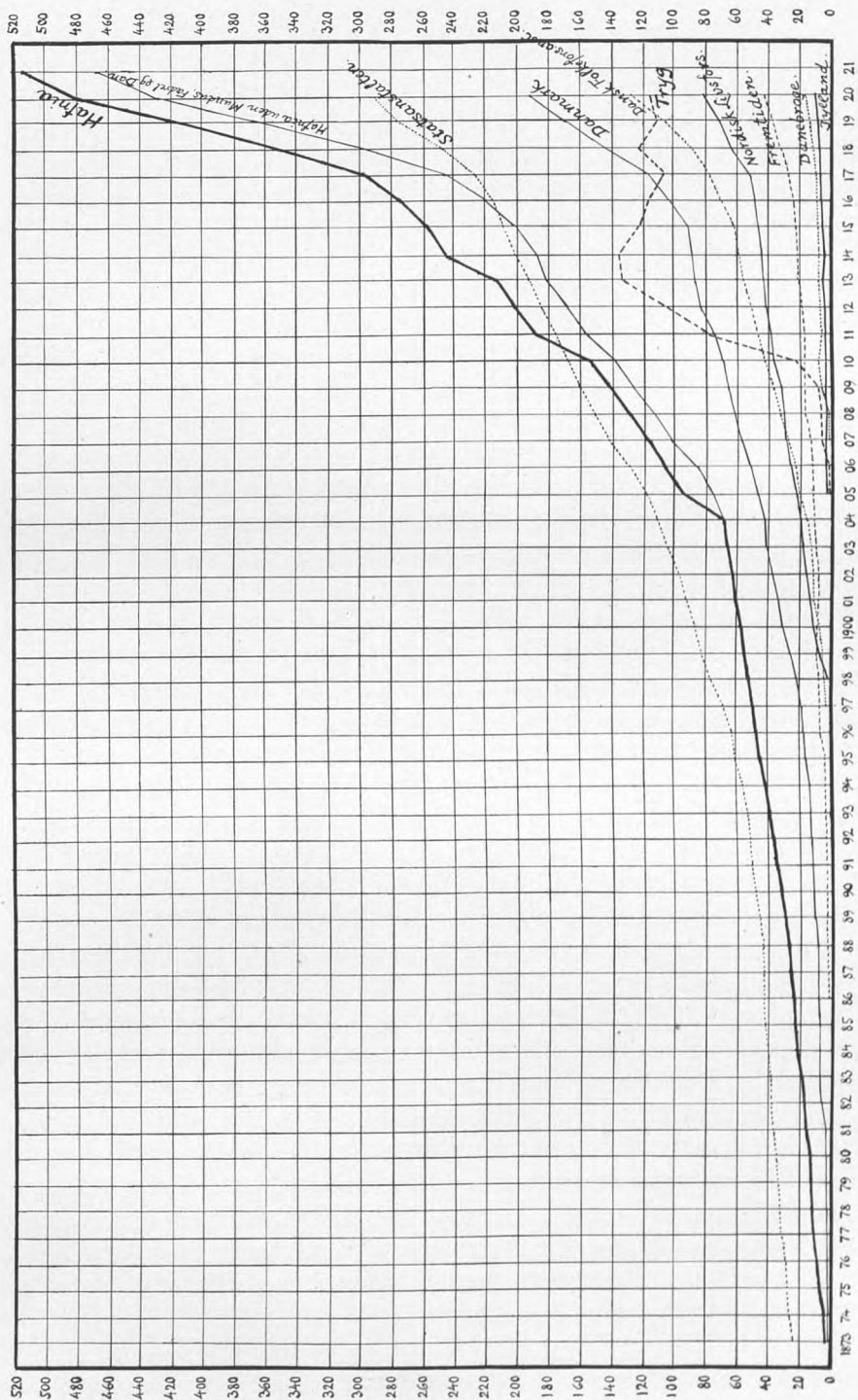
¹ Sammenslutning med Mundus. — ² Sammenslutning med Fædrelandet. — ³ Sammenslutning med Dan.

Forsikringsbestanden ved Slutningen af Regnskabsaarene:

Aar	Gl. Hafnia	Mundus	Fædrelandet	Dan	Ny Hafnia
1897...	49 808 378	2 480 000
1898...	51 979 628	5 788 810
1899...	55 162 277	8 643 562
1900...	58 469 976	4 789 116	10 302 857
1901...	62 466 687	10 112 165	5 888 490	12 147 490
1902...	64 920 887	15 595 236	9 008 872	13 808 249
1903...	67 392 887	18 453 457	10 809 011	20 032 538
1904...	69 125 370	21 019 877	12 169 925	20 652 235
1905...	68 786 285	20 091 646	13 546 260	22 183 292	7 627 250
1906...	66 688 080	17 858 214	14 792 327	23 447 297	21 170 585
1907...	64 929 530	16 776 340	16 169 745	26 284 591	35 745 452
1908...	63 405 011	15 740 450	17 676 448	27 734 320	50 300 622
1909...	61 903 835	14 955 428	18 678 790	29 046 355	63 712 800
1910...	60 251 468	14 387 128	19 442 759	31 065 608	79 571 003
1911...	57 577 470	13 967 378	18 816 970	31 365 194	98 260 792
1912...	55 320 150	13 593 008	18 150 648	30 783 828	113 497 466
1913...	53 233 071	13 259 994	17 745 500	29 247 683	128 368 523
1914...	50 786 380	12 889 125	17 351 655	27 559 386	136 889 621
1915...	48 399 790	12 452 890	17 030 376	26 565 790	153 039 943
1916...	46 117 139	12 176 422	16 812 972	26 099 156	173 657 879
1917...	43 997 933	11 780 514	16 679 187	25 670 427	201 148 208
1918...	42 166 800	11 411 851	16 461 817	25 211 701	254 666 316
1919...	40 048 278	10 947 026	16 260 878	24 736 688	323 912 680
1920...	37 840 221	10 473 644	16 054 625	24 184 244	391 407 531

Den følgende Tavle giver en grafisk Fremstilling af Hafnias Udvikling gennem Aarene, idet til Sammenligning er indtegnet Væksten af de betydeligste danske Selskaber. Forsikringsbestanden er angivet i Millioner Kroner.

DANSKE SELSKABERS UDVIKLING GENNEM AARENE

HAFNIA I UDLANDET

HAFNIAS Stiftere, der alle var gode Patrioter, har sikkert følt det som en national Forpligtelse for det nystiftede Selskab at give de danske Nordslesvigere den lettest mulige Adgang til at tegne Forsikringer i det første danske private Livsforsikringselskab, der derved vilde kunne bidrage *sit* til at holde Forbindelsen vedlige mellem Kongeriget og de ved den nogle Aar i Forvejen afsluttede Krig tabte danske Landsdele. I hvert Fald besluttedes det fra Selskabets første Færd, at dets Virksomhed ogsaa skulde omfatte *Nordslesvig*, og i Overensstemmelse hermed ansattes allerede i August 1872 efter en længere Forhandling daværende Boghandler i Flensborg GUSTAV JOHANNSEN som Hafnias «Hovedagent for Hertugdømmet Slesvig med Undtagelse af de Districter, som ere henlagte eller findes passende at kunne henlægges under Filialerne i Kolding og Ribe». Som «Repræsentant» for Hafnia i Nordslesvig beskikkedes samtidig Gaardejer HANS A. KRÜGER, Bevtoft. Den Virksomhed, Hafnia saaledes fra Begyndelsen optog i Nordslesvig, afbrødes aldrig senere, udvidedes tværtimod i Aarenes Løb.

Medens Virksomheden i Nordslesvig kunde siges at være i god Samklang med de ved Hafnias Stiftelse stærkt betonedede nationale Formaal, kan det ikke nægtes, at det med netop det nationale Moment for Øje maatte betragtes som noget af en Inkonsekvens, om Selskabet optog et Arbejde i Udlandet iøvrigt. Ikke destomindre kom Tanken herom meget tidligt frem — dog var det i denne Forbindelse kun de skandinaviske Nabolande, man tænkte paa — og karakteristisk nok er det, som det ses af Hafnias gamle Forhandlingsprotokoller, næsten altid fra Forretningsføreren, at Forslagene om at inddrage Sverige og Norge under Selskabets Arbejdsomraade fremkommer.

I første Linie var det *Sverige*, der løkkede. I Oktober-December Maaneder 1872 førtes der indgaaende Forhandlinger med Stockholmer-Firmaet FORSSSELL, EVERS & Co. om at fungere som Hafnias Hovedagent i Stockholm paa de samme Vilkaar, som de danske Hovedagenter arbejdede under. Dr. Thiele foretog en Rejse til Stockholm for at træffe et endeligt Arrangement med Hensyn til den paatænkte «Filial» dér, og Resultatet blev, at Hafnias Direktion vedtog at beskikke d'Herrer Forssell, Evers & Co. til Hovedagenter (Overagenter) og d'Herrer GUILLEMOT & WEYLANDT i Stockholm til Inkassatorer ved Selskabets Filial i Sverige med Undtagelse af Skaane, og at paabegynde Oversættelse af Selskabets Tryksager.

Skønt saaledes et betydeligt forberedende Arbejde var gjort, blev det dog i denne Omgang ikke til noget med den svenske «Filial».

Forhandlingerne med Guillemot & Weylandt om Overtagelsen af Inkassoen strandede til syvende og sidst, og ikke bedre gik det med Forhandlinger, som derefter førtes med «Skandinaviska Kredit-Aktiebolaget» i Stockholm. Dette Institut kunde ikke gaa ind paa at overtage Inkassoen i Sverige for Hafnia «paa den Maade, som Directionen anseer nødvendig for Selskabets Fremgang i Sverig», og det vedtoges derfor i et Direktionsmøde den 30. Juli 1873, at Hafnia skulde opgive at etablere sin Filial i Stockholm, i det mindste indtil det maatte lykkes at bevæge et anset Firma dér til at støtte Selskabet ved at fungere som Inkassator for det. Som Motiver til Planens Opgivelse angaves desuden den særdeles vægtige, at Hafnias Agent i Stockholm endnu ingen Forsikringer havde afsluttet, og den heller ikke betydningsløse, at der nylig i Sverige var oprettet et Livsforsikringselskab baseret paa de samme Principper som Hafnia.

Et Par Aar hvilede nu Planerne om Optagelsen af et Arbejde i Sverige, men Forretningsførerens akkvisitoriske Ekspansionstrang lod ham ikke længe Ro; atter og atter fremsatte han Forslag om ny svenske «Filialers» Oprettelse — særlig i de svenske Provinsbyer — og i 1875 ansattes i Henhold til hans Indstilling Hovedagenter og Inkassatorer i Byerne *Landskrona* (J. J. Glaser), *Helsingborg* (C. L. Anderson) og *Göteborg* (Bankbogholder Otto Beehrmann). Heller ikke disse Forsøg synes at have ført til noget Resultat, men den energiske Ramm opgav derfor ikke Tanken om at faa noget ud af Sverige; han forsøgte blot paa en anden Maade. Han vilde nu lade Sverige berejse af danske Akkvisitører, og da Hafnia dengang i Vejle havde en særlig aktiv Agent i Toldassistent THORSEN, og denne havde Lyst til at forsøge sig som Akkvisitør i Sverige, fik Forretningsføreren i April 1876 Direktionens Bemyndigelse til at sende Thorsen til Sverige for at tegne Forsikringer «efter nye Tarifer i det svenske Sprog». Disse Tarifer var i Februar s. A. vedtaget af Kontrolkomitéen, der i det hele havde billiget, at Sverige bearbejdedes, og at Hafnia for de forventede svenske Policers Vedkommende underkastede sig svensk Ret og forpligtede sig til at give Møde for svenske Domstole.

Og ikke nok med, at danske Akkvisitører nu skulde sendes til Sverige for at hverve forsikrede dér — Ramm vilde have Svenskerne interesserede i Hafnia som Garanter. Han har sikkert tænkt sig, at havde Selskabet blot nogle ansete svenske Mænd som Aktionærer, vilde det i disse have god Støtte og et godt Udgangspunkt for Akkvisitionsarbejdet i Sverig. I hvert Fald henstillede han i Maj 1876 til Direktionen, at den gav ham Bemyndigelse til at rejse til Stockholm for at skaffe Selskabet Garanter i Sverige, og til i saa Fald at tilbyde saadanne i Provision 1 pCt. af det nominelt tegnede Garantibeløb eller

10 pCt. af det indbetalte Beløb. Forretningsførerens Indstilling approberedes af Direktionen, dog med den Bemærkning af Formanden, at «det samlede tegnede Beløb næppe maatte overstige 100-120 000 Kr.». Formandens Forbehold var vistnok ganske overflødig; Ramm fik næppe tegnet en eneste svensk Garant — i hvert Fald indeholder Hafnias Aktionærregistre ingen svenske Navne. Hvad Grunden kan have været til dette pauvre Resultat, kan ikke afgøres, da Hafnias Forhandlingsprotokoller haardnakket tier om Resultaterne af Ramms Stockholmsrejse — saavel som om fremtidig svensk Forretning overhovedet. Planerne om at erhverve en saadan skrinlagdes for først at komme frem igen nogle Aar ind i det ny Aarhundrede, da de endelig realiseredes.

Medens de gentagne Forsøg paa at vinde Indpas i Sverige saaledes var mislykkedes, stillede Forholdet sig noget gunstigere med Hensyn til Erhvervelsen af en norsk Portefeuille, om end det ogsaa her i en Aarrække gik meget smaat med Tegningen af Forsikringer. Da Ramm havde maattet opgive Sverige som haabløs, rettede han sine Bestræbelser mod *Norge*. I Sommeren 1876 toges først hans Forslag om at udvide Forretningen til Norge til Overvejelse i Direktionen, og efter hans Henstilling bemyndigedes han siden til at foretage en Rejse til Norge for at undersøge, hvorvidt der maatte være Udsigt til at gøre Forretninger dér og i bekræftende Fald at træffe Forberedelser til eventuel Optagelse af et Akkvitionsarbejde — dog uden i nogen Henseende at forbinde Hafnia til at paabegynde et saadant.

I Sommeren 1877 sendtes Hafnias daværende Hovedagent i Odense, N. WALDØE, til Norge som Rejseagent, og samtidig antoges i en Række norske Købstæder Tillidslæger for Selskabet, ligesom der paa flere norske Pladser ansattes Agenter og Inkassatorer. Det var aabenbart Meningen, at der nu skulde tages alvorligt fat, og Ramm var i det følgende Aar paa Rejse i Norge for at organisere og paaskynde Arbejdet dér. Om Resultatet af disse første Anstrengelser for at hverve Forsikringer i Norge kan ikke siges noget bestemt, da de norske Forsikringer lige til 1907 — da Bestanden var 3 277 190 Kr. — indgik i den danske Portefeuille, men det var næppe store Resultater, der foreløbig opnaedes. En enkelt af Hafnias norske Hovedagenter, cand. theol. A. OLSEN i Laurvig, synes at have været særlig virksom; thi 1885 tilstodes der ham et Ekstragratiiale for de af ham i 1884 afsluttede Forsikringer, og samme Aar antoges han som Hovedagent i Kristiania samt som Rejseinspektør og Inkassator for Norge, det sidste dog kun paa Pladser, hvor der ikke allerede var ansat Inkassatorer for Hafnia. Olsen var herefter udelukkende i Hafnias Tjeneste med Forpligtelse til at anvende hele sin Tid og Kraft i Selskabets Interesse

og til at bo i Kristiania og holde Kontor der. I Juli 1887 beskikkedes Kandidat Olsen til at være Hafnias Generalagent i Norge, og i Firserne og Halvfemserne tegnedes der ikke helt faa Forsikringer i Norge — over 300 000 Kr. i Gennemsnit aarligt. Olsen blev ved at fungere som norsk Generalagent for Hafnia lige til 1905, idet han dog allerede 1899 efter Ansøgning fritoges for Inkassationen, der da delvis overdroges til Kasserer og Bogholder SØREN ØSTBYE, med Hjælp af Underinkassatorer i nogle norske Byer, og delvis besørgedes pr. Postopkrævning direkte fra Hovedkontoret i København.

H. P. HANSSEN

I *Nordslesvig* havde man imidlertid fortsat det ved Hafnias Start straks optagne Arbejde dér, og var Resultaterne af dette Arbejde end ikke glimrende, var de dog heller ikke helt ubetydelige. Omkring 1890 var daværende Journalist H. P. HANSSEN (Nørremølle) — den som Danskhedens fortjenstfulde Forkæmper saa bekendte senere preussiske Landdags- og tyske Rigsdagsmand — blevet antaget som Hovedagent og Inkassator for Sønderborg, og allerede Aaret efter udvidedes den ham hidtil underlagte Virkekreds til at omfatte hele Nordslesvig, saa vel By som Land, med Ret for ham til at antage Agenter i Købstæder og større Landsbyer. 1894 vedtoges det,

at daværende Hovedagent i Holbæk, Overbetjent S. D. OVERGAARD, forsøgsvis skulde berejse Nordslesvig for under Ledsagelse af H. P. Hanssen, der imidlertid var flyttet til Aabenraa, at afslutte ny Forsikringer, og da Forsøget faldt heldigt ud, ansattes Overgaard som Rejseinspektør for hele Nordslesvig, Aabenraa dog undtaget, og med Bopæl i Kolding. 1895 indskrænkedes H. P. Hanssens Arbejde som Hovedagent til kun at omfatte Aabenraa, hvor han samtidig beskikkedes til at være Hafnias «Repræsentant», ligesom han vedblev at være Selskabets Inkassator for hele Nordslesvig. 1897 fratraadte Overgaard som Inspektør i Nordslesvig og blev Hovedagent samme Sted; Aaret efter afgik han ogsaa som Hovedagent, og Akquisitionen i Nordslesvig overdroges derefter til Hafnias Inspektør for Fyn, M. MICHAELSEN.

Imidlertid kom den tyske Forsikringslov af 12. Maj 1901 og nødvendiggjorde en ny Ordning. I et Kontrolkomitémøde den 15. Januar

1902 meddelte Direktionen, «at det, ifald man vil bevare sin Forretning i Sønderjylland — hvad man baade for Hafnias og Sønderjyllands Skyld maatte tilraade — var nødvendigt at organisere sig i Preussen paa den i den nye tyske Forsikringslov forlangte Maade, og at Direktionen derfor var betænkt paa at engagere Landdagsmand H. P. Hanssen som Generalbefuldmægtiget». Direktionen foreslog, at der kun skulde drives Forretning i Nordslesvig — ikke i hele Preussen — saa længe der ikke forelaa nogen nærmere Erfaring om, hvorledes den tyske Lovs Bestemmelser var at forstaa. Direktionens saaledes gjorte Forslag vedtoges i alle Dele. Nogle Aar senere var den slesvigske Forsikringsbestand 3 692 135 Mk. = 3 281 898 Kr.

Gennemgribende for Hafnias Arbejde i Udlandet blev Sammenslutningen med *Mundus* 1905. Dette Selskab, der var stiftet med international Virksomhed for Øje, medbragte ved Sammenslutningen Portefeuller fra flere Lande, i hvilke Hafnia ikke hidtil havde arbejdet, og der maatte derfor blive Spørgsmaal om, hvorvidt Hafnia skulde optage et Arbejde for at forøge disse Portefeuller, eller disse skulde søges afviklede.

Let kom man over Spørgsmaalet for *Sveriges* Vedkommende. Til Sverige havde Hafnia jo tidligt haft et godt Øje (jfr. foran), men havde hidtil ikke haft Held til at trænge igennem Vanskelighederne her. Nu greb man den gunstige Lejlighed, der frembød sig, til at faa fast Fod paa det svenske Livsforsikringsmarked. I et Kontrolkomitémøde i September 1905 vedtoges det enstemmigt, at Hafnia skulde fortsætte den af *Mundus* hidtil drevne Forsikringsvirksomhed i Sverige, hvor der i den Anledning skulde ansættes en paalidelig Mand som Repræsentant. Som saadan antoges i August Maaned det følgende Aar Hr. JOHN ERICSSON, efter at Hafnias Kontrakt med en allerede tidligere antaget Repræsentant var hævet efter gensidig Overenskomst. Fra nu af kom der god Gang i Arbejdet, der i en Aarrække gav tilfredsstillende Resultater. I Aarenes Løb omdannedes og udvidedes den svenske Organisation gentagne Gange. 1917 oprettedes der Subdirektorater i Stockholm, Göteborg og Malmö, der overdroges henholdsvis til Firmaet BALDWIN LARSSON & Co., Hr. HJ. SCHULTZ og Hr. J. BERG. Den sidstnævnte fratraadte dog allerede 1918, og i hans Sted antoges som Subdirektør for Skaane og Blekinge, Løjtnant J. LUNDÉN. I 1918 vedtoges det at købe Ejendommen Drottninggatan 16, Stockholm, for dér at indrette Kontor for Hafnia, saa snart Forholdene tillod det. Ejendommen solgtes dog atter i 1921.

Forskellige Forhold — ikke mindst den ekstraordinære Valutasituation, som efterhaanden havde udviklet sig mellem Sverige og Danmark — førte imidlertid til, at Hafnias Ledelse i 1920 tog under Over-

vejelse at foretage en betydelig Indskrækning af den svenske Organisation. Resultatet af disse Overvejelser blev, at Indskrækningen besluttedes, og som Følge deraf omlagdes Organisationen helt. Direktør J. Ericsson, der fik Tilbud om at beholde Ledelsen af den indskrænkede Organisation, ønskede ikke at gaa ind paa de ham af Hafnia tilbudte Vilkaar og fratraadte derfor den 31. Januar 1921 med Selskabets Paaskønnelse for hans omtrent 15aarige Virksomhed i dets Tjeneste. I hans Sted antoges Subdirektør J. LUNDÉN, Malmö,

J. LUNDÉN

som Selskabets Generalagent for Sverige. Lundén skulde flytte til Stockholm, og Kontorerne i Malmö og Göteborg nedlægges. Ved Udgangen af 1920 havde Hafnia en svensk Forsikringsbestand til et samlet Beløb af ca. 24 Mill. Kr.

I Norge havde Hafnia som foran omtalt allerede fra tidligere Tid en lille Portefeuille, og Arbejdet paa at øge denne skulde naturligvis fortsættes. Efter at Selskabets mangeaarige norske Generalagent, cand. theol. Anders Olsen, var fratraadt 1905, antoges i hans Sted Mundus' tidligere Repræsentant, H. SKABOBRUN, der fungerede som Generalagent til 1. August 1913, da daværende Sekretær i det norske Forsikringsraad TØNNES BIRKNES antoges som Hafnias Repræsentant for Norge og virkede

som saadan til henimod Slutningen af 1919, da han afløstes af Hr. K. LUNDE. I Aarenes Løb erhvervede Hafnia forskellige Ejendomme i Kristiania, nemlig Carl Johansgade 37 og Stortingsgade 32, der dog senere afhændedes igen. Forøvrigt er der fra Norge af Interesse kun det at meddele, at Portefeuillen, der ultimo 1920 var naaet op paa en samlet Bestand af ikraftværende Forsikringer til et Beløb af ca. 15 Mill. Kr., i November 1921 overdroges til det norske Livsforsikringsselskab *Idun* fra 1. Januar 1922 at regne.

I Tyskland — bortset fra Nordslesvig — havde Hafnia hidtil ikke arbejdet, men som allerede foran nævnt havde Selskabets fortsatte Virksomhed i Nordslesvig — efter den tyske Forsikringslovs Vedtagelse — bl. a. været afhængig af, at der ansattes en Generalbefuldmægtiget, og som saadan var H. P. Hanssen antaget. Efter Sammenslutningen med Mundus søgte og fik Hafnia imidlertid 1910 Tilladelse til at udvide sin Virksomhed i Tyskland til Mecklenburg, Hamburg og de

andre Fristæder, og Følgen heraf blev, at den H. P. Hanssen tildelte Fuldmagt tilbagekaldtes, hvorefter den tildeltes Mundus' hidtilværende Repræsentant i Tyskland, Hr. ARTHUR CHRISTIANI i Hamburg, idet H. P. Hanssen dog vedblev at være Selskabets Repræsentant for Nordslesvig (indtil dettes Sammenslutning med Danmark). I Slutningen af 1912 besluttede Hafnia at søge sin tyske Koncession udvidet til at omfatte hele det tyske Rige. Ansøgningen om den udvidede Koncession afsloges dog i Begyndelsen af 1914 med den Motivering, at der ikke fandtes nogen «Bedürfnis» hos Tysklands Indbyggere til flere Selskaber at forsikre sig i. Under Verdenskrigen hæmmedes Arbejdet i Tyskland naturligvis stærkt uden dog nogen Sinde at bringes helt til Ophør.

I Nordslesvig blev Forsikringerne indtil 1910 tegnede i dansk Mønt, og de blev oprindelig betragtede og behandlede som hørende til den danske Portefeuille. Fra 1902, da den tyske Lov af 12. Maj 1901 om private Forsikringsforetagender traadte i Kraft, maatte de imidlertid udsondres og behandles som en særlig tysk Portefeuille, og fra den 1. Oktober 1910, efter at Selskabet under 7. Juni s. A. havde opnaaet Koncession til at arbejde ogsaa i Hansestæderne og Mecklenburg, tegnedes de nordslesvigske Forsikringer, lige som de andre under Afdelingen hørende Forsikringer, i tysk Mønt. Som foran nævnt var den sønderjydske Portefeuille i 1905 vokset til 3 692 135 Mark, hvortil ved Sammenslutningen med Mundus kom en tysk Portefeuille paa 678 797 Mark. Den 31. December 1920 omfattede den «tyske» Portefeuille Forsikringer til et samlet Beløb af 28 005 323 Mark. Men da Nordslesvig nu var vendt tilbage til Danmark, overførtes de nordslesvigske Forsikringer — 14 254 364 Mark — til den danske Portefeuille, og den virkelige tyske Portefeuille omfatter herefter den 31. December 1921 21 700 766 Mark.

Da i 1915 den tyske Marks Værdi sank under Pari, blev det vanskeligt for mange af Nordslesvigerne at betale Præmierne for de Forsikringer, der var tegnet i dansk Mønt; thi det Beløb i Mark, de skulde udrede, voksede jo udover det tilvante. Med Henblik herpaa tilbød Selskabet, at de forsikrede, som ønskede det, kunde faa deres

A. CHRISTIANI

Policer paategnede saaledes, at de for Fremtiden var gældende i Mark med Præmiebetaling i Mark efter Omsætningsforholdet 8 Kr. = 9 Mark, det samme efter hvilket alle Betalinger for disse Forsikringer hidtil havde fundet Sted. Over 90 pCt. af de forsikrede modtog dette Tilbud, idet de ligesom vel de fleste andre ansaa Markens Fald som kun midlertidigt. Da dette jo imidlertid viste sig at være en meget stor Fejltagelse, blev Situationen alt andet end god, især for den Del af de forsikrede, der i 1920 blev danske Statsborgere, idet Forsik-

É. DUVAL

ringssummerne næsten intet var værd i danske Penge. Af egen fri Villie søgte da Hafnia at hjælpe disse forsikrede, idet Direktionen med Kontrolkomitéens Billigelse tilbød dem en Ordning, hvorved Hafnia tog en betydelig Del af Tabet, som jo ingen af Parterne var Skyld i. Forhandlingerne herom, der ved den endelige Afslutning førtes i Samraad med det danske Forsikringsraad, gav til Resultat, at Hafnia gik ind paa at garantere en Markkurs paa 30, eller mere end 10 Gange den virkelige øjeblikkelige Kurs, saa at de forsikrede fremtidig fik Forsikringer i Kronemønt paa $\frac{1}{3}$ af det oprindelige Beløb og mod $\frac{1}{3}$ af den oprindelige Præmie. Det stod derhos de forsikrede frit at supplere deres Forsikringer med saadanne Beløb

(i Kroner), at den samlede Præmie blev netop den Kronepræmie, de oprindelige Policer angav. Paa disse Tillæggsforsikringer tilbød Hafnia en Rabat af $12\frac{1}{2}$ pCt. De Forsikringssummer, der ved Forsikringstidens Udløb eller ved Dødsfald var forfaldne til Udbetaling, efterat Markkursen var gaaet ned under 30, vilde Hafnia supplere op til denne Højde. Omtrent Halvdelen af de forsikrede tog mod Hafnias Tilbud, som Forsikringsraadet havde karakteriseret ved overfor de forsikrede at udtale, «at det maa erkendes, at Hafnia ved dette har strakt sig saa vidt, som det efter Raadets Mening er forsvarligt». Den samlede Gave, som Hafnia ved Tilbudet havde erklæret sig villigt til at yde, androg ca. $\frac{3}{4}$ Million Kr.

I Frankrig havde Mundus, sidst (fra 1904) med Direktør ÉMILE DUVAL som Repræsentant, oparbejdet en Portefeuille, der 1905 udgjorde 2 031 501 Frc. = 1 462 681 Kr. i Forsikringssum, og det besluttedes i Slutningen af 1905, at Hafnia skulde fortsætte Mundus' Forretning

foreløbig til 1. Juli 1908, hvorefter Spørgsmaalet om Fortsættelse skulde optages til ny Overvejelse paa Grundlag af de i Mellemtiden indhøstede Erfaringer. Forholdene var nemlig dengang, da en fransk Forsikringslov (af 17. Marts 1905) var emaneret, noget usikre med Hensyn til udenlandske Selskabers Arbejde i Frankrig; men efter at Udsigterne for Hafnias Virksomhed var undersøgte, indgaves i August 1906 Ansøgning om Indregistrering, hvilken opnaaedes under 14. Marts 1907.

Allerede i Slutningen af 1906 var der med det hollandske Livsforsikringsselskab *Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente* i Amsterdam — der ogsaa havde drevet Forretning i Frankrig, men ikke vilde underkaste sig det af den franske Lov indførte Tilsyn og derfor ophørte med Nytegning — afsluttet en Overenskomst om Samarbejde med Hensyn til den franske Forretning, hvilken Overenskomst, da den udløb i 1908, fornyedes indtil videre.

I Frankrig havde Folkeforsikringen hidtil ikke kunnet vinde Indpas. For Stifteren af Dansk Folkeforsikringsanstalt, Direktør WILH. HANSEN i Hafnia, maatte det ligge særlig nær at søge den Forsikringsform, der gennem hans Virksomhed var slaaet saa godt an i Danmark, gjort populær ogsaa i Frankrig. I Konsekvens heraf, og i Samarbejde med det foran nævnte hollandske Livsforsikringsselskab, fremkom og realiseredes der da i 1910 Planer om at oprette et fransk Folkeforsikringsselskab *La Populaire*, ganske uafhængigt af Hafnia, men for saa vidt af Betydning ogsaa for dette Selskab, som dette med *La Populaire* afsluttede en Genforsikringskontrakt, hvorefter 20 % af det franske Selskabs Produktion skulde genforsikres i Hafnia. *La Populaires* Forsikringsbestand udgjorde ved Udgangen af 1921 ca. 95 Millioner Francs.

I Marts 1912 erhvervede Hafnia Ejendommen Nr. 334 i Rue St. Honoré i Paris for en Pris af 1 325 000 Frcs. Det var da Tanken, at Hafnias Pariserkontor engang i Fremtiden skulde installeres i Ejendommen; denne Plan opgav man imidlertid, og Ejendommen solgtes i 1920 for en Sum af 2 350 000 Frcs. Hafnias Pariserkontor har da stadig til Huse i Nr. 26 paa Avenue de l'Opéra, hvor det omtrent lige fra sin egen Virksomheds Begyndelse i Frankrig har haft Lokaler. Kort efter at Krigen var udbrudt, og ligeledes i Juni 1918, saa det en Tid ud til, at det skulde blive nødvendigt at flytte Kontoret bort fra Paris; men Krigssituationen ændredes dog begge Gange saaledes, at en Flytning blev unødvendig.

Selvfølgelig paavirkedes Forretningen i Frankrig i høj Grad af de urolige Forhold i Krigsaarene; men efter Krigen har Virksomheden taget Fart, og Hafnias franske Afdeling har ult. 1921, trods den meget

betydelige Afgang, der resulterede af de under Krigen indførte Moratorieforanstaltninger, ca. 42 Millioner Francs i Portefeuille.

Efter at *Algemeene* allerede i 1919 med Hafnias Billigelse til *Forsikringsaktieselskabet Skandinavia* i København havde overdraget en Del af den hos Selskabet af Hafnia genforsikrede franske Portefeuille, overførte det efter Aftale med Hafnia i Slutningen af 1921 hele Resten af Portefeuillen til det bekendte Genforsikringsselskab *Schweizerische Rückversicherungsgesellschaft* i Zürich.

Af følgende Opstilling faas et samlet Overblik over

Hafnias udenlandske Portefeuiller:				
Ultimo	Norge Kroner	Sverige Kroner	Tyskland Mark	Frankrig Francs
1910 . . .	8 691 256	8 396 007	8 603 258	14 584 884
1915 . . .	11 620 420	8 446 358	12 879 051	28 054 321
1920 . . .	15 078 918	23 447 335	13 749 959	36 227 890
Ultimo	Ialt Kroner		Af Hafnias hele Bestand %	
1910 . . .	35 235 719		22·85	
1915 . . .	51 713 934		20·08	
1920 . . .	76 832 520		16·01	

Som det af Opstillingen ses, udgør de samlede udenlandske Portefeuiller, tiltrods for den absolute Vækst af disse, en relativt aftagende Del af Hafnias hele Forsikringsbestand. En ny Bekræftelse af det kendte internationale Fænomen, at Livsforsikringen mere og mere nationaliseres. Endnu maa dog Hafnias udenlandske Portefeuille med sine 16 pCt. af den samlede Bestand anses for meget betydelig.

HAFNIAS LÆGER

I Protokollereferatet af det første Direktionsmøde i Hafnia hedder det, at Direktionen har «antaget Hr. Dr. med. Kommunelæge CHRISTIAN TRYDE til Læge for Selskabet i Henhold til Statuternes § 31. Ifølge Aftale med Dr. Tryde vil Fastsættelsen af hans Lønningsvilkaar først finde Sted senere, naar den fornødne Erfaring om Størrelsen af hans Arbeide er erhvervet». I Henhold til denne Bestemmelse hengik der et Par Aar, før Dr. Trydes Gage — fra 1. Januar 1874 — ansattes fast til 600 Rdlr. aarlig. Den saaledes med Kommunelæge — senere Stadslæge — Tryde fra Selskabets første Dage knyttede Forbindelse fortsattes uafbrudt i over 30 Aar, idet Dr. Tryde først fra 1. Januar 1903 tog sin Afsked af Hafnias Tjeneste.

Valget af Dr. Tryde var ikke nogen Tilfældighed: for det første var han fra Skoletiden bekendt saa vel med Thiele som med Skibsted, og for det andet havde han allerede i 1871 en anset Position som Læge. JUST ADAM CHRISTIAN TRYDE, som hans fulde Navn lød, var født den 16. Marts 1834 i København, hvor hans Fader var Urtekræmmer. Dimitteret fra Metropolitanskolen tog han Lægeeksamen 1858, gjorde derefter Tjeneste paa forskellige københavnske Hospitaler og ansattes 1860 som Læge ved Sindssygehospitalet ved Slesvig. Aaret efter disputerede han for den medicinske Doktorgrad med en Afhandling om Elektroterapi. Krigen 1864 fordrev ham fra Slesvig, og i de nærmest følgende Aar virkede han dels ved St. Hans Hospital og dels ved Frederiks Hospital, samt oprettede i København et Institut for medicinsk Elektricitet og holdt som Privatdocent Forelæsninger over dette sit Speciale. Han deltog 1867 med Ære i Konkurrencen om det da ved Universitetet nyoprettede Lektorat i Retsmedicin og Hygiejne; vel blev han ikke den sejrende, men hans Konkurrenceafhandling (om Tilregnelighed) vandt megen Anerkendelse hos Sagkundskaben. 1869 foretog han en længere Studierejse til Udlandet — samme Aar udnævntes han til Distrikts- og Kommunelæge i København — og 1870 overdrog Regeringen ham en Undersøgelse af Cellefængselsstraffens Indflydelse

J. A. C. TRYDE

paa Forbrydernes mentale Tilstand. Som man vil forstaa, havde Dr. Tryde allerede ved sin Ansættelse i Hafnia en smuk medicinsk Fortid, og i de kommende Aar øgede han yderligere sin Anseelse baade som Videnskabsmand og som Praktiker. Navnlig fordybede han sig i hygiejnisk-bakteriologiske Studier, specielt over Drikkevandet og Tyfusmitte, hvorom han skrev flere Afhandlinger. Iøvrigt kan nævnes, at han i mange Aar var Censor ved Lægeeksamen og fra Halvfjerdsernes Midte til 1886 var Politilæge og Læge ved Christianshavns Straffeanstalt, samt at han blev meget benyttet som Medlem af forskellige Komitéer og Kommissioner. 1886 udnævntes han til Stadslæge i København og gjorde i denne ansvarsfulde Stilling et overordentlig omfattende Reformarbejde. Ved den hygiejniske Kongres i København 1888 var han Kongressens Præsident, et Vidnesbyrd om den Anseelse, han nød som Hygiejniker. Det mangesidede og utrættelige Arbejde, Tryde navnlig som Stadslæge udførte, var medvirkende til, at hans Helbred svækkedes, og 1897 tog han da paa Grund af Svagelighed sin Afsked som Stadslæge. For Hafnia vedblev han at arbejde til 1903, og videnskabeligt og litterært var han ogsaa efter sin Afgang fra Stadslægeembedet virksom; endnu 1901 publicerede han en større retsmedicinsk Afhandling: «Sindsygdом og Straffeskyld for dansk Domstol». Dr. Tryde afgik ved Døden den 6. December 1904.

Det er umiddelbart indlysende, at Valget af den Læge, der skal bedømme de forsikrings søgendes Helbred til Vejledning for Direktionen ved dens Afgørelse af Spørgsmaalet om Forsikringernes Antagelse eller Afvisning, kan blive af overmaade stor Betydning for Selskabets Trivsel. Har Lægen ikke de rette Egenskaber, kan desuden Samarbejdet mellem ham og Direktionen blive meget brydsonmt. Med Valget af Dr. Tryde havde Hafnias Direktion ubetinget i begge Retninger haft Held med sig, hvad man trods hans videnskabeligt set fine Antecedentia jo ikke paa Forhaand kunde være helt sikker paa. Han viste sig hurtigt at have *Evne* til at bedømme de indkommende Helbredsattester paa ensartet objektiv Maade, strengt, men ikke for strengt. De paa andet Sted i dette Skrift omtalte Resultater af Dødeligheden i Hafnia viser, at Antagelsen af de forsikrede saa vel fra Lægens som fra Direktionens Side maa være sket med stor Omhyggelighed.

Dr. Trydes samvittighedsfulde og objektive Behandling af de ham forelagte Sager forhindrede slet ikke, at han, der skal have været en meget fornøjelig og vittig Herre, meget vel nu og da kunde lade sin humoristiske Sans give sig Udtryk i sine iøvrigt saa saglige Bedømmelser. Hyppigst var det de alkoholiske Udskejelser fra for-

sikringsøgendes Side, der kaldte Trydes humorfyldte Bemærkninger frem. Som Eksempler paa hans lune Humor i saadanne Anledninger kan bl. a. anføres, at han om en forsikringsøgende skrev: «Da det til hans «ret regelmæssige Leveviis» hører, at han aarligen mindst nyder 2190 Snapse Brændeviin [«6 Snapse daglig»] og 1095 halve Fl. baiersk Øl [«3 Baiere dgl.»] — undtagelsesviis mere —, er der grundet Haab om, at det ikke vil vare særdeles længe, inden man ved bestemte Tegn til kronisk Alkoholisme vil kunne gjøre ham det klart, at han ødelægger sig selv. For ikke at gjøre ham tryk i sin farlige Tilbøielighed, vil jeg sætte ham i IV U. L. [afslaa ham]».

Om en for sin Levevis mindre heldig bekendt Dame, der kun med Streger havde besvaret en Del af Helbredsattestens Spørgsmaal, skrev han: «Saavel af Hensyn til hendes Leveviis som paa Grund af de Sygdomme, hun har gennemgaaet, turde det maaskee være rettest slet ikke at antage hende, navnlig da det er mig bekjendt, at der blandt de mange tause og dog veltalende Streger, hvorved hun i Bilaget karakteriserer sin tidligere og nuværende Tilstand, idetmindste findes een Række, der forsaavidt kunne betegnes som gale Streger, som de skjule en Forglemmelse eller Fortielse».

En forhenværende Mediciner og nuværende Gæstgiver fik følgende Bedømmelse: «Besynderlig Løbebane han har haft! Først Student, saa Mediciner og aftjent sin Værnepligt som Underlæge. I de følgende Aar synes han, samtidigt med at han grundigt beskæftigede sig med Alcoholspørgsmaalet, at have forelsket sig i en Gæstgivers Datter. Formodentlig er det hende, der efter Giftermaalet har faaet ham til at være maadeholden. Bare det nu maa holde, medens han skænker for sine Gæster! Saa tror jeg nok, vi kan skænke hans Liv nogen Tillid».

For Antagelsen af altfor korpulente Folk nærer Livsforsikringslægerne i Almindelighed en vis Sky, og Tryde har vel nok delt den almindelige Mening om de «overfedes» mindre Levesandsynlighed. Ikke destomindre anbefalede han engang en noget for trivelig forsikringsøgendes Antagelse med følgende Begrundelse: «Fede Folk vilde allerede de romerske Kejsere gerne have om sig, da de havde Ord for ikke at være farlige. Jeg tror derfor nok at vi kan tage ham».

Endnu en enkelt af Trydes morsomme Bedømmelser skal anføres. I et Tilfælde, hvor den forsikringsøgende havde lidt af Børnelammelse, fik Forsikringsemnet følgende Skudsmaal: «Barnelamheden har forsaavidt kun noget at sige, som det i Helbredsattesten oplyses, at han «til Exempel danser godt ved Hjælp af venstre Krykke». Da han er ugift og Musiker (Undertitel) har han vel jevnlige Lejlighed dertil. Han skal ikke være hengiven til Spiritus. Hans Livs-

stilling bringer ham dog vel fra Høst til Fastelavn i intim Berøring med Kaffe-punser, der maaske har Del i hans choregrafiske Præstationer».

Kunde Tryde end saaledes til Tider give efter for sin Lyst til at harcellere lidt over det tragi-komiske Stof, der ofte findes i Helbreds-attesterne, saa kunde han paa den anden Side ogsaa være ganske kortfattet i sin Bedømmelse, som naar han skrev: «Nyresygdom, Hjertesygdom, Tuberkulose, Alkoholisme m. m. Uantagelig». Men

A. FLØYSTRUP

hvad enten han nu gav en mere udførlig Begrundelse af sin Bedømmelse, eller han fattede sig i Korthed, hans Vota var altid grundigt gennemtænkte og derfor solide. Den Ensartethed i Bedømmelsen af «Livene», der blev en Følge af Trydes lange Tjenestetid i Hafnia, har selvfølgelig haft sin ikke ringe Betydning for Selskabet.

I mange Aar bestred Dr. Tryde ganske alene Lægearbejdet ved Hafnia, og naar han undertiden var fraværende, fungerede Dr. med. J. MYGGE som hans Substitut — fra 1890 lønnet af Tryde selv, der samtidig til Gengæld fik en Lønforhøjelse. Senere var forøvrigt nuværende Overlæge, Dr. med. H. JACOBÆUS Trydes Assistent i Hafnia.

Som allerede nævnt tog Dr. Tryde sin Afsked med Udgangen af Aaret 1902, og fra 1. Januar 1903 antoges derefter Overlæge, Dr. med., senere Professor, ANTON FLØYSTRUP, der havde været Trydes Assistent, som Selskabets Læge — uden saaledes som Dr. Tryde i den sidste Del af hans Funktionstid at have nogen Forpligtelse til at holde Assistent. Under Overlæge Fløystrops Fraværelse i Juni Maaned 1904 vikarierede Læge Sjøberg for ham; men iøvrigt var Fløystrup Enelæge indtil Sammenslutningen med *Mundus* i 1905, da det sidstnævnte Selskabs Læge, Overkirurg, Dr. med. LUDVIG KRAFT, gik med over til Hafnia. I de følgende Aar, da Nytegningen voksede saa stærkt, forøgedes Lægernes Arbejde naturligvis i samme Forhold, og man vedtog i Maj 1911 at ansætte en tredje Læge som Medlem af *Lægeraadet*, en Betegnelse, som fra nu af anvendes paa de tre Lægere Sammentræden til Forhandlinger Hafnias Antagelsessager vedrørende. Den nærmere Ordning mellem Lægerne indbyrdes skulde fastsættes af Lægeraadets Formand, Pro-

L. KRAFT

fessor A. Fløystrup. Som tredje Læge ansattes derefter Overlæge, Dr. med. FRITS TOBIESEN, der tidligere havde været Læge for *Fædrelandet*.

Som Hafnias Lægeforhold dengang blev ordnet, er de siden i det væsentlige forblevne uden Forandring. Nævnes kan dog, at Professor, Dr. med. KNUD PONTOPPIDAN — der ved Sammen slutningen med *Dan* i 1914 ikke havde ønsket at modtage den ham ifølge Overenskomsten med *Dan* tilbudte Plads i Hafnias Lægeraad — samme Aar ansattes som lægevidenskabelig Konsulent for Selskabet med Forpligtelse til at afgive Udtalelser i Tilfælde, hvor saadant maatte ønskes. Det Lægearbejde, der vedrørte *Dan*-Portefeuillen, overdroges samtidig til Overlæge Fr. Tobiesen. Stil-

lingen som medicinsk Konsulent for Hafnia vedblev Professor Pontoppidan at beklæde til sin Død den 21. Oktober 1916.

De mangfoldige Helbredsattester, der i Løbet af Hafnias 50aarige Levetid er indgaaede til Hovedkontoret og her er behandlede af Lægeraadet, byder selvsagt paa overmaade meget af ren lægevidenskabelig Interesse; men der findes i dem desuden hyppigt Bemærkninger, der umiddelbart kalder Smilet frem hos den, der læser dem, uden at det altid lader sig afgøre, om denne Virkning er bevidst tilstræbt af den, der har udfyldt de paagældende Helbredsattester eller Bilagene til dem. Om en forsikrings søgendes Broder oplyses det saaledes f. Eks., at han «faldt i en Brønd og levede et Aars Tid efter, da han havde faaet Vand i Hjernen». Vel siges det ikke udtrykkeligt, at Vandet i Hjernen stammer fra Brønden, men man kunde jo efter den logiske Sammenhæng fristes til at tro det. En Læge skriver i en Helbredsattest om den forsikrings-

F. TOBIESEN

søgende: «Han har for 3 Aar siden kvitteret en «Hugorm» af knapt en Meters Længde; ingen Læge saa den», og en anden Læge skriver: «Jeg tror ikke, at han [d. v. s. forsikrings søgende] har Hang til Tuberkulose», medens en tredie beretter om en mærkelig Beskæftigelse for arbejdsløse i følgende Vendinger: «For et Aar siden opereredes han, da han ikke havde andet at bestille under Lockouten, for . . . Hernie». I Sammenligning med en saa farlig Fritidsbeskæftigelse tager det sig helt uskyldigt ud, naar det om en forsikrings søgendes Slægt siges, at der i den «har været Disposition til berusende Drikke». Fuldkommen forbløffende virker det, naar den undersøgende Læge i en Helbredsattest skriver: «En Broder død sammen med Moderen i Barselseng», og man forstaar derfor overmaade godt, at den bedømmende Læge hertil bemærker: «En Broder er død i Barselseng; men i Betragtning af dette Tilfældes Sjeldenhed bør der vist gaas ud fra, at Forsikrings søgende ikke er udsat for samme Skæbne».

HOVEDKONTORET OG DETS PERSONALE SELSKABETS REVISORER

I god Samklang med Stifternes Anskuelser saa vel som med hele den nærmest forudgaaende Tids beskedne Livsførelse i al Almindelighed var en gennemført Sparsommelighed i Administrationen ved Hafnias Start en ubetinget, omend stiltiende Forudsætning. Sparsommelighedstendensen prægede ikke blot stærkt Valget af de første Kontorlokaler (jfr. Side 129), men ogsaa paa flere Maader Ansættelsen af det første Hold Kontorpersonale. Man lagde ud med siger og skriver to Kontorbetjente, og maalt med vor Tids Alen var det latterligt smaa Beløb, som disse første Kontorbetjente fik tilstaaet som Gager.

Først og fremmest maatte man selvfølgelig have en Kasserer, og som saadan ansattes da cand. phil. DAVID MAZAR DE LA GARDE med en Begyndelsesgage af 20 Rdlr. maanedlig — mod at han stillede en betryggende Kaution, foreløbig paa 2000 Rdlr. Og denne saa flot doterede Stilling opnaaede Mazar de la Garde maaske endda kun «gennem Bekendtskab»; han var nemlig en Skolekammerat af Skibsted og Thiele. Han maa antagelig have været forudseende nok til rigtigt at vurdere de Fremtidschancer, Stillingen bød, og til heroverfor at lade Hensynet til Begyndelsesgagen træde i Baggrunden. Og i saa Fald skuffedes han da heller ikke! Allerede et Par Maaneder efter sin Ansættelse fik han det første maanedlige Løntillæg af 10 Rdlr., og da han i den nærmest følgende Tid med ret korte Mellemrum fik ny Løntillæg — om end hver Gang smaa — var han dog allerede fra Begyndelsen af 1874 oppe paa en Gage af 800 Rdlr. aarlig — et efter Tidsforholdene og Arbejdets daværende Omfang ikke helt ringe Beløb. Og senere blev det jo et virkeligt godt Embede at være Hafnias Kasserer — som naturligt var for en saa ansvarsfuld Stilling. Mazar de la Garde forblev da ogsaa i Stillingen i over 28 Aar, nemlig indtil 1. Juli 1900, d. v. s. til nogle Uger, før han døde. Ved sit 25-Aars Jubilæum som Kasserer i Hafnia i 1897 var han blevet udnævnt til Justitsraad.

Foruden Kassereren antoges straks en «Skriver», der lønnedes med 10 Rdlr. (!) maanedligt. Det var hele det Personale, man mente at have Brug for foreløbig. Tilsammen havde de to Kontorfunktionærer en maanedlig Gage, som en Piccolo med blot den mindste Smule Selvagtelse i vore Dage vilde rødme over at modtage. Naa, Pengenes Værdi var jo den Gang adskilligt større end nu, men alligevel! Man vil ikke kunne nægte, at Personalets Gagebudget til at begynde med var mere end beskedent. Ganske vist var det Arbejde, Funk-

tionærerne havde at udføre, ogsaa overmaade beskedent. Der gaar da ogsaa sære Frasagn om det Antal Romaner, Kassereren i den dog stærkt begrænsede Kontortid fik Tid til at konsumere, og om de heftige Diskussioner om alle Tidens brændende Spørgsmaal — ikke blot om Livsforsikringen — der førtes paa Kontoret i Selskabets første Levetid. Kort sagt, det var den rene Idyl, der herskede paa Hafnias Kontor i hine Dage! Ogsaa for saa vidt som Kassereren tillige var Bogholder — et Forhold, der minder om Frodefredens Tider — Sekretær, og ikke sjældent tillige konstitueret Forretningsfører, naar Ramm, som det hyppigt skete, var ude paa en af sine Agitationsrejser. Det højst uheldige Forhold, at den samme Person fungerede baade som Kasserer og Bogholder, gav forøvrigt meget tidligt Anledning til gentagne livlige Diskussioner i Direktionen, og allerede i Midten af 1873 vedtoges det at ansætte daværende Fuldmægtig i Revisionsdepartementet F. S. GYLDENDAL som Bogholder, idet det samtidig paalagdes ham at gøre Udkast til et Regulativ for Bogholderens og Revisorernes Virksomhed. Forinden Gyldendals endelige Ansættelse med en Gage af 300 Rdlr. aarlig fra 1. Januar 1874 havde Bogholder V. FABER fra Privatbanken iøvrigt været behjælpelig med Bogholderiets Anlæg og havde afgivet Erklæring om: «at Hafnias Bogholderi nu er ordnet».

Af Direktionens Medlemmer deltog særlig THIELE i den første Tid i et ikke ringe Omfang i det daglige Kontorarbejde; men iøvrigt var det Forretningsfører RAMM, der kommanderede den lille Funktionsstyrke, der snart forøgedes med endnu en «Skriver». Med ham var man iøvrigt ikke rigtig heldig; thi allerede i Sommeren 1875 maatte han bortvises, fordi han havde gjort sig skyldig i Uredelighed. Det Beløb, for hvilket han havde besveget Selskabet Kasse, var vel ikke stort, kun et Par Hundrede Kroner; men han kunde, til Trods for at han fik Tilladelse til at erstatte det ved maanedlige Afdrag paa 6 Kr., ikke overkomme Tilbagebetalingen, og Beløbet afskrevs derefter som Tab, medens Synderen fik Lov at løbe. Heller ikke med den først ansatte Skriver gjorde man i Længden gode Erfaringer. Han, der bragte Kontorets Postsager paa Posthuset, faldt for Fristelsen til at tilvende sig et Beløb, som han skulde afsende, og da han for at skjule dette i Postkwitteringsbogen havde efterskrevet en Postembedsmands Navn, og desuden, da Opdagelsestimen slog, haardnakket nægtede at have gjort sig skyldig i noget ulovligt, foranledigedes han anholdt af Politiet som sigtet for Bedrageri og Falsk. Da han i 1877 havde udstaaet sin Straf, «og det» — som det herom hedder i Direktionsprotokollen — «efter Omstændighederne maa

ansees for ønskeligt og stemmende med Selskabets Interesse, at han udvandrer», vedtoges det at bidrage med indtil 200 Kr. til hans Overrejse til Amerika.

Uheld af den her nævnte Art har vel næppe noget større Foretagende undgaaet paa et eller andet Tidspunkt af sin Tilværelse, og faa Selskaber af Hafnias Alder er vel slupne saa billigt i saa Henseende; thi med de to fremdragne Tilfælde var det Slut med den Slags Uregelmæssigheder. At det netop var i Hafnias allerførste Aar, at Uheldene indtraf, kan vel delvis finde sin Forklaring i den for vidt drevne Sparsommelighed, der var vist ved Tilmaalingen af de paagældende Skriverses Vederlag — de var efterhaanden naaede op paa maanedlige Gager af henholdsvis 30 Kr. og ca. 58 Kr. — men skyldes vel ogsaa noget et for lemfældigt Tilsyn med de unge Mennesker fra den daværende Kontorledelses Side. For at bøde noget paa de knappe faste Lønninger vedtog Direktionen forøvrigt allerede i 1875 at yde Kassereren, Bogholderen, Beregneren og to Assistenten en vis aarlig Tantième, der fastsattes til 2 pCt. af de i Aarets Løb indgaaede Driftstillæg. Tantièmen skulde, naar Aarsregnskabet var opgjort, fordeles mellem de berettigede i Forhold til den Lønning, de havde hævet i Regnskabsaaret.

Da Thiele, der som matematisk Direktør oprindeligt tillige fungerede som Selskabets Beregner, i Efteraaret 1875 var blevet udnævnt til Professor i Astronomi ved Universitetet, blev det nødvendigt at oprette en særlig Stilling som Beregner, og i denne ansattes daværende cand. mag. — senere Dr. phil. — J. P. GRAM, der fra 1. Januar 1875 havde arbejdet paa Kontoret som Assistent. I de første Maaneder af 1876 antoges desuden hele fire ny Assistenten, deriblandt VICTOR CARL CHRISTIAN JOHANSEN (fast ansat fra 1. April 1876), der ved Hafnias 25-Aars Jubilæum udnævntes til Fuldmægtig, 1908 udtraadte af Hafnias Tjeneste med Pension, og som endnu lever her i København, og cand. jur. I. DUUS, der blev Selskabets første Sekretær fra 1. Januar 1877. Duus udtraadte allerede i Maj Maaned 1878 af Hafnias Tjeneste, og i hans Sted ansattes da som Sekretær Assistent i Revisionsdepartementet, cand. jur. CHR. T. BANG, der i den følgende Tid konstitueredes som Forretningsfører, naar Ramm og Mazar de la Garde samtidigt var fraværende; var blot Ramm fraværende, var det altid Kassereren, som konstitueredes. Heller ikke Bangs Funktionstid blev langvarig. Han udnævntes nemlig i Slutningen af 1884 til Fuldmægtig og Ekspeditionssekretær i Revisionsdepartementet — han blev senere Amtsforvalter og døde i København i December 1921 — og denne hans ny Stilling levnedes ham ikke tilstrækkelig Tid til ogsaa at varetage Posten som Sekretær i

Hafnia. I hans Sted konstitueredes i Januar 1885 Sagfører RUDOLPH FREDERIK BERGGREEN som Sekretær, i hvilken Stilling han modtog fast Ansættelse fra 1. April samme Aar. Berggreen fungerede som Sekretær til omkring 1. Juni 1895, da han paa Grund af Øjensvaghed maatte fratræde. Fra 1. Januar 1896 arbejdede han et Aarstid som Rejseagent for Hafnia. Senere havde han Ansættelse paa et københavnsk Sagførerkontor, og han afgik ved Døden den 27. August 1908.

Delvis inden eller omtrent samtidig med Berggreens Ansættelse var der blevet antaget flere ny Kontorfunktionærer, af hvilke der særlig er Grund til at nævne daværende Stabssergent JACOB MATHIAS HAAGENSEN, der i Slutningen af 1882 konstitueredes som Assistent og i April Maaned 1884 modtog fast Ansættelse efter at være afskediget af Militærtjenesten. Haagensen viste i Selskabets Tjeneste en saadan Dygtighed, at han, da Kontorchef F. S. Gyldendal i 1891 var blevet valgt til Medlem af Hafnias Kontrolkomité og som Følge heraf maatte fratræde Stillingen som Selskabets Bogholder, blev Gyldendals Efterfølger i Bogholderembedet; han havde da allerede siden 1. Januar 1890 været Underbogholder. I 25 Aar arbejdede Haagensen — der førte Titlen Krigsassessor, senere Krigsraad — i Hafnias Tjeneste; da han 1907 paa Grund af Alder indgav Begæring om Afsked fra 1. Juli samme Aar at regne, bevilgedes hans Ansøgning med Tilføjelse, at Direktionen som Anerkendelse af hans Arbejde for Hafnia gennem 25 Aar vilde indstille til Kontrolkomitéen, at der bevilgedes ham Pension. Haagensen afgik ved Døden 1909.

Af de omkring 80'ernes Midte ansatte Kontorfunktionærer er der endvidere Grund til at nævne daværende stud. mag. VILLADS EMANUEL GAMBORG, der den 1. November 1884 ansattes som Assistent og konstitueredes som Beregner allerede fra 1. Juni 1890, da Dr. phil. J. P. Gram efter eget Ønske fratraadte Beregnerstillingen, fordi den Virksomhed som Direktør i *Skjold*, han havde overtaget, ikke levede ham Tid til ogsaa at arbejde for Hafnia. 1895 vedtoges det at henlægge en Del Arbejde, der tidligere havde hørt under Beregnerens Omraade — f. Eks. Førelsen af Kontrolbøgerne (d. v. s. Til- og Afgangsbøgerne, jfr. Side 63), Udbyttefordelingen, Udskrivningen af Statistikkort m. m. — under en nyoprettet Post som Kontrabogholder. Denne Post besattes med den konstituerede Beregner Gamborg og indehavdes derefter af ham, indtil han i Maj 1897 fratraadte den for at overtage Stillingen som administrerende Direktør i det af ham da stiftede *Nordisk Livsforsikrings-Aktieselskab af 1897*.

Af de før 1890 ansatte Funktionærer er nu ingen længere i Hafnias Tjeneste; nogle, og vel de fleste af dem, er døde — de var jo tildels ved deres Ansættelse ældre Mænd — andre er gaaet over i Stillinger

andetsteds. Om selve Kontorarbejdet, bortset fra Beregneriet — dette, der saa helt og holdent var Thieles Værk, har faaet sin Om- tale Side 63 — og dets Ordning i Hafnias første Tid er der iøvrigt ikke meget at sige. Arbejdet paa et Livsforsikrings- selskabs Kontor er jo til alle Tider og overalt i Hovedtrækkene det samme, men naturligtvis udvikles der ogsaa her, efterhaanden som Virksomheden bliver ældre, en mere fuldkommen Kontorteknik; paa dette eller hint Punkt lettes Arbejdet gennem en mere praktisk Fordeling, som Erfaringen giver en naturlig Anvisning paa; her og dér indføres ny Metoder, og den hele Kontorordning vinder efter- haanden i Fasthed. Foruden hvad der foran er nævnt om Adskillelsen af Kas- serer- og Bogholderposten og om An- sættelsen af en Beregner — altsammen naturlige Konsekvenser af Selskabets Vækst — kan her anføres, at man meget tidligt indførte «Kolonnensystemet» i Kassejournalen, vistnok paa Foranled- ning af Dr. Gram. Først meget senere (1905) kom dette System til mere om- fattende Anvendelse ogsaa i det egent- lige Bogholderi.

Endnu i Begyndelsen af 1890'erne be- stod Hafnias Kontorpersonale kun af ca. 10 Personer, deriblandt en gammel Skriver, der nød en vis Anseelse, fordi

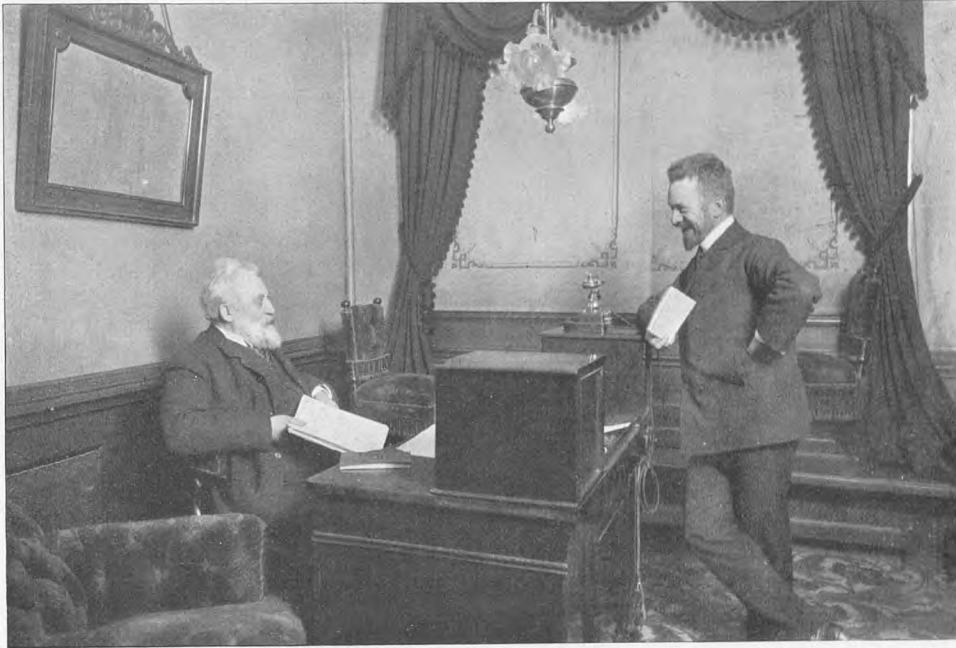
han i sin Tid var «sprunget i Luften» med Linieskibet Christian den VIII ved Ekernførde. Som et ubehageligt Minde om sin Deltagelse i denne berømmelige Affære havde den gamle, brave Mand en Granatstump siddende under Hovedhuden i Nakken, men hvad værre var: han var siden «Luftfarten» absolut stokdøv.

I 90'ernes Begyndelse var en Forøgelse af Kontorpersonalet igen blevet nødvendig, og af de da ansatte ny Funktionærer er endnu to i Hafnias Tjeneste, nemlig Selskabets nuværende Vicedirektør og Aktuar, cand. mag. Holger Fritz, og Ekspeditionssekretær, cand. jur. A. Chr. Møller. Den 1. Februar 1891 antoges stud. mag. HOLGER FRITZ «til Prøve» som Assistent paa Kontoret, og fra 1. Januar 1892 fik han fast Ansættelse. Efter at han i et Par Maaneder omkring Aarsskiftet 1893 havde haft Permission for at afslutte sine Studier ved Univer- sitetet — Skoleembedseksamen med Matematik som Hovedfag — udnævntes Fritz fra 1. Januar 1895 til Beregner, og fra 1. Januar 1900

A. CHR. MØLLER

konstitueredes han ifølge Vedtagelse een Gang for alle altid som Forretningsfører, naar Ramm havde Forfald. Efter Ramms Afgang og Sammenslutningen med *Mundus* udnævntes Fritz tillige til Ekspeditionschef (fra 1. Juli 1905). I Juli 1910 meddeltes der ham «indtil videre» Fuldmagt til i Forening med et Medlem af Direktionen at tegne Hafnias Firma, og 1911 tildeltes der ham og Selskabets andre Kontorchefer Fuldmagt til hver for sig at tegne Selskabets Firma

FORRETNINGSFØRER RAMM KONFERERER MED BEREGERER FRITZ

pr. prokura sammen med enten et Medlem af Direktionen eller en anden Prokurist. Samtidigt udgik han af det egentlige Personales Rækker, idet Stillingen som Selskabets Aktuar, som han havde beklædt siden 1904, da henlagdes direkte under Kontrolkomitéen. Endelig udnævntes Fritz 1919 til Vicedirektør i Hafnia. Fra 15. Januar 1891 antoges cand. jur. A. CHR. MØLLER ligeledes «til Prøve» som Assistent paa Kontoret, og samtidigt med H. Fritz modtog han fast Ansættelse fra 1. Januar 1892. Efter at Sagfører Berggreen, som foran nævnt, var fratraadt som Sekretær i Juni 1895, besattes Sekretærposten med cand. jur. KNUD HØG-PETERSEN, der blev i denne Stilling, til han i Marts 1900 blev Direktør i *Tryg*. I hans Sted udnævntes da A. Chr. Møller til 1ste Sekretær, og som 2den Sekretær antoges samtidigt Sagfører H. J. R. GRÆSHOLM. Medens Græsholm

A. E. R. FOGHT

kun var i Hafnias Tjeneste til 15. Januar 1913, fungerer A. Chr. Møller stadig — fra 1916 med Titel af Ekspeditionssekretær.

Kontorchefstitlen var indtil Ramms Afgang i 1905 ikke blevet tildelt nogen af Hafnias Funktionærer. Forretningsføreren fungerede tillige som Selskabets øverste Kontorfunktionær, som den egentlige Leder af Kontorarbejdet. Som saadan er han (jfr. Side 111) allerede foran omtalt.

Alt i alt var Ramms Ledelse af Kontoret velegnet til at give Personalet Lyst til og Interesse for Arbejdet, og der er da ogsaa samstemmende Vidnesbyrd om, at der i Hafnias Barndoms- og Ungdomsaar ikke blot ude omkring blandt de af Ramm grundigt instruerede Akquisitører, men ogsaa hjemme paa Kontoret blev arbejdet med Lyst og med det bevidste Formaal at gøre Hafnia anset og stort. Dette udelukker jo ikke, at Kontororganisationen — ganske naturligt paa Grund af manglende Erfaring — fra Begyndelsen af paa sine Punkter kan have været mindre fuldkommen; men som allerede foran nævnt blev der forholdsvis tidligt raadet Bod paa oprindeligt tilstedeværende Mangler ved Kontorordningen, for hvilken der allerede 1886 udarbejdedes et udførligt Reglement.

Blandt det inden 1900 ansatte Personale, der senere naede frem til overordnede Stillinger paa Kontoret, maa nævnes ALFRED EMIL RUDOLPH FOGHT, der efter at have arbejdet i Hafnia fra 17. Maj 1892 fik Ansættelse som Assistent fra 1. Januar 1893, i 1900 overtog Kassererposten efter Mazar de la Garde og i 1916 fik Titlen Hovedkasserer, og CARL MARTIN VILHELM LARSEN, der indtraadte i Hafnia 8. August 1895, modtog Ansættelse som Assistent fra

Alt i alt var Ramms Ledelse af Kontoret velegnet til at give Personalet Lyst til og Interesse for Arbejdet, og der er da ogsaa samstemmende Vidnesbyrd om, at der i Hafnias Barndoms- og Ungdomsaar ikke blot ude omkring blandt de af Ramm grundigt instruerede Ak-

quisitører, men ogsaa hjemme paa Kontoret blev arbejdet med Lyst og med det bevidste Formaal at gøre Hafnia anset og stort. Dette udelukker jo ikke, at Kontororganisationen — ganske naturligt paa Grund af manglende Erfaring — fra Begyndelsen af paa sine Punkter kan have været mindre fuldkommen; men som allerede foran nævnt blev der forholdsvis tidligt raadet Bod paa oprindeligt tilstedeværende Mangler ved Kontorordningen, for hvilken der allerede 1886 udarbejdedes et udførligt Reglement.

Blandt det inden 1900 ansatte Personale, der senere naede frem til overordnede Stillinger paa Kontoret, maa nævnes ALFRED EMIL RUDOLPH FOGHT, der efter at have arbejdet i Hafnia fra 17. Maj 1892 fik Ansættelse som Assistent fra 1. Januar 1893, i 1900 overtog Kassererposten efter Mazar de la Garde og i 1916 fik Titlen Hovedkasserer, og CARL MARTIN VILHELM LARSEN, der indtraadte i Hafnia 8. August 1895, modtog Ansættelse som Assistent fra

C. M. V. LARSEN

1. Januar 1896, hurtigt avancerede til Underbogholder, fra 1. Juli 1907 overtog Bogholderposten efter Krigsraad Haagensen og endelig 1915 udnævntes til Kontorchef, i hvilken Stilling han stadig fungerer. Fra 1. Januar 1916 har Hr. Larsen Prokura for Hafnia. Endelig kan fra dette Tidsrum nævnes, at Hafnias første *kvindelige* Assistent, Frk. INGEBORG SØRENSEN, af Forretningsføreren antoges som foreløbig Medhjælp paa Kontoret den 1. April 1899 og fik fast An-

P. N. H. GIVSKOV

sættelse fra 1. Januar 1900 — hvilket den Gang betragtedes som en stor Begivenhed.

Det er foran nævnt, at Direktionen 1875 havde tilstaaet det daværende Personale en vis Tantième. Denne Ret til Andel i Overskudet fik imidlertid ikke alle de senere Funktionærer Del i, og for deres Vedkommende, der havde Retten, hævedes denne fra Begyndelsen af 1901 og afløstes af en Gageforhøjelse af 48 Kr. aarlig for hver pCt. Tantième. Senere genindførtes vel Tantièmesystemet paa et andet Beregningsgrundlag, men det afskaffedes atter som almindeligt gældende; det er nu kun Selskabets Aktuar, Akkvisitionschef og Kontorchef, der er tantièmeberettigede.

I Forbindelse med Omtalen af Personaleforholdene i Perioden før 1900 kan bemærkes, at Hafnia ved sit 25-Aars Jubilæum i 1897, som en Paaskønnelse for Kontorpersonalets Andel i de indtil da opnaaede Resultater, tilstod alle dem, der da var ansatte paa Selskabets Kontor, samt Lægen og forskellige af de fastlønnede Akkvisitører en Maanedes Ekstragage og desuden fejrede Jubilæet ved en Fest, hvori hele Personalet, Akkvisitørerne samt en Del Aktionærer deltog.

I de allerførste Aar af det ny Aarhundrede fandt der ikke mange Nyansættelser Sted; et Par saadanne bør dog nævnes. Fra 1. Juli 1902 antoges cand. mag. POUL NIKOLAJ HARPØTH GIVSKOV, efter den sædvanlige Fremgangsmaade foreløbig «til Prøve». Hr. Givskov fik dog meget hurtigt fast Ansættelse og er nu Selskabets Underaktuar. Under sin Virksomhed i Hafnias Beregneri har han til Præmiereservens Beregning udfundet en Metode, som Hafnia med Glæde har akcepteret, og som af nogle af de særligt sagkyndige betegnes som Fremtidens Metode i Almindelighed. Den 1. Maj 1903 ansattes

J. O. C. BAYER

Funktionærer til Administrationen af dets egen Portefeuille. Ialt var der saaledes nu 30 Personer i Arbejde paa Hafnias Kontor. Blandt de fra Mundus til *Det Forenede Hafnia* overgaaede Funktionærer var Kontorchef JENS OLE CHRISTIAN BAYER, der var indtraadt i Mundus den 23. Januar 1899, og som vedblivende er Kontorchef i Hafnia. 1911 udnævntes han til Prokurist i Selskabet.

Hafnia havde derefter to Kontorchefer, og i Slutningen af 1908 fik det en tredie, idet man fra 16. November 1908 ansatte Direktør i Livsforsikringselskabet *Danebroge* IVAR ANDREAS NICOLAI NYHOLM, der stadig er i Hafnias Tjeneste og 1911 samtidigt med de to andre Kontorchefer fik Prokura for Selskabet.

Det følger af sig selv, at den stærke Vækst af Forretningens Omfang og den dermed følgende Forøgelse af Kontorfunktionærernes Antal havde ført med sig, at de idylliske Forhold fra Selskabets første Levetid forlængst var en «saga blott» og var afløste af en strengere Orden og en mere rationel Udnyt-

mag. scient. HERMAN OLSEN i Beregneriet; i Juni 1906 blev han syg af Tuberkulose og afgik ved Døden den 30. September s. A. Olsen var en ualmindelig dygtig og lovende Matematiker, hvem Beregningen af Hafnias ny Grundtavle 1905 overdroges. Ham skyldes endvidere en særlig praktisk Ordning ved Præmiereserveberegningen.

Sammenslutningen med *Mundus* 1905 gav naturligvis Anledning til en stærk Forøgelse af Personalet. Ikke mindre end 15 af de i Mundus hidtil arbejdende Funktionærer — heraf 5 kvindelige Assistentter — gik ved Sammenslutningen med over i Hafnias Tjeneste; en Del af dem fik dog ikke fast, men kun midlertidig Ansættelse. Hafnia havde paa det daværende Tidspunkt selv 15

I. A. N. NYHOLM

telse af Personalet og af Kontortiden. Heri ligger intet særegent for Hafnia; det er en Udvikling, der, hvis ikke det hele skal ende i Kaos, nødvendigvis maa finde Sted i ethvert Foretagende, der efterhaanden vokser sig stort. Nævnes kan i denne Forbindelse, at den daglige *officielle* Kontortid, der hidtil havde været fra Kl. 10—3, fra 1. Oktober 1909 forøgedes med to Timer, idet den nu blev fra Kl. 9—4, og at der i April 1912 vedtoges en meget detailleret Kontorordning. Endelig kan anføres, at der i 1908 ogsaa i Personalets Gageforhold var kommet mere System, idet man da gennemførte et Lønningsregulativ, hvorefter Personalet inddeltes i Lønningsklasser og rykkede op i disse efter visse faste Regler. Dette System er senere yderligere udarbejdet, og ligeledes er der vedtaget et Pensionsreglement for Selskabets Funktionærer, saaledes at disse nu har Ret til efter visse Aars Tjenestetid eller i Invaliditetstilfælde at faa Pension, som tidligere kun tilstodes af Kontrollkomitéen efter Direktionens Indstilling i hvert enkelt Tilfælde.

Medens Hafnia ved Jubilæet i 1897 paa Hovedkontoret beskæftigede — foruden Forretningsføreren — en Kasserer, en Beregner, en Kontrabogholder, en Bogholder, en Sekretær og 7 Assistenten, ialt altsaa 12 Mand, var der den 1. Januar 1922 ved Selskabets Hovedkontor ansat, foruden Vicedirektøren (Aktuaren) og Akkvisitionschefen, ialt 168 Personer, nemlig: 3 Kontorchefer, 1 Hovedkasserer, 1 Ekspeditionssekretær, 1 Underaktuar, 9 Fuldmægtige, 12 Overassistenter og 141 Assistenten, Kontorister og Volontører — og desuden forskellige andre Funktionærer.

I Kontrollkomitéens Møde den 8. April 1873 var Spørgsmaalet om Ordningen af *Revisionen* af Hafnias Regnskaber for første Gang fremme til Diskussion, og det vedtoges, at Direktionen skulde fremkomme med Forslag desangaaende. I Henhold hertil udarbejdede Direktionen en Instruks for Revisorerne, der fremlagdes paa et Kontrollkomitémøde den 25. Juli s. A. og her godkendtes. I samme Møde valgtes til Revisorer Fuldmægtig (senere Kasserer) i Magistraten KRAGH og Kontorchef i Finansministeriet P. WITH.

Sidstnævntes Funktionstid blev ikke lang, idet han 1876 afløstes af Assistent, cand. jur. J. F. V. HOLM, der allerede havde revideret Regnskabet for 1874 som Vikar for den da sygemeldte Revisor, Kasserer Kragh, og som derefter var Revisor lige til 1898, da han, der imidlertid var blevet Inspektør for Klasselotteriet, valgtes til Medlem af Hafnias Kontrollkomité.

Ved de første Revisorerens Ansættelse var Revisionshonoraret blevet ansat til det beskedne Beløb af 100 Rdlr. aarligt for hver. I 1877 an-

drog Revisorerne om Lønforhøjelse, og det vedtoges «at bestemme deres Løn til Kr. 300 for hver aarligt, hvorved man ansaa Arbeidet for passende vederlagt, selv om det maatte blive endel større, end det nu er». Efterhaanden som Selskabet voksede, og Revisorerernes Arbejde derved øgedes, maatte det beskedne Revisionshonorar naturligtvis ogsaa forhøjes; det blev det ogsaa, om end med temmeligt lange Mellemrum.

Da den ene af de oprindelige Revisorer, Kasserer Kragh, 1882 ikke ønskede Genvalg, valgtes i hans Sted, Assistent (senere Fuldmægtig) i Revisionsdepartementet C. D. WEIDEMANN, og Aaret efter forhøjedes Revisorerernes Løn til 400 Kr. aarligt for hver, «imod, at Revisorerne fuldende deres Revision i 6 Uger». 1891 fratraadte Weidemann, og som hans Afløser antoges Fuldmægtig, cand. jur. TH. S. WEDEL-HEINEN; samtidig ansattes Revisorerernes Honorar til 500 Kr. aarligt for hver. Ved dette Beløb blev man staaende til 1896, da det forhøjedes til 600 Kr. I Stedet for Klasselotteriinspektør J. F. V. Holm, der som foran nævnt indvalgtes i Kontrollkomitéen 1898, valgtes Overretssagfører F. V. L. BENTZEN til Revisor.

Omkring Aarhundredskiftet gennemførte Hafnia temmelig gennemgribende Ændringer i sit Bogføringssystem, og i den Anledning blev der ogsaa Tale om en ny Instruks for Revisorerne. I et Kontrollkomitémøde i November 1899 vedtoges det imidlertid at tilskrive Revisorerne, at man ikke fandt det rigtigt nu at forandre Instruksen, men at man forventede, at Revisorerne vilde sætte sig nøje ind i det ny System; «endvidere at Fordelingen af Arbeidet særligt med Hensyn til Tiden er overladt Revisionen, og endelig at Kontrollkomitéen af Hensyn til Arbeidets stærke Væxt forhøier Revisorerernes Løn til Kr. 1000 aarligt for hver». Revisorhonoraret er iøvrigt senere gentagne Gange forhøjet.

Der fandt derefter ikke nogen Forandring Sted i Hafnias Revisionsforhold før 1904, da Departementschef i 1ste Revisionsdepartement, senere Amtsforvalter, G. BULL valgtes til Revisor i Stedet for Overretssagfører F. V. L. Bentzen, der da var blevet valgt til Medlem af Hafnias Kontrollkomité. I November 1913 fratraadte Kontorchef Wedel-Heinen som Revisor, og i hans Sted valgtes Universitetskvæstor K. Goos, der siden stedse er genvalgt. Hafnias nuværende Revisorer er altsaa Amtsforvalter G. Bull og Universitetskvæstor K. Goos.

HAFNIAS MEDAILLE

Som et Middel for Direktionen til at vise Hafnias Medarbejdere Paaskønnelse for et godt Arbejde i Selskabets Tjeneste, benyttes den saakaldte Hafnia-Medaille, der indstiftedes den 17. Januar 1918 efter

Beslutning af Selskabets samlede Bestyrelse. Den præges i to Størrelser og i to forskellige Metaller (Sølv og Bronze), saaledes at der bliver fire forskellige Hovedformer. Den store Medaille (Plaquen) betegnes som Hafnia-Medaillen slet og ret, og den mindre kaldes Hafnia-Fortjenstmedaillen. Begge præges de som sagt baade i Sølv og i Bronze.

Hvad *Hafnia-Medaillen* (Plaquen) angaar, kan den efter Direktionens Indstilling af Kontrollkomitéen uddeles til Medarbejdere, der har været ansat i Selskabet i mindst 25 Aar. I Almindelighed gives Bronzeplaquen og kun, hvor særlig fortjenstfuld Virksomhed er udøvet, Sølvplaquen. Det kan her straks bemærkes, at Plaquen i Sølv hidtil kun er tildelt tre af Hafnias Mænd, nemlig i 1918, ved Medaillens Indstiftelse, Medlem af Kontrollkomitéen FR. HOLM og Aktuar H. FRITZ, og næste Aar Hafnias Repræsentant for Sønderjylland, Redaktør H. P. HANSEN, Aabenraa. Plaquen i Bronze tildeltes ved Indstiftelsen: Hovedafdelingsagenterne i Thisted, Helsingør og Køge, Branddirektør A. DOLLERIS, Klasselotterikollektør C. GORMSEN og Sparekassebogholder G. HEGER, samt af Hovedkontorets Personale: Hovedkasserer A. FOGHT og Ekspeditionssekretær A. CHR. MØLLER. I 1919 fandt ingen Uddeling af denne Medaille Sted, men 1920 tildeltes den Overinspektør for Fyns-Land M. MICHAELSEN i Odense.

Hafnia-Fortjenstmedaillen i Sølv uddeles ogsaa af Kontrollkomitéen efter Direktionens Indstilling; den kan tildeles saadanne Medarbejdere, der har været ansat mindst 15 Aar i Selskabets Tjeneste, og som har udført et særligt fortjenstfuldt Arbejde for Hafnia. Den blev af Kontrollkomitéen straks ved Stiftelsen tildelt Selskabets tre Direktører, og samtidigt gav Komitéen den efter Direktionens Indstilling til: Overinspektør for Østjylland E. EDDALIEN, Hovedkasserer A. FOGHT, Aktuar H. FRITZ, Leder af Københavns Kroneafdeling, Kontorchef ALB. HENRIKSEN, Hovedrepræsentant i København, Grosserer RICH. HENRIQUES, Overinspektør for Fyns-Land M. MICHAELSEN, Ekspeditionssekretær A. CHR. MØLLER og Overinspektør for Jyllands Byer V. RUGE.

I 1919 fik følgende denne Medaille tildelt: Repræsentant for Sønderjylland, Redaktør H. P. HANSEN, Aabenraa, Hovedbogholder, Kontorchef C. LARSEN, Hovedafdelingsagent i Kallundborg, Bankbogholder O. MØRCH, Fhv. Leder af Jyllands Kroneafdeling, Overinspektør CHR. PEDERSEN, Aarhus, og Rejserevisor, Postmester TH. S. THOLL, Silkeborg.

I 1920 gaves den til:

Kontorchef, kgl. Translatør J. BAYER,
Direktør for den franske Afdeling, É. DUVAL, og
Formand for Selskabets Lægeraad, Professor, Dr. med. A. FLØYSTRUP.

Og endelig tildeltes den i 1921:

Generalagent i København; Grosserer VICTOR LARSEN, og
Underaktuar P. GIVSKOV.

Hafnia-Fortjenstmedaillen i Bronze, der har flere Grader, som angives ved Tegn — Bølgelinier og Stjerner — paa Baandet, kan endelig af Direktionen uddeles til saadanne Medarbejdere under Akkvisitions-Organisationen, der har været ansat mindst 5 Aar i Selskabets Tjeneste og har udført et efter Direktionens Skøn fortjenstfuldt Arbejde. Højere Grader meddeles under Hensyn til Medarbejdernes Virksomhed og til Størrelsen og Kvaliteten af de af dem præsterede Arbejdsresultater. De Hafnia-Medarbejdere, som har faaet Fortjenstmedaillen tildelt, har Ret til at deltage i de aarlige Sammenkomster, ved hvilke Medaillen uddeles, og som hvert Aar finder Sted paa Medaillens Indstiftelsesdag den 17. Januar.

Nedenfor er afbildet de af de Medaillerede, som stadig har Forbindelse med Selskabet eller er afgaaet ved Døden i dettes Tjeneste eller som pensionerede, og som ikke tidligere er portrætterede i dette Skrift.

AF ORGANISATIONEN I KØBENHAVN

KONTORCHEF
ALB. HENRIKSEN

GROSSERER
RICH. HENRIQUES

GROSSERER
VICTOR LARSEN

HOVEDAGENT
H. CARSTENSEN

HOVEDAGENT
H. J. HALLING

HOVEDAGENT
RICH. HANSEN

HOVEDAGENT
L. WARBURG

AF BYORGANISATIONEN PAA ØERNE

OVERINSPEKTØR
JOERGES BAGGER

OVERINSPEKTØR
HANS ESCHEN

INSPEKTØR
L. AGNER
MARIBO

HOVEDAGENT
H. C. ANDERSEN
ROSKILDE

HOVEDAGENT
C. O. CLAUSEN
SLAGELSE

HOVEDAGENT
C. GORMSEN
HELSINGØR

HOVEDAGENT
ALFR. HANSEN
SORØ

HOVEDAGENT
G. HEGER
KØGE

INSPEKTØR
P. JENSEN
ROSKILDE

HOVEDAGENT
C. W. LANGE
HILLERØD

INSPEKTØR
JOH. LYNGE
ROSKILDE

HOVEDAGENT
P. MATHIESEN
FREDERIKSSUND

HOVEDAGENT
O. W. MØRCH
KALUNDBORG

HOVEDAGENT
M. OLSEN
ASSENS

HOVEDAGENT
P. PETERSEN
SAKSKØBING

HOVEDAGENT
G. SCHEEL
HOLBÆK

HOVEDAGENT
C. N. THRANE
FAABORG

AF BYORGANISATIONEN I JYLLAND

HOVEDAGENT
O. CLAUSSEN
AARHUS

OVERINSPEKTØR
AAGE HERLØV

OVERINSPEKTØR
C. E. RUGE

HOVEDAGENT
P. RUGE
AARHUS

HOVEDAGENT
C. BACH-OLSEN
NYKØBING M.

HOVEDAGENT
H. BRØCHNER
HORSSENS

HOVEDAGENT
HANS BUIIL
GRENAA

HOVEDAGENT
A. DOLLERIS
THISTED

HOVEDAGENT
NIELS DYHR
HAMMEL

HOVEDAGENT
S. ERIKSEN †
ODDER

HOVEDAGENT
I. F. KLÆR
FREDERICIA

HOVEDAGENT
N. NIELSEN †
VIBORG

HOVEDAGENT
P. M. NIELSEN
SILKEBORG

HOVEDAGENT
N. FR. PETERSEN
VEJLE

HOVEDAGENT
A. STAVNSTRUP
HERNING

HOVEDAGENT
V. TROEST
VAMDRUP

HOVEDAGENT
C. F. ULDALL
KOLDING

HOVEDAGENT
H. J. WINDFELD HANSEN
RIBE

AF LANDORGANISATIONEN PAA ØERNE

OVERINSPEKTØR
HJ. KAAE

OVERINSPEKTØR
P. KNUDSEN

OVERINSPEKTØR
M. MICHAELSEN

OVERINSPEKTØR
H. M. O. PETERSEN

INSPEKTØR
C. CHRISTENSEN
HELSINGE

INSPEKTØR
R. CHRISTOFFERSEN
RINGE

PENS. INSPEKTØR
O. CLAUSEN †
NYKØBING F.

INSPEKTØR
E. DRØHSE
LYNGBY

HOVEDAGENT
O. HOLM
RØNNE

INSPEKTØR
TH. JENSEN
NYKØBING F.

INSPEKTØR
F. JOHANNESSEN
SKIBBY

PENS. INSPEKTØR
V. JØRGENSEN
LYNGBY

INSPEKTØR
AAGE KAAE
HOLBÆK

INSPEKTØR
J. V. KNUDSEN
HÅSLEV

PENS. INSPEKTØR
J. MORTENSEN
GELSTED

PENS. INSPEKTØR
A. NIELSEN
BRANDSBY

PENS. INSPEKTØR
H. P. NIELSEN
AARUP

INSPEKTØR
R. H. RASMUSSEN
HØNG

AF LANDORGANISATIONEN I NØRREJYLLAND

OVERINSPEKTØR
W. EMMERY

OVERINSPEKTØR
M. JESPERSEN

OVERINSPEKTØR
M. MELLEMSGAARD

OVERINSPEKTØR
P. M. WARMING

INSPEKTØR
J. BADSTUE
LØGSTØR

INSPEKTØR
A. K. BECH
VEDDEM

INSPEKTØR
J. CHRISTOFFERSEN
RANDERS

INSPEKTØR
CHR. FISKER
LANGAA

INSPEKTØR
C. FORUM
HINNERUP

INSPEKTØR
C. J. C. HALTRUP
FRISVAD - VARDE

INSPEKTØR
C. HANSEN
TIM

INSPEKTØR
J. HANSEN
DURUP

INSPEKTØR
JOH. HANSEN
KELLERUP

INSPEKTØR
P. HUNDEVAD
JELLING

INSPEKTØR
M. MUNCH
VIBORG

INSPEKTØR
R. H. RIISØE
RANDERS

INSPEKTØR
I. E. THYGESEN
SKÆRN

INSPEKTØR
K. TOLSGAARD
HJØRRING

AF LANDORGANISATIONEN I SØNDERJYLLAND

OVERINSPEKTØR
J. DONS

OVERINSPEKTØR
J. ØSTERGAARD

AF KRONEFORSIKRINGS-ORGANISATIONERNE

INSPEKTØR
TH. EMMERY
SILKEBORG

OVERINSPEKTØR
CHR. PEDERSEN

INSPEKTØR
LEON JENSEN
AALBORG

AGENT
WALD. BAGGER
HELLERUP

AGENT
P. BJERRE
AARHUS

AGENT
CHR. BRIX
NYKØBING M.

AGENT
A. MÆHLISEN
VIBORG

AGENT
A. MØLLER
SLAGELSE

AGENT
C. V. NIELSEN
HELSINGØR

HØVEDAGENT
N. P. NIELSEN
ODENSE

AGENT
N. M. RAMSING
AARHUS

AF ORGANISATIONEN I FRANKRIG

B. GIAMMONA
TOULOUSE

O. HÜFFEL
PROKURIST

E. DE MASSAUD
BORDEAUX

AVERS OG REVERS AF HAFNIA-MEDAILLEN

HAFNIAS KONTORLOKALER OG FASTE EJENDOMME

SOM foran nævnt fandt Hafnia sit første Kontor i Ejendommen Amagertorv 6, der af mange Københavnerer er kendt under det ganske vist misvisende, men mindevækkende og poetisk klingende Navn «Dyvekes Gaard», og som paa det Tidspunkt, da Hafnia stiftedes, efter Ejeren almindeligt, men mere prosaisk, benævntes kort og godt «Schoustrups Gaard». Meget beskedent begyndte man her paa første Sal i et Lokale, som kun omfattede tre Værelser, hvoraf det ene indrettedes til Ekspeditionslokale, medens det andet benyttes af Forretningsføreren og til Direktionsmøder, og det tredie var en Kombination af Frokoststue for Personalet og af Arkiv. Det følger næsten af sig selv, at disse Lokaleforhold allerede i Hafnias allerførste Aar maatte vise sig alt for indskrænkede og snart komme til at virke hæmmende paa den indendørs Virksomheds forsvarlige Udførelse. Tanken om at gøre Forandring maatte da hurtigt opstaa.

Allerede 1875 var der i Direktion og Kontrolkomité Planer fremme om, at Selskabet skulde erhverve sin egen Ejendom. Da Ejendommen Gl. Strand Nr. 46 nu netop dengang var at faa til Købs og mentes at passe for Selskabets Behov, vedtoges det i Kontrolkomitéens Møde den 8. April 1875 at give Direktionen Bemyndigelse til at købe denne Ejendom for en Pris af 47 000 Rdl. foruden Bankhæftelsen. Beslutningen motiveredes med, at Lejemaalet af Hafnias Lokaler udløb til Oktober 1876, og at der ikke kunde være Tale om, at Hafnia udover dette Tidspunkt vilde kunne nøjes med sine daværende Lokaler. Naar der altsaa dog skulde søges ny Lokaler, mentes det at være ubetinget rigtigt ikke at *leje*, men derimod ved Køb at sikre sig mod atter at skulle flytte. Forhandlingerne om Købet af Ejendommen ved Gl. Strand gik imidlertid over Styr, og Spørgsmaalet om Erhvervelse af egen Ejendom stilledes foreløbigt i Bero.

Snart frembød der sig imidlertid en Lejlighed til at tage Spørgsmaalet op paany. Grosserer Schoustrup, Ejeren af Amagertorv Nr. 6, hvori Hafnias Lokaler fandtes, fallerede nemlig og forlod Landet, og hans nævnte Ejendom skulde derfor bortsælges ved Tvangsauktion. I Anledning af den saaledes opstaaede Situation vedtoges det i Kontrolkomitéens Møde den 9. September 1878 at bemyndige Direktionen til at købe Ejendommen paa Tvangsauktionen, «for saa vidt den kan kjøbes, uden at Pantegjælden fuldt dækkes». I Henhold her til blev Hafnia paa den den 14. September s. A. afholdte fjerde Auktion højstbydende med 271 000 Kr., og for dette Bud begærede Selskabet som Panthaver sig Ejendommen udlagt ved Fogden.

Efter at Hafnia saaledes selv var blevet Ejer af den Ejendom, hvori Selskabet havde til Huse, havde Ledelsen faaet friere Hænder til at indrette Bygningen, som det passede bedst for Selskabets egne Krav til Lokaler. I Kontrolkomitéens Møde den 10. Oktober 1878 søgte og fik Direktionen da ogsaa, efter først at have gjort Rede for Enkelthederne ved Ejendommens Køb, Bemyndigelse til at foretage de Forandringer og Reparationer, som ansaas fornødne, og den 25. Marts næste Aar forelagdes for Kontrolkomitéen Planer, udarbejdede af Arkitekt, Professor HANS J. HOLM, til Forandring af Trappegangen, Indretningen af brandfrit Rum m. m. Direktionen erholdt den ønskede Bemyndigelse til efter Arkitektens Overslag at anvende indtil 27 000 Kr. paa Ejendommens Ombygning. 1880 foretoges en ny, mindre Forandring, for hvilken Omkostningerne var kalkulerede til ialt 2 100 Kr.

Efter Forholdene havde Hafnia hermed faaet godt indrettede og tidssvarende, men ganske vist ikke synderligt udvidede Lokaler. De tilfredsstillende dog ogsaa i sidstnævnte Henseende Kravene indtil 1890, da de udvidedes til at omfatte 3 Værelser mere. Selskabets uanet stærke Vækst gjorde dog allerede inden Udgangen af 1890'ernes første Halvdel paa ny Spørgsmaalet om Lokalernes Udvidelse aktuelt. I November 1895 valgte Kontrolkomitéen da et af sine Medlemmer, Kontorchef Gyldendal, til i Forening med Direktionens Medlemmer «at forberede Forslag til Udvidelse af Hafnias Kontorlokaler og eventuel Ombygning af 1ste Sidehus».

I Forbindelse med de dengang svævende Udvidelsesplaner kan det anføres, at Direktionen i November 1896 foreslog Kontrolkomitéen, at Selskabet skulde købe Ejendommen Købmagergade 9, der kunde faas for en Pris af 575 000 Kr. foruden Bankhæftelsen. Ved det foreslaaede Ejendoms købs Realisering vilde man kunne opnaa Gennemgang til Købmagergade, hvilket efter Direktionens Mening ikke blot vilde muliggøre en fordelagtig Bebyggelse af den til Ejendommen Amagertorv 6 hørende Baggrund, men ogsaa vilde kunne skaffe Hafnia bedre Kontorlokaler, end Selskabet paa anden Maade vilde kunne opnaa. Den under Forudsætning af Købets Afslutning nødvendige Ombygning af begge Ejendomme var kalkuleret til 225 000 Kr. Det lykkedes imidlertid ikke Direktionen at faa Kontrolkomitéens Billigelse til det foreslaaede Køb; end ikke et subsidiært Forslag fra Direktionen om dog i det mindste at forsøge et Bud af 500 000 Kr. paa Ejendommen Købmagergade 9 kunde vedtages, og Planen om Udvidelse ad den foreslaaede Vej bortfaldt dermed.

Man maatte herefter arbejde med de Udvidelsesmuligheder, Ejendommen Amagertorv 6 selv rummede. Og i Kontrolkomitéens Møde

den 18. Januar 1897 kunde Direktionen fremlægge en af Arkitekt FR. LEVY udarbejdet Plan til Ombygning af Ejendommen med Omkostningsoverslag lydende paa 170 000 Kr. Den saaledes projekterede Ombygning vandt Bifald i Kontrolkomitéen, der dog begærede «taget under Overvejelse, om det ikke vilde være rigtigt endvidere at indrette en elektrisk Station i Forbindelse med det projekterede Varmeapparat».

Enhver god Københavner kender den smukke, gamle Renaissance-

AMAGERTORV MED «SCHOUSTRUPS GAARD»

façade paa Ejendommen Amagertorv 6, og alle, som har Sans for arkitektonisk Skønhed — saa vel den, der har givet sig Tid til en nærmere Beskuelse af Façadens skøntsvungne Linier, som den, der i hastig Forbipassage kun i et Glimt har modtaget et behageligt Sansindtryk — har maattet sande, hvor kønt Façaden lyser op i Amagertorvs ellers noget triste, graa og trivielle Gadeprofil. At denne Skønhedsværdi er blevet bevaret, har Hafnia sin Del af Æren for. Da Ombygningsplanerne i Slutningen af 1890'erne stod paa Dagsordenen, var Façaden nemlig ikke saa smuk som nu, men var godt paa Vej til at forfalde. Med tiltalende Sans ogsaa for Bygningens Æstetik indsaa Hafnias Ledelse, at den havde en Forpligtelse til at redde de

«SCHOustrups Gaard», AMAGERTORV NR. 6, AAR 1890
I VINDUERNE PAA FØRSTE SAL SES SELSKABETS FØRNE MSTE EMBEDSMEND

truede arkitektoniske og historiske Værdier, og da man nu alligevel skulde i Gang med Byggearbejder, besluttedes det efter Direktionens Forslag at skride til en grundig Restaurering af Façaden, til Trods for at en saadan Restaurering efter Prof. Hans J. Holms og Arkitekt Fr. Levys Beregninger var anslaaet til at ville koste det ikke helt ringe Beløb af 55 000 Kr.

Efter Restaureringen og Ombygningens Tilendebringelse boede Hafnia saa stateligt og saa smukt til Huse, som man kunde ønske det, og man skulde antage, at der for en overskuelig Fremtid ikke

EKSPEDITIONSLOKALET AMAGERTORV NR. 6

kunde blive Tale om at se sig om efter ny Udvidelsesmuligheder. Atter gjorde imidlertid Selskabets stærke Vækst, særlig efter 1905, alle Formodninger i den Retning til Skamme. Der blev faktisk for kneben Plads i Lokalerne Amagertov 6, der til Trods for alle de i Tidens Løb foretagne Forbedringer og Forandringer vel næppe heller nogen Sinde havde været ideelle, betragtede som moderne Forretningslokaler. Paa Kontrolkomitéens Møde den 11. Februar 1908 kom Spørgsmaalet om at søge andre rummeligere og mere tidssvarende indrettede Lokaler paa ny til Forhandling, og det vedtoges at bemyndige Direktionen til at forberede dels Salg af Ejendommen Amagertov 6, og dels Erhvervelsen af en anden Ejendom til Sæde for Hovedkontoret.

Begge de Direktionen overdragne Opgaver løstes ret hurtigt. Alle-

rede inden Udgangen af 1908 var den gamle Ejendom solgt for en Pris af 775 000 Kr. — med en Avance af 125 000 Kr. — til Aktieselskabet Alumina (den kgl. Porcelainsfabrik), og var i hvert Fald *Pladsen* for den ny Ejendom valgt. Hafnias Direktion havde kastet Blikket paa Studenterforeningens Bygning, Holmens Kanal Nr. 9, Hjørnet af Holbergsgade, der netop var til Salgs, og var enedes med Kontrollkomitéen om at købe denne for en Pris af 350 000 Kr.

Selve Bygningen, der var blevet for lille for den stadig voksende Studenterforening, var ganske vist slet ikke egnet for Hafnias Formaal, men Beliggenheden var ideel; man havde her i Byens Hjerter — og med Naboer som de tre Hovedbanker, Nationalbanken, Landmandsbanken og Handelsbanken, samt Østasiatisk Kompagni — en fortrinlig Byggegrund, hvorpaa man kunde rejse en Bygning, der kunde indrettes fuldt ud i Overensstemmelse med de Krav, der maatte stilles til et helt moderne Livsforsikrings-selskabs Lokaler, og som rummede alle de Udvidelsesmuligheder, der overhovedet kunde tænkes at komme i Betragtning.

En saadan Bygning kunde imidlertid ikke, hvor ønskeligt det end kunde være, som et andet Aladdins Slot trykles frem til øjeblikkelig Benyttelse. Først og fremmest skulde Studenterforeningen flytte ud, og dette kunde først finde Sted 1910, naar Foreningens ny Ejendom i Aborreparken var færdig. Men Kravet om forøget Plads for Hafnias Kontorvirksomhed lod sig ikke ret længe sidde overhørig og krævede hurtigst muligt Tilfredsstillelse. Man greb da til den Udvej at indrette sig midlertidigt i den nyopførte Bygning Gl. Mønt Nr. 4. Naturligvis var det ikke med helt let Hjerter, man forlod «Dyvekes Gaard». «Det kan ikke skjules», hedder det herom i det Skrift *Hafnia gennem 40 Aar*, som Selskabet udsendte, da det 1912 tog de nuværende Lokaler i Besiddelse, «at det var med en vis Vemod, at man rykkede ud af den smukke gamle Gaard paa Amager-torv, hvor Selskabet havde henlevet saa mange Aar af sit Liv, hvor det fra en ringe Begyndelse var vokset op til at blive et stort og

GRUNDSTENS-DOKUMENTET
HOLMENS-KANAL NR. 9

virkelig betydningsfuldt Foretagende, og hvortil der for Selskabet og dets Mænd knyttede sig ogsaa saa mange lyse personlige Minder, selv om man, som naturligt er, fandt nogen Trøst og Tilfredsstillelse

HAFNIAS BYGNING HOLMENS KANAL NR. 9

i, at den nye Ejer var et af vore smukkeste nationale industrielle Foretagender». Ogsaa det brede københavnske Publikum, der elsker sin By, har Grund til at føle Tilfredshed med, at Hafnia overlod sin gamle Ejendom i saa værdige Hænder, der ikke kan tænkes at ville

forgribe sig paa Bygningen, men tværtimod maa antages pietetsfuldt at ville værne om den paa enhver Maade.

Efteraaret 1910 kunde Studenterforeningen tage sit ny Foreningshus i Besiddelse, og Hafnia havde hermed faaet fri Bane for Paabe-

MIDTERPARTIET AF EKSPEDITIONSLOKALET

gyndelsen af Arbejdet med den ny Bygning. I Løbet af Sommeren nedreves den gamle «Slavekirke», og den 27. November var man naaet saa vidt, at Grundstenen kunde nedlægges, og det egentlige Byggearbejde dermed kunde paabegyndes. Dette Arbejde stod paa i ca. 1½ Aar: den 20. April (Hafnias Fødselsdag) 1912 stod den monumentale Bygning — et værdigt Sidestykke til den fornemme Genbo med det fremmede Præg paa den anden Side af Gaden — færdig til at modtage sine Beboere. Hafnias Indflytning fandt Sted

den nævnte Dag, og med den Dato maa al Tanke om en ny Flytning antagelig anses for skrinlagt. Hafnia havde endelig selv valgt den Plads for sit fremtidige Hjem, der passede det bedst, og havde her indrettet sit Hjem netop paa den Maade, som stemte med dets Øn-

DIREKTØRVÆRELSE

sker. Og stilfuldt og smukt, værdigt for en Institution af Hafnias samfundsmæssige Betydning var det ny Hjem.

Husets Bygmester var Arkitekt ULRIK PLESNER, der baade havde givet Tegningen til Bygningen og hele Tiden haft Overledelsen af Byggearbejdet; ved dette sidste bistodes han forøvrigt af Arkitekterne HYGOM, RIDDER og HENNING HANSEN, af hvilke den førstnævnte fungerede som Konduktør. Den Opgave, der var stillet Arkitekten, var utvivlsomt blevet løst paa en i det store og hele — ogsaa hvad Bygningens Indre angaar — tilfredsstillende Maade. Hafnias Ejendom taaler formentlig i enhver Henseende en Sammenligning med de

Palæer, som rundt om i Landene i den nyere Tid er rejst af Forsikringsselskaber af samme Betydning som Hafnia.

Selvfølgelig var der ved Opførelsen af det store Bygningskompleks taget saadanne Hensyn til Hafnias fremtidige Udviklingsmuligheder, at der i Øjeblikket var Mængder af Plads, som Selskabet ikke selv kunde benytte. Man disponerede over tre fulde Etager — de øverste — til Udlejning. Og de fik ikke længe Lov til at vente paa deres

DIREKTØRVÆRELSE

Lejere. Ganske naturligt blev det især fra Forsikringskredse, at disse Lejere kom. Saaledes er Den Kjøbenhavnske Sø-Assurance-Forening lmt., Firmaerne Aage Bramsen og Svend Bramsen & Co. samt Krigsforsikringerne for Skibe og for Varer til Huse i Hafnias Ejendom. Ogsaa selve den danske Stat er Lejer hos Hafnia, idet Handelsministeriet har sine Lokaler i Ejendommens 1ste Etage.

Hafnia kunde næppe paa nogen mere passende Maade have markeret sin 40-Aars Fødselsdag end ved paa denne Dag at tage sit eget ny Hus i Besiddelse. Det havde med dette sat sig selv et arkitekto-

nisk Monument, der i sin imponante Massivitet symbolsk udtrykte den grundmuret solide Stilling, Selskabet gennem 40 Aars maalbevidst Arbejde var naaet frem til at indtage. Ganske naturligt maatte Selskabets Ledelse føle Trang til at fejre den dobbelte Mærkedag i Samlag med Selskabets Venner og de mange Medarbejdere, der hver havde bidraget sit til de hidtil opnaaede Resultater, og der indbødes derfor til Fest i Odd-Fellow-Palæet. Festsdeltagernes Antal var ikke mindre end 500, idet samtlige Hafnias indendørs og udendørs Medarbejdere saa vel fra Indland som fra de udenlandske Afdelinger var indbudte sammen med Repræsentanter for Myndighederne og for Hafnias Kolleger, de danske Livsforsikringsselskaber. Det blev en i sit Forløb i enhver Henseende smuk og vellykket Fest, som endnu 10 Aar efter i Deltagernes Erindring staar med Glans over sig.

GRUNDSTENEN HOLMENS KANAL NR. 9

HAFNIAS PENGEANBRINGELSER

NAAR man tager Hafnias Regnskab for 1920 for sig og ser, at Selskabet nu har Aktiver til et samlet Beløb af over 117 Mill. Kr., vil man forstaa, at Selskabets Finansadministration maa stille ikke ringe Fordringer til Ledelsens Kendskab til Pengemarkedets veks-lende Forhold. Thi selv om Livsforsikringslovens Bestemmelser trækker ret snævre Grænser for de Anbringelsesmaader, der er til-ladt for Forsikringsfondets Midler, saa er der dog indenfor de en-kelte tilladte Anbringelsesmaader en ikke helt ringe Bevægelsesfri-hed for den finansielle Administrator. Der findes jo f. Eks. i vore Dage mangfoldige Typer af Kreditforeningsobligationer, der ganske vist kun afviger i ringe Grad fra hverandre med Hensyn til det effekte Udbytte, de giver; men selv smaa Differencer maa udnyttes, da de jo dog under Hensyn til de betydelige Beløb, det drejer sig om, altid vil have nogen Betydning. I det hele taget kræver Administra-tionen af et stort Livsforsikringsselskabs betydelige Midler selvsagt megen Omsigt.

I Hafnias første Aar laa Forholdene imidlertid i flere Henseender anderledes end nutildags. Dels var nemlig de Midler, man havde at anbringe, kun smaa, dels var der ikke mange Anbringelsesmaader at vælge imellem, naar Sikkerhedshensynet, som naturligvis maatte sættes i Forgrunden, skulde varetages i tilbørlig Grad, og man dog samtidig *mindst* skulde opnaa den Rente, der var lagt til Grund for Tarifernes Beregning. Valget stod da væsentlig kun mellem Stats-obligationer, Kreditforeningsobligationer og direkte Udlaan i fast Ejendom. Kommunelaan, som i vore Dage spiller en ikke ringe Rolle for Livsforsikringsselskabernes Pengeanbringelser, var den-gang sjældnere, og om Policelaan i den Forstand, hvori man nu tager dette Begreb, nemlig som Laan paa Selskabets egne Policer inden-for Grænserne af disses Tilbagekøbsværdi, kunde der i de første Aar ikke være Tale; derimod kunde der i enkelte Tilfælde blive Spørgs-maal om at yde Laan paa Policer i Forbindelse med en solid Selv-skyldnerkaution.

Hvad nu først Statsobligationerne angaar, da stod 4 pCt.s Typen 1869 i en Kurs af omkring 82, og Kursen holdt sig lav ind i 1870'erne. Man kunde altsaa ved Midlernes Anbringelse i Statsobligationer paa det Tidspunkt regne med en effektiv Rente af henimod 5 pCt. Men efterhaanden steg Kurserne stærkt, og ind i 80'erne naaede de Pari, saa at disponible Midler ved at anbringes i Statsobligationer kun kunde give 4 pCt. Med Hensyn til Kreditforeningsobligationer maa det bemærkes, at der i Begyndelsen af 1870'erne endnu ikke var nær

saa mange Typer af disse Anlægspapirer at vælge imellem, som der nu er. De første Kreditforeninger havde jo først for ca. 20 Aar siden — efter Loven af 20. Juni 1850 — begyndt deres Virksomhed, og der var i 1870 kun 6 Kreditforeninger, hvoraf de 3 var stiftede i 60'erne og altsaa endnu var ret ny. Sammenlignet med den senere Udvikling var det beskedne Summer, der var udlaant gennem Kreditforeningerne, der endnu ikke i den almindelige Bevidsthed havde vundet den grundfæstede Position, de senere har erhvervet sig. En enkelt Kreditforening var paa Grund af uheldig og letsindig Ledelse gaaet Fallit i 1863. I de økonomisk gunstige Aar fra 1869 til 1875 stod Kursen paa gode 4 pCt.s Kreditforeningsobligationer omkring 90, men i de daarlige Aar 1876 og 77 gik de ret stærkt ned, saa at f. Eks. 4 pCt.s «jyske Landejendomme» 1878 stod i $78\frac{3}{4}$, 4 pCt.s «Østifterne» i $84\frac{1}{2}$ og $4\frac{1}{2}$ pCt.s «Vest- og sønderjyske» i $84\frac{3}{4}$. Derefter kom der atter en stærk Opgang, som 1880 bragte enkelte $4\frac{1}{2}$ pCt.s Obligationer op i Pari. Ved Valget af det mest fordelagtige Papir kunde man altsaa i de Aar, da Kurserne var lavest, opnaa godt 5 pCt. effektiv Rente ved disponible Midlers Anbringelse i Kreditforeningsobligationer, hvilket jo i og for sig var ganske godt, men disse Papirers ret stærke Kurssvingninger maatte paa den anden Side paavirke de aarlige Regnskabsaflæggelser ret føleligt. Man forstaar da godt, at man i Hafnias første Levetid ved Pengeanbringelser fortrinsvis holdt sig til mere stabile Værdiobjekter.

Saadanne forefandtes i Grundejendomme. Udlaan mod Pant i fast Ejendom var vel noget besværligere at administrere end en Beholdning af Værdipapirer; men paa den anden Side var man saa fri for den Indflydelse, en stor Obligationsbeholdnings Kurssvingninger kunde udøve paa Aarsregnskaberne, og man kunde tilmed af de direkte Udlaan paaregne en højere Rente, end Stats- og Kreditforeningspapirer gennemsnitlig kunde give. Den Rente, Hafnia oprindeligt forlangte for Laan mod Pant i fast Ejendom, var 5 pCt.; men desuden forlangtes altid en Provision, der kunde være noget forskellig, men som Regel var 4 pCt. Og der var Laansøgere nok, der hellere vilde have Laan paa disse Vilkaar end at gaa til Kreditforeningerne, hvor de ganske vist kunde slippe med en lavere Rente, men saa ogsaa maatte tage det med Kasseobligationernes Salg forbundne Kurstab, der i de Aar, hvor Kursen var lav, kunde være meget betydeligt.

De allerede i længere Tid ved Ydelsen af Prioritetslaan af Hafnia fulgte Vilkaar fastsloges i et Direktionsmøde den 22. Oktober 1877 som almindeligt gældende ved en saalydende Protokoltilførsel: «Det vedtoges at fastsætte Vilkaarene for Laan imod Pant i faste Eiendomme

indtil videre til 6 % p. a. i Rente i de første 4½ Aar og siden 5 % p. a., dog saaledes, at Renten strax kan nedsættes til 5 % p. a. imod contant Indbetaling af 4 % af Laanets Paalydende».

Som Regel var det naturligvis mod 1ste Prioritets Panteret, at Laanene ydedes, men der findes dog fra de første Aar nogle Eksempler paa, at Laan er givet mod 2den Prioritets Panteret og dog paa de foran nævnte Vilkaar uden nogen Skærpelse. 1874 udlaanes saaledes i en Ejendom i Kattesundet her i Byen 28 000 Kr. mod anden Prioritet næst efter Bankhæftelse og 36 000 Kr., som skyldtes til Marineministeriet — og Provisionen var i dette Tilfælde endda kun 2 pCt. 1876 udlaanes 34 900 Kr. i en Ejendom i Nørrevold Kvarter ligeledes mod 2den Prioritet, men her staar dog kun det beskedne Beløb af 2 100 Kr. foran, og Betingelserne er de sædvanlige. Og ikke blot ved københavnske Ejendomme vover man sig ud med Laan i 2den Prioritet. 1877 giver man saadanne Laan paa henholdsvis 5 000 Kr. og 4 000 Kr. i et Par Ejendomme i Herrestrup, Skellebjerg Sogn og i Kirkehelsing, Holbæk Amt; første Prioritetshaver var i begge disse Tilfælde Holbæk Amts Sparekasse med henholdsvis 8 000 Kr. og 6 000 Kr. Og der kunde anføres mange Tilfælde af lignende Art. Endnu ind i 1880'erne findes der flere Eksempler paa, at der er ydet 2den Prioritetslaan saa vel i københavnske Ejendomme som i Landbrugsejendomme — endda til en Rente af 4½ pCt. Summen af 1ste og 2den Prioritet overskred dog aldrig den halve Vurderingssum for Pantet.

Som det allerede af det anførte fremgaar, holdt Hafnia sig ved Ydelsen af Prioritetslaan ingenlunde til Byerne, tværtimod blev det snart Landdistrikterne, som dominerede i saa Henseende. Det første Prioritetslaan gaves 1873 i en Ejendom i Hvidovre, og i de følgende Aar ydes eksempelvis Laan i Ejendomme i Næstved, Hjortespring (Herløv Sogn), Ondløse o. s. v. Som man ser, holder man sig i Begyndelsen til Sjælland; men allerede i 1877 optræder Selskabet som Laangiver i Jyllands fjernestliggende Egne, idet en Gaardejer i Thorsted (Thisted Amt) da faar et Laan paa 8 000 Kr. i sin Ejendom, og fra de følgende Aar kan noteres Prioritetslaan i saa forskellige Egne af Landet og i saa forskelligartede Panter som (25 000 Kr.) en Proprietærgaard i Kværkeby, (8 000 Kr.) en Byejeendom i Viborg, (8 000 Kr.) en almindelig lille Bondegaard i Gaverslund Sogn (Vejle Amt), (150 000 Kr.) Stamhuset Thorseng (Taasinge) næstefter ca. 600 000 Kr., (2 000 Kr.) Byejeendom i Maribo, (14 000 Kr.) en Gaard i Hasle (Aarhus Amt) o. s. v. Efterhaanden faar Hafnia sine Panter spredt over saa godt som hele Landet.

I god Overenstemmelse med det foran om Kreditforeningsobliga-

tionernes stigende Kurs anførte, begynder Hafnia i de første Aar af 1880'erne at yde Prioritetslaan mod en Rente af $4\frac{1}{2}$ pCt. p. a. — og uden Provision. Paa disse Vilkaar udlaanes f. Eks. i December Termin 1881 — foruden en Mængde mindre Beløb i forskellige Landejendomme — 350 000 Kr. i Hovedgaarden Gyllingnæs (Aarhus Amt), 200 000 Kr. i Kalbygaard (Skanderborg Amt) og 110 000 Kr. i Koldkærgaard, Kasted (Aarhus Amt), og omkring det samme Tidspunkt vedtoges det ret hyppigt at nedsætte Renten for tidligere ydede Laan til $4\frac{1}{2}$ pCt., da man ellers maatte vente, at Laanene blev indfriet.

Prioritetsrentens nedadgaaende Bevægelse var dog ikke hermed endt. Efter 1880 havde Dannelsen af ny disponibel Kapital nemlig betydelig oversteget den da tilstedeværende Kapitaltrang, og Følgen blev en faldende Rente, der i Perioden 1886-96 førte til gentagne Konverteringer saa vel af Stats- som af Kreditforeningsobligationer. Ved 80'ernes Konverteringer ombyttedes saaledes et samlet Beløb af henved 80 Mill. Kr. i $4\frac{1}{2}$ pCt.s Obligationer med 4 pCt.s, medens henved 373 Mill. Kr. i 4 pCt.s (Stats- og Kreditforenings-)Obligationer ombyttedes med $3\frac{1}{2}$ pCt.s. Og ny Konverteringer fandt Sted i Halvfemsernes første Halvdel.

Under disse Forhold kunde Hafnia naturligvis ikke opretholde sin $4\frac{1}{2}$ pCt. Rente for Prioritetslaanene, men maatte følge med i den almindelige Bevægelse nedad, saa at der indtil Slutningen af 90'erne kun kunde paaregnes højst 4 pCt. af ny direkte Udlaan, ligesom Renten af de Laan, der var opsigelige fra Debtors Side, maatte nedsættes. Straks efter at den sidste Konvertering 1896 var endt, forandrede Forholdene paa Pengemarkedet sig imidlertid i modsat Retning af den tidligere Bevægelse, og i Maj 1899 vedtog Direktionen derfor fra 11. December Termin samme Aar' at forhøje Renten «for de Panteobligationer, for hvis Vedkommende Rentenedsættelse har fundet Sted, til 4 % p. a.» Allerede i November 1900 tog Direktionen en ny Bestemmelse med Hensyn til den fremtidige Udlaansrente, idet den besluttede, «at Prioritetsrenten fra 11. Juni 1901 skal forhøies til $4\frac{1}{2}$ % p. a.».

I de første Aar af det ny Aarhundrede forandrede Konjunkturerne sig paa ny, og under Henvisning hertil — og ganske særligt til, at Bikuben fra 11. December 1902 havde nedsat sin Udlaansrente til 4 pCt. — samt til, at der forelaa flere Anmodninger til Direktionen om Rentenedsættelse, ligesom en enkelt Panteobligation var indfriet, fordi Hafnia ikke havde villet nedsætte Renten, foreslog Direktionens Formand, Overretssagfører Skibsted, i et Møde i Maj 1902, at Hafnia skulde bekendtgøre i Bladene, at Selskabet fra 11.

December s. A. indtil videre kun forlangte Renten af Prioritetslaan betalt med 4 pCt. p. a. Formanden motiverede sit Forslag med, at en saadan Imødekommenhed var forretningsmæssig rigtig paa det daværende Tidspunkt, at man, hvis man ikke viste denne Imødekommenhed, risikerede at faa Selskabets bedste Pantelaan opsagte og dermed Hafnias Anseelse som Laaneinstitut væsentlig forringet, og at man for at faa Selskabets Penge frugtbargjorte da vilde nødsages til at anbringe dem i Fonds, hvad han ansaa for særlig uheldigt.

Formandens Forslag vandt imidlertid ikke Tilslutning hos Direktionens to andre Medlemmer, Thiele og Gram, «som i Betragtning af den ubetinget skadelige Virkning enhver Rentenedsættelse har for et Livsforsikringsselskab ikke fandt det tilstrækkelig godtgjort, at den foreslaaede Foranstaltning for Øjeblikket er nødvendig». Dermed var det givet, at Renten foreløbig ikke skulde nedsættes; thi uden at der i Direktionen var Enighed om en Nedsættelse, kunde en saadan ikke finde Sted. Dette Princip har forøvrigt aabenbart ikke været fuldt ud anerkendt af alle Direktionens Medlemmer; thi det ses at have været indbragt for Kontrolkomitéen til dennes Udtalelse, der faldt i et Møde i November 1903 og gik ud paa, at Komitéens Opfattelse var den, «at der til Forandring i Renten af Udlaan kræves Enstemmighed [i Direktionen] i Afgjørelserne».

Det kan maaske her være paa sin Plads i Forbigaaende at bemærke, at Kontrolkomitéen ikke oprindeligt synes at have været af den Mening, at Pengeanbringelserne udelukkende var en Direktionssag, men at Komitéen her skulde være medbestemmende. Allerede i Begyndelsen af 1878 behandledes i et Kontrolkomitémøde en Begæring fra Grosserer Topp om Fastsættelse af en Form for Komitéens Tilsyn med Anbringelsen af Selskabets Midler. Diskussionen resulterede dengang i, at det vedtoges, at Direktionen hvert Fjerdingaar skulde tilstille Kontrolkomitéen en skematisk Oversigt over de i Kvartalet stedfundne Pengeanbringelser. I et Komitémøde i November 1886 rejste Grosserer Topp paa ny en Diskussion om Komitéens Myndighed med Hensyn til Midlernes Anbringelse; men denne Gang endte Diskussionen med en klar Erklæring fra Direktionen om, «at den efter Statutterne maatte ansee det for at være udelukkende Direktionens Ret og Ansvar at tage Bestemmelse om Anbringelsen af Selskabets Midler». Efter denne Erklæring vedtog Kontrolkomitéen foreløbig at indskrænke sig til at gennemse Selskabets Panter. Og ved denne Afgørelse af Kompetencespørgsmaalet er man siden blevet staaende.

For imidlertid efter denne lille Digression at vende tilbage til den

i Direktionen herskende Uenighed med Hensyn til Spørgsmaalet om Rentenedsættelse: Tanken om en saadan Nedsættelse kom frem igen, ogsaa efter at Tankens oprindelige Ophavsmand, Overretssagfører C. A. Skibsted, var afgaaet ved Døden, og den blev ogsaa realiseret, om end ikke i det Omfang, Skibsted havde tænkt sig. I et Direktionsmøde i Maj 1905 vedtoges det nemlig at nedsætte Renten til $4\frac{1}{2}$ % p. a. fra December Termin s. A. for de Prioritetslaan, for hvilke der begæredes Nedsættelse, og som efter indsendt Attest om Ejendoms-skyld viste sig gode. Og denne Gang var Thiele gaaet med til Foranstaltningen uden Forbehold, medens Gram, da han vedblivende ikke kunde erkende Nødvendigheden af paa det daværende Tidspunkt at nedsætte Renten for de bestaaende Laan, kun tiltraadte Beslutningen, fordi han ikke længere vilde modsætte sig sine Kollegers Ønske i saa Henseende.

Løvrigt viser de første Aar af det ny Aarhundrede en afgjort Vending i Hafnias Politik med Hensyn til Middelanbringelsen. De direkte Udlaan i fast Ejendom, der i Selskabets første Levetid havde spillet den langt overvejende Rolle, øges i disse Aar kun meget lidt; Maksimum naas i 1908 — med godt 15 Mill. Kr. — og derefter har der været en stadig Tilbagegang i de saaledes anbragte Beløb, ikke alene relativt, d. v. s. i Forhold til Hafnias stærkt stigende samlede Formue, men ogsaa absolut, idet Prioritetslaanene ved Udgangen af 1920 var nede paa et Beløb af $11\frac{1}{3}$ Mill. Kr. Samtidigt finder en stærk Forøgelse af Kommunelaanene og Beholdningerne af Obligationer Sted, men herom nærmere i det følgende.

Naar man efterhaanden indskrænkede de direkte Udlaan til Fordel for andre Anbringelsesmaader, var det ikke Rentespørgsmaalet, der var det afgørende, men den Omstændighed, at Pantelaanene var besværlige at administrere; den temmelig nødvendige Kontrol med Panternes Tilstand krævede stadige Rejser til fjernt fra hinanden liggende Egne af Landet og en Kyndighed ikke alene i Byeje-dommes, men ogsaa i Landejendommers Vurdering, som Direktionen ikke altid kunde forudsættes at sidde inde med, og man maatte derfor til Eftersynet have særlig sagkyndig Bistand. I de første for Landbruget gunstige Aar var et Eftersyn maaske ikke saa paakrævet; men da den stærke Nedgangsperiode meldte sig for Landbruget i 80'erne, meldte Spørgsmaalet om et effektivt Tilsyn sig ogsaa med Styrke og krævede sin Afgørelse i positiv Retning. Navnlig i Begyndelsen af 90'erne er Overretssagfører Skibsted efter Direktionens Vedtagelse hyppigt paa Rejser navnlig i Jylland for at efterse Selskabets Panter dér, og han er paa disse Rejser ledsaget af fhv. Proprietær C. GOVERTZ JENSEN som særlig sagkyndig Besigtigelses-

mand. Snart er de i Egnen af Fredericia, snart i Bjerre og Hatting Herreder og snart i Salling, Thy og Vendsyssel.

Nødvendigheden for Direktionen af under de daværende Forhold at have Sagkundskab paa Landbrugsejendommenes Omraade til sin Disposition førte forøvrigt i 1893 til, at man engagerede en Aktionær i Hafnia, fhv. Forpagter af Hvedholm CHR. AMMENTORP, som Konsulent med Hensyn til Laan mod Pant i Landejendomme i Østifterne. Fremtidigt skulde derefter enhver Laanebegæring fra Østifterne, for saa vidt den ikke paa Forhaand afvistes af den juridiske Direktør, sendes med Bilag til Ammentorp til hans Erklæring.

En lignende Hjælp som den, Ammentorp ydede Hafnias Direktion, fik denne forøvrigt i nogle Aar for sjællandske Landejendommers Vedkommende af fhv. Proprietær SYBERG-PETERSEN, der bistod Overretssagfører Skibsted ved de nødvendige Panteeftersyn og tillige fik sjællandske Laanesager forelagte til Erklæring. Efterhaanden som Hafnia sjældnere og sjældnere gav Laan i Landejendomme, tabte de nævnte Tillidsmænds Hverv selvfølgelig i Betydning.

Endelig kan i denne Sammenhæng bemærkes, at Landstingsmændene EJSING og SØRENSEN-SAXAGER i Maj 1911 antoges som landbrugskyndige Konsulenter i Hafnia med Forpligtelse til efter Direktionens Anvisning at foretage Eftersyn af Landejendomme, hvori Hafnia har Pant, til at afgive Erklæringer over Laanesager, som Hafnia forelægger dem, og til at afgive de yderligere Erklæringer, som Direktionen maatte afæske dem om Landbrugsforhold.

Spillede end som gentagende fremhævet det direkte Udlaan i fast Ejendom i en meget lang Aarrække Hovedrollen ved Hafnias Pengeanbringelser, saa var det jo dog ikke den eneste Anbringelsesmaade, man benyttede. Pudsigt nok bestod den allerførste Pengeanbringelse, Hafnia foretog, i et Laan paa 300 Rdl., der i Juli 1872 ydedes en til Selskabet knyttet Person mod en Rente af 5 pCt. p. a. Laanet skulde afdrages i Løbet af 3 Aar med 12 lige store fjerdingaarlige Afdrag, og Laantageren deponerede en af ham hos Selskabet tegnet livsvarig Livsforsikring paa 1000 Rdl.; «til Sikkerhed saavel for Laanet, som for Præmierne af Forsikringen tjener desuden Debtors Gage hos Selskabet», som det hedder i Laanebetingelserne.

Fra de følgende Aar kunde der fremdrages flere Eksempler paa Laan af denne Art; men nogen større Rolle har de naturligvis ikke spillet for Kapitalplaceringen: de maa vel snarere betragtes som Udtryk for en fra Hafnias Side overfor de paagældende Laantagere vist Velvilje end som normale Pengeanbringelser; desuden var det meget beskedne Summer, det her drejede sig om.

Som normale Pengeanbringelser maa derimod betragtes de Værdipapirsindkøb, der om end i beskedent Omfang saa dog nu og da foretoges allerede i Hafnias første Aar. Det første af den Slags Indkøb fandt Sted i Begyndelsen af 1873, da man indkøbte 6 000 Rdlr. $4\frac{1}{2}$ pCt.s Landmandsbank-Hypotekobligationer til en Kurs af $101\frac{1}{4}$. Maaske noget paa Grund af den Forbindelse, der fra Selskabets Stiftelse bestod mellem Hafnia og Landmandsbanken, var det i de følgende Aar meget hyppigt, at Valget faldt paa Landmandsbankens Hypotekobligationer, naar Hafnia havde disponible Midler til Papirsindkøb; men forøvrigt var disse Obligationer jo ogsaa gode Anlægspapirer, der undertiden var fordelagtigere end Kreditforeningsobligationer. I September 1873 motiveres et Indkøb af Landmandsbank-Obligationer netop med en Henvisning til, at Kursen paa Østifternes Kreditforenings-Obligationer, som det havde været paa Tale at købe, var for høj.

Nu og da købte man dog ogsaa en mindre Post Kreditforeningsobligationer — i de første Aar hyppigst Østifternes — og lejlighedsvis antog man et underhaanden gjort Tilbud om Køb af en eller anden privat Panteobligation, der kunde erhverves med Fordel, ligesom det ogsaa hændte, at man udlaante et Beløb mod Pant i en saadan privat Prioritetsobligation.

Der kan endvidere nævnes Eksempler paa Indkøb af Statsobligationer — kgl. Obligationer som man dengang kaldte dem — og Kommuneobligationer. Saaledes købtes 1879 et Beløb af 100 000 Kr. Københavns Kommuneobligationer til en Kurs af $93\frac{1}{4}$ pCt. Man har kort sagt i Hafnias første Levetid benyttet de fleste af de nu brugelige Anbringelsesmaader, men i det indbyrdes Forhold mellem disses Benyttelse er der en væsentlig Forskel mellem nu og da.

Værdipapirbeholdningen steg kun langsomt; først i Slutningen af 1880'erne passerer den første Million. At man imidlertid ikke ønskede den formindsket, fremgaar af, at man i 1881 som almindelig Regel vedtog, at ved en eventuel Udtrækning af Obligationer tilhørende Hafnias Beholdning skulde der samtidigt med Indfrielsen indkøbes ny Obligationer af samme Slags og til samme Paalydende som de udtrukne. Endnu 1900 var Beholdningen af Børspapirer kun godt 3 Mill. Kr. stor, medens de direkte Udlaan da var over 13 Mill. Kr.; men fra nu af — især dog efter 1910 — stiger Papirbeholdningen stærkt, saa at den 1910 er ca. $9\frac{1}{3}$ Mill. Kr. og 1920 ikke mindre end ca. 34 Mill. Kr. Denne stærke Vækst i Obligationsbeholdningen staar naturligvis i nær Forbindelse med Tilbagegangen i de direkte Udlaan i fast Ejendom, men iøvrigt har forskellige særlige Forhold i det sidste Aarti bidraget til denne Vækst. Den udenlandske Forretning

har saaledes ganske naturligt i nogen Grad ført Indkøb af fremmede Statspapirer med sig, og Krigen har ogsaa paa det her omhandlede Omraade gjort sine Virkninger gældende. Allerede ved Krigen Udbrud vedtoges det saaledes ifølge en Henvendelse fra Finansministeriet og under Hensyn til den foreliggende Situation at tilbyde Overtagelse af $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. af det da under Forberedelse værende Statslaan, der med en Rente af 4 pCt. skulde udbydes til en Kurs af 92. I Henhold til denne Vedtagelse aftog Hafnia i Løbet af de to følgende Aar Obligationer til det nævnte samlede Beløb. Omtrent samtidigt overtoges et mindre Beløb af et norsk Statslaan til 5 pCt. Rente og en Kurs af $95\frac{1}{2}$. Ogsaa i det franske Emprunt National af 1915 deltog Hafnia — Renten var her 5 pCt. og Kursen 88 — og senere har Selskabet tegnet Beløb i de ny franske Statslaan. I 1919 tegnede Hafnia et Beløb af 2 Mill. Kr. i det danske Genforeningslaan. Kursen var Pari, Renten 5 pCt. Og saaledes kunde der nævnes endnu flere Eksempler paa Væksten i Selskabets Statspapirbeholdning, der, som det vil forstaas, ikke altid er forøget under udelukkende Hensyn tagen til, hvad der i det givne Øjeblik maatte anses for den mest fordelagtige Pengeanbringelse.

At de senere Aars lave Kurser paa Kreditforeningspapirer, Hypotekobligationer, ældre Kommuneobligationer o. l. er blevet benyttet til betydelige Indkøb af disse gode Anlægspapirer, siger sig selv. For blot eksempelvis at tage et enkelt Tal fra dette Omraade kan anføres, at i et enkelt Kvartal — Juli 1921 — der ganske vist var ekseptionelt i saa Henseende, indkøbtes der ialt af saadanne Papirer ca. 5 Mill. Kr. nominel Værdi, fordelte med passende Beløb over flere af de mest søgte af de mangfoldige Typer, der nu findes opførte paa den officielle Kursnoteringsliste. Gennemsnitligt giver de saaledes indkøbte Papirer næppe en mindre effektiv Rente end ca. $5\frac{1}{2}$ Procent.

Men paa intet andet Punkt er der med Hensyn til Hafnias Pengeanbringelser sket en saa stor Forandring som ved Kommunelaanene. De direkte Udlaan til Kommuner kommer først efter 1900 til at spille nogen virkelig Rolle for Anbringelsen af Hafnias Midler, selv om man lejlighedsvis har ydet enkelte tidligere, men til Gengæld er denne Anlægsform navnlig i de senere Aar blevet af den største Betydning. Netop for et Livsforsikringselskab frembyder Kommunelaan — hvorunder her ogsaa regnes kommunegaranterede Laan til Elektricitetsværker, Vandværker, Boligselskaber o. l. — ogsaa mange Fordele. Sikkerheden har man ved disse Laan hidtil været vant til at anse som første Klasses, Renten er god og kan paaregnes uforandret i en Aarrække, Laanene amortiseres efter en fast Plan, og der er ingen Kurssvingninger at tage Hensyn til. Medens Hafnia i

direkte Udlaan til Kommuner i 1900 kun havde anbragt ca. 165 000 Kr., var de saaledes anbragte Beløb i 1910 og 1920 henholdsvis godt 9 Mill. Kr. og ca. 38·3 Mill. Kr. — altsaa i de sidste 10 Aar mere end en Firdobling.

Medens disse Laan i Aarhundredets første Aarti endnu ikke var særlig hyppige og som Regel ydedes mod en Rente af højst $4\frac{1}{2}$ pCt. og enten uden eller mod en lille Provision, bliver de i det andet Tiaar stadig hyppigere og ydes mod en stedse stigende Rente og en ligeledes stigende Provision ved Laanenes Stiftelse. Allerede i 1913 — altsaa før Krigens Udbrud — giver Tendensen til Stigning sig tydelige Udslag. Endnu i 1912 ydes adskillige Laan til en Rente af 4 pCt.; men 1913 ydes intet Laan under $4\frac{1}{2}$ pCt. plus en Provision, der er meget varierende — 1, 2, 3 og i et Par Tilfælde endda 5 pCt. — og for et Par Laan er Renten 5 pCt. — i det ene Tilfælde med 1 pCt., i det andet uden Provision. Og i 1914 er Flertallet af Laanene til en Rente af 5 pCt. og en Provision af 1 à 2 pCt. Der ydes ganske vist endnu nogle Laan til $4\frac{1}{2}$ pCt., men Provisionen er saa ogsaa 4, 5, ja 6 pCt. 1915 tegnes det første $5\frac{1}{2}$ pCt.s Laan, dog uden Provision; af de 5 pCt.s Laan, der ydes, maa udredes 4 à 5 pCt. Provision, og de $4\frac{1}{2}$ pCt.s Laan er helt forsvundne. I de tre følgende Aar er de fleste af de ydede Kommunelaan ganske vist til en Rente af 5 pCt., men Provisionen er stadig stigende — helt op til 7 pCt. — og 1920 ydes intet Laan til Rente under $5\frac{1}{2}$ og en Provision af 7-10 pCt., medens der for et enkelt Laan faas $6\frac{1}{2}$ pCt. Rente og 10 pCt. Provision. Endelig kan nævnes, at der i 1921 vel ydes et stort Kommunelaan til en Rente af 5 pCt, men Provisionen er da ikke mindre end 14 pCt. Det vil af det anførte forstaas, at disse Laan er meget fordelagtige for Selskabets Økonomi.

Efterhaanden som Selskabets Forsikringsbestand blev ældre, og flere og flere Policier dermed fik Tilbagekøbsværdi, blev de egentlige *Policelaan* selvfølgelig hyppigere og lagde Beslag paa stigende Beløb af Selskabets Midler. Renten for saadanne Laan var oprindeligt fastsat til 5 pCt. p. a., men i en lang Aarrække var det Praksis for Laan over 2 000 Kr. at sætte Renten til kun $4\frac{1}{2}$ pCt. I 1899 vedtoges det imidlertid — under Hensyn til den da gældende høje Diskonto — at forlade denne Praksis og at sætte Renten for *alle* Policelaan, som for Eftertiden optoges, til 5 pCt. uden Hensyn til Laanenes Størrelse. Ved denne Rente blev man staaende lige til Verdenskrigens Udbrud 1914, da man — for Laan paa Policier, i hvilke der ikke udtrykkeligt var indeholdt en Bestemmelse om en Rente paa 5 pCt. — i Forstaaelse med de øvrige ledende Livsforsikringselskaber midlertidigt satte Renten for Laanebeløb paa 1000 Kr. og derunder lig med Na-

tionalbankens til enhver Tid gældende Diskonto, og for Laan over 1000 Kr. regnede med en Rente af 1 pCt. over den samme Diskonto. Denne Regel, som Selskaberne var blevet enige om at følge for at hæmme de i Krigens første Aar hyppige Laanstiftelser i Spekulationsøjemed, hævedes imidlertid igen i April 1916, hvorefter Renten af alle Hafnias Policelaan i nogle Aar atter var 5 pCt. Fra Begyndelsen af 1920 fastsattes Renten — i de Tilfælde, hvor den forannævnte Policebestemmelse om en 5 pCt.s Rente ikke forbød det — atter til 6 pCt., og fra 2. Jan. 1921 betalte Laantageren desuden et Ekspeditionsgebyr af 1 pCt. af Laanets Beløb. Dette Gebyr bortfaldt fra 9 November 1921 for de 6 pCt.s Laans Vedkommende, men betales vedblivende for 5 pCt.s Laanene. I Laan paa Selskabets egne Policer var 1890 udlaant ca. $\frac{3}{4}$ Mill. Kr., omkring Aarhundredskiftet var det saaledes udlaante Beløb vokset til ca. 2 Mill. Kr. og 1910 og 1920 var det henholdsvis ca. 3·5 Mill. Kr. og ca. 6·9 Mill. Kr.

Hvad Selskabets kontante Midler i Banker, Sparekasser og i Selskabets egen Kasse angaar, kan bemærkes, at man først saa sent som i 1882 aabnede Hafnia Folio i Landmandsbanken. Samtidigt bemyndigedes Kassereren til i Forening med Bogholderen eller Sekretæren at udstede Anvisninger paa de paa denne Folio indestaaende Beløb. Iøvrigt havde Hafnia Kontrabøger med forskellige Sparekasser, i hvilke man midlertidigt indsatte Selskabets løbende Indtægter, til en mere udbyttegivende Anbringelse i større Beløb kunde finde Sted. 1885 fastsloges det, at Selskabets egen Kasse aldrig maatte ligge inde med en større Beholdning end 20 000 Kr., og at dette overholdtes, var det først og fremmest Beregnerens, senere Bogholderens Opgave at paase.

Omstaaende Tabel giver en Oversigt over, hvorledes Udviklingen har været for de vigtigste Pengeanbringelser.

Foruden de foran omtalte Hovedformer for Hafnias Pengeanbringelser kunde der selvfølgelig nævnes adskillige andre, som imidlertid, da det som Regel kun drejer sig om beskedne Summer, ikke spiller nogen større Rolle for Selskabets Økonomi. Som et enkelt Eksempel paa en Anbringelse, der falder lidt uden for det almindelige, og som er foretaget af særlige Grunde, kan nævnes, at Hafnia 1903 ydede Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse et Laan paa 500 000 Kr. til en Rente af 4 pCt. p. a. og amortisabelt i 42 Aar. Laanet ydedes dog kun mod Statens Garanti.

Det er allerede foran nævnt, at Anbringelsen af Selskabets Pengemidler fra Hafnias første Færd har været en ren Direktionssag. Indenfor den første Direktion var det særlig Overretssagfører Skibsted, der varetog denne Del af Direktionens Funktioner; senere be-

PENGEANBRINGELSER

Aar	Prioritets- laan	Direkte Udlaan til Kommuner	Policeelaan	Fonds	Fast Ejendom	Ialt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1872-73	61 000		5 190	50 485		116 675
1874	137 000		4 429	82 755		224 184
1875	207 000		5 445	159 665		372 110
1876	359 000		13 303	200 238		572 541
1877	701 400		11 586	187 044		900 030
1878	883 400		19 433	185 224	127 780	1 215 837
1879	1 035 700		24 322	276 654	153 413	1 490 089
1880	1 251 418		41 112	275 335	200 004	1 767 869
1881	1 638 174		51 357	325 250	208 107	2 222 888
1882	2 172 650		93 619	325 250	356 956	2 948 475
1883	2 799 950		149 795	330 250	350 811	3 630 806
1884	3 039 800		219 718	480 000	349 503	4 089 021
1885	3 541 041		363 176	476 250	344 128	4 724 595
1886	3 677 341		495 126	540 800	336 234	5 049 501
1887	4 034 841		539 598	761 580	334 389	5 670 408
1888	5 007 641		592 379	1 025 095	328 355	6 953 470
1889	5 254 300		681 800	1 239 138	323 257	7 498 495
1890	5 881 300		778 734	1 315 582	313 993	8 289 609
1891	6 597 782	28 000	914 382	1 382 949	309 023	9 232 136
1892	7 452 189	52 500	984 781	1 445 916	300 466	10 235 852
1893	8 221 670	83 266	1 060 888	1 680 947	293 368	11 340 139
1894	8 366 774	102 222	1 171 993	2 975 573	285 752	12 902 314
1895	8 712 349	98 671	1 315 673	3 212 897	278 112	13 617 702
1896	10 430 207	70 042	1 364 627	3 147 435	270 417	15 282 728
1897	10 979 593	95 145	1 433 133	3 026 070	417 739	15 951 680
1898	11 815 282	124 474	1 530 155	3 593 787	529 581	17 593 279
1899	12 631 396	141 040	1 705 187	3 301 553	533 857	18 313 033
1900	13 119 608	165 131	1 900 472	3 164 715	545 939	18 895 865
1901	13 323 000	581 661	2 062 493	3 148 520	543 596	19 659 270
1902	13 510 318	835 633	2 185 344	3 775 576	543 748	20 850 619
1903	14 288 168	2 179 020	2 348 364	3 745 040	541 432	23 102 024
1904	14 441 273	2 637 190	2 458 275	3 852 721	538 451	23 927 910
1905	14 494 708	3 603 116	2 521 999	5 536 423	650 000	26 806 246
1906	14 717 208	4 901 974	2 703 769	5 952 563	650 000	28 925 513
1907	15 011 768	6 548 293	2 898 686	6 367 733	650 000	31 476 480
1908	15 034 613	7 554 707	3 261 148	6 770 795	650 000	33 271 263
1909	15 349 155	8 286 009	3 361 555	8 470 154	134 000	35 600 873
1910	15 320 018	9 008 934	3 540 534	9 319 175	269 438	37 458 099
1911	14 835 421	11 015 145	3 702 688	12 420 066	766 110	42 739 470
1912	14 097 700	12 575 606	3 844 896	13 957 821	2 244 036	46 720 059
1913	13 945 724	14 215 127	4 293 344	15 711 445	2 294 110	50 459 750
1914	13 997 130	19 762 806	5 296 824	18 709 758	2 484 912	60 251 430
1915	14 114 507	19 708 263	5 447 481	21 428 348	2 484 912	63 183 511
1916	13 572 493	21 293 882	5 658 967	24 360 517	2 245 925	67 131 784
1917	12 998 895	23 959 115	5 926 427	28 437 192	2 655 055	73 976 684
1918	12 176 442	28 811 552	6 166 184	32 364 499	2 874 550	82 393 227
1919	11 558 609	34 966 912	6 276 502	33 866 255	2 898 550	89 566 828
1920	11 314 587	38 253 358	6 842 927	*) 33 824 584	2 041 606	92 277 062

*) Heraf danske Statslaan 8 137 301 Kr.
Kommunelaan 7 314 802 Kr.

sluttedes det imidlertid, at ingen Anbringelse af Selskabet Midler kunde foretages uden efter Bestemmelse af mindst to Direktører, idet dog undtagelsesvis Beløb under 20 000 Kr. kunde placeres af en enkelt Direktør i saadanne Tilfælde, hvor Direktionen havde fastsat almindeligt gældende Betingelser.

Som det vil ses af det foregaaende, har Hafnias Pengeanbringelser været ledede ikke blot saaledes, at det selvfølgelig Krav om det størst mulige Udbytte med den mindst mulige Risiko fuldt ud er blevet efterkommet, men ogsaa saaledes, at der er fremkommet forskellige Sidevirkninger, der har været til Gunst for Forsikringstagerne: en Højnelse af Kursen paa Kreditforeningsobligationer ved Indkøb af større Poster af disse, Fremhjælp af kulturelle og hygiejniske Foranstaltninger ved Ydelse af direkte Laan til Kommuner o. s. v. Det er i Virkeligheden ogsaa kun ret og rimeligt, at de Penge, Selskabet samler ind i Smaabeløb hos Forsikringstagerne, anbringes i større Summer netop saaledes, at de kommer Forsikringstagerne i kollektiv Forstand til gode.

Et Livsforsikringssselskabs Midler er jo en af de Hovedhjørnестene, hvorpaa dets hele Eksistens hviler, hvorfor ogsaa Livsforsikringslovgivningen har fastsat detaillerede Regler for disse Midlers Anbringelse. Med Erfaringerne fra Tiden før Livsforsikringslovens Emanation for Øje er det tilladt at tro, at Hafnia ogsaa uden Lovens herhenhørende Paabud vilde have staaet som det samme grundsolide Institut, som det nu ubestrideligt er. Fra Selskabets første Dage havde Stifterne Soliditetskravet for Øje; de tabte det aldrig siden af Sigte, og gennem de efter Stiftelsen forløbne 50 Aar er under skiftende Ledelse Traditionen stedse blevet bevaret og fæstnet.

II

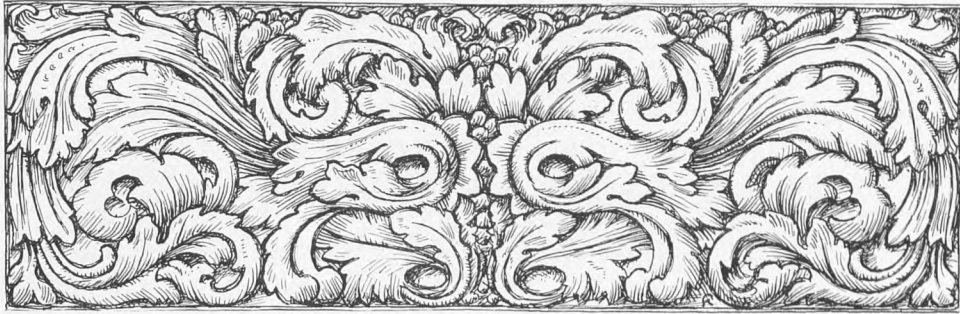
HAFNIAS FORSIKRINGER

STATISTISKE MEDDELELSER

VED

VICEDIREKTØR OG AKTUAR

CAND. MAG. HOLGER FRITZ

FORSIKRINGSFORMER BEREGNINGSGRUNDLAG M. M.

DET kan til Ære for Hafnias Stiftere siges, at deres Kongstanke var, at Hafnia skulde være et fuldtud solidt Selskab. Om Arbejdet for at skaffe det Tilgang derved blev lettet eller vanskeliggjort, blev betragtet som et underordnet Spørgsmaal i Forhold hertil. Derved var Stifternes Syn paa Præmiernes Størrelse og (senerehen) Henlæggelserne til Reserverne givet. Der kunde ikke blive Tale om at underbyde den værste Konkurrent, Statsanstalten, og Reserverne skulde gøres større end lige nødvendigt, selv om det Overskud, der derefter kom til Fordeling blandt Aktionærer og forsikrede, derved blev relativt ringe. THIELE var vistnok den forsigtigste af Stifterne, og han skal have en stor Del af Æren for, at Hafnia konsolideredes saa hurtig og godt; men RAMM, hvis Akkvisitionsarbejde til en vis Grad vanskeliggjordes ved disse Forsigtighedsforanstaltninger, forstod fuldtud deres Berettigelse og har aldrig gjort Indvendinger imod dem. Han maatte saa i sit Arbejde lægge Vægten paa at lære Publikum, at det i det lange Løb stod sig ved, at Hafnia blev absolut solidt, selvom de forsikrede maaske maatte betale lidt for meget i Øjeblikket. Det var ham jo samtidig muligt at love dem, at hvad Hafnia saaledes fik for meget, vilde de faa tilbage som Bonus (eller Udbytte, som det dengang kaldtes). Og paa dette Punkt var Hafnia i en Snæs Aar langt forud for Statsanstalten.

De *Præmier*, som Hafnia krævede fra Stiftelsen og til Juli 1905, var beregnet paa to (for Mænd og Kvinder) af Thiele udjævnede *Dødelighedstavler*, der bægge byggede paa Statens Erfaringer. Thiele har offentliggjort den, der gjaldt for Mænd, i sin Pjece: «En matematisk Formel for Dødeligheden» (København, 1871). Rentefoden blev 1 pCt. fjerdingaarlig ligesom i Statsanstalten. *Tillægene* til Nettopræmierne bestemtes for alle Forsikringer som visse pCt. af disse Præmier, nemlig ved livsvarige og ophørende Livsforsikringer

20·2 pCt., ved Simpel Kapitalforsikring 16·1 pCt., ved andre Forsikringer 17·5 pCt. og for alle Indskud 9·6 pCt. Tillægene deltes i Sikkerheds- og Driftstillæg, hvis Anvendelse er angivet ved Navnene. Denne Maade at beregne Tillægene paa i Procent af Nettopræmierne er langtfra rationel. Der kan ikke være Tvivl om, at Thiele saa dette. Statsanstalten brugte dog samme Fremgangsmaade, hvilket maaske kunde være Grund nok for Hafnia til at gaa denne Vej; men den væsenligste Grund har sikkert været, at det altid var let udfra Brutto-præmierne og deres Værdier at bestemme Nettopræmierne og deres Værdier. Derfor behøvede man kun at holde Regnskab med Brutto-præmierne. Nægtes kan det ikke, at Metoden gav for store Tillæg paa de korte og store Forsikringer, for smaa paa de meget lange og smaa Forsikringer. Dette System er dog blevet bibeholdt ogsaa efter 1905 undtagen for Ophørende Livsforsikringer samt for Forsikringer tegnede i Frankrig. Ved Sammenslutningen med *Mundus* i 1905 skiftede Hafnia Beregningsgrundlag, idet den daværende matematiske Direktør Dr. GRAM gik over til at bruge samme Dødelighedstavle for Kvinder som for Mænd og dertil valgte en Tavle, som fremgik af de fælles skandinaviske Iagttagelser for Mænd efter Thieles Udjævning; Formlen er offentliggjort i *Aktuaren*, Nordisk Aktu- artidsskrift, 1. Hæfte, København 1904. Dog forhøjede Dr. Gram Dødelighedsstyrken med den konstante Størrelse 0·00125, men gik samtidig over til at regne med $\frac{7}{8}$ pCt. fjerdingaarlig Rente istedetfor som tidligere 1 pCt. Tillægene fastsattes nu for livsvarige Livsforsikringer og Karensforsikringer (Tab. 12) til 22·5 pCt., for andre Forsikringer til 16·4 pCt. De ny Præmier afviger naturligvis fra de gamle, men ligner dem dog meget. Som Grundlag for Arbejdet i Tyskland og Frankrig valgte man den engelske Tavle H^M med Rente $\frac{7}{8}$ og $\frac{3}{4}$ pCt. fjerdingaarlig og noget større Tillæg til Præmierne end for de skandinaviske Forsikringer.

Hafnias første Tarifer bød naturligvis Publikum de dengang almindelige *Forsikringsformer*: Livsvarig Livsforsikring med livsvarig Præmie (Tab. 7, nu Tab. 1a) og med kortvarig Præmie (Tab. 6, nu Tab. 1b), Kapitalforsikring med Udbetaling ved Død (Tab. 1 og 2, nu Tab. 2 under Navn af Blandet Livs- og Kapitalforsikring), Simpel Kapitalforsikring (Tab. 5, nu Tab. 6) og Ophørende Livsforsikring (Tab. 11, nu Tab. 7). Men medens ældre Selskaber og Anstalter havde tegnet næsten udelukkende livsvarige Forsikringer, lagde Hafnia straks Vægten paa Tab. 1 (nu Tab. 2), der opstilledes efter Afløbsalderen, medens man ellers grupperede den efter Forsikringens Varighed. Hafnia saa rigtig her, for snart tog denne Forsikringsform fuldstændig Luven fra de andre, og nutildags tegnes der

saa at sige ikke efter nogen anden. Rimeligvis for at modarbejde de mange og daarlige Begravelseskasser, som hidtil havde gjort ret store Forretninger, indførte Hafnia en Tarif for en Begravelsesforsikring, en livsvarig Livsforsikring med Præmiebetaling til det 70. Aar og for smaa Summer (fra 50 Kr. og opad til 500 Kr.). Nettopræmierne for disse var bestemt ved, at den livsvarige Nettopræmie skulde være 8 pCt. større end den tilsvarende Præmie for de store Forsikringer for Mænd. Priserne var ens for Mænd og Kvinder. Der krævedes ved Tegningen en Læges Erklæring om den forsikringsøgendes Helbredstilstand, men denne Erklæring var meget kort og summarisk. De første Aar tegnedes en Del af disse Forsikringer, men de slog dog aldrig rigtig an. Man kan maaske i denne Forsikringsform se den første Spire til en dansk Folkeforsikring.

Indtil 1905 tegnes kun Forsikringer mod forudgaaende Lægeundersøgelse. Men i de ny Tarifer optages nu en Karensforsikring (Tab. 12), der dog kun kan tegnes paa de to Summer 1000 Kr. og 1500 Kr., og Tarifen anvendes kun paa Landet. Ved Død i første Forsikringsaar tilbagebetales kun Præmierne med 5 pCt. Rente, medens den halve Sum udbetales ved Død i andet Forsikringsaar; efter dette dækker Forsikringen for den hele Sum. Forsikringen var iøvrig en Blandet Livs- og Kapitalforsikring. I 1912 indføres ny Karensforsikringer, svarende til Tabellerne 1, 2 og 6 og med de samme Præmier som for disse. Karensbetingelserne er omtrent de samme som for Tab. 12 i de første to Aar (dog 4 pCt. i Stedet for 5); men den fulde Forsikringssum udbetales ved Tab. 2 og 6 kun, saafremt den forsikrede gennemlever hele Forsikringstiden, og ved Tab. 1 kun, saafremt den forsikrede dør efter sit fyldte 70. Aar. I modsat Fald udbetales kun 90 pCt. af Summen. Efter 1905 tegnes der ikke Forsikringer for Børn (Personer under 15 Aar) efter Tabel 2, men efter en særlig Tabel (H), hvortil i 1912 kommer Tabel K, der i Skandinavien næsten fuldstændig har fortrængt Tabel H. Der fordres ikke Lægeundersøgelse til disse Forsikringer, men der er lang Karenstid paa dem. I 1913 indføres en Tabel 9, hvor Forsikringen er en Blandet Livs- og Kapitalforsikring med lav Præmie i de første fem Aar.

Af andre Forsikringsformer, der indførtes i 1905, skal nævnes Tabellerne 3 og 4, af hvilke den første «Blandet Livs- og Alderdomsforsørgelsesforsikring» er en livsvarig Livsforsikring kombineret med en opsat Livrente, den sidste «Familieforsørgelsesforsikring» en Kombination af Forsikringer og en saakaldt Arverente, en Rente, der løber fra den forsikredes Død til Forsikringstidens Udløb. En noget anden, men dog lignende Kombination giver Tab. 8 «Blandet Livs-, Opdragelses- og Kapitalforsikring», som indførtes 1913.

Iøvrig kan Hafnia selvfølgelig overtage enhver Forsikringsform, som overhovedet lader sig beregne.

Fra Mundus arvede Hafnia dets Kroneforsikring, en Karensforsikring, der kan tegnes som livsvarig Forsikring (Tab. Lm) og Blandet Livs- og Kapitalforsikring (Tab. LUm), hvortil i 1907 kom en Simplet Kapitalforsikring (Tab. Am); de tegnes dog kun for visse bestemte Summer og med Maanedspræmier, der kun kan være et helt Antal Kroner. Præmiebetalingen er kortvarig.

Hafnia har selvfølgelig ogsaa tegnet Livrenter — og gør det endnu — under de almindelig benyttede Former. Grundlaget er de samme Dødelighedstavler, som fra 1872 anvendtes for Forsikringer. Men Priserne blev i 1895 forhøjet endel. Nogen særlig Anstrængelse har Hafnia aldrig gjort sig for denne Forsikringsart. Og dog har den her i den saakaldte «Klosterforsikring» haft en Form, som næppe noget andet Forsikringsselskab har haft Magen til.

I August 1872 — altsaa faa Maaneder efter Hafnias Start — modtog Selskabet fra daværende Premierløjtnant, Kammerjunker CARL EMIL BARDENFLETH et skriftligt Forslag til Optagelse af en ny Form for Livrenteforsikring for ugifte Kvinder, afhængig saavel af deres Indtrædelse i Ægtestanden som af deres Død. Dette Forslag vandt Direktionens Bifald, og da Premierløjtnant Bardenfleth fra Vemmetofte Kloster havde tilvejebragt et Erfaringsmateriale vedrørende Ægteskabssandsynligheden, der, efterat Thiele havde behandlet det, sammen med Hafnias Dødelighedstavle for Kvinder skulde danne Grundlaget for den ny Forsikringsform, besluttede man at optage den foreslaaede Forsikring, som man gav Navn af *Klosterforsikring*. Som Navnet angiver, skulde denne Forsikring byde dem, der ikke kunde faa Gavn af de adelige Klosters Midler, en Livrente, der lignede Klosterhævingerne. Renten skulde løbe, ensartet eller stigende, fra en bestemt Alder, til den forsikrede Kvinde blev gift eller døde. Uagtet denne Form virkelig var udmærket, slog Forsikringen aldrig rigtig an — der er kun tegnet 40 af dem i de 50 Aar. Man mente, at dette sørgelige Resultat tildels skyldtes, at Statsanstalten udsendte en Tarif for en Forsikringsform, der kaldtes det samme som Hafnias uden at være baseret paa Giftermaalshyppigheden. Snarere maa man vist søge Skylden deri, at Agenterne ikke kunde faa noget væsenligt i Provision for disse Forsikringer.

Bortset fra det energiske Arbejde, som Hafnias Agenter iøvrig udviste, vandt Hafnia frem paa Grund af sine liberale *Forsikringsbetingelser* og en mere forretningsmæssig Optræden overfor de forsikrede. Præmierne kunde betales i saa smaa Rater som maanedlige; de skulde ikke indbetales, men blev opkrævet hos den forsikrede, og blev de ikke betalt rettidig, var Adgangen til senere at faa For-

sikringen sat i Kraft igen meget let. Meget tidlig indførte Hafnia, at *Forsikringen skulde dække ogsaa ved Rejser udenfor Landet og mod Selvmord*, dog først efter Forløbet af et Par Forsikringsaar. Dette er maaske altsammen Smaating set med Nutidens Øjne, men betød dog dengang ikke saa lidt. Men især vandt Hafnia frem ved ligefra Begyndelsen at love de forsikrede Andel i Overskudet — Udbytte eller Bonus — og navnlig ved at indfri dette Løfte hvert Aar. Reglerne, hvorefter dette Udbytte fordeltes, var tilmed saare simple, saa enhver kunde forstaa dem og endda kunde beregne sit eget Udbytte selv: Overskudet fremkom, fordi der var betalt for meget i Præmie, og det fordeltes derfor til de forsikrede i Forhold til de Præmier, de betalte. Ingen har vist nogensinde opstillet en heltud retfærdig Regel for Bonusfordeling. Hafnias var hellerikke absolut rigtig, men den er sikkert en af de bedste, der eksisterer, og som sagt nem at forstaa og nem at bruge.

Udbyttet bestemtes som visse Procent af Forsikringens *Modulus*. Denne Modulus har maaske for flere forsikrede været et mystisk Begreb, men var ikke andet end den fjerdingaarlige Præmie, der skulde betales gennem hele Forsikringstiden for den paagældende Forsikring. Nedenstaaende Tabel angiver, hvorledes denne Udbytteprocent har varieret gennem Aarene. Udbytteprocenten har været:

14	pCt. i 1 Aar, nemlig i 1877;
15	- 2 - - 1875, 1876;
16	- 3 - - 1873, 1874, 1920;
17	- 1 - - 1918;
18	- 2 - - 1880, 1919;
20	- 2 - - 1884, 1900;
21	- 1 - - 1881;
22	- 1 - - 1889;
23	- 1 - - 1878;
25	- 4 - - 1882, 1896, 1899, 1901;
28	- 2 - - 1883, 1897;
29	- 1 - - 1887;
30	- 4 - - 1885, 1895, 1898, 1917;
32	- 3 - - 1914, 1915, 1916;
33	- 4 - - 1891, 1892, 1894, 1905;
34	- 1 - - 1890;
35	- 5 - - 1888, 1902, 1904, 1906, 1912;
36	- 2 - - 1879, 1913;
37	- 7 - - 1886, 1903, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, og
40	- 1 - - 1893.

Gennemsnittet for disse 48 Aar er 28·42 pCt., og Udbyttet har alt-saa udgjort ca. 8 pCt. af den aarlige Præmie. Her maa dog bemærkes, at de efter 1905 tegnede Forsikringer ikke deltager i Bonusfordelingen i de første fem Aar. Til Gengæld er deres Moduler noget større end de, der gælder for de tidligere tegnede Forsikringer, saa Resultatet for den enkelte Forsikring bliver omtrent som tidligere.

I Udbyttet havde Hafnia i en Snes Aar et udmærket Vaaben mod sin værste Konkurrent; senere, da Staten blev tvunget til ogsaa at give Bonus til sine forsikrede, fik det et andet i Bestemmelsen om, at den forsikrede, som paa Grund af Ulykkestilfælde eller Sygdom blev fuldstændig ude af Stand til at erhverve, blev fritaget for at betale Præmie.

Udbyttet var som sagt et mægtigt Vaaben for Akkvisitionen. Det er da værd at lægge Mærke til, at Ramm til det yderste var omhyggelig med at instruere Agenterne om, at de aldrig maatte love de forsikrede Udbytte. Gjorde de det alligevel, blev det strængt paatalt. Og samtidig var han, som allerede sagt, fuldtud enig med Thiele i at styrke Reserverne paa Udbyttets Bekostning. Hovedreserven var naturligvis *Præmiereserven* eller *den fornødne Formue*, som den dengang kaldtes. De første Aar kunde Hafnia ikke afsætte den fulde Præmiereserve, beregnet efter Nettometoden, fordi det straks afholdt alle Anskaffelsesomkostninger. Thiele «zillmerede» paa sin egen Façon og derfor meget forsigtig. Forskellen mellem Nettoreserven og Hafnias Reserve naade sit Maksimum i 1878 og 1879, hvor den dog kun udgjorde ca. 1 pCt. af Risikoen, d. v. s. godt 100 000 Kr. For Livrenter beregnedes dog altid mere end Nettoreserve. Efter de nævnte Aar skærpede man Reglerne for Reservens Beregning og allerede 1882 — 10 Aar efter Selskabets Stiftelse — naade man den fulde Reserve. Derefter afsatte Hafnia mere end Nettoreserven for Forsikringer, idet Thiele reserverede endel ekstra til Sikkerhed og Drift for de Forsikringer, for hvilke Præmiebetalingen var kortvarig (eller helt ophørt) samt til Sikkerhed for Ophørende Livsforsikringer. Allerede 1886 begynder man at forøge Præmiereserven yderligere, idet man til den henlægger visse Beløb, der i de første Aar er bestemt ret vilkaarlig efter Selskabets Ævne, men senerehen beregnes mere rationelt, idet de da er bestemt til at bringe Reserverne op til, hvad disse vilde blive, om de beregnedes paa en lavere Rente-fod end Grundlagets 4 pCt. Det blev nemlig efter Konverteringen i Slutningen af 80'erne vanskeligt for Selskabet at holde Gennemsnitsrenten af dets anbragte Kapitaler over de 4 pCt. Af nedenstaaende Tabel over den aarlige Rente vil det ses, at den i det hele og store har været gunstig for Selskabet (i Gennemsnit 4·43 pCt.).

En Rente af:	opnaaedes i:		
3·85—3·99	7 Aar,	nemlig	1875, 1894-99;
4·00—4·24	8 - -		1888-93, 1900, 1904;
4·25—4·49	17 - -		1874, 1883-84, 1887, 1901-03, 1905, 1908-10, 1912-13, 1915-17, 1919;
4·50—4·74	11 - -		1873, 1876, 1881-82, 1885-86, 1906-07, 1911, 1914, 1918;
4·75—4·99	3 - -		1878, 1880, 1920;
5·00—5·24	0 - -		
5·25—5·49	1 - -		1879;
6·74	1 - -		1877.

Renten er her beregnet af alle rentebærende Aktiver samt Kassebeholdning og Bankbeholdninger, idet man har taget Middeltallet af disse Aktiver ved Aarets Begyndelse og Slutning. Den særlig høje Rente i 1877 skyldes, at man det Aar indkasserede nogle ret store Provisioner paa ny Laan. I Aarene 1894-99 laa Gennemsnitsrenten under de 4 pCt., hvormed man regnede i Hafnia, og i de nærmest foregaaende Aar var den kun lidt over 4 pCt. Det var dette Forhold, der fik Thiele til at fastsætte Reglerne for Præmiereservens Beregning saaledes, at Resultatet svarede til en lavere Rente end 4 pCt. Efterhaanden gik han over til at regne med $3\frac{5}{8}$ pCt. for Forsikringer og $3\frac{1}{2}$ pCt. for Renter, og Forskellen mellem Hafnias samlede Reserve og Nettoreserven, beregnet paa 4 pCt., voksede derfor meget betydelig med Aarene.

Men fra Hafnias første Regnskabsaar havde Selskabet foruden Præmiereserven afsat to andre Reserver, nemlig *Reservefondet* og *Opsparede Sikkerhedstillæg*. Det kan maaske synes underligt, at man ikke brugte disse Reserver til at komplettere Præmiereserven. Forklaringen laa imidlertid i Selskabets Udbyttepolitik. Statutterne forlangte Reservefondets Dannelse, idet der hvert Aar skulde henlægges 25 pCt. af Aarets Overskud til dette Fond, indtil det naaede at være lig Halvdelen af Værdien af Sikkerhedstillægene paa de fremtidige Præmier. Naar dette Maal var naaet, skulde de forsikrede have 75 i Stedet for 50 pCt. af Aarets Overskud til Fordeling som Udbytte. Hafnia søgte derfor at skaffe dette Reservefond tilveje saa hurtig som muligt uden dog at gaa Præmiereserven for nær; det naade sin Hensigt i 1890. Og ved at danne den anden Reserve, Opsparede Sikkerhedstillæg, fik Direktionen Midler til at regulere Udbyttet saaledes, at dettes Størrelse ikke svingede for stærkt fra Aar til Aar. Man henlagde til denne Reserve i de gode Aar og tog igen fra den i de mindre gode Aar, eller man overførte fra denne Reserve til Reservefon-

det. Sammenfatter man Ekstra-Henlæggelserne til Præmiereserven og disse to Reserver under ét, faar man det Beløb, Hafnia opsamlede udover, hvad Beregningsgrundlaget strængt taget krævede. Fra Aar til Aar svinger Beløbet noget, men det udgør dog fra 13 til 18 pCt. af den rene Nettopræmiereserve, altsaa en meget betydelig Ekstrareserve. For Aaret 1904 opstillede Hafnia for første Gang sit Regnskab efter Forsikringslovens Fordringer, hvorefter Præmiereserven skulde være Nettoreserven. Det kunde da, takket være disse Ekstrareserver, opstille et Sikkerhedsfond efter Lovens højeste Fordringer og havde endda over 1¼ Mill. Kr. til andre Reserver. I de følgende Aar opstilles Regnskabet naturligvis stadig efter Lovens Fordringer, og dette behøver derfor ikke nærmere Forklaring. For Aarene 1919-1920 har Hafnia, for ikke at lade de i Overskudet interesserede Forsikringstagere bære alle Omkostningerne ved den usædvanlig store Tilgang i disse Aar, gjort Brug af Lovens § 19 og har nu opført som Aktiv 1 007 351 Kr. Havde Selskabet altid gjort Brug af et saadant Aktiv, kunde det for 1920 have optaget 6 à 7 Millioner Kroner.

Indtil 1906 havde Hafnia en lille «skjult» Reserve. Det tog nemlig — mærkelig nok — aldrig de forfaldne, men ikke betalte Præmier (Restancerne) op som Indtægt i det Aar, hvori de forfaldt, men først, naar de blev betalt. Men Præmiereserven beregnedes desuagtet, somom de alle var betalt i Forfaldsaaret. I de første af Hafnias Aar betød dette Beløb naturligvis ikke meget, absolut set, men det var i 1906 vokset til 176 000 Kr.

At Hafnia vandt en gennem Aarene stigende Tillid hos Publikum, ses bedst, naar man undersøger, hvor store Summer Forsikringstagerne efterhaanden har indbetalt til Selskabet som *Præmie* eller *Indskud* for Forsikringer og altsaa betroet det til Forvaltning. I nedenstaaende Tabel er disse Beløb opført, idet der tillige er angivet, hvor meget Selskabet har indkasseret som Renter af sine Fonds:

Aar	Præmier og Indskud Kr.	Renter Kr.	%
1872-1876	885 784	36 435	4·1
1877-1881	2 308 253	340 446	14·7
1882-1886	3 999 893	808 549	20·2
1887-1891	5 833 505	1 422 489	24·4
1892-1896	8 883 390	2 329 514	26·2
1897-1901	10 583 002	3 487 971	32·9
1902-1906	15 114 644	5 196 550	34·4
1907-1911	25 239 379	7 835 301	31·0
1912-1916	40 524 658	12 526 695	30·9
1917-1920	54 251 506	15 637 767	28·8

For alle 48 Aar bliver Summen af de indbetalte Præmier og Indskud 167 624 014 Kr. og af de indvundne Renter 49 621 717 Kr. Hafnias samlede Indtægt ved disse to Poster beløber sig altsaa til den betydelige Sum af 217 245 731 Kr.

I Tabellen er i sidste Kolonne angivet, hvormange Procent Renteindtægten udgør af Præmieindtægten for det samme Tidsrum. Naturligvis er disse Tal smaa i Selskabets unge Aar, hvor Reserverne endnu er smaa, men de stiger jo hurtig og kraftig. Egenlig skulde man vente, at de var vedblevet at stige gennem alle Aar, medens de synker efter 1907. Forklaringen er simpelthen den, at de senere Aar har bragt Hafnia en i Forhold til den tidligere Bestand saa usædvanlig stor Tilgang af ny Forsikringer, at Halvdelen af Selskabets nuværende Forsikringsbestand er mindre end 6 Aar gammel. For denne Del er Reserverne selvfølgelig endnu smaa, saa Renten af dem bliver lille i Forhold til Præmieindtægten for Forsikringerne. Det vil næppe vare længe, før Procentsatsen atter begynder at stige.

Har Hafnia saaledes indkasseret store Beløb, har det selvfølgelig ogsaa udbetalt meget. *De største Udgiftsposter* er naturligvis Udbetalingerne ved de indtrufne Dødsfald og til andre Forsikringsudgifter. For alle 48 Aar under ét bliver Tallene:

	Kr.	Kr.
Udbetalt ved indtrufne Dødsfald	29 369 469	
- ved Forsikringstidens Udløb . .	18 909 376	
- som Livrenter	13 149 543	
- som Tilbagekøbsværdier	11 245 290	
	<hr/>	72 673 678
Anvist som Bonus (inkl. tilskrevne Renter) til Forsikringstagerne		9 483 749
Som Præmiereserve for de løbende Forsikringer er henlagt		102 758 019
og til Sikkerhedsfond og andre Reservefond		4 403 550
	<hr/>	<hr/>
	Ialt:	189 318 996

Hosstaaende Tabel giver nærmere Oplysning om de vigtigste Poster i de aflagte Aarsregnskaber samt over Bevægelsen i Forsikringsbestanden. Adderes den tegnede Forsikringssum, faar man 743 656 638 Kr. Heri er dog indbefattet de overtagne Porteføljer, der tilsammen udgjorde 70·4 Mill. Kr. Medregnes istedetfor disse de siden 1. Januar 1921 tegnede Beløb, viser det sig, at Hafnia *alene* inden sit 50-Aars Jubilæum har *tegnat noget over 3/4 Milliard Kroner i Forsikringssum*; af disse er ca. 1/2 Milliard endnu i Kraft.

OVERSIGT OVER

Regnskabs- aar	Nytegnet Forsikringssum	Præmie- indtægt	Rente- indtægt	Udbetalinger i Henhold til Policer	Aarets Overskud
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1872-73	2 858 550	132 122	765	2 757	10 006
1874	1 736 350	157 919	5 711	16 592	15 512
1875	3 019 450	244 181	9 623	58 549	23 703
1876	3 144 050	351 562	20 336	32 008	31 676
1877	1 720 210	401 383	48 549	99 391	33 805
1878	1 725 890	393 843	49 324	41 764	52 726
1879	1 470 030	427 298	69 011	98 573	97 293
1880	2 627 490	489 562	81 398	111 213	52 399
1881	2 616 810	596 167	92 164	121 473	70 115
1882	2 711 570	647 240	113 571	119 998	94 193
1883	2 942 430	707 770	132 959	143 545	117 173
1884	3 959 280	798 552	157 049	186 427	96 177
1885	3 873 160	927 217	190 119	240 609	128 029
1886	2 643 380	919 114	214 851	294 121	156 211
1887	2 978 690	967 366	231 546	290 626	133 782
1888	2 822 730	1 051 712	247 797	350 580	166 785
1889	4 103 034	1 193 204	277 810	373 326	118 896
1890	4 548 970	1 255 948	318 633	417 033	127 873
1891	4 001 534	1 365 275	346 703	499 470	138 381
1892	4 334 650	1 429 962	381 743	603 994	144 589
1893	4 884 280	1 649 609	423 144	658 877	191 554
1894	4 614 280	1 852 594	452 648	664 448	168 665
1895	5 363 936	1 985 148	517 789	897 738	166 739
1896	5 259 150	1 966 077	554 190	844 974	150 367
1897	5 023 605	2 071 519	594 867	1 048 122	174 330
1898	4 840 350	2 129 608	630 689	1 266 725	196 230
1899	5 852 849	2 082 903	685 789	1 184 888	173 095
1900	6 865 529	2 206 097	752 987	1 500 651	145 068
1901	7 772 661	2 092 875	823 639	1 268 317	191 206
1902	6 632 020	2 501 442	885 444	1 283 789	273 698
1903	6 163 426	2 534 040	947 467	1 411 129	302 949
1904	5 614 741	2 706 464	961 275	1 514 724	296 561
1905	32 730 873	3 374 122	1 136 437	1 728 613	438 221
1906	16 567 179	3 998 576	1 265 927	1 834 459	443 450
1907	19 111 695	4 067 231	1 383 275	2 182 375	453 028
1908	21 474 270	4 475 752	1 405 277	2 105 574	455 390
1909	21 503 740	4 946 986	1 544 558	2 216 684	609 947
1910	24 503 445	5 289 352	1 637 703	2 590 308	576 547
1911	47 126 704	6 460 058	1 864 488	2 852 058	595 664
1912	26 516 388	6 955 830	2 017 197	3 034 780	648 491
1913	24 632 988	7 197 643	2 145 506	2 934 410	852 561
1914	49 458 017	8 337 334	2 614 731	3 742 759	816 682
1915	26 073 163	8 598 681	2 794 629	4 532 131	910 620
1916	30 873 424	9 435 170	2 954 632	4 012 200	898 645
1917	36 234 446	10 544 676	3 242 448	4 183 155	993 231
1918	62 321 704	13 947 363	3 670 478	4 945 204	458 001
1919	82 707 480	14 298 776	3 972 658	5 346 292	541 273
1920	93 096 037	15 460 691	4 752 183	6 786 245	585 914

HAFNIAS FREMGANG

Forsikringssum i Kraft	Aarligt Liv- rentebeløb i Kraft	Præmie- reserve	Reservefond og Sikkerhedsfond	Aktie- kapital	Regn- skabs- aar
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
2 801 000	6 323	71 008	9 406	558 000	1873
4 347 050	8 604	154 818	21 277	564 000	1874
7 071 635	11 650	247 320	39 362	564 000	1875
9 668 295	14 382	451 675	70 511	600 000	1876
10 421 035	19 524	679 598	105 840	600 000	1877
11 052 125	19 737	894 857	140 172	600 000	1878
11 681 715	20 648	1 171 190	184 994	1 000 000	1879
13 549 765	23 061	1 480 319	221 200	1 000 000	1880
15 249 795	32 700	1 864 324	266 086	1 000 000	1881
17 164 775	46 204	2 295 217	319 665	1 000 000	1882
19 326 585	52 450	2 751 236	374 703	1 000 000	1883
22 266 755	60 040	3 255 772	427 237	1 000 000	1884
24 525 895	71 725	3 839 050	489 043	1 000 000	1885
24 719 505	79 999	4 340 388	596 904	1 000 000	1886
26 042 785	95 826	4 939 989	673 932	1 000 000	1887
27 498 345	107 068	5 535 407	762 548	1 000 000	1888
29 800 709	130 024	6 360 373	745 966	1 000 000	1889
32 736 245	151 778	7 155 355	819 507	1 000 000	1890
34 789 889	171 930	7 999 138	848 751	1 000 000	1891
37 136 739	199 356	8 838 111	882 346	1 000 000	1892
39 618 079	238 672	9 819 320	951 267	1 000 000	1893
41 603 999	300 806	11 050 335	1 060 964	1 000 000	1894
44 646 223	357 343	12 325 567	981 788	1 000 000	1895
47 548 073	387 575	13 453 128	1 037 704	1 000 000	1896
49 808 378	408 217	14 736 262	921 334	1 000 000	1897
51 979 628	431 260	15 639 250	1 067 846	2 000 000	1898
55 162 277	458 158	16 528 344	1 018 396	2 007 500	1899
58 469 976	473 968	17 382 925	1 033 634	2 016 000	1900
62 466 687	478 703	18 180 653	1 262 162	2 017 000	1901
64 920 887	503 484	19 386 160	1 482 965	2 025 000	1902
67 392 887	533 590	20 666 224	1 587 695	2 050 000	1903
69 125 370	549 157	20 663 074	3 044 120	2 080 000	1904
96 505 181	745 784	23 694 844	2 860 120	4 000 000	1905
105 716 879	802 654	25 479 175	3 026 096	4 000 000	1906
117 451 322	821 101	27 281 722	3 219 248	4 000 000	1907
129 446 083	849 132	29 371 645	3 275 307	4 000 000	1908
140 572 063	893 456	31 710 205	3 486 157	4 000 000	1909
154 209 599	924 753	34 096 112	3 625 369	4 000 000	1910
188 622 610	989 970	39 911 061	3 600 268	4 000 000	1911
200 561 272	1 081 664	43 435 516	3 613 027	4 000 000	1912
212 607 088	1 166 389	47 138 877	3 796 523	4 000 000	1913
245 476 167	1 166 379	59 317 263	3 865 095	4 000 000	1914
257 488 789	1 233 979	63 898 983	4 098 673	4 000 000	1915
274 863 568	1 270 353	69 370 611	4 290 762	4 000 000	1916
299 276 269	1 357 342	75 980 086	4 577 003	4 000 000	1917
349 918 485	1 492 139	85 796 907	4 580 267	4 000 000	1918
415 905 550	1 804 868	94 616 121	4 153 778	4 000 000	1919
479 960 265	2 030 658	102 758 019	4 213 713	4 000 000	1920

HVORLEDES FORSIKRINGERNE TEGNES OG HOLDER

DET turde være af Interesse at undersøge, hvilken Brug de forsikringsøgende har gjort af Selskabets Tilbud af de forskellige Forsikringsformer, og med hvor stor Standhaftighed de har holdt ved de Forsikringer, de har tegnet. Selvfølgelig er det her navnlig Hafnias Resultater i Danmark, der interesserer, og da især fra de Aar, der ligger nærmest ved Nutiden. Her er derfor særlig undersøgt de Forsikringer, der er tegnet i Danmark efter 1905, idet der dog til Sammenligning er vedføjet nogle Oplysninger om Forsikringerne fra Tidsrummet 1872-1905. Undersøgelsens Hovedformaal var at bestemme de forsikredes Ævne og Vilje til at betale deres Præmier. Derfor er Forsikringer, der er tegnet mod Indskud — de er forholdsvis meget faa — ikke medtaget. Forsikringerne er kun fulgt, saalænge der betales Præmier, saaledes at præmiefri nedsatte Forsikringer og Forsikringer, for hvilke Præmiebetalingen ophørte i Overensstemmelse med Aftale ved Tegningen (Forsikringer med kortvarig Præmiebetaling), ikke medregnes efter Præmiebetalingens Ophør. Respittiden for Præmiernes Betaling er ikke medregnet. De angivne Udtrædelseshyppigheder siger, hvormange Procent af en Bestand af Forsikringer, som alle har gennemlevet et vist Antal Forsikringsaar, der paa Grund af Indstilling af Præmiebetalingen udgaar, før næste Forsikringsaar er tilende. Indtrædelsesalderen er bestemt ved Forskellen mellem Indtrædelsesaaret og Fødselsaaret, Varigheden som Differens mellem Aaret for Forsikringens naturlige Udløb og Indtrædelsesaaret. Ophørsalderen er lig Summen af Indtrædelsesalderen og Varigheden. Ved Tab. 3 betegner Varigheden Tiden fra Tegningsaaret til det Aar, hvor den til Forsikringen knyttede hvilende Rente bliver virksom.

Observationerne omfatter Tilgangen fra Aarene 1905-18 inkl., det vil sige 62 241 Forsikringer i Hovedafdelingen med en samlet Forsikringssum paa 213 589 727 Kr. og 28 247 Forsikringer med en Sum af 36 465 315 Kr. i Kroneafdelingen. Tilgangen fordelte sig paa de forskellige Aar, som angivet i omstaaende Tabel, hvor «Børn» skal forstaas som Personer under 15 Aar.

Det ses, at i det hele og store er der en jævn Stigning i *Antallet af tegnede Forsikringer*, og at *Gennemsnitssummerne* holder sig omtrent paa samme Størrelse. Imidlertid lægger man Mærke til, at i 1908 og 1909 gaar Summen for voksne nedad, medens den for Børn naar Minimum i 1910. Det er antagelig Bankkrisen i 1908, der her viser sin Virkning. Derefter stiger Gennemsnitssummerne for disse

to Grupper indtil 1913, hvor de voksnes Sum atter gaar nedad for at naa Minimum i 1915, hvorefter den begynder at stige samtidig med, at Pengenes Værdi daler. Børneforsikringerne følger ikke med i den nedadgaende Bevægelse. Derimod paavirkes Kroneforsikringerne naturlig af Depressionen i de første Krigsaar for atter at vokse senere.

Tegnings- Aar	FORSIKRING PAA VOKSNE			FORSIKRING PAA BØRN			KRONEFORSIKRING		
	Antal	Sum	Gen- nem- snit	Antal	Sum	Gen- nem- snit	Antal	Sum	Gen- nem- snit
1905	1 218	Kr. 4 776 159	Kr. 3 921	224	Kr. 401 500	Kr. 1 792	840	Kr. 972 000	Kr. 1 157
1906	2 704	9 608 600	3 553	466	854 500	1 834	1 456	1 745 900	1 199
1907	2 731	10 202 938	3 736	596	1 016 000	1 705	1 572	1 812 100	1 153
1908	3 084	10 365 650	3 361	931	1 577 500	1 694	2 002	2 466 000	1 232
1909	2 930	9 422 700	3 216	992	1 632 200	1 645	1 997	2 461 200	1 233
1910	3 038	9 854 800	3 244	916	1 495 800	1 633	2 034	2 541 600	1 250
1911	3 204	10 824 500	3 378	1 085	1 885 500	1 738	1 834	2 341 900	1 277
1912	2 826	9 875 350	3 494	976	1 909 000	1 956	2 304	3 170 650	1 376
1913	3 024	10 336 900	3 418	923	1 805 500	1 956	2 075	2 538 125	1 223
1914	2 788	9 398 800	3 371	582	1 194 000	2 052	1 657	2 162 975	1 305
1915	4 524	15 163 810	3 352	1 283	2 783 770	2 170	1 997	2 354 645	1 179
1916	5 130	20 223 950	3 942	1 195	2 713 000	2 270	2 441	3 166 570	1 297
1917	5 224	22 076 300	4 226	934	2 660 000	2 848	2 673	3 743 400	1 400
1918	7 580	36 470 200	4 811	1 133	3 060 800	2 701	3 365	4 988 250	1 482
Ialt:	50 005	188 600 657	3 772	12 236	24 989 070	2 042	28 247	36 465 315	1 291

Den følgende Tabel viser, hvorledes Forsikringerne har *fordelt sig paa de forskellige Tariftabeller*, hvor det vel maa erindres, at Tab. 8 og 9 først indførtes i 1913, og at Tab. 12 blev overflødig, da man Aaret forud havde indført at tegne Tab. 1, 2 og 6 med Karens. Endelig er Tab. H mere og mere blevet afløst af den anden Børneforsikring, Tab. K, saa at den nu saa at sige er helt fortrængt. I Tabellen er først anført de to livsvarige Livsforsikringer Tab. 1 og 3, derefter Tab. 2 og de med den ensartede Tab. 9 og 12, derefter Tab. 6, A og B, der alle tre er Børneforsørgelsesforsikringer paa Forsørgerens Liv. Endelig er Tab. 4 og 8 sammenstillet, da de er indbyrdes beslægtede.

Det er tydeligt at se, at Tab. B, Døtreforsørgelsesforsikring, ikke har været nogen Sukces, idet der i Gennemsnit kun er tegnet lidt over 2 om Aaret. Tab. B er langt overfløjet af den anden Børneforsørgelsesforsikring, Tab. A, for slet ikke at tale om Tab. 6, Simpel Kapitalforsikring, der ogsaa i Reglen tegnes til speciel Fordel for Børnene. Alle disse tre Børneforsørgelsesforsikringer udmærker sig ved at have relativt smaa Gennemsnitssummer, hvilket ikke er saa mærkeligt, da Forsørgeren som Regel har mere end ét Barn at skulle sikre.

At Tab. 5, Opsat Kapitaludbetaling, og Tab. 7, Ophørende Livsforsikring, ikke møder op med store Antal, forundrer jo ikke. Det er i Reglen kun de Personer, hvis Helbred ikke tillader dem at tegne almindelige Forsikringer, der tegner efter Tab. 5. Tab. 7 bruges som Regel kun af dem, der skal skaffe Sikkerhed for større Banklaan. Derfor er Gennemsnitssummen for denne Art Forsikringer ogsaa meget større end for de andre. De tegnes i Reglen med en Varighed af 5 eller 10 Aar.

Skønt Tab. 8 kun har eksisteret i 6 Aar, medens Tab. 4 har eksisteret alle 14 Aar, er der dog tegnet flere af den første Slags. Den synes altsaa at ville overfløje Tab. 4.

Tabel	Antal	Sum	Gennemsnit	Indtr.-Alder	Varighed	Ophørs-Alder
		Kr.	Kr.	Aar	Aar	Aar
1	1 580	11 670 947	7 387	41·53		
3	553	2 370 500	4 287	30·08	28·32	58·40
2	39 514	150 308 850	3 804	27·52	30·22	57·74
9	170	874 500	5 144	28·69	25·00	53·69
12	2 563	2 882 500	1 125	25·79	30·27	56·06
6	4 180	11 262 460	2 694	34·31	23·11	57·42
A	372	784 900	2 110	35·03	21·79	56·82
B	31	92 500	2 984	39·81	11·52	51·33
4	339	2 607 500	7 692	33·32	26·23	59·55
8	357	2 833 000	7 936	35·17	26·04	61·21
5	182	644 000	3 539	28·30	25 96	54·26
7	164	2 269 000	13 835	41·12	6·79	47·91
H	5 644	9 580 500	1 697	5·89	28·86	34·75
K	6 592	15 408 570	2 337	6·82	34·57	41·39
Lm	1 584	1 995 875	1 260	38·58		
LUm	22 185	31 450 475	1 418	24·79	30·10	54·89
Am	4 478	3 018 965	674	32·56	17·33	49·89

Tab. 9, som ganske vist først indførtes i 1913, har ikke vundet noget Terræn. Dens Gennemsnitssum er dog ret betydelig, vel sagtens fordi Præmien i de første fem Aar er meget lav. Tiden vil vise, om ikke denne Tarif vil frembyde en relativ meget stor Afgang, naar Forsikringerne bliver 5 Aar gamle eller lidt derover, d. v. s. naar de betydelig højere Præmier skal betales.

Tab. 12, Karensforsikring, tegnedes tidligere udelukkende paa Landet, men havde dog vundet en vis Udbredelse, idet ca. 10 pCt. af de hvert Aar af voksne tegnede Forsikringer hørte til denne Tarif. Nu er den helt forsvundet, efterat man har indført at tegne Tab. 1, 2 og 6 som Karensforsikring. Tarifen tillod kun at tegne de to Summer 1000 Kr. og 1500 Kr., derfor er Gennemsnitssummen saa lav.

Hovedparten af alle tegnede Forsikringer falder paa Tab. 2, Blandet Livs- og Kapitalforsikring. Men skal man bedømme denne Forsikrings Yndest, bør man tage Tabellerne 2, 9, 12, H, K og LUm sammen, ti de er i Virkeligheden alle af samme Slægt. Det vil sige, at 76 668 af 90 488 nytegnede Forsikringer eller 84·7 pCt. hører til denne Form. Uagtet man næppe vil hævde, at denne Forsikringsform er den mest ideelle, rent forsikringsteknisk set, saa er det altsaa saa at sige den eneste, der bruges. Denne Yndest naar den sikkert derved, at den foruden at byde den forsikringssøgende en god Forsikring tillige paa tvinger ham en Opsparing, hvad saa at sige alle trænger til. (Af de Forsikringer i Hovedafdelingen, der er tegnet paa voksne, falder 84·3 pCt. paa Tab. 2, 9 og 12).

Af de resterende 15·3 pCt. tager Simpel Kapitalforsikring, Tab. 6, A, B og Am tilsammen 10 pCt., medens den livsvarige Livsforsikring, Tab. 1, 3 og Lm, tager 4·1 pCt. Der bliver altsaa næsten intet tilbage til de andre. Men det er en gammel Erfaring. Alle de mange forskellige mere eller mindre kunstige Forsikringsformer har kun Betydning i Agitationen som Middel til at vække Publikums Interesse for Livsforsikringsagen; der tegnes derimod næsten ingen af dem. Retfærdigheden byder dog endnu en Gang at erindre om, at Tab. 8 kun har eksisteret i 6 Aar.

Den egenlige Livsforsikring møder altsaa op med kun 4·1 pCt. af alle tegnede Forsikringer. Saa ringe Betydning har denne Forsikringsform ikke altid haft. I ældgamle Dage var det den almindeligste, ja eneste Forsikringsform. Og endnu i Begyndelsen af dette Aarhundrede betød den noget. Saaledes udgjorde de efter Tab. 1 i 1906 tegnede Forsikringer 10 pCt. af alle i Hovedafdelingen af voksne tegnede Forsikringer, ja maalt med Forsikringssummerne endog 15 pCt. Men allerede Aaret efter udgør de kun 5 pCt. af de tilsvarende Forsikringer og i de sidste af de her omtalte Aar kun ca. 2 pCt. Forsikringssummerne er dog for denne Tabel betydelig større end for Tab. 2. Gennemsnitssummen har svinget stærkt, idet den fra i 1907 at være over 10 000 Kr. efterhaanden sank til i 1914 at naa Minimum med 4 221 Kr., hvorefter den igen voksede til i 1918 omtrent at naa de 10 000 Kr. Gennemsnitssummen for Tab. 3 holder sig mere ensartet, og det samme gælder Tab. Lm.

Til Sammenligning af Nutiden med Fortiden er «Gamle Hafnias» Forsikringer efter Tab. 2, som dengang kaldtes Kapitalforsikring med Udbetaling ved Død, nærmere undersøgt. Absolut ensartet er Materialet fra de to Selskaber imidlertid ikke. I Gamle Hafnia var nemlig den laveste Indtrædelsesalder 10 Aar, medens den nu for voksne er 15 Aar. Sammenligner man da Gamle Hafnias Tab. 1 og 2

med Ny Hafnias Tab. 2, 9 og 12, er det noget til Skade for Gamle Hafnia, fordi Forsikringer paa meget unge Liv i Reglen er mindre og holder daarligere end de, der tegnes paa ældre Personers Liv. Og medtager man i Ny Hafnia Tabellerne H og K, bliver det til Gavn for Gamle Hafnia, fordi Tab. H og K kan tegnes straks efter Barnets Fødsel. Nærmest ved det rette kommer man ved at holde sig til Tab. 2, 9 og 12. I Gamle Hafnia bør man dele Materialet i to Grupper, det, der hidrører fra Virksomheden i de første 25 Aar, og det, der hidrører

EFTER DE ANGIVNE TABELLER TEGNEDES MED PRÆMIEBETALING						
Tabel	¹ / ₁ -aarlig	¹ / ₂ -aarlig	¹ / ₄ -aarlig	¹ / ₁ -aarlig	¹ / ₂ -aarlig	¹ / ₄ -aarlig
	Af hundrede:			Med Gennemsnitssum i Kr.:		
1	14·6	18·0	67·4	13 165	9 426	5 597
3	8·5	20·3	71·2	6 021	5 103	3 848
2	7·1	30·3	62·6	6 666	3 548	3 601
9	1·8	9·4	88·8	5 000	7 125	4 937
12	2·9	42·0	55·1	1 127	1 124	1 125
6	18·1	45·1	36·8	3 377	2 685	2 371
A	34·1	22·3	43·6	2 296	2 084	1 977
B	45·1	9·8	45·1	3 179	2 667	2 857
4	19·8	17·4	62·8	8 918	8 331	7 129
8	19·9	14·0	66·1	10 085	8 440	7 182
5	8·8	21·4	69·8	4 531	3 180	3 524
7	67·1	9·1	23·8	16 395	11 133	7 654
H	13·9	49·9	36·2	4 405	1 603	784
K	14·4	51·7	33·9	3 432	2 189	2 101
Alle voksne:	8·7	31·2	60·1	6 523	3 430	3 552
Alle Børn:	14·2	50·9	34·9	3 874	1 924	1 472
Alle:	9·8	35·0	55·2	5 767	3 000	3 293

fra Tiden derefter til 1. Juli 1905. I Tiden omkring Hafnias 25-Aars Jubilæum blev nemlig Hafnias Agitation paa Landet stærkt udvidet, og samtidig indførtes visse Gratialebestemmelser for Agenter og Inspektører. Bægge Dele har sikkert paavirket Arbejdsresultaterne endel.

I første Periode tegnedes i Danmark af den omtalte Forsikringsart 14 581 Policier med 54 465 700 Kr. Forsikringssum, i anden Periode 10 584 Policier med 32 715 700 Kr. Tempoet er altsaa sat stærkt op i anden Periode. I alle 33¹/₂ Aar tegnedes altsaa 25 165 Policier med 87 181 400 Kr. Herimod staar Ny Hafnia med 42 247 Policier og 154 065 850 Kr. Gennemsnittet pr. Aar bliver for de tre Perioder 583 Policier med 2·18 Mill. Kr., 1245 Policier med 3·85 Mill. Kr. og 3 129

Policer med 11·41 Mill. Kr. I disse Tal ser man Resultatet af de samvirkende Aarsager: Livsforsikringstankens stærkere Udbredelse, den mere intensive Agitation og Pengenes dalende Værdi. Gennemsnittssummen var i første Periode 3 735 Kr., i anden 3 091 Kr. og i Ny Hafnia 3 647 Kr.

Medens Gamle Hafnia tegnede Forsikringerne med 4 forskellige Præmiebetalingsmaader, nemlig helaarlig, halvaarlig, kvartaarlig og maanedlig, har Ny Hafnia i Hovedafdelingen kun tre. Foranstaaende Tabel angiver, hvorledes de forskellige Præmiebetalingsmaader er brugt ved de forskellige Tarifer.

Den fjerdingaarlige Betalingsmaade er altsaa langt den overvejende, baade taget i Gennemsnit og for de enkelte Tarifer, naar Tab. 6, 7 og Børnetariferne undtages. Forsikringssummerne er for alle Tarifer (undtagen Tab. 9) størst ved helaarlig Præmiebetaling. Summerne ved halv- og kvartaarlig Betaling afviger ikke meget fra hinanden, men er dog i Reglen størst for kvartaarlig Betaling.

Slaar vi Tabellerne 2, 9 og 12 sammen og sammenligner dem med den tilsvarende Forsikring i Gamle Hafnia, hvor Forsikringer med Maanedspræmie udgjorde 2 pCt., faar vi:

EFTER DE ANGIVNE TABELLER TEGNEDES MED PRÆMIEBETALING						
TABEL	¹ / ₁ -aarl.	¹ / ₂ -aarl.	¹ / ₄ -aarl.	¹ / ₁ -aarl.	¹ / ₂ -aarl.	¹ / ₄ -aarl.
	Af hundrede:			Med Gennemsnitssum i Kr.:		
Tabel 2, 9, 12	7	31	62	6 521	3 352	3 476
Gl. Hafnia 1. Periode	9	14	75	5 627	4 277	3 413
- - - 2. - - -	7	25	66	4 501	2 940	2 977
- - - Bægge Perioder	8	19	71	5 225	3 535	3 243

hvor Tallene for de forskellige Grupper i det hele og store ligner hinanden meget. Det ses dog, at den halvaarlige Betalingsmaade stadig vinder mere Terræn paa den fjerdingaarliges Bekostning.

Undersøger man, hvor hurtig Forsikringerne *ophører*, fordi de forsikrede mister Ævnen eller Lysten til at fortsætte Præmiebetalingen, vil det vise sig, at naar de første 3-4 Aar af Forsikringstiden er gaaet, vil der i de derefter følgende Aar i Reglen hvert Aar udgaa $1\frac{1}{2}$ -3 pCt. af den Bestand, der var tilbage ved Aarets Begyndelse (altsaa ikke af Summen i Tegningsøjeblikket). Det er altsaa kun Afgangen i de første Aar, der har virkelig Interesse, og som derfor skal undersøges. Aaret, her omtales, er Forsikringsaaret regnet fra Indtrædelsesdagen.

For alle Hovedforsikringer under ét (Tab. 7, Ophørende Livsforsikring, dog undtaget) faar man, at af den omtalte i Ny Hafnia tegnede Forsikringsbestand blev 2·46 pCt. ikke indløst. Af de indløste betalte 12·46 pCt. kun Præmie i indtil 1 Aar; 5·22 pCt. af dem, der havde betalt for første Aar, betalte indtil 2 Aars Præmie og gik derefter ud. Af de resterende betalte 3·42 pCt. indtil 3 Aars Præmie, og af Resten betalte 2·55 pCt. indtil 4 Aars Præmie. Dette kan ogsaa siges saaledes: Af 10 000 nytegnede Forsikringer indløstes 9 754, 8 539 betalte derefter indtil 1 Aars Præmie, 8 093 betalte indtil 2 Aars Præmie, 7 816 indtil 3 Aars Præmie, og der var 7 617 tilbage til at fortsætte Præmiebetalingen ud over det fjerde Forsikringsaar. Kun lidt over tre Fjerdedele af de tegnede Forsikringer naar at betale Præmie for mere end 4 Aar, men derefter gaar som sagt Afgangen meget langsommere. Her er kun omtalt Bestandens frivillige Afgang, medens Afgangen ved Død ikke er undersøgt.

Fremtiden har i sit Festskrift 1911, *Tilbageblik over 25 Aar*, meddelt en Oversigt over dens aarlige Afgang i pCt. af Tilgangen i Tegningsaaret og kommer til følgende Gennemsnitstal:

1. Kalenderaar (Tegningsaaret).	10·77 pCt.
2. -	12·99 -
3. -	6·91 -
4. -	3·37 -

Disse Tal er jo dannet paa en helt anden Maade end de ovennævnte for Ny Hafnia og kan altsaa ikke direkte sammenlignes med disse. Men én Ting kan dog straks ses, at Afgangen i Ny Hafnia er betydelig mindre end i *Fremtiden*, hvis Erfaringer imidlertid ogsaa stammer fra et langt tidligere Tidsrum end Ny Hafnias.

Afgangshyppighederne, der her gælder Policeantallet, er forskellige for de forskellige Tarifer, hvilket fremgaar af efterfølgende Tabel.

Det falder straks i Øjnene, at alle de Forsikringer (Tab. 6, A, H og K), der har Børneforsørgelse særlig fremtrædende som Formaal, bevares meget bedre end de andre Forsikringer. I væsenlig Grad skyldes dette nok, at de tegnes med en saa bestemt udtalt Hensigt. Noget afhænger det vel ogsaa af, at Præmierne for disse Forsikringer procentvis er temmelig smaa, og at Summerne ogsaa er smaa i Gennemsnit (se den tidligere Tabel), saa det er lettere at overkomme at betale Præmierne. Hvor Tabel H og K ikke er tegnet i Forbindelse med en Tillægsforsikring, saaledes at Præmiebetalingen ophører helt eller for en Tid, naar Forsørgeren dør, vil maaske en stor Del af disse Forsikringer ophøre paa dette Tidspunkt, fordi Barnet da ikke vil være istand til selv at skaffe Præmien.

Tab. 3, 4 og 8 er aabenbart gode, alvorlig mente Forsikringer. Tabel 5, som egentlig slet ikke er en Forsikring, møder op med meget stor Afgang. Men den største Afgang har dog Tab. 12. Den tegnedes

AF 100 POLICER, TEGNET EFTER DE ANGIVNE TABELLER, UDGIK:					
Tabel	Som uindløst	I følgende Forsikringsaar:			
		1ste	2det	3dje	4de
1	1·37	11·57	6·17	3·44	2·93
3	1·15	8·41	3·47	3·53	2·22
2	2·52	13·16	5·39	3·28	2·48
9	-	11·11	7·77	1·47	2·70
12	9·11	29·74	11·70	6·31	3·65
6	0·98	4·14	2·97	1·78	1·78
A	1·97	5·45	3·32	2·47	1·60
B	-	-	-	-	-
4	0·34	5·53	2·60	3·18	1·94
8	0·88	3·72	0·99	-	-
5	3·41	19·29	7·27	9·14	8·63
H	1·91	10·58	4·25	3·55	2·48
K	1·11	7·91	3·49	2·13	1·21
Alle:	2·46	12·46	5·22	3·42	2·55

kun paa Landet og væsenligst for Tyendet dér, og naar dette kom ud af sin Plads, lod det Forsikringen falde. Selskabet behøver altsaa ikke at sørge over, at denne Forsikringsform er forsvundet.

Interessantest bliver naturligvis Tab. 2, da den ifølge sin vældige Overvægt over alle andre Forsikringsformer præger hele Selskabets Afgang. Men Tallenes Betydning træder jo først frem, naar de sammenlignes med Erfaringerne for denne Forsikringsform fra Gamle Hafnia og fra andre Selskaber. Ved Sammenligningen med Gamle Hafnia skal vi jo tage Tabellerne 2, 9 og 12 sammen.

AF 100 POLICER, TEGNET SOM ANGIKET, UDGIK:					
	Som uindløst	I følgende Forsikringsaar:			
		1ste	2det	3dje	4de
Tab. 2, 9, 12.	2·98	14·38	5·88	3·64	2·74
Gl. Hafnia, 1. Periode . . .	1·31	11·90	6·36	3·73	2·78
- - 2. - . . .	0·94	19·10	8·20	4·22	3·11

De uindløste Forsikringsers Antal er steget meget betydelig i de senere Aar. I Gamle Hafnia brugte man gennem mange Aar den Hovedregel, at ingen Begæring modtoges, uden at 1ste Præmie var

betalt, eller at Agenten indestod for dens Betaling. Og i 2den Periode var Inspektører og Agenter ved Aarsgratialer interesseret i at faa Forsikringerne indløst. Den ny Tids ændrede Lønningsmaader og mere forcerede Arbejde brød den nævnte Regel. Gratialereglerne, der gjaldt i 2den Periode, skaffede nogen mindre god Forretning, som Inspektørerne søgte opretholdt, saalænge deres Interesser i disse Forsikringer varede. Fra dette Forhold stammer den stærkere Afgang i 1ste og 2det Forsikringsaar. Iøvrig ligner Tallene jo meget hinanden.

Vil man vide noget om Svingningerne i disse Tal fra Aar til Aar, kan man holde sig til Tab. 2 alene. De uindløste udgør for de i 1906 tegnede kun 0·98 pCt., men naar for 1908 et Maksimum paa 2·18 pCt. Samtidig naar Afgangshyppigheden for 1ste Aar for de i 1907 tegnede et Maksimum paa 14·94 pCt. Det er aabenbart Bankkrisen i 1908, der her viser sin Virkning. De uindløstes Antal falder atter i de følgende Aar til 1·11 pCt. for Tilgangen fra 1912, og Afgangen i 1ste Forsikringsaar er for dette Aars Tilgang den absolut mindste observerede, nemlig 11·23 pCt. For Tilgangen fra de tre følgende Aar 1913-15 er de uindløstes Antal meget stort (3·17, 5·76 og 3·99 pCt.), og Afgangen i 1ste Forsikringsaar naar sit absolute Maksimum for Aargangen 1914 med 18·58 pCt. Det er naturligvis Krigen, der her gør sig gældende. Afgangen i 2det og 3dje Forsikringsaar synes ikke i væsenlig Grad at blive paavirket af de to her nævnte Aarsager.

Det svenske Livsforsikringsselskab *Nordstjernan*, der i Alder, Størrelse og Struktur nogenlunde ligner Hafnia, har behandlet Erfaringerne for Tilgangen 1901-20, men Selskabets Aktuar, fil. dr. GÖRANSSON er gaaet en anden Vej end Hafnia her. I Selskabets 50-Aars Festskrift 1921, Side 298, oplyser han, at han har holdt sig til Grundlaget for Præmiereserveberegningen og bestemt Afgangen for hvert Kalenderaar. Da det er en bekendt Sag, at en Forsikring, der faktisk ophører i Slutningen af et Kalenderaar, meget ofte først af Selskabet føres til Afgang i næste Kalenderaar, simpelthen fordi Afgangen ikke bliver Selskabet rettidig bekendt, og fordi der altid gives en vis Respittid for Præmiens Betaling, maa Resultatet af denne Fremgangsmaade blive, at Hr. G.s Tal for Afgangen i Tegningsaaret bliver noget for smaa. Da Kalenderaaret og Forsikringsaaret kun yderst sjældent falder sammen, maa man til Sammenligning med *Nordstjernans* Tal danne nogle andre for Hafnia. Ved for Tab. 1 og 2 (de Tabeller, *Nordstjernan* behandler) at beregne, hvormange der i Hafnia betaler indtil $\frac{1}{2}$ Aars Præmie, hvormange der betaler for mere end $\frac{1}{2}$ Aar, men højst for $1\frac{1}{2}$ Aar, o. s. v., faar man Tal, der nogenlunde svarer til *Nordstjernans*, men dog ikke helt.

NORDSTJERNAN

Uindløste Policer	4·41 pCt.
Udgaæet i Tegningsaaret	2·16 -
- følgende Kalenderaar	12·32 -
- næstfølgende -	4·98 -

HAFNIA

Uindløste Policer	2·50 pCt.
Forsikringer, der har betalt indtil 1/2 Aar	7·45 -
- - - - - 1 1/2 -	9·20 -
- - - - - 2 1/2 -	3·91 -

Nordstjernan har altsaa betydelig flere uindløste Policer end Ny Hafnia. Ved første Øjekast kan det maaske se ud, somom Hafnia iøvrig var væsenlig daarligere end Nordstjernan. Imidlertid viser det sig, at medens 77·9 pCt. af alle tegnede og 81·5 pCt. af de indløste Forsikringer i Nordstjernan er i Kraft endnu efter det tredje («næstfølgende») Kalenderaar, er de tilsvarende Tal for Hafnia 78·7 og 80·7 pCt. Hafnia kan derfor sikkert nok taale Sammenligningen.

INDTRÆDELSÆSALDERENS BETYDNING FOR FORSIKRINGENS HOLDBARHED									
VARIGHED	NY HAFNIA		GAMLE HAFNIA						
			1. Periode		2. Periode		Bægge Perioder		
	A	B	A	B	A	B	A	B	
Aldersgruppe I — Indtrædelsæsalder: Indtil 25 Aar inkl.									
Uindløst	3·4	2·9	1·7	1·8	1·1	1·1	1·3	1·4	
Indtil 1 Aar	17·8	15·7	17·8	16·9	26·3	24·3	23·2	21·1	
- 2 -	6·3	6·0	10·0	8·8	10·6	9·9	10·3	9·4	
- 3 -	3·7	3·2	5·2	5·6	4·8	4·7	5·0	5·2	
Aldersgruppe II — Indtrædelsæsalder: 26—35 Aar									
Uindløst	1·7	1·4	1·2	1·3	0·8	0·5	1·0	1·0	
Indtil 1 Aar	10·1	9·6	12·0	11·1	15·5	13·6	13·2	11·9	
- 2 -	5·1	4·6	6·1	6·2	7·6	6·6	6·6	6·4	
- 3 -	3·1	3·1	4·2	4·1	4·3	3·9	4·2	4·0	
Aldersgruppe III — Indtrædelsæsalder: 36 Aar og derover									
Uindløst	2·1	1·4	1·3	1·2	1·0	0·8	1·2	1·1	
Indtil 1 Aar	6·9	5·8	7·1	6·2	9·7	6·2	7·0	6·2	
- 2 -	3·4	2·9	4·7	5·0	4·2	2·6	4·5	4·2	
- 3 -	2·6	3·7	2·7	2·9	2·7	2·3	2·7	2·7	

Bestemmer man Gennemsnits-Indtrædelsæsalderen for en Bestand af Forsikringer, der har været nogle Aar i Kraft, viser det sig, at den ligger over den tilsvarende Alder ved Tegningen af Forsikringerne (i Reglen 1/2 Aar over). Dette vil altsaa sige, at de yngre for-

sikrede lettere opgiver deres Forsikring end de ældre. Ligeledes ser man af Forsikringssummernes Størrelse, at de mindre Forsikringer lettere gaar ud af Kraft end de større. For at undersøge, hvilken Betydning de forsikredes Alder ved Tegningen har for Afgangen, er Materialet for Tab. 2 delt i de tre forannævnte Aldersgrupper. Kolonne A angiver Hyppighederne beregnet paa Policeantallet, medens Kolonne B giver de tilsvarende Tal, naar de bestemmes paa Forsikringssummen.

Tallene for Ny Hafnia ligner meget Gamle Hafnias fra første Periode og er lidt bedre end disse. Det maa vist kunne siges, at Hafnia ogsaa med Hensyn til Holdbarheden af de her omtalte Forsikringer hævder sin Plads som et 1ste Klasses Selskab.

Endnu kan bemærkes, at Forsikringer med helaarlig Præmiebetaling ikke har mere end halv saa stor Afgang som de andre Forsikringer.

Til Bedømmelse af noget af den økonomiske Betydning, som Afgangen kan have for Selskabet, er Kapitalværdien af forskellige op-hørende Livrenter blevet beregnet under Hensyntagen til Afgangen. I den følgende Tabel er angivet disse Livrenter i Procent af de tilsvarende uden Afgang. Indtrædelsesalderen er sat til 30 Aar (fyldt Alder), og Afgangen er den for Aldersgruppe II fundne.

VARIGHED	NY HAFNIA	GAMLE HAFNIA		
		1. Periode	2. Periode	Bægge Perioder
5 Aar	88.1	86.6	84.3	85.9
10 -	83.0	80.7	78.5	80.0
15 -	79.8	77.0	75.3	76.5
20 -	77.4	74.4	72.9	74.0
25 -	75.4	72.4	71.1	72.0
30 -	73.8	70.8	69.7	70.6

Værdien af de fremtidige Tillæg paa Præmierne kan altsaa højst sættes til 80 pCt, og snarest kun til 75 pCt. af, hvad Regningen giver, naar man ikke tager Hensyn til Afgangen.

Hafnias samlede Forsikringsbestand indbefatter fire helt afsluttede Porteføljer, nemlig de fra Gamle Hafnia, Mundus, Fædrelandet og Dan hidrørende. Vil man undersøge, hvorledes Afgangen har været i disse Porteføljer, efterat de blev afsluttet, maa man erindre, at for de tre sidstnævnte udgjorde Tilgangen fra de sidste 2-3 Aar før Afslutningen en langt større Del af Bestanden end for Gamle Hafnia, og dette paavirker derfor ogsaa stærkt Afgangen i de første Aar efter

Afslutningen. Man bør altsaa først sammenligne f. Eks. det femte Aar efter Afslutningen. Maales hvert Aars Afgang med Bestanden ved Aarets Begyndelse, faar man følgende Tal:

Afgang i det	Gl. Hafnia	Mundus	Fædrelandet	Dan
5. Aar	2·37	4·99	1·85	1·79
6. -	2·67	3·80	1·28	1·88
7. -	4·44	2·92	0·80	2·23
8. -	3·92	2·68	1·30	
9. -	3·77	2·45	1·22	
10. -	4·60	2·78	1·27	
11. -	4·70	3·38		
12. -	4·72	2·22		
13. -	4·60	3·25		
14. -	4·16	3·13		
15. -	5·02	4·07		
16. -	5·51	4·33		

Det maa erindres, at Tallene paa samme Linje i denne Tabel kun for Gamle Hafnia og Mundus svarer til det samme Kalenderaar. I det hele og store er Tallene stigende med Aarene, hvilket naturligvis skyldes, at flere og flere Forsikringer bliver virksomme ved Forsikringstidens Udløb og ved Dødsfald. For den frivillige Afgang alene bliver Tallene:

Afgang i det	Gl. Hafnia	Mundus	Fædrelandet	Dan
5. Aar	0·88	4·47	1·45	0·60
6. -	0·58	3·09	0·93	0·44
7. -	2·34	2·49	0·54	0·86
8. -	1·53	1·62	0·68	
9. -	1·23	1·68	0·44	
10. -	1·90	1·28	0·65	
11. -	1·11	1·86		
12. -	1·17	1·08		
13. -	0·62	1·38		
14. -	0·54	0·62		
15. -	0·65	1·07		
16. -	0·73	0·78		

Disse Tal angiver altsaa Afgangen pr. Regnskabsaar, medens de tidligere omtalte gav Afgangen for hvert Forsikringsaar. De kan derfor ikke sammenlignes med disse uden videre. Men de viser dog maaske, at Hafnia ikke har været nogen daarlig Stedmoder for disse sammenbragte Børn.

DØDELIGHEDEN BLANDT DE FORSIKREDE

ENHVER, der beskæftiger sig med Livsforsikring, ved, at intet Selskab kan antage alle, der søger Forsikring. Det vilde kun en Statsforsikringsanstalt kunne gøre, saafremt det ved Lov var paalagt hele Landets Befolkning at tegne en Forsikring, naar den naade en vis bestemt Alder, og Anstalten maatte endda kun være forpligtet til at tegne Forsikringer af en bestemt Størrelse eller dog nogenlunde ligestore for alle. Eksisterede den sidste Bestemmelse ikke, vilde de, der følte sig syge og svage, tegne meget store Forsikringer, medens de raske vilde søge at spare Præmierne og kun tegne mindre Summer, og de syge vilde da paaføre Anstalten Tab, der kunde blive ødelæggende for den. Og var der ingen Tvang, ja saa vilde en stor Del af de raske holde sig tilbage, til de begyndte at føle sig syge, saa Anstalten saa at sige kun vilde faa med de syge at gøre. Skulde den sikre sig at kunne bestaa, maatte den derfor opkræve saa enorme Præmier, at kun faa vilde kunne betale dem, og Forsikringens Fordel blev altsaa derved væsenlig formindsket.

Som Forholdene nu er, hvor der ingen Tvang eksisterer, maa et Selskab altsaa værge sig mod at skulle forsikre visse med Sygdom behæftede Personer, d. v. s. det maa foretage et Udvalg blandt dem, der søger Forsikring, og nægte at overtage Forsikring paa nogle af dem — afslaa dem — eller kun tilbyde dem Forsikringer til en Præmie, der er væsenlig højere end den for sunde Personer gældende. Forhøjelsen kan fremskaffes ved, at man for den almindelige Præmie giver en Forsikring, der ikke virker straks eller i en vis Tid kun virker delvis under visse Forhold.

Selskabet skal altsaa bedømme den forsikringssøgendes Helbredstilstand og kræver derfor af ham Oplysninger om, hvad han eventuelt fejler og har fejlet. Undertiden nøjes man med disse Oplysninger, men giver da i Reglen ikke Forsikringen sit fulde Omfang straks — den forsikrede faar det, man kalder en Karensforsikring. Skal Forsikringen træde i Kraft straks og fuldtud, forlanger man Oplysninger om den forsikringssøgende fra en Læge, der i den Anledning foretager en grundig Undersøgelse af vedkommendes Helbredstilstand. Udfra de saaledes givne Oplysninger maa da Selskabets Direktion — støttet af en eller flere Læger (Selskabets Lægeraad) — danne sig et Skøn over, hvorvidt den paagældende kan antages til almindelig Præmie, eller der maa kræves forhøjet Præmie. Men hvor dygtige end de bedømmende Læger er, hvor stor Erfaring Direktionen end sidder inde med, saa kan der herved ikke fældes en ufejlbar Dom om, hvorvidt en Persons Liv er godt eller ej, forsik-

ringsmæssig set, da alt beror paa de dømmende Personers subjektive Skøn, fordi der ikke eksisterer og ikke kan fremskaffes en fejlfri «Alen», hvormed Livene kan maales. Man kan derfor let tage fejl ved denne Bedømmelse. Et forsigtigt Selskab maa derfor af og til søge at faa oplyst, om de Hovedsynspunkter, det anlægger, er rigtige, eller om de bør forandres. De bedømmende maa naturligvis først og fremmest tage Hensyn til, hvad Lægevidenskaben i Tidens Løb vinder af ny Kundskaber om de forskellige Sygdomme. Men dernæst maa Selskabet ved Lejlighed undersøge, hvorledes dets Udvalgelse har virket i Praksis. Dette sker i Almindelighed derved, at Selskabet ved Hjælp af sine egne Erfaringer — eller ved disse og de andre Selskabers Erfaringer — bestemmer, hvor stor Dødeligheden virkelig har været, d. v. s. danner en ny Dødelighedstavle og derefter bruger denne ved Beregningen af Præmier og Reserver. Men en saadan Dødelighedstavle kan højst give Besked om, hvorvidt Bedømmelsen taget under ét har været tilstrækkelig stræng; den kan ikke give Selskabet Oplysning om, *paa hvilke bestemte Punkter dets Bedømmelse muligvis bør forandres*. Vil man have dette Spørgsmaal besvaret, maa man nærmere undersøge, hvilken Sammenhæng der eventuelt kan findes mellem de Sygdomme, den forsikrede har lidt af, inden han søger Forsikring, eller lider af ved Antagelsen, og saa hans Dødsårsag. En saadan Undersøgelse er meget omstændelig og fordrer et meget stort Materiale for at kunne give Svar, man kan stole paa. Den foretages derfor meget sjældent, og oftest benyttes da Materialet fra flere Selskaber under ét, fordi et enkelt Selskab i Reglen ikke kan give et tilstrækkelig stort Materiale.

HAFNIA besluttede i 1915 at tage dette Spørgsmaal op til Besvarelse for sit vedkommende. Man var dog klar over, at Selskabet næppe endnu havde Materiale nok til en saadan Undersøgelse; men Arbejdet blev anlagt saaledes, at det kunde fortsættes gennem Aarene, saa at man kunde gøre sig Haab om paa et senere Tidspunkt at have tilstrækkelig stort Materiale. Det ligger imidlertid i Sagens Natur, at man ønskede ved Selskabets 50-Aars Jubilæum at se, hvad man kunde faa at vide af det forhaandenværende Materiale, selvom dette var relativt ringe, og det er da *Resultaterne af en saadan foreløbig Undersøgelse, som her forelægges*. Hvor utilfredsstillende end Materialet endnu er kvantitativt, kan disse Resultater dog maaske give et eller andet Fingerpeg af Betydning.

Hafnia besluttede straks at anvende *Holleriths Kort og Sortérmaskiner*, da disse frembyder overordenlig store Fordele ved et Arbejde af denne Natur. Disse Kort fordrer, at enhver Oplysning, som skal findes paa Kortet, maa være angivet i Tal. For Aldre og lignende

Begreber gaar dette af sig selv. Men Sygdomme, Dødsårsager, Forsikringsarter o. s. v. skal ogsaa angives ved Tal, hvorfor man først maa udarbejde en Fortegnelse over alle Sygdomme og Dødsårsager, som man venter at faa Brug for, og tildele hver af disse et Numer. Hafnias Liste omfattede ca. 220 Sygdomme og Dødsårsager. Af praktiske Grunde deltes disse i 10 Grupper, nemlig Grupper for:

- 0 Forskellige Sygdomme (herunder Ulykkestilf., Selvmord o. s. v.)
- 1 Infektionssygdomme og parasitære Sygdomme
- 2 Sygdomme i Respirationsorganerne (Tuberkulose undtaget)
- 3 — i Cirkulationsorganerne
- 4 — i Fordøjelsesorganerne og Underlivet (Tuberkulose og Kræft undtaget)
- 5 — i Urin- og Kønsorganerne (Tuberkulose og Kræft undt.)
- 6 — i Blodet og Stofskiftesygdomme
- 7 — i Nervesystemet
- 8 Tuberkulose
- 9 Kræft

og Sygdommene og Dødsårsagerne i de 9 sidste Grupper fik nu tresifrede Numre, saaledes at første Siffer var fælles for alle til samme Gruppe hørende Sygdomme og netop var det, der ovenfor er anført ud for den paagældende Gruppe. I Gruppen 0 fik de Numre fra 1 til 58. Ved at numerere paa denne Maade opnaaede man en stor Overskuelighed, og Arbejdet med Udfærdigelsen af Kortene lettedes betydeligt. Man vidste f. Eks. altid straks, at 811 maatte være en tuberkuløs Lidelse, 903 en Kræftlidelse o. s. v. Fortegnelsen gjordes saa detaljeret som muligt, skønt man var klar over, at man ved de fleste Undersøgelser maatte slaa flere Grupper sammen paa Grund af de faa Tilfælde, hver kom til at omfatte. Men ved at benytte alle Sygdomme og Dødsårsager opnaaede man, at man ikke paa Forhaand afskar sig fra Muligheden af at undersøge enhver Sygdoms Virkninger. Paa Kortene anførtes den Sygdom hos den forsikrede, som den bedømmende Læge havde anset for den væsenligste af dem, den forsikringsøgende havde lidt af, inden Forsikringen afsluttedes, og i en Rubrik ved Siden af tillige den næstvæsenligste, om der var flere. Som Dødsårsag anførtes den primære Dødsårsag, idet der dog af og til blev fraveget fra Dødsattestens Angivelse i saa Henseende. Saaledes er f. Eks. Lungebetændelse i Hjertesygdom regnet for Hjertesygdom o. s. v. Kortene indeholdt endvidere de Data, der iøvrig er nødvendige for Statistiken, men som ikke her behøver nærmere Forklaring.

Ved denne Undersøgelse regnedes ikke med Personer eller Policer som Tælleenhed, men med «Bedømmelser». Hver Gang, en Persons Helbredstilstand var blevet bedømt af Selskabet, regnedes han som en ny Person (Tælleenhed) og kun som én Person, selvom han fik flere Policer udstedt ved den Lejlighed. Observationstiden omfattede Tiden fra Selskabets Stiftelse til 1. Januar 1920, og de forsikrede fulgtes saa langt, det var muligt. Dog gjorde man en Undtagelse for dem, der fik præmiefri nedsatte Forsikringer, idet disse kun fulgtes til det Øjeblik, da Forsikringen blev nedsat, saafremt de da ikke samtidig havde andre Policer («Bedømmelser») løbende. Man gjorde denne Undtagelse, fordi det har vist sig, at Selskabet ikke altid faar Underretning om, naar en saadan forsikret dør efter Nedsættelsen, saafremt den nedsatte Forsikringssum er meget lille. Forsikringer, der en Tid havde været ude af Kraft, og som derefter atter blev sat i Kraft igen, medregnedes ikke i det Tidsrum, de var ude af Kraft, og regnedes som ny «Bedømmelser» ved Ikraftsættelsen. Det fremgaar af det her sagte, at den samme Person kan komme til at gaa igen flere Gange, saafremt han er bedømt mere end én Gang. Husker man dette, vil der næppe opstaa Misforstaaelse ved, at der i det følgende omtales Personer, hvor man mener Bedømmelser.

Det samlede Materiale, der dels hidrører fra Forsikringer, der er tegnet (eller forsøgt tegnet) i HAFNIA før 1. Juli 1905 (og som i det følgende betegnes under ét ved *Gamle Hafnia*), dels fra dem, der er tegnet efter nævnte Dag (betegnet som *Ny Hafnia*), dels fra de med Hafnia sammensluttede Selskaber *Mundus*, *Fædrelandet* og *Dan*, dels endelig fra nogle i Genforsikring overtagne, udgjorde 259 895 Personer (eller altsaa rettere Bedømmelser). Den langt overvejende Del af disse var ved Tegningen bosat i Skandinavien, idet kun 4 321 Mænd og 2 716 Kvinder var bosat i Tyskland, og 5 472 Mænd og 647 Kvinder i Frankrig, ialt altsaa 13 156. Da Materialet fra det sydlige Udland saaledes var relativt lille, og Forsikringerne kun havde været faa Aar i Kraft, og da Forholdene i de to Lande var saa stærkt paavirket af Krigen og (for Frankrigs Vedkommende) tildels forstyrret ved Moratorielovgivningen, er dette Materiale holdt helt udenfor denne Undersøgelse. Kun skal her nævnes, at Selskaberne afslog 144 Mænd og 27 Kvinder i *Tyskland*, og at der blandt de til Forsikring i dette Land antagne 4 177 Mænd og 2 689 Kvinder indtraf 167 Dødsfald blandt Mændene og 16 Dødsfald blandt Kvinderne, medens der afsloges 311 Mænd og 29 Kvinder af de *franske* forsikringssøgende og blandt de franske forsikrede indtraf 325 Dødsfald blandt Mændene og 16 blandt Kvinderne. *Dødsaaarsagerne* fordelte sig saaledes:

AF DEN ANGIVNE DØDSAARSAG DØDE AF TYSKE OG FRANSKE FORSIKREDE				
DØDSAARSAG	TYSKE		FRANSKE	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Selv mord	2		8	
Faldet i Krigen	86		96	
Forskellige Dødsårsager	7	2	44	1
Influenza, spansk Syge	5	2	15	2
Andre Infektionssygdomme	7	1	10	
Lungebetændelse	9	1	22	2
Lungehindebetændelse	1		2	
Andre Sygd. i Respirationsorg. (Tub. undt.) . .	3		10	1
Sygdomme i Cirkulationssystemet	12		24	1
Sygdomme i Mave og Tarm	3	1	4	
Lever- og Galdelidelser		1	8	
Andre Sygd. i Fordøjelsesorg. og Underliv . .			4	2
Nyrebetændelse o. l.	2	1	8	
Nyre- og Blæresten m. m.			1	
Sygdomme under Svangerskab, Fødsel				1
Andre Sygdomme i Urin- og Kønsorganer . .	1			
Anæmi		1	1	1
Sukkersyge		2	1	1
Andre Sygd. i Blodet, Stofskiftesygdomme . .				
Hjærnesygdom	2		5	
Andre Sygdomme i Nervesystemet	5		19	1
Tuberkulose	17	3	29	1
Kræft	5	1	14	2
IALT:	167	16	325	16

Krigen har jo slaet haardt i bægge Lande. Iøvrig er det som altid Tuberkulosen, der er Selskabernes værste Fjende. Tallene er iøvrig for smaa til at udvise noget.

I *Genforsikring* overtoges Forsikring paa 606 Mænd og 33 Kvinder, medens der afsloges for 68 Mænd og 2 Kvinder. Der indtraf 90 Dødsfald blandt Mændene og 2 blandt Kvinderne.

Af de 246 030 Personer, der direkte (ikke ved Genforsikring) søgte Forsikring, medens de var bosat i Skandinavien, antoges de 232 367 Personer til Forsikring paa forskellige Vilkaar, medens Forsikring afsloges for 13 663 Personers vedkommende. Desværre har man ikke kunnet følge disse sidstnævnte gennem deres Liv efter Afslaget; havde man været istand dertil, vilde man maaske have faaet de vigtigste Oplysninger om Sygdommenes Virkninger fra dem.

De antagne omfatter jo baade *Mænd og Kvinder*, og de to Køns Levesandsynligheder bør da bestemmes hver for sig. Men Materialet

maa ogsaa deles efter, om Forsikringen er tegnet *paa Grundlag af Helbredsattest eller som Karensforsikring* (eller Hafnias specielle Form for denne: *Kroneforsikring*), og om *Antagelsen er sket paa Selskabets almindelige Vilkaar eller paa skærpede Vilkaar (forhøjet Præmie)*. Endvidere er nogle faa Personer forsikret i Gamle Hafnia paa Grundlag af en kort og derfor ret ufuldstændig Lægeattest (*Begravelsesforsikringer*) og maa derfor holdes for sig.

Endelig har Hafnia i de senere Aar ved Selskabet *Danas Hjælp* tegnet Forsikring paa 773 Personer, hvis Helbredstilstand var saa daarlig, at Hafnia ikke under almindelige Omstændigheder kunde antage dem («mindre gode Liv»). Af disse er 7 døde. Da disse Forsikringer er saa unge, at de i Gennemsnit ikke har været under Observation i ét Aar, er de ikke undersøgt her.

Tabel 1 giver nu straks nogle Oplysninger om, hvorledes de forskellige Selskaber indenfor Hafnia har bedømt de forsikrings søgendes Helbredstilstand. Mest iøjnespringende er *den store Forskel paa Resultaterne for de lægeundersøgte forsikrede og for dem, der har tegnet uden Lægeundersøgelse*. Medens kun 89 pCt. af de lægeundersøgte Mænd og 87 pCt. af Kvinderne antages til normal Præmie, bliver ca. 96 pCt. af de ved Karensforsikring forsikrede Mænd og 98 pCt. af Kvinderne antaget til normal Præmie. Denne Forskel stammer vel hovedsagelig fra, at man fra den sidste Gruppe forsikrede ikke faar saa udførlige Oplysninger om deres Helbred — dels paa Grund af de søgendes Ukendskab til deres egen Helbredstilstand, dels desværre af og til mod deres bedre Vidende — saa man antager nogle til Forsikring, som burde afslaas eller have forhøjet Præmie. Det kan maaske ogsaa hidrøre fra, at Karensforsikringen først er optaget ret sent af Selskaberne, og at disse Forsikringer saaledes stammer fra en Periode, hvor Antagelsen i det hele taget er gjort noget læmpeligere, end den var tidligere. At den første Grund vist er den væsentligste, sandsynliggøres derved, at der er større Overensstemmelse mellem de forskellige Selskabers Antagelsesprocent for ikke-lægeundersøgte end for lægeundersøgte, og at Kvinderne i den ikke-lægeundersøgte Gruppe optræder med større Antagelsesprocent end Mændene, medens disse blandt de lægeundersøgte lettere end Kvinderne antages til normal Præmie. Kvinder har vistnok en større Tilbøjelighed end Mændene til at undervurdere Betydningen af Uregelmæssigheder i deres Legemes Funktioner, og dette i Forening med en naturlig Blufærdighed gør sikkert deres Angivelser noget mindre paalidelige end Mændenes.

Det maa her vel erindres, at Selskaberne, direkte eller indirekte,

TABEL 1

 SKANDINAVISKE FORSIKRINGER
 HELE MATERIALET

INDELINGER OG SELSKAB	MÆND				KVINDER				
	Antagne		Døde	Af- slaa- ede	Antagne		Døde	Af- slaa- ede	
	Antal	i % af søgte Fors.			Antal	i % af søgte Fors.			
Lægeundersøgte									
<i>Normalt antagne</i>	Gl. Hafnia	32 120	87·02	3 592	3 129	1 081	85·93	118	102
	Ny Hafnia	52 129	90·61	1 125	3 149	3 082	88·92	59	219
	Mundus	7 496	85·89	339	971	524	83·71	19	75
	Fædrelandet . .	10 426	88·69	351	1 080	709	87·21	23	81
	Dan	24 074	89·54	823	2 072	1 326	85·44	51	178
	Ialt:	126 245	89·02	6 230	10 401	6 722	87·13	270	655
<i>Antagne til for- højet Præmie</i>	Gl. Hafnia	1 661	4·50	148		75	5·96	5	
	Ny Hafnia	2 254	3·92	76		165	4·76	3	
	Mundus	261	2·99	11		27	4·31	1	
	Fædrelandet . .	250	2·13	6		23	2·83	1	
	Dan	741	2·76	28		48	3·09	2	
	Ialt:	5 167	3·64	269		338	4·38	12	
Karensforsikringer									
<i>Normalt antagne</i>	Ny Hafnia	30 631	96·23	483	969	7 405	98·34	122	93
	Mundus	1 974	95·27	49	94	728	97·72	23	17
	Fædrelandet . .	2 539	95·13	43	113	896	95·62	17	38
	Dan	4 069	96·47	77	146	1 324	98·73	11	17
	Ialt:	39 213	96·13	652	1 322	10 353	98·10	173	165
<i>Antagne til for- højet Præmie</i>	Ny Hafnia	232	0·73	3		32	0·42		
	Mundus	4	0·19						
	Fædrelandet . .	17	0·64			3	0·32		
	Dan	3	0·07						
	Ialt:	256	0·63	3		35	0·33		
Kroneforsikringer									
<i>Normalt antagne</i>	Ny Hafnia	25 243	96·08	418	816	5 238	97·83	83	96
	Mundus	1 881	94·57	108	105	170	96·04	9	7
	Ialt:	27 124	95·97	526	921	5 408	97·78	92	103
<i>Antagne til for- højet Præmie</i>	Ny Hafnia	214	0·81	12		20	0·37		
	Mundus	3	0·15						
	Ialt:	217	0·77	12		20	0·36		
Karens- og Kroneforsikringer (Karens bortfaldet)									
<i>Normalt antagne</i>	Ny Hafnia	1 737		15	56	78			2
	Fædrelandet . .	230		3		22			
	Ialt:	1 967		18	56	100			2
<i>Antagne til for- højet Præmie</i>	Ny Hafnia	65		5		1			
	Fædrelandet . .	4							
	Ialt:	69		5		1			
Folkforsikringer									
Dan	5 191		74	19	2 505			47	
Begravelsesforsikringer									
Gl. Hafnia	367		183	12	296			150	7
Overført til Dana	773		7						
Lægeundersøgte ialt:	131 412	92·66	6 499	10 401	7 060	91·51	282	655	
Andre Forsikringer ialt:	75 177	96·99	1 480	2 330	18 718	98·54	462	277	
Tilsammen:	206 589	94·20	7 979	12 731	25 778	96·51	742	932	
Genforsikringer	606	89·91	90	68	33	94·29	5	2	

faar en højere Præmie for Karensforsikringer end for Forsikringer med Lægeundersøgelse; de kan derfor ogsaa bære en større Dødelighed i denne Gruppe end i de lægeundersøgte.

Man lægger *ved de lægeundersøgte Personer* straks Mærke til, at *Ny Hafnias* Procentsatser for de normalt antagne er ikke saa lidt større end de andre Selskabers. Dette er næppe tilfældigt, men skyldes sikkert, dels at Befolkningens almindelige Sundhedstilstand nu er bedre, end den var i Slutningen af forrige Aarhundrede, dels at Lægevidenskaben bedre end dengang forstaar at vurdere Sygdommens Betydning, men ogsaa en mere eller mindre bevidst Stræben hos Direktion og de bedømmende Læger efter at faa saa mange som muligt forsikret. Denne Stræben gør sig gældende overalt i Livsforsikringen, og for *Hafnias* Vedkommende er der intet paafaldende i, at dette Selskab, som nu er stort og vel funderet, tør vove at forsikre Personer, paa hvis Liv man ikke turde tegne Forsikring, da Selskabet var mindre.

Iøvrig viser det sig, at *Mundus* er det Selskab, der har den laveste Antagelsesprocent. Dette Resultat kan dog maaske bero paa Tilfældigheder, der overfor en — relativt — saa lille Bestand selvfølgelig kan spille en ret stor Rolle. Men ellers synes *Gl. Hafnia* at have været det strængeste, hvilket ogsaa er naturligt, da det var det første private danske Selskab og begyndte paa en Tid, hvor Erfaringerne ikke var særlig store. Det er imidlertid værd at lægge Mærke til, at medens de yngre Selskaber, taget under ét, som Hovedregel afslaar Forsikringen, naar der er noget ivejen med den forsikringsøgende, har *Gl. Hafnia* og *Ny Hafnia* i større Udstrækning end de andre danske Selskaber brugt den Metode at antage de mindre gode Liv mod forhøjet Præmie, har altsaa søgt at naa Idealet: at kunne forsikre alle.

Endelig ser man af Tabel 1, at medens *de forsikrede Kvinder* i *Gl. Hafnia* kun udgjorde 3·3 pCt. af alle de forsikrede lægeundersøgte, optræder de i *Ny Hafnia* i samme Gruppe med 5·6 pCt., og af de øvrige Forsikringer udgør de endog ca. 20 pCt. Det er altsaa blevet langt mere almindeligt, at en Kvinde forsikrer sig, end det var i forrige Aarhundrede, hvilket naturligvis hænger sammen med, at Kvinden nu i langt højere Grad end tidligere er selverhvervende. Hun synes foreløbig at foretrække ikke at lade sig lægeundersøge.

Ved den egenlige Undersøgelse af Sammenhængen mellem de forsikredes Helbredstilstand ved Antagelsen og deres Dødsarsager deler Materialet sig naturlig i de tre Hovedgrupper:

1. Lægeundersøgte Mænd,
2. Lægeundersøgte Kvinder,
3. Ikke-lægeundersøgte Personer.

LÆGEUNDERSØGTE MÆND

Mere end Halvdelen af Materialet hidrører fra Forsikring paa Mænd, der har præsteret Helbredsattest. Det bliver derfor ogsaa denne Gruppe, der afgiver det bedste Grundlag for Undersøgelsen, og det saameget mere som den indeholder de Forsikringer, der har været den længste Tid i Kraft. Gennemsnitsobservationstiden er dog meget forskellig for de forskellige Selskaber, idet den for de til normal Præmie antagne i Gl. Hafnia er 14·3 Aar, i Ny Hafnia 4·8, Mundus 8·6, Fædrelandet 9·6 og Dan 7·9 Aar, og betydelig mindre for de paa skærpede Vilkaar antagne (i Gl. Hafnia 7·5 Aar, i de andre gamle Selskaber omkring 5 Aar).

Det første Spørgsmaal, man nu skal have besvaret, er: *Har den virkelige Dødelighed været større eller mindre end den forventede?* Holder vi os foreløbig til de til *normal Præmie antagne*, maa Svaret blive: *Langt mindre end forventet*. Dermed er det givet, at ikke alene har for alle Selskaber Dødelighedsgrundlaget været valgt forsigtig, men ogsaa at Bedømmelsen har været tilstrækkelig stræng. Højest kommer Mundus med 70·3 pCt. af den beregnede Dødelighed, derefter Ny Hafnia med 64·2, saa Gl. Hafnia med 55·6, Dan med 49·5 og endelig Fædrelandet med 33·4 pCt. Til Sammenligning kan tjæne, at Statsanstalten har som et tilsvarende Tal 59 pCt. (se Anstaltens 9de femaarige Risiko Opgørelse, S. 7). Rent forbløffende er Fædrelandets lave Tal og Mundus' høje Procent, især naar man erindrer, at Mundus er det Selskab, der har den laveste Antagelsesprocent. Tallene kan imidlertid ikke uden videre sammenlignes, fordi de i de forskellige Selskaber anvendte Dødelighedstavler er saa forskellige. Beregnede man f. Eks. Mundus' forventede døde paa Gl. Hafnias Grundlag, vilde man faa, at den virkelig indtrufne Dødelighed kun udgjorde 48·3 pCt. af den forventede. Forklaringen paa de 70 pCt. er altsaa, at de af Mundus benyttede Dødelighedstavler har haft mindre Dødssandsynligheder end Gl. Hafnias. Vil man *sammenligne Dødeligheden i de forskellige Selskaber*, maa man bestemme Dødshyppigheden for hvert efter de foreliggende Erfaringer. Man bestemmer da for hver Alder, hvormange Personer der har været under Observation (betegnes ved Observationsaar), og sætter Antallet af dem, der er døde i denne Alder, i Forhold til Antallet af Observationsaarene, hvorved man faar Dødshyppigheden. Alderen er i det følgende overalt den Alder, den forsikrede havde paa den sidst passerede Fødselsdag. *Tab. 2* giver Oplysning om, hvorledes Materialet fordelte sig. Langt den største Del af dette (43 pCt.) hidrører fra Gl. Hafnia — hvor ogsaa (selvfølgelig) de højere Aldre er bedst besat

LÆGEUNDERSØGTE, NORMALT ANTAGNE PERSONER

TABEL 2

ALDER		OBSERVATIONSÅAR								DØDE					ALDER	
Aar		Gl. Hafnia	Ny Hafnia	Mundus	Fædrelandet	Dan	Alle	Gl. Hafnia	Ny Hafnia	Mundus	Fædrelandet	Dan	Alle	Aar		
0-4	8			3	1-5	4-5	17	1		1			1	0-4		
5-9	26-5			10-5	2	109	151	3		1			1	5-9		
10-14	1 521	3	249-5	115	338-5	1 322	3 546	3		7		4	7	10-14		
15-19	5 897	16 087-5		1 624-5	6 175	8 046	37 830	16		7		32	124	15-19		
20-24	17 966	37 466		5 360-5	13 155	21 869	95 816-5	77		25		84	371	20-24		
25-29	44 049-5	54 575-5		9 404	17 204-5	34 086	159 319-5	157		34		104	575	25-29		
30-34	68 134-5	54 795-5		12 006-5	18 371	37 535	190 842-5	235		47		127	711	30-34		
35-39	79 776-5	41 855-5		12 322	16 584	33 841	184 379	324		33		104	666	35-39		
40-44	78 213	25 019-5		10 274	12 692	25 737	151 935-5	385		42		126	702	40-44		
45-49	65 963-5	12 583		6 885	8 280	15 667-5	109 379	491		56		96	757	45-49		
50-54	48 556	5 480		3 851-5	4 584	7 782	70 253-5	573		48		64	749	50-54		
55-59	30 521	2 115-5		1 761-5	2 097-5	3 347	39 842-5	536		28		39	670	55-59		
60-64	12 932-5	705-5		639	701-5	1 126-5	16 105	327		15		17	382	60-64		
65-69	3 987	196		153	256	317	4 909	185		7		20	216	65-69		
70-74	1 874	30-5		21	42-5	92	2 060	142		7		6	157	70-74		
75-79	825	4		0-5	5-5	10-5	845-5	64				1	65	75-79		
80-84	334					1-5	335-5	56					56	80-84		
85-89	66-5						66-5	18					18	85-89		
90-94	6-5						6-5	2					2	90-94		
I ALT:	460 658	251 166-5		64 431-5	100 490-5	190 893-5	1 067 640	3 592	1125	339	351	823	6 230	I ALT		

— medens f. Eks. Mundus' Andel kun er 6 pCt. Ved Hjælp af Kings Metode er de fundne Dødshyppigheder udjævnet svagt, og deres Størrelser findes i *Tab. 3*, hvor der tillige til Sammenligning er angivet Dødssandsynlighederne efter den af Ny Hafnia brugte Dødelighedstavle. Alle Selskaberne viser her langt mindre Dødelighed end den, Hafnia nu regner med, undtagen Gl. Hafnia i Aldrene over 70 Aar. Men her er Materialet ret faatalligt, saa Tilfældighederne spiller en større Rolle, og Bestemmelsen af Dødssandsynligheden bliver usikker. Dette viser Tallene tydelig, idet de f. Eks. aabenbart er for smaa for

TABEL 3							
DØDSSANDSYNLIGHEDEN							
FOR LÆGEUNDERSØGTE, NORMALT ANTAGNE MÆND							
HELE MATERIALET							
Af 100 000 Mænd i en vis Alder dør i samme Alder:							
Alder Aar	Gl. Hafnia	Ny Hafnia	Mundus	Fædrelandet	Dan	Alle	Ny Hafnias Grundtavle
17	252				400	322	554
22	438	386	474	306	389	390	550
27	356	420	358	293	302	360	556
32	342	427	397	381	341	373	601
37	405	358	258	319	300	358	702
42	487	467	405	253	496	460	881
47	744	657	828	405	617	696	1 167
52	1 190	736	1 271	500	834	1 075	1 612
57	1 780	2 334	1 609	1038	1 193	1 714	2 301
62	2 575	1 619	2 444	1652	1 495	2 417	3 361
67	4 874	3 732			7 045	4 627	4 985
72	7 830					7 936	7 442
77	7 624					7 548	11 093
82	17 596					17 540	

Alderen 77 Aar i Forhold til dem for Aldrene 72 og 82 Aar. Muligvis var Hafnias Tavle ogsaa noget for svag i de højeste Aldre. Tallene for de laveste og de højeste Aldre er iøvrig altid daarligst bestemt. Karakteristisk for alle Selskaber (dog ikke stærkt udtalt i Ny Hafnia) er den stærke Vækst i Dødssandsynligheden i Begyndelsen af tyverne, og dens Aftagen derfra indtil noget ind i tredverne. Som vi senere skal se, skyldes den «Pukkel», som Dødskurven her har, vistnok væsenligst Tuberkulosen. I tredverne er der atter en Pukkel, hvorefter Dødeligheden stiger ret jævnt. I de Selskaber, hvor Materialet er relativt ringe, svinger Tallene naturligvis mere end i Gl. Hafnia. Mærkelig er den lave Dødelighed i Begyndelsen af fyrrerne, som Fædrelandet udviser. Fædrelandet viser gennemgaaende den laveste

Dødelighed, og Mundus' Dødelighed er aabenbart ikke saa stor, som de tidligere omtalte 70 pCt. straks lod formode

Imidlertid er Sammenligningen af Selskaberne heller ikke her helt retfærdig. Det er nemlig en bekendt Sag, at Dødeligheden er betydelig mindre for Personer, der nylig er lægeundersøgt, end for Personer i samme Alder, som har været forsikret i 5-10 Aar. Og da de yngre Selskabers Gennemsnitsobservationstid er langt ringere end Gl. Hafnias, er det indlysende, at man maa vente, at denne Lægeundersøgelsens (eller rettere Udvælgelsens) Betydning maa være

DØDSSANDSYNLIGHEDEN TABEL 4							
FOR LÆGEUNDERSØGTE, NORMALT ANTAGNE MÆND							
HELE MATERIALET — 5 AAR AFSKAARET							
Af 100 000 Mænd i en vis Alder dør i samme Alder:							
Alder Aar	Gl. Hafnia	Ny Hafnia	Mundus	Fædre- landet	Dan	Alle	Ny Hafnias Grundtavle
22	777	701		480	551	624	550
27	750	608	465	399	434	556	556
32	476	568	529	432	382	473	601
37	457	446	253	330	327	402	702
42	504	573	449	284	480	485	881
47	752	772	850	411	614	715	1 167
52	1 204	834	1 287	1574	813	1 109	1 612
57	1 807	2 043	1 647	1112	1 218	1 728	2 301
62	2 543	1 603	2 510	1785	1 544	2 414	3 361
67	4 938	3 373			7 206	4 750	4 985
72	7 766					8 009	7 442
77	7 702					7 619	11 093
82	17 584					17 524	

mindre fremtrædende i Tallene for Gl. Hafnia end for de øvrige Selskaber. For at faa en noget bedre Sammenligning er Døds sandsynlighederne endvidere bestemt alene for de Forsikringer, der blev mere end 5 Aar gamle, og kun paa Erfaringerne efter disse fem Aar. *Tab. 4* giver de dertil svarende Tal. Da Materialet naturligvis bliver langt mindre her (f. Eks. gaar Antallet af de døde for Ny Hafnias Vedkommende ned til det halve), faar Tilfældighederne større Spillerum. Men Tallene viser bedre Overensstemmelse her end de i *Tab. 3* gengivne. Fædrelandet (og Dan) har i det hele og store den laveste Dødelighed, hvilket vist tildels kan tilskrives baade, at dets Forsikringer stammer fra det tyvende Aarhundrede, hvor den almindelige Sundhedstilstand vel er bedre, end den var i forrige Aarhundrede, og at dets (og Dans) forsikrede næsten udelukkende er rekrute-

ret fra Landbefolkningen, medens f. Eks. Gl. Hafnias i langt overvejende Grad stammer fra Bybefolkningen. Naar Tallene for Tyveaarsalderen i Ny Hafnia i Tab. 3 er relativt store, kan det vist skyldes, at dette Selskab i højere Grad end de andre blev paavirket af den spanske Syge, fordi det under Epidemien havde langt flere Personer i Tyveaarsalderen end de andre Selskaber. I Tab. 4, hvor de sidste Aars Nytilgang af Forsikringer ikke er med, altsaa en Del af de yngste forsikrede er udelukket, er den omtalte Ulighed mellem Ny Hafnia og de andre Selskaber stærkt reduceret.

Blandt de 126 245 Personer, som her undersøges, fandtes 74 712

TABEL 5 DØDSSANDSYNLIGHEDEN FOR FORSKELLIGE GRUPPER LÆGEUNDERSØGTE MÆND							
Af 100 000 Mænd i en vis Alder dør i samme Alder:							
Alder Aar	Alle Liv	Rene Liv	Tuberk. i Slægten	Kræft i Slægten	Gonorrhoe	Sygd. i Respirationsorg.	Tuberkulose
17	322	298	643			316	
22	390	392	490	259		355	
27	360	332	364	359		420	298
32	373	353	429	226	353	490	668
37	358	358	369	158	343	341	393
42	460	394	418	435	620	525	383
47	696	642	638	500	1 121	616	963
52	1 075	1 075	1 031	973	1 248	783	816
57	1 714	1 613	1 322	1 323	2 334	1 644	2 192
62	2 417	2 251	2 193	2 938	3 807	3 184	2 848
67	4 627	4 305	4 911	7 881	2 733	6 184	1 990
72	7 936	7 010	6 332	7 020	10 169	8 670	
77	7 700	6 833	9 638	6 953	8 168	6 057	

eller ca. 60 pCt., om hvilke der ved Antagelsen ikke var noget som helst at bemærke; de var «rene Liv». De havde tilsammen en Observationstid af 632 410·5 Aar (mod hele Materialets 1 067 640 Aar) og havde derfor samme Gennemsnitsobservationstid, 8·46 Aar, som hele Materialet. Det er indlysende, at denne Gruppe meget stærkt præger Resultaterne for alle de lægeundersøgte Personer, da den er saa stor. Tab. 5 viser dog, at Dødeligheden indenfor denne Gruppe næsten overalt er mindre end for alle lægeundersøgte under ét. Det er derved bekræftet, hvad man iøvrig naturligvis kunde vide straks, at de Sygdomme, som de øvrige lægeundersøgte 51 533 Personer led eller havde lidt af ved Antagelsen, i større eller mindre Grad har forøget disse Personers Dødelighed. *Havde Materialet nu været stort*

nok, skulde hver Sygdoms Virkning have været undersøgt. Nu maa man indskrænke sig til visse Grupper af dem.

For 12 105 Personer blev det *ved Antagelsen* oplyst, at der var eller havde været TUBERKULOSE I DEN FORSIKRINGSSØGENDES NÆRMESTE SLÆGT, medens de selv intet fejlede. 341 af disse Personer blev ikke antaget til Forsikring, og 303 antoges kun mod forhøjet Præmie. De normalt antagne 11 461 Personer havde ialt 104 277·5 Observationsaar, altsaa i Gennemsnit 9·10 Aar, og havde 627 døde. Tab. 5 viser, at Dødeligheden for denne Gruppe i Aldrene op til 35 Aar er ikke saa lidt større end Dødeligheden for alle lægeundersøgte, medens den snarest er lidt mindre end denne i de højere Aldre. *Gruppen kan deles i Undergrupper*, eftersom Tuberkulosen er fundet hos Faderen, hos Moderen, hos Søskende, hos Fader og Søskende o. s. v. Den største af disse Undergrupper er den, hvor Tuberkulosen optraadte hos Søskende, idet den har omtrent Halvdelen (269) af alle Dødsfald. I den følgende Tabel er angivet Dødeligheden for denne Undergruppe (Kol. C) og for Undergrupperne: Tuberkulose hos Faderen (Kol. A) og Tuberkulose hos Moderen (Kol. B), medens Kol. D giver Dødeligheden for hele Gruppen: Tuberkulose i Slægten. Da Grupperne omfatter forholdsvis faa Personer, er der naturligvis Mulighed for, at Tilfældigheder har sat deres Stempel paa disse Tal.

AF 100 000 MÆND DØR				
I Alderen	A	B	C	D
22	826	470	646	490
27	266	332	543	364
32	418	429	462	429
37	564	282	431	369
42	417	510	530	418
47	964	543	592	638
52	371	908	1489	1031

Tallene synes dog at vise, at Tuberkulose hos Søskende er et daarligere Tegn for den forsikrede end Tuberkulose hos en af Forældrene. Dette vil dog mange af de Læger, der har studeret dette Forhold nærmere, ikke anerkende, idet de holder for, at Smitten, som jo maa anses for at være Aarsagen til de forsikredes højere Dødelighed, er stærkere fra Forældre til Børn end mellem Søskende indbyrdes. Imidlertid bekræftes det her fundne Resultat af en Undersøgelse, som to engelske Aktuarer, EDWARD A. RUSHER og CHARLES WILLIAM KENCHINGTON har foretaget over det samme Spørgsmaal

(Journal of Institute of Actuaries XLVII, p. 433, 1913). De skriver nemlig p. 463 l. c.: «we have no hesitation in expressing it as our opinion that at least as much attention — if not more — must be given to a history of tuberculosis amongst brothers and sisters as amongst parents». Imidlertid kan det maaske tænkes, at noget af Skylden for, at Læger og Aktuarer kommer til forskellige Resultater her, stammer fra, at Familjehistorien er bedre oplyst ved de Tilfælde, Lægerne har behandlet, end den bliver ved Livsforsikring. Det er naturligt, om en forsikringsøgende ved bedre Besked med og bedre husker sine Søkendes Sygehistorie end sine Forældres, især da disse Forældre, hvis de har været tuberkuløse, kan være døde, medens den forsikringsøgende endnu var meget ung. Det kan da tænkes, at Gruppen: Tuberkulose hos Søkende omfatter mange Tilfælde, der burde høre til en Gruppe: Tuberkulose hos en af Forældrene samt hos Søkende.

Det er vel naturligt at vente, at Tuberkulosedødsfaldene blandt de forsikrede i Gruppen: Tuberkulose i Slægten vil optræde hyppigere end blandt de helt «rene Liv». Det viser sig da ogsaa (*Tab. 6*, se Side 200), at de udgør ca. 21 pCt. af alle Gruppens Dødsfald, medens de blandt de «rene Liv» kun udgør 16 pCt. Nyresygdom og Kræft optræder ogsaa hyppigere i denne Gruppe end blandt de «rene Liv», men Afvigelserne er ikke saa store som for Tuberkulosen.

Da Virkningen af Slægtstuberkulose synes at blive mindre, jo ældre den forsikrede bliver, kan man altsaa nogenlunde afværge denne skadelige Virkning for Selskabet ved kun at antage de unge Personer til Forsikring med meget lang Karenstid. Hafnia har i nogle Aar fulgt den Hovedregel overfor den her omtalte Art af forsikringsøgende at udsætte Antagelsen, til Militærtjenesten var overstaaet, idet man betragtede denne som en Slags Sigte, der udskilte de daarligste Liv, eller man har antaget Personerne til Forsikring paa den Betingelse, at der kun skulde tilbagebetales Præmierne med Rente, saafremt Døden indtraf inden en vis Alder, i Reglen 25 Aar. Denne Regel kan ikke have afsat tydelige Spor i foranstaaende; dertil har den været anvendt for kort Tid. Den er, som det synes, vel heller ikke helt rationel eller udtømmende, men den vil vel hjælpe noget.

KRÆFT I SLÆGTEN synes ikke i nogen væsenlig Grad at paavirke den forsikredes Dødelighed i uheldig Retning, ialfald ikke før i Aldrene over 60 Aar. Denne Gruppe er betydelig mindre end den foregaaende. Den omfatter kun 3 486 antagne Personer med en Observationstid af 29 790·5 Aar og 153 Dødsfald. Kun for 11 Personer blev Forsikringen afslaaet. Dødsfaldene paa Grund af Kræft udgør en

større Procentsats (15 pCt.) af denne Gruppens samlede Dødsfald, end de gør det iblandt de rene Liv (10-11 pCt.). Det synes, somom man kan værgе sig mod en forhøjet Dødelighed blandt Personer af den her omtalte Art ved at begrænse Forsikringstiden for dem til deres 60. Aar.

Medens de Personer, der indbefattes i de hidtil omtalte Grupper, ikke selv havde fejlet noget før Antagelsen til Forsikring, havde *alle de Personer, der herefter behandles, gennemgaaet mindst en Sygdom og undertiden flere*. Det er derfor klart, at idet man grupperer dem efter den Sygdom, som de undersøgende Læger har anset for at være den væsenligste, kan de Resultater, man naar til for hver Gruppe, ikke paa Forhaand siges at skyldes udelukkende den paagældende Sygdom. Hverken Materialet eller Tiden har tilladt en Undersøgelse af, hvilken Virkning de forskellige Kombinationer af to Sygdomme kan have haft. Kun for én Sygdoms vedkommende er for hele Materialet de Personer udskilt, som kun havde lidt af denne ene Sygdom; denne tages derfor her først.

GONORRHOE. Denne blandt Mænd saa almindelige Sygdom blev i ældre Tider med et vist godt Humør betragtet som ret uvæsenlig; man sagde, den hørte til de «Børnesygdomme», som de fleste skulde igennem. Utvivlsomt har mange forsikringsøgende fortiet, at de har haft denne Sygdom, udfra den Betragtning, at naar de engang var blevet færdig med den, betød den slet intet mere. Omtrent af samme Mening var Lægerne vist. Blandt 5345 Personer med denne Sygdom afsloges kun 16 eller 3 p. m. 3947 antagne Personer havde kun lidt af denne Sygdom, medens Resten tillige havde haft andre Sygdomme. De 3947 havde en Observationstid af 36968·5 Aar og 333 Dødsfald.

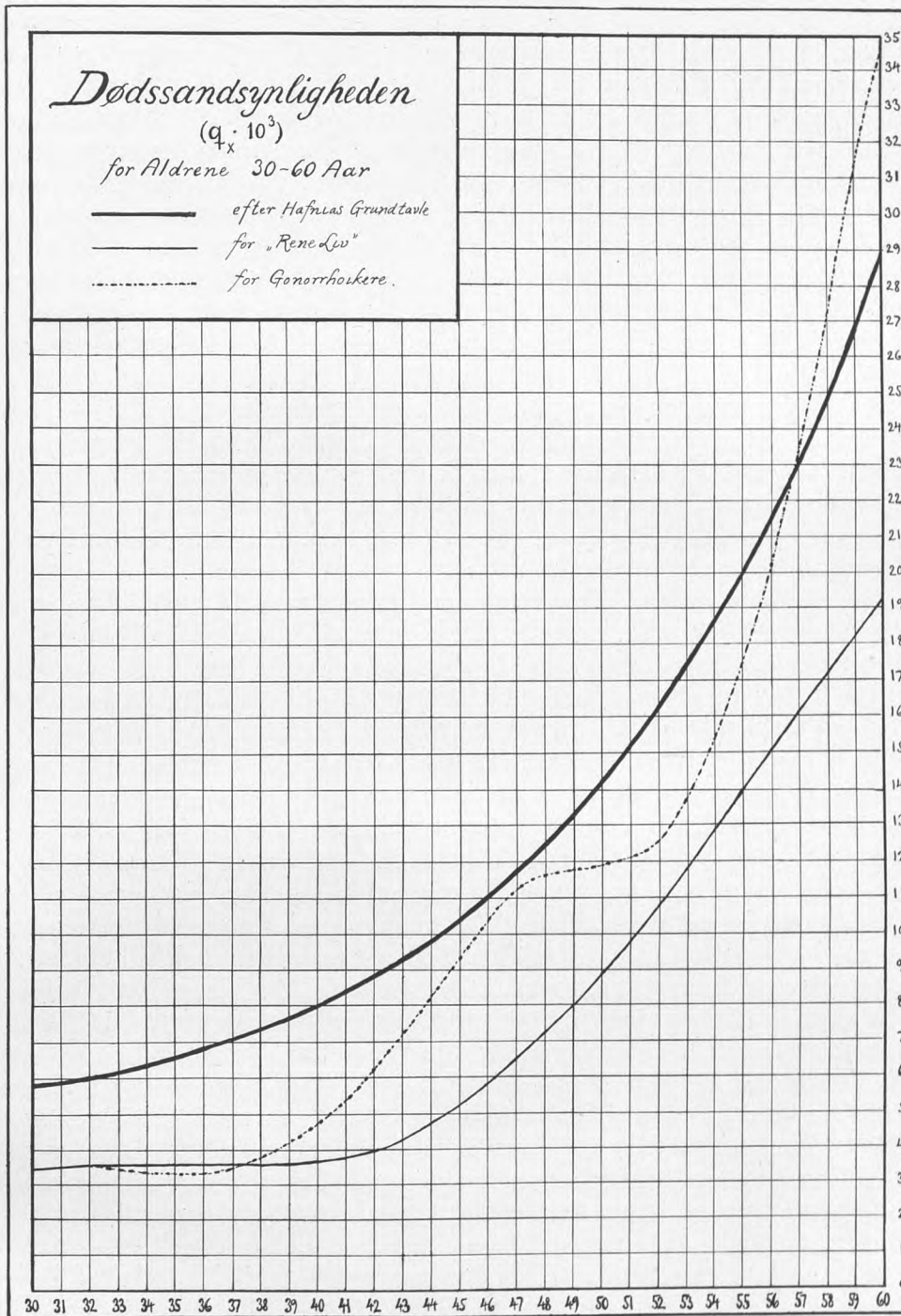
Et Blik paa Tallene i Tab. 5 giver et tydeligt Indtryk af, at det vist er en stor Misforstaaelse at antage, at Personer, der hører til denne Gruppe, er gode Forsikringsobjekter. Ganske vist er Antallet af Personer i denne Gruppe kun ca. 5 pCt. af Antallet for «rene Liv», saa Tilfældighederne i Materialets Sammensætning kan spille en større Rolle her. Men beregner man, hvormange døde denne Gruppe skulde have, hvis Dødeligheden var den samme som for «rene Liv», finder man, at Afvigelsen mellem det virkelig indtrufne Antal og det beregnede Antal er mere end 4 Gange saa stor som Middelafrvigelsen. Afvigelsen er altsaa reel og kan ikke udelukkende tilskrives Tilfældigheder. Dødeligheden er (se Diagrammet S. 195) saa at sige for alle Aldre betydelig større end for de rene Liv, ja vistnok større end i nogen anden Sygdomsgruppe. Medens der af alle Dødsfald blandt de lægeundersøgte falder 22-23 pCt. paa hver af Aldersgrupperne

40-49 Aar og 50-59 Aar, er for de her omhandlede Tallene for bægge disse Aldersgrupper 30 pCt., altsaa betydelig forhøjet. Det synes, somom denne Gruppe af forsikrede nærmest dør af Hjærtesygdomme og Sygdomme i Nervesystemet, idet Dødsfaldene af disse Aarsager hver for sig er ca. 18 pCt. af Gruppens samtlige Dødsfald, medens de tilsvarende Tal for de rene Liv er henholdsvis 11 og 10 pCt.

Nedenstaaende Tabel angiver, hvormange pCt. af samtlige Dødsfald i de nævnte Aldersgrupper der skyldes Hjærtesygdom henholdsvis Nervesygdom, idet til Sammenligning er angivet de tilsvarende Tal for de rene Liv.

AF HUNDREDE DØDE AF				
Alder	Hjærtesygdom		Nervesygdom	
	Gonorrhoe	Rene Liv	Gonorrhoe	Rene Liv
35-39	4.0	5.9	16.0	8.5
40-44	9.8	8.4	24.4	8.4
45-49	13.8	11.8	15.5	11.5
50-54	23.4	19.0	17.0	13.9
55-59	26.0	19.3	20.0	23.5

Hvor Nervesygdommens Virkning begynder at afsvækkes, tager Hjærtesygdommene fat. Hovedmængden (75 pCt.) af Hjærtesygdommene hører til den Gruppe, der omfatter Hjærtefejl, Klappfejl og Hjærte degeneration, medens blandt de rene Liv kun 53 pCt. hører herhen. Og medens blandt de rene Liv 5.7 pCt. af alle Dødsfald skyldes Hjærtefejl (Klappfejl), hører i den her omtalte Gruppe 13.5 pCt. af Dødsfaldene til denne Aarsag. Nu ved man nok, at Gonorrhoe i sjældne Tilfælde *kan* give Klappfejl; overraskende er det maaske, at den skulde give det saa hyppig og saa dødelig, som det synes at fremgaa af det her fundne. Nogen direkte Sammenhæng mellem Gonorrhoe og Nervesygdomme kendes vist ikke, og den store Dødelighed af disse Aarsager forbauser derfor ogsaa meget. Undersøger man nu Dødsaarsagerne af Gruppen Nr. 700 (Nervelidelser) nærmere, vil man finde, at godt 53 pCt. af disse var Apopleksi, hvortil blandt de rene Liv svarede 48 pCt., medens der fandtes 9 Tilfælde af generel Parese, hvilket er 15.5 pCt. mod 7.5 pCt. blandt de rene Liv. Alt dette synes at tyde paa, at den forøgede Dødelighed nærmest skyldes, at Gruppen indbefatter en stor Del Syfilitikere. Om disse har erhvervet denne Sygdom efter Antagelsen, eller om en tidligere Syfilis med eller mod den forsikrings søgendes Vilje ved Antagelsen fejlagtig er angivet som Gonorrhoe, lader sig ikke

afgøre. Sygdomme i Urin- og Kønsorganer synes ikke at optræde væsenlig hyppigere som Dødsårsag i denne Gruppe end i Gruppen rene Liv (4·8 pCt. mod 4·2 pCt.).

Den her omhandlede Gruppens Dødelighed er stadig blevet sammenlignet med de rene Livs Dødelighed. Man maa imidlertid vel erindre, at de «rene Liv» kun var rene ved Antagelsen, at de med andre Ord indbefatter adskillige, der efter Antagelsen har erhvervet Gonorrhoe, og som derfor har bidraget deres til at forøge de rene Livs Dødelighed. Naar Sammenligningen alligevel falder saa daarlign ud for Gruppen, viser det tydelig, at den tidligere Tilstedeværelse af Gonorrhoe ialfald maa være Selskaberne et Varsko om, at vedkommende Person hører til en Klasse Mennesker, der — enten ved den gennemgaaede Sygdom eller ved deres Levemaade — paafører Selskabet en forøget Risiko. Det gaar med denne Gruppe som med Gruppen: Tuberkulose hos Søkende. Det er muligt, at disse Gruppers høje Dødelighed skyldes, at de omfatter Individier, der, om man havde bedre Oplysninger, burde regnes til andre Grupper. Men det maa vist anses for at staa fast, at Livsforsikrings-selskaberne, der nu engang faar Oplysningerne forelagt i en mindre god Form, maa betragte disse Personer som mindre gode Livsforsikrings-sæmner. For denne Gruppens vedkommende kan man maaske haabe paa, at Lægevidenskaben nu er naaet betydelig videre, end den var i Slutningen af forrige Aarhundrede, og at den navnlig er blevet istand til med større Sikkerhed at skælne mellem Syfilis og anden venerisk Sygdom, saaledes at færre Syfilitikere vil kunne i god Tro afgive forkerte Oplysninger. Vil man sikre sig imod Faren ved at faa Syfilis opgivet som Gonorrhoe, *kan* man jo lade enhver, der ved Antagelsen opgiver at have haft Gonorrhoe, undersøge for Syfilis ved Wassermanns Prøve. Det er rigtignok en noget omstændelig, men synes at være en berettiget Forholdsregel fra Selskabets Side.

SYGDOMME I RESPIRATIONSORGANERNE er ved Bedømmelsen fundet hos en betydelig Del af de forsikringssøgende, nemlig hos 12 879 Personer (9 pCt.). 1303 Personer blev af denne Grund ikke antaget til Forsikring, og 705 antoges til forhøjet Præmie, saa Udvælgelsen har her været ret kraftig. Blandt de 10 871 normalt antagne, der tilsammen har en Observationstid af 95 669 Aar, indtraf 562 Dødsfald. Den hyppigst observerede Sygdom var Lungebetændelse (pneumonia crouposa); men der er næppe nogen Tvivl om, at Lungehindebetændelse (pleuritis) ofte — især i de ældre Attester — er angivet som Lungebetændelse. Gruppen viser forøget Dødelighed i Aldrene 20-40 Aar, hvilket man vel kunde vente. Tilfældigheder kan dog spille en stor Rolle her. Størst Interesse har det vel at se, hvor-

ledes Tuberkulosen har indvirket paa denne Gruppe. Blandt de døde, der havde lidt af Lungebetændelse, udgjorde Tuberkulosedødsfaldene ca. 19 pCt., medens de udgjorde 35·5 pCt. af Dødsfaldene blandt dem, der havde lidt af Lungehindebetændelse, og ca. 25 pCt. indenfor hele Gruppen. For alle normalt antagne Mænd udgør de 16·4 pCt. af alle døde. Tallene taler jo for sig selv. Desværre har Materialet endnu ikke tilladt en Undersøgelse af, om Dødeligheden varierer væsentlig efter den Tid, der ved Antagelsen var forløbet, siden den forsikrede led af Lungehindebetændelse.

TUBERKULOSE fandtes ved Bedømmelsen hos 5 451 Personer, eller man mistænkte dem for at have Tuberkulose. 2 182 af disse nægtede man at antage til Forsikring, og 525 fik Forhøjelser, saa kun 2 744 blev antaget til normal Præmie. Her har naturligvis saagodtsom altid kun været Tale om Mistanke om Tuberkulose. De opnaaede 21 915 Observationsaar, og der indtraf blandt dem 138 Dødsfald. Tallene er jo ret smaa og Resultaterne derfor usikre. Forskellen mellem indtrufne og (paa rene Liv) beregnede Dødsfald er dog omtrent 3 Gange Middelafrvigelsen. Dødeligheden er (se Tab. 5) jo nok ret høj, men dog ikke særlig stor, vel sagtens takket være den strænge Udvalgelse. 34 pCt. af de døde er bortrevet af Tuberkulose, altsaa ikke flere, end vi fandt ved Gruppen Lungehindebetændelse. Noget virkeligt Begreb om de tuberkuløses Dødelighed giver denne Gruppe naturligvis ikke; vi faar kun at vide, at de mistænkte virkelig har været farlige, og at Bedømmelsen maaske burde have været endnu strængere.

Omstaaende Tabel over Antagelsesforholdet for samtlige Sygdomsgrupper viser, at DE ENDNU IKKE OMTALTE GRUPPER er forholdsvis temmelig smaa. Afslagsprocenten varierer meget stærkt fra Gruppe til Gruppe, hvilket er meget naturligt. Mange, som lider af Hjertesygdom, Nyresygdom og Sukkersyge, kan tro sig raske og derfor søge Forsikring, hvorved det da først opdages, at de er syge. For de øvrige Grupper vedkommende gør lignende Forhold sig ikke saa stærkt gældende. I Gruppe 0 (Forskellige Sygdomme) skyldes Afslaget væsentligst Magerhed eller dens Modsætning, overdreven Fedme, samt Deformiteter og Alkoholmisbrug. I Gruppe 100 (Infektionssygdomme) er Afslagsgrunden vist nærmest Gigtfeber (med dens mulige Følge: Hjertefejl), endvidere Infektionssygdomme, der er afløbet for kort Tid før Undersøgelsen, samt i tidligere Dage Ørebetændelse (otitis media). For Gruppe 400 (Mavesygdomme m. m.) spiller Frygten for Blindtarmsbetændelse den største Rolle ved Bedømmelsen, og for Gruppen 700 (Nervelidelser) Epilepsi. *Dan* har antaget to Personer, som led af (eller vel snarere var mistænkt for

GRUPPE	SØGT	ANTAGET NORMALT		ANT. FOR- HØJET		AF- SLAAET	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Rene Liv	74 832	74 712	99·8	63	0·1	57	0·1
Tuberkulose i Slægten	12 105	11 461	94·7	303	2·5	341	2·8
Anden Slægtsarv	3 515	3 486	99·2	18	0·5	11	0·3
Forskellige Sygdomme	4 802	3 516	73·2	560	11·7	726	15·1
Gonorrhoe	3 970	3 947	99·4	7	0·2	16	0·4
Syfilis	1 251	348	27·8	658	52·6	245	19·6
Andre Infektionssygdomme	7 610	6 140	80·6	742	9·8	728	9·6
Sygdomme i:							
Respirationsorganerne	12 879	10 871	84·4	705	5·5	1 303	10·1
Cirkulationssystemet	3 364	1 021	30·4	720	21·4	1 623	48·2
Mave og Underliv (Ventrikel)	4 443	3 426	77·2	349	7·8	668	15·0
Urin- og Kønsorganer	3 769	2 015	53·4	187	5·0	1 567	41·6
Blodet samt Stofskiftesygdomme	1 705	1 015	59·6	147	8·6	543	31·8
Nervesystemet	2 094	1 541	73·6	180	8·6	373	17·8
Tuberkulose	5 451	2 744	50·4	525	9·6	2 182	40·0
Kræft	23	2	8·7	3	13·0	18	78·3
Ialt:	141 813	126 245	89·0	5 167	3·7	10 401	7·3

at lide af) Kræft. Den ene af disse er død. Iøvrig afslaaes naturligvis altid Forsikring paa Kræftpatienter. Kun 23, der havde Kræft, søgte Forsikring, naturligvis fordi Kræft i Reglen først melder sig efter den Tid, hvor man søger Forsikring, og fordi Kræftpatienter i Reglen er saa vidende om, at de er syge, at de ikke søger Forsikring.

OTITIS MEDIA blev i Hafnias første Tid anset for en meget farlig Sygdom, medens man i dette Aarhundrede ikke frygter den saa stærkt. Det viser sig, at kun 17 Personer er døde af denne Sygdom, og af disse var 3 lidende af den ved Antagelsen. Imidlertid er det naturligvis altid et Spørgsmaal, om Dødsattesterne ikke oftere, end de gør, burde have angivet denne Sygdom som primær Dødsårsag, hvor de nu angiver en eller anden Hjærnelidelse.

En anden Lidelse, som man tidligere behandlede meget strengere end nu, er BROK (hernia). Man forlangte af alle den Slags Patienter, at de skulde afgive Erklæring om altid at ville bære Bind, som daarlig nok maatte aftages, naar Patienten var i liggende Stilling. Dette har man nu helt forladt, og vistnok med fuld Ret. Ialfald træffer vi kun 9 Dødsfald af indeklemt Brok, og kun 4 af disse led af Brok ved Antagelsen. Naturligvis kan de tidligere krævede Bind have formindsket Antallet af disse Dødsfald; men nogen stor Fare kan næppe true Selskabet fra denne Side.

Behandlingen af SYFILITIKERE er ogsaa skiftet i Tidens Løb. Før

1905 ansaa man det for det sikreste at afvente, at der var gaaet mange Aar efter Infektionen, før Patienterne antoges til Forsikring. De Resultater, som Komitéen for ikke-normale Risker kunde fremlægge paa den skandinaviske Livsforsikringskongres i 1904, bevirkede en hel Omvæltning i Antagelsesprinciperne, idet man nu søgte at antage Syfilitikere tidligst muligt og at afgrænse Forsikringstiden til at vare til omkring 20 Aar efter Infektionen. Imidlertid har man næsten altid forlangt forhøjet Præmie af disse Personer. Kun 348 blev antaget til ordinær Præmie, hvilket vist vil sige, at de kun har været svagt mistænkt for at have haft Syfilis. 245 blev derimod afslaaet, og Resten er altsaa antaget til forhøjet Præmie og skal derfor ikke omtales her. 26 pCt. af de 348 (nemlig 90) er døde, hvilket stærkt tyder paa, at Mistanken mod dem ikke har været meget uretfærdig, især da 33 pCt. af Dødsfaldene skyldes Nerverlidelser, som ellers kun bidrager godt 10 pCt. til alle Dødsfald, og da omtrent Halvdelen af alle Dødsfald indtraf i Alderen 50-59 Aar.

I *Tabel 6* er for alle *Sygdomsgrupper* og *Dødsårsager* angivet Antallet af Dødsfald. Som man kunde vente, møder TUBERKULOSEN op med det største Antal Dødsfald, en Sjettedel af alle. Det er allerede nævnt, hvorledes dens Virkninger har været paa de forskellige Sygdomsgrupper. *Tabel 7*, der angiver Dødsfaldenes Antal efter Dødsalderen, ikke absolut, men i pCt. af alle Dødsfald for hver Aldersgruppe, viser tydelig, hvor stærkt TUBERKULOSEN hærger i Aldrene op til fyrrerne. I disse Aldre skyldes hvert tredje Dødsfald Tuberkulose, saa det vel er naturligt tildels at tilskrive denne Sygdom den «Pukkel» paa Dødelighedskurven, som vi tidligere har omtalt. En anden samtidig virkende Dødsårsag er ULYKKESTILFÆLDENE (indbefattet i Gruppen «Forskellige Sygdomme»). Ogsaa den slaar haardt. 432 Dødsfald af de 668 her opførte skyldes Ulykkestilfælde. At de væsenligst falder paa de yngre Aldre, er jo meget naturligt, da disse omfatter de mest aktive og mindst forsigtige Personer. Ved *Drukning* — det vil sige ved Ulykkestilfælde paa Søen — omkom 219 Personer eller 3·5 pCt. af alle de døde. Desværre har man ved denne Undersøgelse ikke kunnet bestemme, hvormange Personer der har været udsat for Risikoen ved Søfart (og hvorlænge), saa at Farestyrken ved Søfart ikke kan bestemmes. Af Gruppen «Forskellige Sygdomme» er udskilt SELVMORDENE, der optræder med ligesaa mange Dødsfald som Drukning. Procentsatsen er nogenlunde den samme gennem Aldrene 25-55 Aar. Endvidere er udskilt DE I KRIGEN FALDNE, udelukkende Sønderjyder; (om de øvrige i Krigen faldne se Omtalen af de udenlandske Forsikringer). De udgør kun 1·5 pCt. af alle de døde; men det maa jo vel erindres, at Krigen kun har

DØDSFALD BLANDT NORMALT ANTAGNE MÆND
FORDELT EFTER DØDSAARSAGER. «BEDØMMELSER»

TABEL 6

BEDØMMELSES-GRUPPER	DØDSAARSAG																	ALLE									
	Selv mord	Faldet i Krig	Forsk. Sygdomme	Influenza	Syfilis	Andre Infektions-sygdomme	Lungebetændelse	Lungehindebet.	Andre Sygd. i Respir.-Organerne	Hjærtfejl	Aneurisma	Andre Sygd. i Cirkulationssyst.	Mave-og-Tarmsyg.	Blindtarmsbet.	Lever- og Galdesyg.	Andre Underlivssyg.	Nyre- o. Blæresyg.		Andre Sygd. i Urin- og Kønssorg.	Anæmi	Sukkersyge	Andre Stokstifte-sygdomme	Sygd. i Hjerne og Rygmarv	Andre Nerveilidelser	Tuberkulose	Kræft	
Rene Liv	102	73	403	229	3	179	199	11	63	274	10	75	42	58	61	86	109	5	28	23	83	10	85	260	538	358	3 367
Tuberkulose i Slægten	18	6	61	32	41	40	1	9	63	2	6	5	11	4	8	28	2	5	4	16	1	11	40	131	82	627	
Kræft i Slægten	8	2	18	8	4	12	1	1	21	1	4	1	1	3	5	3	5	1	1	2	2	5	14	16	23	150	
Sindssyge i Slægten									1												1		2			3	
Sukkersyge i Slægten																					3					1	
Forskellige Sygdomme	15		22	18	14	14	1	3	10		5	3	5	8	3	3	8				3	1	15	25	13	186	
Gonorrhoe	17		36	16	6	18		10	54	1	5	2	9	8	6	12		4	1	6	1	21	37	24	39	333	
Syfilis	4		4		1	1		1	20		2	2	2	2	2	7		2				13	17	5	7	90	
Andre Infektionssygdomme	8	2	26	22	19	13	3	8	33		7	1	8	4	7	7		6	6	1	3	18	35	22	259		
Lungebetændelse	10	8	34	23	17	34		8	21	1	7	1	6	11	5	6		3	3	14	3	17	59	21	313		
Lungehindebetændelse	3	2	10	6	4	4		2	3		7	1	4	3	2	3		3	3	3	1	1	5	43	9	121	
Andre Sygd. i Respirationsorg.	3		8	2	6	7	1	7	12		1	3	2	2	4	9		1		6	3	9	36	6	128		
Hjærtfejl																					3		1	3	4	20	
Andre Sygd. i Cirkulat.-Syst.	5		2		3	4			4		1					1				1	1	1	4	5	31		
Mave- og Tarmilidelser			1		1							2		1	1	1		1			1	1	2	1	11		
Blindtarmsbetændelse	5		5	17	10	5		2	3		1		2	1	1	2		1		1	1	6	10	7	79		
Sygdomme i Lever og Galde.									1		1	3	2	1	4					1	1	1	5	11	60		
Andre Underlivssygdomme	1		3	6	3	4		2	4		1	3	2	1	4					4	1	4	5	11	60		
Nyrebetændelse	1		3	7	3	5		1	4		3	2		2	1	3		2		1	1	1	9	8	1	37	
Sygdomme i Nyre og Blære	3		3		2	2		3	19		4			2	1	3		3		1	2	2	4	2	5	35	
Andre Sygd. i Urin- og Kønssorg.	2		8	1	1	10		3	19		4			2	1	3		1		2	2	1	11	10	11	95	
Anæmi			2			2			1					1										2	1	9	
Sukkersyge	1		2			2			5					1		1		1				1		6	7	37	
Andre Stofskiftesygdomme	4		1		4	5			5				1									1		6	7	37	
Nerveilidelser	5	1	7	6	3	6		9			2	5	3	1	2			1	1	2	2	10	11	6	83		
Tuberkulose	7	1	9	7	3	5	2	4	10			1	3	4	7	1					2	1	8	47	12	138	
Kræft																						1				1	
Ialt:	219	95	668	405	4	327	383	20	124	578	14	131	73	115	116	141	216	15	50	47	154	19	153	490	1022	651	6230
Procent:	3:5	1:5	10:7	6:5	0:1	5:2	6:2	0:3	2:0	9:3	0:2	2:1	1:2	1:8	1:9	2:3	3:5	0:2	0:8	0:7	2:5	0:3	2:5	7:9	16:4	10:5	100

DØDSFALD BLANDT NORMALT ANTAGNE MÆND
FORDELT EFTER DØDSAARSAGER, PERSONER

TABEL 6A

BEDØMMELSESGRUPPER	DØDSAARSAG																ALLE											
	Selv mord	Faldet i Krig	Forsk. Sygdomme	Influenza	Syfilis	Andre Infektions-sygdomme	Lungebetændelse	Lungehindebet.	Andre Sygd. i Resplr.-Organerne	Hjærtefej	Aneurisma	Andre Sygd. i Cirkulationssysl.	Mave-og-Tarmsygd.	Blindtarmsbet.	Lever-og-Galdesygd.	Underlivsygd.		Nyrebetændelse	Nyre-og-Blæresygd	Andre Sygd. i Urin-og Kønssorg.	Anæmi	Sukkersyge	Andre Stofskifte-sygdomme	Sygd. i Hjerne og Rygmarv	Andre Nerveilidelser	Tuberkulose	Kræft	
Rene Liv	96	65	382	204	2	165	182	11	56	242	8	69	38	55	53	79	101	5	26	23	77	8	74	227	515	321	3084	
Tuberkulose i Slægten	15	6	59	31		36	36	1	8	52	2	6	5	11	4	7	20	1	2	4	13	1	10	37	125	71	563	
Kræft i Slægten	8	2	16	7		4	11	1	1	19		4	1	1		3	5				1	2	4	9	13	23	135	
Sindssyge i Slægten									1													1		2			3	
Sukkersyge i Slægten																											1	
Forskellige Sygdomme	11		20	16		11	14	1	3	9		5	3	5	5	3	7				3		1	14	25	13	169	
Gonorrhoe	12		32	13		5	16		8	39	1	4	2	8	7	6	12		3	1		5	1	18	27	23	35	278
Syfilis	3		4			1	1		1	19		1	1	2	2	1	5		1			1		12	16	5	7	81
Andre Infektionssygdomme	7		25	19		17	12	3	3	31		5	1	8	3	7	7		4			6	1	3	15	34	19	232
Lungebetændelse	9	8	33	22		16	32		8	17	1	5	1	6	10	5	6		3	3		12	3	1	17	58	21	297
Lungehindebetændelse	3	1	9	5		4	4		2	1		4	1	4	2	2	3		1	1		1		1	4	39	9	104
Andre Sygd. i Respirationsorg.	3		6	2		6	6	1	7	11		1	3	2	2	4	7		1			4		3	8	33	6	116
Hjærtefej			1	1						5												2		1	1	3	3	17
Andre Sygd. i Cirkulat.-Syst. ...	2		2			3	4			3		1				1						1		1	1	4	3	25
Mave- og Tarmideler			1	1								2			1	1			1			1		1	1	2	1	11
Blindtarmsbetændelse	4		5	11		4	3		2	3		1		2	1	1	1		1			1		1	4	9	6	59
Sygdomme i Lever og Galde									1						4		2		1			1		1	1	1	10	10
Andre Underlivssygdomme	1		3	4		2	4		2	3		1	1	2	1	4			1			3		3	5	10	50	
Nyrebetændelse	1		2	7		4	4		1	3		2	2				2		1			1		3	8	1	29	
Sygdomme i Nyre og Blære	3		3			2	2		1	3		2	2				4		1			1		1	4	2	4	30
Andre Sygd. i Urin-og Kønssorg.	2		6	1	1	7	3		3	17		3		2	2	1	2		1			2		1	9	9	9	80
Anæmi			2				2			1					1										2	1	9	6
Sukkersyge	1		2	2						4						1										5	6	34
Andre Stofskiftesygdomme	4		1			4	5		4					1		1						1		1	1	5	6	34
Nerveilidelser	3	1	7	6		2	6		8			2	3	3	3	1	2		1		2		2	8	9	6	73	
Tuberkulose	5	1	7	7		3	4	1	4	9		1	1	3	4	4	6				2		1	6	45	10	124	
Kræft																												1
Ialt:	190	86	627	360	3	290	351	19	109	498	12	114	65	111	101	132	192	11	41	44	138	17	136	416	973	585	5621	
Procent:	3:4	1:5	11:2	6:4	0:1	5:2	6:2	0:3	1:9	8:9	0:2	2:0	1:2	2:0	1:8	2:3	3:4	0:2	0:7	0:8	2:5	0:3	2:4	7:4	17:3	10:4	100	

varet ca. $\frac{1}{7}$ af hele Observationsperioden her, og at Sønderjyderne udgør en meget ringe Del af hele Materialet. Tallet maa derfor siges at være meget betydeligt. Selvfølgelig rammer denne Dødsarsag kun Aldrene 20-49 Aar. (Alt i alt dræbtes 280 af Hafnias forsikrede i Krigen).

INFEKTIONSSYGDOMME og HJÆRTESYGDOMME staar derefter lige med godt $11\frac{1}{2}$ pCt. Naar den første Gruppe kommer saa højt op, skyldes det «den spanske Syge» og Influenza, der alene giver de 6·5 pCt. Naar denne eller disse Epidemier, som jo varede kort imod Krigen, giver saa store Tal, skyldes det naturligvis, at for dem var hele Bestanden udsat. Denne Sygdom var økonomisk værre for Selskabet end Krigen, fordi den dræbte flere end Krigen, og dræbte blandt de yngste og blandt dem, der havde været kort Tid forsikret.

Tilsyneladende har SYFILIS som Dødsarsag kun 4 Dødsfald paa sin Samvittighed. Dette skyldes dog kun, at Dødsattesterne sjældent angiver Syfilis som Dødsarsag, men giver en af dennes Følgesygdomme. Af Dødsfald, som sikkert maa tilskrives Syfilis, findes 171 (2·7 pCt.).

OBSERVATIONSTID FOR DE AF DE ANGIVNE AARSAGER DØDE MÆND:							
DØDSAARSAGER	GL. HAFNIA	NY HAFNIA	MUN- DUS	FÆDRE- LAN- DET	DAN	ALLE	% AF DØDS- FALD
	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	
Tuberkulose.....	11·25	5·51	7·92	8·68	7·65	8·96	16·4
Influenza.....	19·85	5·80	14·83	13·88	13·39	9·37	6·5
Forsk. Dødsarsager....	14·58	4·76	8·96	7·82	8·39	11·24	34·7
Lungebetændelse.....	17·24	5·62	10·97	8·04	10·90	13·07	6·2
Hjerne- og Rygmarvslid.	15·24	6·61	12·19	14·00	8·10	13·75	2·5
Andre Nerveidelser....	18·32	6·07	11·08	8·91	10·00	15·90	7·9
Nyrebetændelse, Uræmi	18·22	6·55	11·06	8·50	10·50	15·94	3·5
Kræft.....	18·90	7·39	11·72	8·86	11·97	16·03	10·5
Sukkersyge.....	19·09	7·19	11·50	8·40	13·09	16·05	2·5
Hjærtedefejl.....	19·90	7·89	11·85	11·83	10·55	17·85	9·3
Alle:	16·31	5·60	10·01	8·91	9·22	12·68	100·0

LIDELSER I NERVESYSTEMET og KRÆFT staar omtrent lige med henvend $10\frac{1}{2}$ pCt. og virker bægge kraftigst i Aldrene over 40 Aar. Blandt Nerveidelser er *Apopleksi* den hyppigste, idet omtrent Halvdelen af Dødsfaldene skyldes denne. Den viser sig kraftigst efter det 50. Aar og er vel i disse Aldre for en stor Del kun Følgen af Alderdom og Aareforkalkning. *Generel Parese* gav af 26 Dødsfald de 9 i tredverne og de 10 i fyrrerne.

CIRKULATIONSSYSTEMETS Sygdomme virker stærkere, jo højere Alderen er, hvilket jo er meget forstaaeligt (Aareforkalkning, Hjærtefejl).

Omstaaende Tabel angiver, hvortlængde de Personer, der i de forskellige Selskaber er døde af de angivne Aarsager, har været under Observation i Gennemsnit. Tillige er vedføjjet, hvor stor en Del af det samlede Antal Dødsfald (6 230) der skyldes samme Dødsårsag. *Tuberkulosen* viser sig at være baade den kraftigst virkende og den hurtigst virkende og er derfor langt den farligste for Selskabet. *Kræften* og *Hjertefejlene* har nok mange Dødsfald paa deres Kappe, men disse Dødsfald indtræffer jo langt senere i Forsikringstiden.

Det kan maaske have sin Interesse at sammenligne Hafnias Erfaringer med de amerikanske Erfaringer (Medico-actuarial mortality investigation, New York 1913, Vol. II, Side 27 ff.), hvilket er gjort i nedenstaaende Tabel, idet dog muligvis de angivne Grupper ikke helt svarer til hinanden.

Dødsårsag	Hafnia %	Amerika %
Selv mord	3·52	3·38
Influenza	6·50	1·01
Andre Infektionssygdomme. .	5·25	9·21
Lungebetændelse	6·15	8·65
Lungehindebetændelse	0·32	0·50
Hjertesygdomme	9·27	8·91
Aneurisma	0·22	1·06
Mavelidelser	1·17	2·41
Blindtarmsbetændelse	1·84	2·09
Leversygdomme	1·86	2·35
Nyrebetændelse	3·47	7·16
Anæmi	0·75	0·63
Sukkersyge	2·47	1·55
Hjærnesygdomme	10·32	12·84
Tuberkulose	16·40	13·85
Kræft	10·45	4·96
Andre Sygdomme	20·04	19·44
	100·00	100·00

Tallene for *Influenza* kan naturligvis ikke ligne hinanden, da det amerikanske Materiale ikke var udsat for en Epidemi som den spanske Syge. *Tyfus*, som optræder hyppig i Amerika, sætter Procentsatsen for Infektionssygdomme saa stærkt tilvejs. *Nyrebetændelse* synes hyppigere i Amerika end her, medens *Tuberkulosen* og især

Kræften er stærkere fremtrædende hos os end i Amerika. Men i det hele og store synes de to Rækker at passe godt sammen.

De til forhøjet Præmie antagne forsikrede vilde naturligvis frembyde et meget interessant Materiale, saafremt dette var talrigere og navnlig havde været længere Tid under Observation. Der findes kun 5167 forsikrede, der er antaget paa skærpede Vilkaar, og disse har tilsammen kun 27305 Observationsaar, altsaa kun $5\frac{1}{4}$ Aar i Gennemsnit (de normalt antagne havde 8.46 Aar i Gennemsnit). Da det Antal Aar, de døde i denne Gruppe i Gennemsnit har været under Observation, er $11\frac{1}{4}$ Aar, skyldes det lave Gennemsnitstal for hele Gruppen altsaa nærmest, at de forsikrede ikke har kunnet eller ikke har villet betale de høje Præmier og har opgivet deres Forsikring tidlig, trods det, at de har vidst, de var syge paa en eller anden Maade. Noget kan det lave Gennemsnit ogsaa skyldes, at Selskaberne i Reglen ikke tegner lange Forsikringer paa syge Personer, saa der altsaa er Mulighed for, at i denne Gruppe forholdsvis flere Forsikringer er afløbet ved oplevet Forfaldstid. Imidlertid er det en bekendt Sag, at Antallet af afløbne Forsikringer altid er relativt ringe, saa dette Forhold næppe faar særlig stor Indflydelse paa Gennemsnitstallet.

De forhøjede Præmier er fastsat paa forskellig Maade, dels ved at regne den forsikrede for ældre, end han virkelig var (5 eller 10 Aar ældre), dels ved at forøge Præmien med visse pCt. af Forsikringssummen eller af Præmien. 10 pCt. af Antallet af Forhøjelserne er bestemt ved et Alderstillæg af 5 Aar, 54 pCt. ved et Alderstillæg af 10 Aar og 36 pCt. paa anden Maade. De 5 Aar er væsenligst brugt af Ny Hafnia, de 10 Aar af Gl. og Ny Hafnia, medens de tre andre Selskaber har forhøjet Præmien paa anden Maade. Her er ikke undersøgt, hvorledes det økonomiske Resultat har været; men det er konstateret, at den indtrufne Dødelighed ikke har været større, end at den vilde have været dækket ved en Forhøjelse af Alderen paa lidt over 5 Aar (og mindre end 10 Aar). Lægger man den blandt alle normalt antagne indtrufne Dødelighed (se Tab. 4) til Grund for Beregningen, finder man, at for Aldrene 20-59 Aar vilde man ved at regne med en Aldersforhøjelse af 5 Aar og en konstant Forhøjelse af Dødssandsynligheden med 0.0025 faa 270.1 Dødsfald mod virkelig forekomne 247, saa den virkelige Dødelighed vilde udgøre 91.4 pCt. af den beregnede, medens den vilde udgøre 166.7 pCt. af den paa normal Alder beregnede.

Af omstaaende Tabel, der angiver Nettopræmierne for nogle Forsikringer efter Tab. 2 beregnet dels paa Ny Hafnias Grundlag med 10 Aars Aldersforhøjelse (Kolonne A), dels paa den for Gl. og Ny

Hafnia fundne Dødelighed for normale Liv med en Aldersforhøjelse af 5 Aar, og med et konstant Tillæg af $\frac{1}{4}$ pCt. p. a. (Kolonne B), fremgaar det, at en Aldersforhøjelse af 10 Aar eller en Forhøjelse, der svarer dertil, dækker den samlede løbne Risiko. Aldrene er Tarifalder.

INDTRÆDELSSES- ALDER	FORSIKRING TIL DET:					
	50. AAR		55. AAR		60. AAR	
	A.	B.	A.	B.	A.	B.
15—16	1.96	1.97	1.72	1.70	1.57	1.52
20—21	2.42	2.39	2.08	2.01	1.88	1.76
25—26	3.09	3.00	2.59	2.45	2.29	2.09
30—32	4.10	3.96	3.30	3.09	2.85	2.57
35—36	5.80	5.59	4.38	4.09	3.64	3.27

Tabellen Side 198 angiver, hvorledes de 5 167 Personer fordeler sig efter de *Sygdomme, der gav Anledning til Forhøjelsen*. Bestemmer man for de største og vigtigste af disse Grupper, hvorledes Forholdet er mellem den indtrufne og den beregnede Dødelighed, vil man finde, at for Gruppen SYGDOMME I CIRKULATIONSSYSTEMET (HJÆRTESYGDOM) vilde en Beregning paa de normalt antagnes Dødelighed med 5 Aars Aldersforhøjelse og en Forøgelse af Dødssandsynligheden med 0.0025 give, at den indtrufne Dødelighed var 84.4 pCt. af den beregnede. Denne Gruppe maa altsaa siges at have mindre Dødelighed end de forhøjet antagne i Gennemsnit (naturligvis under Forudsætning af, at vi kan se bort fra Tilfældighedernes Indvirkning paa smaa Grupper), og Udvælgelsen synes altsaa at have været god. Bestemmer man Forholdet mellem døde og beregnede døde paa samme Maade for Grupperne: SYFILIS, SYGDOMME I RESPIRATIONSORGANERNE samt TUBERKULOSE, faar man henholdsvis 122, 135.9 og 114.7 pCt., saa at alle disse tre Grupper har større Dødelighed end alle forhøjede i Gennemsnit. Regner man med 10 Aars Aldersforhøjelse og samme konstante Tillæg, faar man 92.5, 97.3 og 86.5 pCt. Af Syfilitikerne er jo forholdsvis mange (53 pCt.) antaget til forhøjet Præmie, hvilket noget forklarer den stærke Dødelighed; men paa den anden Side er ca. 60 pCt. af disse (forhøjede) Antagelser sket efter 1905, saa man skulde synes, der daarligt nok havde været tilstrækkelig Tid for Sygdommen til rigtig at vise sine Virkninger. Syfilitikere maa vist efter det her fundne regnes til de meget farlige, selvom de antages til forhøjet Præmie. For de to andre Grupper er Materialet noget ældre. Skønt her Udvælgelsen synes at have været meget stræng, har den altsaa næppe været stræng nok.

DØDSFALDENE BLANDT DE TIL FORHØJET PRÆMIE ANTAGNE MÆND

FORDELT EFTER DØDSAARSAGER

BEDØMMELSESGRUPPER	DØDSAARSAG																	ALLE									
	Selvord	Faldet i Krig	Forsk. Sygdomme	Influenza	Syflis	Andre Infektions-sygdomme	Lungebetændelse	Lungehindebet.	Andre Sygd. i Resplr.-Organerne	Hjærtefej	Aneurisma	Andre Sygd. i Cirkulationssyst.	Mave-ogTarmsygd.	Blindtarmsbet.	Lever- og Galdesygd.	Andre Underlivssygd.	Nyre-o. Blæresygd.		Andre Sygd. i Urin- og Kønsorg.	Anæmi	Sukkersyge	Andre Stofskifte-sygdomme	Sygd. i Hjerne og Rygmarv	Andre Nerveilidelser	Tuberkulose	Kræft	
Rene Liv.....						1	1	1							1										2	7	
Tuberkulose i Slægten						1								2		1									7	4	
Kræft i Slægten						1																		1		3	
Sindssyge i Slægten																										0	
Sukkersyge i Slægten																										1	
Forskellige Sygdomme	2		2	6		1	3		7		2	2	1								1		2	2	1	29	
Gonorrhoe																										2	
Syflis	5		2	4		1	3		5	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	4	1	4	46	
Andre Infektionssygdomme	2		2	2		1	1		2		1	1	1				4	1			1	1	1	1	1	19	
Lungebetændelse							3		1																2	7	
Lungehindebetændelse							3		1																6	14	
Andre Sygd. i Respirationsorg.	1		1	2	1	1	2		2	3		1	1	1											9	29	
Hjærtefej.....																										2	
Andre Sygd. i Cirkulat.-Syst.	1		1	2		3			11						2						1				1	25	
Mave- og Tarmideler																									1	4	
Blindtarmsbetændelse																										1	
Sygdomme i Lever og Galde																										0	
Andre Underlivssygdomme			2			2								1	1										2	15	
Nyrebetændelse																										1	
Sygdomme i Nyre og Blære																										1	
Andre Sygd. i Urin- og Kønsorg.																										3	
Anæmi.....	1																									2	
Sukkersyge																										3	
Andre Stofskiftesygdomme																										1	
Nerveilidelser	1			2			1		1																	13	
Tuberkulose	1		1	1		3	1		5																	1	
Kræft						1																				25	
Ialt:	15	14	21	1	13	17	1	5	37	1	4	4	4	6	3	8	14	2	1		6		14	21	42	19	269
Procent:	5.6	5.2	7.8	0.4	4.8	6.3	0.4	1.9	13.8	0.4	1.5	1.5	1.5	2.2	1.1	3.0	5.2	0.7	0.4		2.2		5.2	7.8	15.6	7.0	100

De øvrige Grupper er for svagt besat til, at en nærmere Undersøgelse vil kunne give noget virkeligt Resultat.

I *Tabel 8* er de 269 *Dødsfald*, som hører til den her omtalte Hovedgruppe opført. Sammenholdes denne Tabel med Tabel 6, vil man se, at de forskellige Dødsårsager optræder omtrent i samme Forhold i bægge, idet det dog bemærkes, at HJÆRTEFEJL og NERVE-LIDELSER blandt de daarlige Liv optræder hyppigere end blandt de normalt antagne. Dette er jo ikke saa underligt, særlig naar det erindres, hvormange Syfilitikere denne Gruppe omfatter. Ogsaa NYRESYGDOMME er hyppigere her, medens TUBERKULOSEN omtrent er ens stillet og KRÆFTEN bedre her end blandt de normale Liv. DEN SPANSKE SYGE har hærget endnu stærkere her end blandt de normalt antagne, medens der slet ingen er FALDET I KRIGEN. Dette skyldes for Størstedelen, at kun meget faa Sønderjyder er antaget til forhøjet Præmie, men naturligvis ogsaa, at de, der er daarlige Liv indenfor Livsforsikringen, hellerikke duer til Militærtjæneste.

Svenska Lifförsäkringsbolags Direktörsförening nedsatte i 1918 en Komité til Undersøgelse af Dødeligheden blandt de med Tuberkulose eller visse andre Sygdomsanlæg belastede Personer, der har været forsikret i svenske Selskaber. I 1921 offentliggjorde denne Komité en Beretning om sit Arbejde, der omfattede 32580 Dødsfald blandt Mænd.

Nedenstaaende Tabel, hvor 135 ikke tilstrækkelig definerede Sygdomme er undtaget, giver en *Sammenligning mellem de forskellige Dødsårsagers Virkning indenfor dette Materiale og indenfor Hafnia*, hvor man selvfølgelig skal medtage alle de hidtil omtalte Dødsfald med Undtagelse af dem, der hører til Gruppen *Rene Liv*. Hafnias Materiale omfatter saaledes 3132 Dødsfald, eller ikke en Tiendedel af det svenske. Forfatteren af den svenske Beretning, fil. dr. R. PALMQUIST, beklager, at det svenske Materiale ikke er tilstrækkelig stort til det Brug, der skal gøres af det. Her maa man tage samme Forbehold som ved Sammenligningen med det amerikanske Materiale, at Grupperne ikke fuldstændig dækker hinanden.

	Sverige %	Hafnia %
Selv mord	4·76	4·21
Faldet i Krigen	0·04	0·70
Forskellige Sygdomme	8·74	8·92
Influenza, spansk Syge	0·64	6·29
Syfilis	0·35	0·06
Andre Infektionssygdomme	3·90	5·14
At overføre:	18·43	25·32

	Sverige ‰	Hafnia ‰
Overført:	18·43	25·32
Lungebetændelse	7·42	6·42
Lungehindebetændelse	0·39	0·32
Andre Sygdomme i Respirationsorg.:	1·62	2·11
Hjærtesygdomme	19·31	12·96
Mavelidelser	1·33	1·12
Blindtarmsbetændelse	1·70	2·01
Lever og Galde	1·69	1·85
Andre Underlivssygdomme	2·53	2·01
Nyrebetændelse	5·41	3·86
Nyresten m. m.	0·21	0·38
Andre Sygd. i Urin- og Kønsorganer:	0·83	0·73
Stofskiftesygdomme	3·25	3·51
Sygdomme i Nervesystemet	11·19	10·63
Tuberkulose	14·12	16·80
Kræft	10·57	9·97
	<u>100·00</u>	<u>100·00</u>

Det maa vel siges, at i det hele og store er her god Overensstemmelse. Naturligvis passer Influenzaens Tal ikke, da det svenske Materiale kun omfatter Tidsrummet 1895-1917. Paafaldende store er Procenttallene i Sverige for Hjærtesygdom og Nyrelidelser; maaske omfatter det svenske Materiale forholdsvis flere Syfilitikere end det danske. Tuberkulosen er mærkværdig nok noget, omend ikke meget, mindre fremtrædende i Sverige end i Danmark, Kræften snarere det modsatte.

En Undersøgelse som den foreliggende kan ikke gennemføres og give brugbare Resultater, undtagen man opgiver at regne med Personer og gaar over til som her «Bedømmelser» eller Policier. Bægge Metoder har imidlertid den Ulæmpe, at den samme Person indgaar i Observationsmaterialet flere Gange, færrest dog, naar man regner med Bedømmelser. Denne Ulæmpe føles naturligvis stærkest, naar man undersøger Dødsfaldene alene, fordi disse altsaa ikke er virkelig «fri Iagttagelser». For at faa et Begreb om, hvorvidt de fundne Resultater paavirkes af «Gengangerne», er Dødsfaldene optalt efter Personantal (saaledes at forstaa, at den samme Person kun medregnes én Gang i hver af Tab. 6's Grupper, medens han godt kan optræde i flere Grupper). Resultatet af denne Optælling er givet i Tab. 6 A (S. 201), og det ses altsaa, at Antallet af Dødsfald er reduceret med

omtrent 10 pCt. Men Forholdet mellem Antallet af Dødsfald for hver Dødsårsag og alle Dødsfald er saa at sige det samme som i Tabel 6, idet dog *Tuberkulosen* er traadt endnu mere i Forgrunden. Nu er imidlertid den Reduktion, de enkelte Grupper (efter Sygdom ved Antagelsen) har lidt, noget forskellig. Navnlig lægger man Mærke til, at medens «rene Liv» kun har mistet 8·4 pCt., har *Gonorrhoegruppen* mistet 16·5 pCt. Den Tanke ligger da nær, at nogle af de daarlige Forhold, den sidstnævnte Gruppe fremviser, kun skyldes, at «Gengangerne» i særlig høj Grad har paavirket Resultaterne. Det er derfor bedst at undersøge dette Forhold nærmere.

Side 194 er det sagt, at *Hjertesygdomme* og *Sygdomme i Nervesystemet* hver for sig var Skyld i ca. 18 pCt. af hele Gruppens Dødsfald, medens disse Sygdomme kun bortrev 11 og 10 pCt. blandt «rene Liv». Regner vi med Personer, bliver Tallene for *Gonorrhoegruppen* 15·8 og 16·2 pCt., for de «rene Liv» 10·4 og 9·8 pCt. Tallene er nogle andre, men Forholdene imellem dem er ikke væsentlig forandret. Dødsfaldene ved egentlige Hjærtefejl udgjorde tidligere (se Side 194) 13·5 og 5·7 pCt. for de nævnte Grupper og bliver nu 14·0 og 7·8 pCt. Forskellen mellem Grupperne er altsaa ogsaa nu stærkt udtalt. Hvis man ved Bestemmelsen af Dødeligheden kun regnede med Personantallet for indtrufne Dødsfald, medens man bibeholdt de hidtil brugte Antal for «Observationsaar», en Fremgangsmaade, der naturligvis i og for sig er meningsløs, maatte den derved bestemte Dødelighed blive for lille, mindre end den faktiske. Den maatte altsaa angive en lavere Grænse for den faktiske Dødelighed. I nedenstaaende Tabel er de tidligere for rene Liv og *Gonorrhoegruppen* fundne Dødshyppigheder (Kolonne A) sammenlignet med de paa denne Maade for disse Grupper bestemte Tal (Kolonne B).

AF 100 000 MÆND I EN VIS ALDER DØR I SAMME ALDER:				
Alder	Rene Liv		Gonorrhoe	
	A	B	A	B
32	353	324	353	
37	358	321	343	316
42	394	367	620	472
47	642	576	1 121	1 027
52	1 075	968	1 248	1 124
57	1 613	1 394	2 334	1 667
62	2 251	2 042	3 807	2 633

Naar nu Tallene i Kolonne B for *Gonorrhoe* for Aldrene over 40 Aar ligger over de tidligere for «rene Liv» fundne Tal (Kolonne A)

og betydelig over de nu fundne (Kolonne B), saa tør man vist paa-
staa, at «Gengangerne» alene ikke kan være Skyld i den Overdøde-
lighed, som er fundet for Gonorrhoegruppen i Forhold til «rene
Liv». For de Grupper, der har meget faa Dødsfald, er imidlertid
Forsigtighed ved Diskussionen af de fundne Tal altid at anbefale.

LÆGEUNDERSØGTE KVINDER

Kun 7715 Kvinder har præsteret Helbredsattest for at opnaa For-
sikring, og af disse nægtede man 655 eller 8·49 pCt. at tegne For-
sikring, medens man af 338 eller 4·38 pCt. krævede forhøjet Præmie.
6722 blev altsaa antaget til normal Præmie, og disse havde 52388
Observationsaar (eller 7·8 Aar i Gennemsnit) og 270 Dødsfald.

De observerede fordelte sig saaledes:

AAR	OBS.	DØDE	AAR	OBS.	DØDE	AAR	OBS.	DØDE
0—4	36·5		30—34	8 846·5	39	60—64	698·5	20
5—9	91		35—39	7 919·5	28	65—69	325·5	8
10—14	629	1	40—44	6 324·5	25	70—74	177	6
15—19	3 434·5	9	45—49	4 526	33	75—79	93	9
20—24	6 576·5	20	50—54	2 680·5	17	80—84	29·5	8
25—29	8 563	26	55—59	1 434	20	85—89	3	1

Materialet er for lille til, at det kan betale sig at dele det saaledes,
som det tilsvarende for Mænd blev delt. Samlet under ét gav det
nedenstaaende Dødelighedssandsynligheder, som i Tabellen er sam-
menlignet med de tilsvarende for Mænd.

AF 100 000 PERSONER DØR I DEN ANGIVNE ALDER:								
Alder	Kvinder	Mænd	Alder	Kvinder	Mænd	Alder	Kvinder	Mænd
17	260	322	42	388	460	67	2 401	4 627
22	305	390	47	750	696	72	3 326	7 936
27	298	360	52	611	1 075	77	9 938	7 548
32	449	373	57	1 423	1 714	82	29 404	17 540
37	348	358	62	2 994	2 417			

*Kvindens Dødelighed er her — indenfor de Aldre, for hvilke den
kan bestemmes nogenlunde sikkert — mindre end Mandens næsten
hele Vejen, men ikke noget væsenlig mindre. Beregner man paa
Grundlag af den for normalt antagne Mænd fundne Dødelighed,
hvormange Kvinder der skulde være døde i Aldrene 20-59 Aar, faar*

DØDSFALD BLANDT LÆGEUNDERSGØGTE, NORMALT ANTAGNE KVINDER TABEL 9
FORDELT EFTER DØDSAARSAGER

BEDØMMELSESGRUPPER	DØDSAARSAG																				ALLE						
	Selv mord	Forsk. Sygdomme	Influenza	Andre Infektions- sygdomme	Lungebetændelse	Lungehindebet.	Andre Sygd. i Respirationssorg.	Hjertefej	Aneurisma	Andre Sygd. i Cirkulations-Syst.	Mave- og Tarmsygd.	Blindtarmsbet.	Lever- og Galdesygd.	Andre Underlivssygd.	Nyrebetændelse	Nyre- og Blæresygdom	Sygd. i Livmoder og Afbæstok	Svangrskab, Fødsel	Andre Sygd. i Urin- og Kønssorg.	Anæmi		Sukkersyge	Andre Stokstifte- sygdomme	Sygd. i Hjerne og Rygmarv	Andre Nervehidelser	Tuberkulose	Kræft
Rene Liv	3	4	8	7	11		14	2	4	3	3	2	5	6		2	4		1	2		2	12	30	23	148	
Tuberkulose i Slægten		3	3		2					1		1		2			1							2	4	4	29
Kræft i Slægten				1																					2	4	4
Sindssyge i Slægten																											2
Sukkersyge i Slægten																											0
Forskellige Sygdomme		1	1	1	2		1						1	1	1						1						12
Infektionssygdomme				1			3						2	1	1												15
Sygd. i Respirationssystemet		1	3	1		1	4					2	2							1							28
Sygd. i Cirkulationssystemet							3																				3
Sygd. i Fordøjelsesorganerne og Underliv	1												1														6
Sygd. i Urin- og Kønssorg.		1		1			1																				8
Stofskiftesygdomme	1																										6
Sygd. i Nervesystemet		1																									6
Tuberkulose																											3
Ialt:	4	12	15	11	15	1	2	27	2	4	3	5	4	11	10	1	3	7	1	2	3	2	24	66	35	270	
Procent:	1.5	4.4	5.6	4.1	5.6	0.4	0.7	10.0	0.7	1.5	1.1	1.9	1.5	4.1	3.7	0.4	1.1	2.6	0.4	0.7	1.1	0.7	8.9	24.3	13.0	100	

man 230·6, medens der virkelig indtraf 208 Dødsfald eller 90·2 pCt. af de beregnede. Det synes da forsvarligt at beregne de Præmier, Kvinderne skal betale, paa samme Grundlag som det, hvorpaa Mændenes Præmier beregnes, selvom det naturligvis ikke er helt korrekt.

Undersøger vi DØDSAARSAGERNE (Tab. 9) finder vi, at Kvinderne har færre *Selvmod* og — naturligvis — færre Dødsfald ved *Ulykkestilfælde* end Mændene. *Den spanske Syge* har taget lidt lettere paa Kvinderne end paa Mændene, men ikke meget, og *Sygdomme i Respirationsorganer, Nerveilidelser* samt *Stofskiftesygdomme* har færre Dødsfald her end hos Mændene, medens *Hjærtesygdomme* og *Mavelidelser* optræder hyppigere. *Sygdomme i Urin- og Kønsorganer* optræder hyppigere hos Kvinder, fordi her mælder sig de rigtige Kvindesygdomme (i Æggestok og Livmoder: 1·1 %) og Følgerne af Svangerskab (2·6 %). At *Kræften* optræder med ca. 25 pCt. større Tal end hos Mændene, kunde man vel vente. Men mærkeligt er det maaske at se, at *Tuberkulosen* optræder med næsten 1½ Gang saa stor en Del af Dødsfaldene blandt Kvinder som blandt Mænd, saa næsten hvert fjerde Dødsfald blandt Kvinderne skyldes Tuberkulose. Denne Tuberkulosens stærke Overvægt kan imidlertid være tildels tilsyneladende og tilfældig. Det viser sig nemlig af Tabellen Side 211, at de Aldre, hvori Tuberkulosen særlig virker (15-44 Aar), er meget stærkt besat med Observationer, medens de, hvor Hjærtesygdom, Kræft og Alderdomssvaghederne virker, er meget svagt besat. Derved kan Tuberkulosen have faaet en procentvis Overvægt, som ikke siger noget. Havde Materialet været noget ældre og mere omfattende, var Resultatet maaske blevet et andet.

IKKE-LÆGEUNDERSØGTE FORSIKREDE

92 852 Personer, nemlig 74 263 Mænd og 18 589 Kvinder, har søgt Forsikring uden at underkaste sig en Lægeundersøgelse. 2 262 Mænd og 268 Kvinder blev ikke antaget til Forsikring, og 473 Mænd og 55 Kvinder blev kun antaget mod forhøjet Præmie. Til normal Præmie blev altsaa antaget 71 528 Mænd og 18 266 Kvinder. 39 213 Mænd og 10 353 Kvinder valgte den almindelige Karensforsikring, hvor Forsikringssummen kun kommer helt til Udbetaling, hvis den forsikrede gennemlever hele Forsikringstiden, medens der ved Dødsfald kort efter Tegningen kun tilbagebetales de betalte Præmier, senere Halvdelen af Summen og efter 2 Aars Forløb 80-90 % af denne. 27 124 Mænd og 5 408 Kvinder valgte Hafnias (og Mundus') specielle Form — Kroneforsikring — hvor efter 2 Aars Forløb hele Sum-

men udbetales. Endelig tegnede 5 191 Mænd og 2 505 Kvinder almindelige Folkeforsikringer i Dan. Disse sidste er i det følgende taget sammen med Kroneforsikringerne. De paa Mændenes Liv tegnede Karensforsikringer har ialt 148 940·5 Observationsaar, altsaa i Gennemsnit 3·8 Aar, og 652 døde; Kvinderne har 47 294·5 Observationsaar (Gennemsnit 4·6 Aar) og 173 døde, medens Kroneforsikringerne for Mænd har 123 894 Observationsaar (altsaa 3·8 Aar i Gennemsnit) og 600 døde, og for Kvinder 29 029·5 Observationsaar (3·7 Aar i Gennemsnit) og 139 døde. Da Gennemsnitsvarigheden for

TABEL 10

ALDER	KARENSFORSIKRINGER				KRONEFORSIKRINGER			
	Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder	
	Observ.- Aar	Døde	Observ.- Aar	Døde	Observ.- Aar	Døde	Observ.- Aar	Døde
0—4	14 624	107	8 005·5	55	3 164·5	25	2 782	28
5—9	20 394·5	37	10 261·5	20	4 372·5	11	3 721	11
10—14	22 723	40	8 891	10	3 573	3	2 533	3
15—19	23 954	84	6 517·5	19	5 611·5	24	1 622	3
20—24	19 553	138	4 745	24	13 464·5	42	2 473·5	8
25—29	16 640·5	94	3 535	20	20 721	68	3 431	13
30—34	13 810	66	2 438·5	10	23 150	88	3 781·5	17
35—39	9 052	36	1 459·5	7	19 916·5	114	3 238	14
40—44	4 875	16	769·5	4	13 944	73	2 262·5	12
45—49	2 167·5	15	373·5	1	8 552	55	1 488	15
50—54	798	9	173·5	3	4 509	43	973·5	5
55—59	246·5	4	77·5		2 006	30	485·5	7
60—64	72	4	29		718	17	188	2
65—69	23	2	9·5		158·5	6	41·5	1
70—	7·5		8·5		33	1	8·5	
Ialt:	148 940·5	652	47 294·5	173	123 894	600	29 029·5	139

alle disse Forsikringer er saa ringe, kan det næppe betale sig at gaa meget dybt ind paa en Undersøgelse af dette Materiale. Dertil kommer endvidere, at den danske Aktuarforening for Tiden har en Undersøgelse af alle danske Karensforsikringer i Gang, for hvilken Undersøgelse Materialet vil blive meget større end Hafnias eget og have en meget længere Observationstid. Det vil derfor være rimeligt at afvente denne Undersøgelses Resultater og her kun give nogle faa Oplysninger om Hafnias egne Erfaringer.

For alle de Afdelinger, der hører ind under disse Forsikringsarter, har den virkelige Dødelighed været betydelig under den forventede, saa det samlede Antal Dødsfald kun har udgjort omkring $\frac{2}{3}$ af det forventede Antal. De benyttede Grundtavler har saaledes været til-

strækkelig strænge. Imidlertid er der stor Forskel paa de Tavler, der er benyttet til Karensforsikringerne, og paa dem, der er benyttet til Kroneforsikringerne. Man faar derfor et bedre Begreb om Dødeligheden for disse to Arter Forsikringer ved af Erfaringerne at bestemme Dødssandsynlighederne, saaledes som det er gjort ved de lægeundersøgte forsikrede. *Tab. 10* giver en Oversigt over Materialets Fordeling, og *Tab. 11* giver Dødssandsynlighederne, idet den tillige til Sammenligning giver de tilsvarende Sandsynligheder for de lægeundersøgte og for Befolkningens Mænd, de sidste efter Statistisk Tabelværk 1914, *Tab. 20*. *Karensforsikringerne synes at have*

DØDSSANDSYNLIGHEDEN								TABEL 11	
FOR IKKE-LÆGEUNDERSØGTE PERSONER									
Af 100 000 i en vis Alder dør i samme Alder:									
Alder	Karensforsikring		Kroneforsikring		5 første Aar afskaaret		Dødssandsynlighed for		
Aar	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Karensforsikring Mænd	Kroneforsikring Mænd	lægeundersøgte Mænd	Befolkningens Mænd	
7	166	183	242	280					
12	168	104	53	106	227	61			
17	346	295	448	180	366	208	322	303	
22	728	516	309	324	689	787	390	420	
27	561	573	326	378	766	612	360	415	
32	465	399	375	453	789	650	373	478	
37	394	483	583	429	625	810	358	577	
42	316	528	518	524	622	509	460	784	
47	719		644	1 050	1226	803	696	1 015	
52	1 170		968	465		1 236	1 075	1 357	
57	1 642		1 533	1 523		2 153	1 714	1 978	
62	6 090		2 457	1 011		3 275	2 417	2 746	
67			4 070				4 627	4 044	

endel større Dødelighed end Kroneforsikringerne, hvilket maaske straks vil synes mærkeligt, da de sidstnævnte dog i Reglen tegnes i et Befolkningslag, der økonomisk ligger under det, hvorfra Karensforsikringerne rekruteres. Forklaringen kan maaske være den, at da Kroneafdelingen har særlige Agenter, som kun kan tegne denne Slags Forsikringer, vil alle de Personer, de forsikrer, komme i denne Afdeling, gode og mindre gode imellem hinanden. De Agenter, der tegner Karensforsikringer, kan ligesaa godt tilbyde deres Klient en Forsikring med som uden Lægeundersøgelse. Det bliver derfor den forsikringsøgende, der afgør, om han vil have en Karensforsikring eller en almindelig Forsikring, og det kan da nok tænkes, at den, der ved sig — eller tror sig — fuldstændig rask, straks lader sig

undersøge af en Læge, medens de, der har nogen Tvivl om deres Helbreds Godhed, maaske haaber paa lettere at kunne faa en Forsikring, naar den kun skal baseres paa deres egne, mindre fuldstændige Oplysninger. Og paa denne Maade gaar maaske Karensforsikringsgruppen tabt af nogle særlig gode Liv, hvorved Restens Dødelighed naturligvis bliver større. Det ses af Tab. 11, at *Udvælgelsen* — de forsikredes egen og Selskabets — *ogsaa her spiller en meget stor Rolle*, idet Dødssandsynlighederne bliver betydelig større, naar de kun bestemmes ved Erfaringerne *efter* de første fem Forsikringsaar. Her er dog kun bestemt Dødssandsynlighederne paa Hafnias eget Materiale, og Bestemmelsen bliver naturligvis mindre god, da Materialet bliver betydelig mindre end for de samlede Grupper. For Karensforsikringerne faar vi nemlig kun 31 139 Observationsaar og 154 Dødsfald, for Kroneforsikringerne 31 286 Aar og 222 Dødsfald. Efter Dødsaaarsager fordeler alle Dødsfaldene sig saaledes:

DØDSAARSAG	KARENSFORSIKRING		KRONEFORSIKRING	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Selv mord	8		12	2
Faldet i Krigen	1		2	
Forsk. Sygdomme	107	24	75	16
Influenza	88	17	91	8
Syfilis				1
Andre Infektionssygdomme	51	19	25	13
Lungebetændelse	47	10	44	4
Lungehindebetændelse	2	1	5	
Andre Sygd. i Respirationsorg. ..	14	1	12	2
Hjærtefejl	27	5	46	8
Aneurisma		1		
Andre Sygd. i Cirkulationssyst. ..	1	1	7	2
Mave- og Tarmlidelser	5		4	1
Blindtarmsbetændelse	14	3	12	4
Lever- og Galdelidelser	1		9	1
Andre Sygd. i Underliv	22	7	13	8
Nyrebetændelse	17	8	32	4
Nyre- og Blæreidelser			3	1
Sygd. i Livmoder og Æggestok ..		1		
Svangarskab, Fødsel		5		5
Andre Sygd. i Urin- og Kønsorg. ..	2			2
Anæmi	4		12	
Sukkersyge	11	2	10	1
Andre Stofskiftesygdomme	1		2	
Sygd. i Hjerne og Rygmarv	3	1	11	1
Andre Nerveidelser	33	14	43	11
Tuberkulose	183	47	97	31
Kræft	10	2	33	13
I ALT:	652	169	600	139

SELVMORD er her forholdsvis meget sjældnere end blandt de lægeundersøgte, hvilket maaske kan forklares ved, dels at et meget stort Antal af de forsikrede var Børn (30 pCt. af alle Observationsaar for de ikke-lægeundersøgte falder paa Aldrene 0-14 Aar), dels at Forsikringerne har været saa kort Tid under Observation.

INFLUENZAEN optræder meget stærkt, fordi Aldrene fra 15-29 Aar er meget stærkt besat her. Naar HJÆRTESYGDOMME og KRÆFT optræder saa svagt her, medens TUBERKULOSEN møder op med 20-30 pCt. af alle Dødsfald, maa dette sikkert for en stor Del tilskrives, at de forsikredes Hovedmængde har været i de Aldre, hvor Tuberkulosen tager kraftigst fat, medens de andre nævnte Sygdomme endnu ikke har faaet Betydning. Ved Karensforsikringer er der kun omkring 1 pCt. af Observationsaarene fra Aldre over 50 Aar, ved Kroneforsikringer ca. 5 pCt., medens f. Eks. i *Dansk Folkeforsikringsanstalt* omtrent 15 pCt. hører til disse Aldre (se dette Selskabs Festskrift, 1921) og af Hafnias lægeundersøgte Mænd ca. 13 pCt., af lægeundersøgte Kvinder 10 pCt. Blandt de 3915 Dødsfald, som for lægeundersøgte Mænd faldt i Aldrene indtil 50 Aar, udgjorde Tuberkulosedødsfaldene 23 pCt.

En mere korrekt Sammenligning af Tuberkulosens Virkninger paa lægeundersøgte og ikke-lægeundersøgte giver nedenstaaende Tabel, der angiver for hver Aldersgruppe, hvormange pCt. Tuberkulosedødsfaldene udgør af alle Dødsfald i samme Aldersgruppe, idet her Procenterne kun er bestemt for rene Liv, Mænd.

Alders- gruppe	Læge- undersøgte	Karens- forsikring	Krone- forsikring
Aar	%	%	%
15-19	31·5	33·3	26·1
20-24	34·0	43·7	26·5
25-29	30·0	37·3	19·2
30-34	24·6	20·0	18·4
35-39	17·3	11·1	11·4
40-44	18·6	23·1	10·9
45-50	12·1	-	17·9

Kroneforsikringerne synes altsaa at have lavere Tuberkulosedødelighed end de lægeundersøgtes Forsikringer, medens Karensforsikringernes Dødelighed i Tyveaarsaldrene er højere.

Endnu skal omtales de 367 Mænd og 296 Kvinder, der i Gl. Hafnia tegnede *Begravelsesforsikringer* paa en meget kort og utilfredsstillende Helbredsattest. Af disse, der i Gennemsnit har ca. 19 Ob-

servationsaar, døde 183 Mænd og 150 Kvinder, altsaa Halvdelen. Nettopræmierne for disse Forsikringer var ca. 8 pCt. højere end for lægeundersøgte Forsikringer, men den følgende Tabel over den indtrufne Dødelighed synes at vise, at disse Forsikringer næppe har været nogen god Forretning for Selskabet. Tegningen af disse Forsikringer var stanset før Aarhundredskiftet.

AF 100 000 PERSONER DØR I DEN ANGIVNE ALDER:								
Alder	Mænd	Kvinder	Alder	Mænd	Kvinder	Alder	Mænd	Kvinder
32		1 186	52	1 275	810	72	6 853	4 626
37	884	1 341	57	3 591	898	77	11 335	9 991
42	526	561	62	4 632	1 887	82	17 990	15 438
47	1 730	1 180	67	5 176	3 166			

Det foranstaaende kan maaske synes et ret ringe Resultat af den store Undersøgelse, der er foretaget. Det maa imidlertid, naar man vil bedømme Undersøgelsen, vel erindres, at Hafnias væsenligste Hensigt med at udføre den nu var at faa foretaget til Jubilæet en Analyse af de Fundamentalregler, der var blevet anvendt ved Forsikringsæmnernes Bedømmelse, og at man var fuldt forberedt paa, at Materialet vilde vise sig utilstrækkeligt til derpaa at basere en meget dybtgaaende Undersøgelse af de enkelte Sygdommes Virkninger paa Dødeligheden. Paa dette Omraade har man, maaske bortset fra et enkelt Resultat hist og her, maattet indskrænke sig til at vise, at Hafnia om faa Aar — 10, ja maaske færre — vil kunne være istand til at uddybe Undersøgelsen. Og Materialet vil altid være beredt til, at man, om man vil, kan foretage en hvilkenksomhelst Specialundersøgelse. Har man imidlertid maattet begrænse sig paa dette Omraade, saa tør man vist hævde, at den anden Del af Opgaven — Bedømmelsernes Bedømmelse — er gennemført og har givet til Resultat, *at der gennem de mange Aar har været vejlet og vraget med Omsigt og Forsigtighed, saa at Selskabets Forsikringsbestand maa kunne siges at være første Klasses, uden at dette Resultat er blevet købt ved at vise for stor Strængthed overfor de forsikringssøgende.*

Den, der har læst det foregaaende og set, at den indtrufne Dødelighed ligger betydelig under den, hvormed der er regnet ved Præmiernes Fastsættelse, kommer nemt til at stille Spørgsmaalet: *Men kunde da Præmierne ikke gøres mindre?* Hertil er at svare, at et Selskab aldrig tør gaa til at regne med den Dødelighed, som Erfa-

TABEL 12

NETTOPRÆMIER FOR BLANDET LIVS- OG KAPITALFORSIKRING

Indtr. Alder	Ophørsalder 45 Aar			Ophørsalder 50 Aar			Ophørsalder 55 Aar			Ophørsalder 60 Aar			Ophørsalder 65 Aar		
	a	b	$100 \frac{a-b}{a}$	a	b	$100 \frac{a-b}{a}$	a	b	$100 \frac{a-b}{a}$	a	b	$100 \frac{a-b}{a}$	a	b	$100 \frac{a-b}{a}$
15	2.236	2.097	6.2	1.845	1.693	8.2	1.574	1.409	10.5	1.387	1.208	12.8	1.259	1.069	15.1
20	2.834	2.710	4.4	2.262	2.121	6.2	1.882	1.724	8.4	1.627	1.452	10.7	1.455	1.267	12.9
25	3.764	3.628	3.6	2.873	2.717	5.4	2.316	2.140	7.6	1.955	1.761	9.9	1.720	1.509	12.3
30	5.358	5.203	2.9	3.824	3.645	4.7	2.952	2.751	6.8	2.418	2.196	9.2	2.083	1.842	11.5
35	8.596	8.426	2.0	5.440	5.243	3.6	3.930	3.708	5.7	3.087	2.841	8.0	2.586	2.319	10.3
40				8.702	8.496	2.4	5.578	5.342	4.2	4.104	3.841	6.4	3.305	3.016	8.7
45							8.870	8.628	2.7	5.795	5.521	4.7	4.377	4.074	6.9

TABEL 13

NETTOPRÆMIER FOR KARENSFORSIKRING
BLANDET LIVS- OG KAPITALFORSIKRING

Indtr. Alder	Ophørsalder 45 Aar			Ophørsalder 50 Aar			Ophørsalder 55 Aar			Ophørsalder 60 Aar			Ophørsalder 65 Aar		
	a	b	$100 \frac{a-c}{a}$	a	c	$100 \frac{a-c}{a}$	a	c	$100 \frac{a-c}{a}$	a	c	$100 \frac{a-c}{a}$	a	c	$100 \frac{a-c}{a}$
15	2.236	2.158	3.5	1.845	1.747	5.3	1.574	1.455	7.6	1.387	1.248	10.0	1.259	1.112	11.7
20	2.834	2.794	1.4	2.262	2.191	3.1	1.882	1.781	5.4	1.627	1.498	7.9	1.455	1.316	9.6
25	3.764	3.650	3.0	2.873	2.723	5.2	2.316	2.132	7.9	1.955	1.742	10.9	1.720	1.496	13.0
30	5.358	5.185	3.2	3.824	3.608	5.6	2.952	2.698	8.6	2.418	2.133	11.8	2.083	1.791	14.0
35	8.596	8.367	2.7	5.440	5.162	5.1	3.930	3.612	8.1	3.087	2.738	11.3	2.586	2.236	13.5
40				8.702	8.381	3.7	5.578	5.218	6.5	4.104	3.717	9.4	3.305	2.925	11.5
45							8.870	8.517	4.0	5.795	5.416	6.5	4.377	4.020	8.2

TABEL 14

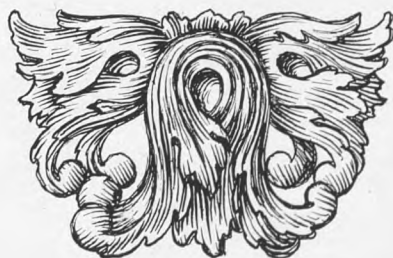
NETTORESERVER
FOR FORSIKRINGER PAA 10 000 Kr.

OPHØRSALDER 50 AAR																
REST- VARIG- HED	INDTRÆDELSALDER															
	15 Aar			20 Aar			25 Aar			30 Aar			35 Aar			
	Aar	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
30	499	612	736													
25	1422	1419	1636	742	745	973										
20	2550	2494	2736	1958	1904	2159	1093	1039	1314							
15	3925	3847	4064	3443	3363	3591	2737	2654	2901	1640	1552	1817				
10	5585	5517	5663	5234	5165	5318	4721	4649	4813	3923	3847	4028	2566	2482	2693	
5	7578	7542	7603	7386	7349	7412	7104	7067	7133	6666	6628	6698	5921	5871	5960	
OPHØRSALDER 55 AAR																
REST- VARIG- HED	INDTRÆDELSALDER															
	15 Aar			20 Aar			25 Aar			30 Aar			35 Aar			
	Aar	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
35	293	393	582													
30	1020	1003	1297	464	444	758										
25	1909	1822	2167	1408	1322	1682	704	618	998							
20	2996	2875	3212	2563	2440	2792	1953	1828	2199	1061	931	1354				
15	4304	4187	4458	3952	3832	4114	3456	3333	3631	2730	2603	2923	1613	1479	1835	
10	5860	5776	5946	5604	5519	5763	5243	5158	5340	4716	4630	4823	3903	3816	4025	
5	7723	7669	7748	7585	7528	7608	7383	7330	7411	7093	7040	7123	6645	6594	6681	
OPHØRSALDER 60 AAR																
REST- VARIG- HED	INDTRÆDELSALDER															
	20 Aar			25 Aar			30 Aar			35 Aar			40 Aar			
	Aar	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
35	259	220	613													
30	1015	902	1359	430	318	795										
25	1943	1785	2251	1417	1258	1744	677	514	1031							
20	3055	2894	3301	2602	2439	2863	1963	1798	2246	1040	871	1355				
15	4363	4236	4536	3995	3869	4178	3477	3351	3674	2727	2603	2946	1588	1467	1840	
10	5902	5802	5995	5635	5536	5732	5257	5162	5363	4712	4620	4828	3883	3798	4018	
5	7730	7651	7759	7582	7504	7611	7372	7296	7405	7070	6995	7105	6610	6539	6650	
OPHØRSALDER 65 AAR																
REST- VARIG- HED	INDTRÆDELSALDER															
	25 Aar			30 Aar			35 Aar			40 Aar			45 Aar			
	Aar	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
35	232	134	661													
30	1045	901	1446	412	267	842										
25	2017	1875	2365	1453	1311	1822	669	527	1072							
20	3149	3052	3419	2664	2571	2953	1990	1902	2305	1029	948	1383				
15	4454	4397	4638	4062	4010	4257	3516	3472	3729	2737	2705	2975	1574	1561	1847	
10	5955	5916	6057	5668	5634	5775	5269	5242	5386	4700	4682	4830	3851	3848	4001	
5	7738	7743	7768	7577	7583	7609	7354	7362	7389	7035	7047	7073	6559	6575	6603	

ringerne angiver at være den strængt nødvendige, fordi Selskabet maa have en vis Margen at løbe paa. Det er endvidere en bekendt Sag, at ialfald for den mest benyttede Forsikringsform — Blandet Livs- og Kapitalforsikring — forandrer Præmien sig ikke saa meget ved Forandringer i Dødeligheden som ved Forandringer i Renten. Da Tal taler tydeligere end Ord, er her beregnet Nettopræmier for Blandet Livs- og Kapitalforsikring for forskellige Indtrædelsesaldrer og Forsikringsvarigheder, *Tab. 12* (Kolonne b), og disse Præmier er sammenlignet med dem, Selskabet for Tiden regner med (Kolonne a). De ny Præmier er beregnet paa Erfaringerne alene fra Gl. og Ny Hafnia; dette Selskabs Erfaringer udgør jo den langt overvejende Del af Materialet. I det hele og store vil man vist finde, at Forskellen mellem de to Sæt Præmier ikke er større end, hvad Forsigtighed kræver.

Da Karensforsikringer tegnes til samme Præmier, som Forsikringer paa lægeundersøgte Personer, men kun udbetales med fuld Sum, saafremt den forsikrede gennemlever Forsikringstiden, og ellers kun med højst 90 pCt. af Summen, er *Tab. 13* beregnet for at vise, at Præmier, der svarer til den virkelige Karensforsikring, men som beregnes paa Erfaringernes Grundlag, overalt er mindre — og ikke meget mindre — end de, der betales for disse Forsikringer. Endelig er i *Tab. 14* angivet de Reserver, der skulde afsættes, om man beregnede dem med de oprindelige Nettopræmier, men paa Erfaringernes Grundlag. Kolonne A giver Reserverne for en Forsikring efter *Tab. 2*, Kolonne B for en Karensforsikring (efter dens virkelige Indhold) og Kolonne C de Reserver, der nu afsættes for disse Forsikringer. Man vil se, at de ny Reserver (Kolonne A og B) overalt er mindre end de, der nu beregnes.

Forsikringstagerne har da næppe noget at klage over, og Tilsynsmyndighederne kan vist rolig lade Hafnia arbejde videre en Tid endnu paa det Grundlag, der gælder i Øjeblikket.

FORTEGNELSE OVER DE I NÆRVÆRENDE SKRIFT NÆVNTE PERSONER

- AHLEFELDT-LAURVIG, C. W., Greve, fhv. Udenrigsminister 52.
 AMMENTORP, Chr., fhv. Forpagter 146.
 ANDERSON, C. L., Hovedagent (Helsingborg) 95.
 d'ARREST, Prof. 61.
- BANG, C. T., cd. jur., Amtsforv., Sekretær 112.
 BARDENFLETH, C. E., Pr.-Ltn., Kmjkr. 158.
 BAYER, J. O. C., Kontorchef 118, 122.
 BEEHRMANN, OTTO, Bankbogh. Hovedagent, (Göteborg) 95.
 BENTZEN, F. V. L., O.-R.-Sagf. 39, 46, 120.
 BENZON-BUCHWALD, J. P. T., Dep.-Chef, Dir. 25, 28-30, 37, 41, 56-57.
 BERG, J., Subdir. (Malmö) 98.
 BERGGREEN, R. Fr., Sagf., Sekretær 113, 115.
 BILLE, C. St. A., cd. jur., Red. af Dagbl. 19, 29, 41.
 BING, F., Dir. 45.
 BIRKNES, TØNNES, Generalagent (Kri:a) 99.
 BRAMSEN, AAGE, Dir., 50, 52, 55.
 BRAMSEN, LUDV., Geh.-Etatsraad 52.
 BRAMSEN, LUIS, Konsul 19, 52.
 BRINCK, A., ex. jur., Agent 87.
 BUCHHEISTER, Red. af Berl. Tid. 19.
 BUGGE, Prof. 17.
 BULL, G., Amtsforv., Revisor 120.
- CHRISTIANI, A., Generalagent (Hamburg) 100.
 CRONE, H. C. R., dr. phil., Docent 46.
- DALSGAARD, J. P., Kreditfor.-Dir. 44.
 DEICHMANN, Ritmester, Agent 87.
 DITTMANN, Intendant, Agent 87.
 DOLLERHIS, A., Branddir., Hovedagent 121.
 DUUS, I., cd. jur., Sekretær 112.
 DUVAL, É., Generalagent (Paris) 101, 122.
- EDDELIEN, E., pens Overinsp. 89, 90, 121.
 EJSING, Landstingsmand 146.
 ERICSSON, JOHN, Generalagent (Stockh.) 98, 99.
- FABER, V., Bogholder 111.
 FENGER, C. E., Finansminister 23.
 FLØYSTRUP, A., dr. med., Prof., Overlæge 107, 108, 122.
 FOGHT, A. E. R., Hovedkasserer 116, 121.
 FORSELL, EVERS & CO., Overagenter (Stockholm) 94.
 FREDERIK III 16.
 FREDERIK [VIII], Kronprins 58.
 FRITZ, H., cd. mag., Aktuar, Vicedir. 67, 114, 115, 121.
- GAMBORG., A., Prof., 18.
 GAMBORG., V. E., Dir., Beregner, Kontrabogh. 72, 113.
 GIVSKOV, P. N. H., cd. mag., Underaktuar 117, 122.
 GLASER, J. J., Hovedagent (Landskrona) 95.
 GLÜCKSTADT, EMIL, Etatsraad 50.
 GLÜCKSTADT, I. M. H., Etatsraad 43, 44.
 GOOS, A. H. F. C., dr. jur., Prof., Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet 48, 49.
 GOOS, K., Universitetskvæstor, Revisor 120.
 GORMSEN, C., Klasselott.-Koll., Hovedagent 121.
 GRAM, J. P., dr. phil., Raadsform., Dir. 37, 38, 58, 59, 64 ff., 112 ff., 144, 145, 156.
 GRÆSHOLM, H. J. R., Sagf., Sekretær 115.
 GUILLEMOT & WEYLANDT, Inkass. (Stockh.) 94.
- GYLDENDAL, F. S., Kontorchef, Bogholder 46, 111, 113, 130.
 GÖRANSSON, fil. dr., Aktuar 174.
- HAAGENSEN, JAC. MATH., Krigsraad, Bogholder 113.
 HALBERG, J. C., Gross. 29, 41, 49.
 HALD, HERM., Forretningsfører 69.
 HANSEN, HENNING, Arkitekt 137.
 HANSEN, WILH., Dir. 38, 66, 71, 72, 76, 102.
 HANSEN (Nørremølle), H. P., fhv. Generalagent 82, 97 ff., 121.
 HEGER, G., Sparekassebogh., Hovedagent 121.
 HEINMANN, W., Gross., Agent 87.
 HENRICHSSEN, C. S., H.-R.-Advokat 29, 30, 57.
 HENRIKSEN, ALB., Kontorchef 121.
 HENRIQUES, RICH., Gross., Hovedrepræs. 121.
 HERTZSPRUNG, S., Forretningsfører 23.
 HOLM, HANS I., Prof. 130, 133.
 HOLM, J. F. V., Klasselotteriinsp. 49, 50, 119, 121.
 HORREBOW 17.
 HYGOM, Arkitekt 137.
 HØG-PETERSEN, KNUD, cd. jur., Sekretær 115
- JACOBÆUS, H., dr. med., Overlæge 107.
 JENSEN, C. GOVERTZ, fhv. Propr. 145.
 JERICHOW (Jerichau-Christensen), P. A., Dep.-Chef 50, 51.
 JOHANNSEN, GUST., Boghandler, Hovedagent 94.
 JOHANSEN, VICTOR C. C., Fuldm. 112.
 JUHL, J. E., Generalagent 88.
 JÜRGENSEN, CHR., Prof. 61.
- KALL, A., Prof. 18.
 KARUP, W. I. 20.
 KAUFFMANN, H. A. T. v., Kmhr., Gen.-Løjtn., Dir. 37, 57, 58, 63.
 KENCHINGTON, CH. WILL., Aktuar 191.
 KLINGENBERG, POUL 16.
 KRAFT, LUDV., dr. med., Overkirurg 107.
 KRAGH, Kasserer, Revisor 119.
 KRÜGER, HANS A., Gaardejer, Repræsentant 94.
- LANGKILDE, H. P., Etatsraad 39.
 LARSEN, CARL M. V., Kontorchef 116, 117, 121.
 LARSEN, VICTOR, Gross., Generalagent 122.
 LARSSON, BALDWIN, & Co., Subdir. (Stockh.) 98.
 LEVY, FR., Arkitekt 131, 133.
 LOUS 17.
 LUND, C. C., Pr.-Løjtn., Akkvisitionschef 90.
 LUNDE, K., Generalagent (Kri:a) 99.
 LUNDÉN, J., Løjtn., Generalagent (Stockh.) 98, 99.
- MAZAR de la GARDE, DAVID, cd. phil., Kasserer 110, 112.
 MEYER, CARL, O.-R.-Sagf. 50.
 MEYER, HARALD, [Revisor] 43.
 MICHAELSEN, Konsul 39.
 MICHAELSEN, M., Overinsp. 85, 97, 121.
 MUNDT, C. E., Prof. 19-21.
 MYGGE, J., dr. med. 107.
 MÖLLER, A. CHR., cd. jur., Ekspeditionssekr. 114 -116, 121.
 MØRCH, O., Bankbogh., Hovedagent 121.
- NANDRUP, AAGE, cd. jur., Underdirektør 90.
 NELLEMAN [Prof.] 48.
 NYHOLM, I. A. N., Kontorchef 118.

- OLSEN, ANDERS, cd. theol., Generalagent (Kri:a) 96, 97, 99.
OLSEN, HERM., mag. scient. 118.
OPPERMANN, L., Prof., Dir. 62, 65.
OVERGAARD, S. D., Overbetj., Rejseinsp. 97.
- PALMQUIST, R., fil. dr. 208.
PEDERSEN, CHR., Overinsp. 121.
PETERSEN, P. C. JULIUS, dr. phil., Prof. 44—46.
PLESNER, ULRIK, Arkitekt 137.
PONTOPPIDAN, KNUD, dr. med., Prof. 108.
POULSEN, HOLGER, Agent 86.
- RAMM, C. J., Etatsraad 22—25, 27, 29—34, 64, 65, 95, 96, 111, 112, 115, 116, 155, 160.
RAMM, HAR., C. F., Insp. 84.
RECHENDORFF, O., Dir. 72.
RÉE, ED., Kreditkasse-Dir. 50—52.
REEDTZ-THOTT, Lensbaron 39.
RHOD-SØRENSEN, P. C., Overinsp. 83—85.
RIDDER, Arkitekt 137.
RUGE, VILH., pens. Overinsp. 89, 121.
RUSHER, EDV. A., Aktuar 191.
- SCHÄDTLER, Oberst, Agent 87.
SCHOUSTRUP, Gross. 129.
SCHOVELIN, JUL., Børskommissær 43, 56.
SCHULTZ, HJ., Subdir. (Göteborg) 98.
SJÖBERG, Læge 107.
SKABO-BRUN, H., Generalagent (Kri:a) 99.
SKIBSTED, CARL, O.-R.-Sagf., Dir. 38, 60.
SKIBSTED, C. A. de FINE, O.-R.-Sagf., Dir. 23, 24, 27, 30, 37, 38, 41, 56, 59—62, 64, 75, 79, 104, 110, 143, 145—147, 150.
SOLDIN, Boghandlere 18.
STEEN, A., Prof. 29, 41.
- SVANE, Krigsass., Agent 87.
SYBERG-PETERSEN, fhv. Profr. 146.
SYNDERGAARD, N. CHR., Brændevinsbrænder Raadmand 29, 41, 44, 46, 49.
SØRENSEN, INGEB., Frk., Kontorist 117.
SØRENSEN, P. C., se Rhod-Sørensen.
SØRENSEN-SAXAGER, Landstingsmand 146.
- TETENS, I. N., Finansdeputeret 17.
THIELE, JUST MATH., Etatsr. 61.
THIELE, TH. N., dr. phil., Prof., Dir. 24, 27, 30, 38, 41, 56, 57, 61—65, 94, 104, 110—112, 114, 144, 145, 155, 156, 158, 160, 161.
THOLL, TH. S., Akkvisitionschef, Underdir. 90.
THORSEN, Toldassistent, Agent 95.
TOBIESEN, FRITS, dr. med., Overlæge 108.
TOPP, A. L., Gross. 29, 41, 46, 49, 144.
TORP, C., dr. jur., Prof. 49.
TRYDE, J. A. C., dr. med., Stads læge 30, 104—107.
TUXEN, J. C., Kommandør 41—43.
TVERMOES, C. F., cd. polyt., Dir. 68, 69.
- WAIDLØW, P. C., Hovedagent 86.
WALSØE, N., Hovedagent 86, 96.
WEDEL-HEINEN, TH. S., Fuldm., Revisor 120.
WEHRMANN, C. L., Rejseinspektør 83.
WEIDEMANN, C. D., Fuldmægtig, Revisor 120.
WERNER, JEAN, Dir. 38, 66, 72, 76.
WESTERGAARD, H., Prof. 66.
WINTHER, J. P., Nationalbank-Dir. 51.
WITH, P., Kontorchef, Revisor 119.
WITH, R. C., H.-R.-Assessor 41, 46, 47.
WOLFF, I., Prof. 18.
- ØSTBYE, SØREN, Kasserer og Bogholder, Inkasator (Norge) 97.

FORTEGNELSE OVER DE I NÆRVÆRENDE SKRIFT INDEHOLDTE PORTRÆTER

- AGNER, L., Inspektør 123.
AHLEFELDT-LAURVIG, C. W., Greve, fhv. Udenrigsminister 54.
ANDERSEN, H. C., [Stiftsfuldm.] Hovedagent 123.
- BACH-OLSEN, C. [Købmand,] Hovedagent 124.
BADSTUE, J., Inspektør 126.
BAGGER, JOERGES, Overinspektør 123.
BAGGER, WALD., [Handelsagent,] Agent 127.
BAYER, J. O. C., Kontorchef 118.
BECH, A. K., Inspektør 126.
BENTZEN, F. V. L., O.-R.-Sagf. 53.
BENZON-BUCHWALD, J. P. T., Dep.-Chef, Dir. 24.
BJERRE, P., [Landmand,] Agent 127.
BRAMSEN, AAGE, Dir. 52.
BRIX, CHR., [Lærer,] Agent 127.
BRÖCHNER, H., Hovedagent 124.
BUHL, HANS, [Bankdir.,] Hovedagent 124.
- CARSTENSEN, H., [Sagfører,] Hovedagent 122.
CHRISTENSEN, C., Inspektør 125.
CHRISTIANI, A., Generalagent (Hamburg) 100.
CHRISTOFFERSEN, J., Inspektør 126.
CHRISTOFFERSEN, R., Inspektør 125.
CRONE, H. C. R., dr. phil., Docent 53.
CLAUSEN, C. O., [Overassistent,] Hovedagent 123.
CLAUSEN, O., pens. Inspektør 125.
CLAUSSEN, O., Hovedagent 124.
- DALSGAARD, J. P., Kreditfor.-Dir. 54.
DOLLERIS, A. [Bankdir.,] Hovedagent 124.
DONS, J., Overinspektør 127.
DRÖHSE, E., Inspektør 125.
DUVAL, É., Generalagent (Paris) 101.
DYHR, NIELS, [Købmand,] Hovedagent 124.
- EDDELIEN, E., pens. Overinspektør 90
EMMERY, TH., Inspektør 127.
EMMERY, W., Overinspektør 126.
ERIKSEN, S., [Rebsluger,] Hovedagent 124.
ESCHEN, HANS, Overinspektør 123.
- FISKER, CHR., Inspektør 126.
FOGHT, A. E. R., Hovedkasserer 116.
FORUM, C., Inspektør 126.
FLÖYSTRUP, A., dr. med., Prof., Overlæge 107.
FRITZ, H., cd. mag., Aktuar, Vicedir. 67, 115.
- GIAMMONA, B., [Hovedagent] (Toulouse) 128.
GIVSKOV, P. N. H., cd. mag., Underaktuar 117.
GLÜCKSTADT, EMIL, Etatsraad 54.
GLÜCKSTADT, I. M. H., Etatsraad 43.
GOOS, A. H. F. C., dr. jur., Prof. 47.
GORMSEN, C., [Klasselotteri-Koll.,] Hovedagent 123.
GRAM, J. P., dr. phil., Raadsformand, Dir. 65.
GYLDENDAL, F. S., Kontorchef 46.
- HALBERG, J. C., Gross. 49.
HALLING, H. J., Hovedagent 122.
HALTRUP, C. J. C., Inspektør 126.
HANSEN, ALFR., [Posteksp.,] Hovedagent 123.
HANSEN, C., Inspektør 126.
HANSEN, J., Inspektør 126.
HANSEN, Joh., Inspektør 126.
HANSEN, RICH., Hovedagent 122.
HANSEN, WILH., Dir. 66.
- HANSSSEN (Nørremølle), H. P., fhv. Generalagent 97.
HEGER, G., [Sparekassebogholder,] Hovedagent 123.
HENRIKSEN, ALB., Kontorchef 122.
HENRIQUES, RICH., Gross., Hovedrepræs. 122.
HERLØV, AAGE, Overinspektør 124.
HOLM, J. F. V., Klasselotteriinsp. 49.
HOLM, O., [Cigarhldr.,] Hovedagent 125.
HÜFFEL, O., Prokurist (Paris) 128.
HUNDEVAD, P., Inspektør 126.
- JENSEN, LEON, Inspektør 127.
JENSEN, P., Inspektør 123.
JENSEN, TH., Inspektør 125.
JERICHOW (Jerichau-Christensen), P. A., Dep.-Chef 50.
JESPERSEN, M., Overinspektør 126.
JOHANNESSEN, F., Inspektør 125.
JUHL, J. E., Generalagent 88.
JØRGENSEN, V., pens. Inspektør 125.
- KAAE, AAGE, Inspektør 125.
KAAE, HJ., Overinspektør 125.
KAUFFMANN, H. A. T. v., Kmhr., General-Løjtn., Dir. 57.
KIÆR, J. F., [Bankdir., Konsul,] Hovedagent 124.
KNUDSEN, J. V., Inspektør 125.
KNUDSEN, P., Overinspektør 125.
KRAFT, LUDV., dr. med., Overkirurg 108.
- LANGER, C. W., [Købmand,] Hovedagent 123.
LARSEN, CARL M. V., Kontorchef 116.
LARSEN, VICTOR, Gross., [Generalagent] 122.
LUNDÉN, J., Løjtn., Generalagent (Stockh.) 99.
LYNGE, JOH., Inspektør 123.
- MASSAUD, É. de, [Hovedagent] (Bordeaux) 128.
MATHIESEN, P., [Branddir.,] Hovedagent 123.
MELLEMGAARD, M., Overinspektør 126
MICHAELSEN, M., Overinspektør 125.
MORTENSEN, J., pens. Inspektør 125.
MUNCH, M., Inspektør 126.
MÆHLISEN, A., [Sergent,] Agent 127.
MØLLER, A., [Bankkass.,] Agent 127.
MØLLER, A. CHR., cd. jur., Ekspeditionssekr. 114.
MØRCH, O. W., [Bankbogholder,] Hovedagent 123.
- NIELSEN, A., pens. Inspektør 125.
NIELSEN, C. V., Agent 127.
NIELSEN, H. P., pens. Inspektør 125.
NIELSEN, N., [Fuldm.,] Hovedagent 124.
NIELSEN, N. P., Hovedagent 127.
NIELSEN, P. M., [Købmand,] Hovedagent 124.
NYHOLM, I. A. N., Kontorchef 118.
- OLSEN, M., Hovedagent 123.
- PEDERSEN, CHR., Overinspektør 127.
PETERSEN, H. M. O., Overinspektør 125.
PETERSEN, N. FR., [Gross.,] Hovedagent 124.
PETERSEN, P., [Bankbest.,] Hovedagent 123.
PETERSEN, P. C. JULIUS, dr. phil., Prof. 45.
- RAMM, C. J., Etatsraad Foran Titelbl., 24, 115.
RAMSING, N. M., [Skomager,] Agent 127.
RASMUSSEN, R. H., Inspektør 125.
RÉE, ED., Kreditkasse-Dir. 51.

RHOD-SØRENSEN, P. C., Overinspektør 83.
RIISØE, R. H., Inspektør 126.
RUGE, C. E., Overinspektør 124.
RUGE, P., Hovedagent 124.
RUGE, VILH., pens. Overinspektør 89.

SCHEEL, G., [Sagfører,] Hovedagent 123.
SKIBSTED, CARL. O.-R.-Sagf., Dir. 60.
SKIBSTED, C. A. de FINE, O.-R.-Sagf., Dir. 24, 59.
STAVNSTRUP, A., [Kordeg.,] Hovedagent 124.
SYNDERGAARD, N. CHR., Brændevinsbrænder,
Raadmand 44.

THIELE, TH. N., dr. phil., Prof., Dir. 24, 61.
THOLL, TH. S., Akkvisitionschef, Underdir. 90.
THRANE, C. N., [Dampsk.-Eksp.,] Hovedagent 123.
THYGESEN, I. E., Inspektør 126.
TOBIESEN, FRITS, dr. med., Overlæge 108.

TOLSGAARD, K., Inspektør 126.
TOPP, A. L., Gross. 46.
TORP, C., dr. jur., Prof. 53.
TROEST, V., [Købmand,] Hovedagent 124.
TRYDE, J. A. C., dr. med., Stadslæge 104.
TUXEN, J. C., Kommandør 42.

ULDALL, C. F., [Handelsagent,] Agent 124.

WARBURG, L., Hovedagent 122.
WARMING, P. M., Overinspektør 126.
WERNER, JEAN, Dir. 66.
WINDFELD HANSEN, H. J., [Trafikassistent,] Ho-
vedagent 124.
WINTHER, J. P., Nationalbank-Dir. 54.
WITH, C. R., H.-R.-Assessor 47.
ØSTERGAARD, J., Overinspektør 127.

RETTELSE
SIDE 46, 6. LINJE F. N. STAAR: 1883
LÆS: 1893

DETTE SKRIFT ER I ETTUSEN EKSEMPLARER
TRYKT I KØBENHAVN HOS F. E. BORDING AAR MDCCCXXII
FRISER OG CUL-DE-LAMPES ER TEGNET AF KRISTIAN KONGSTAD
DIAGRAMMERNE AF OVERASSISTENT H. HARTZNER
KLICHÉERNE ER UDFØRT I BERNH. MIDDELBOES
REPRODUKTIONSANSTALT PAPIRET
LEVERET AF MUNKTELLS
PAPIRFABRIKER